

ÖZEL HUKUK
HUKUK
KAMU HUKUKU
İDARE HUKUKU
ADALET

3 ADALET

MESLEK YÜKSEKOKULU
SEMPOZYUMU

*“Adalet Meslek Yüksekokullarının
Gelişmesinde Yeni Eğilimler”*

BİLDİRİ KİTABI

EDİTÖR

Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST

ISPARTA 2016

Adalet Meslek Yüksekokullarının
Gelişmesinde Yeni Eğilimler Bildiri Kitabı,
3. Adalet Meslek Yüksekokulu Sempozyumu, Isparta,
17-18 Mayıs 2016
Editör: Yrd. Doç. Dr. Süleyman Dost

ISBN:978-9944-452-96-0

Süleyman Demirel Üniversitesi/Adalet MYO
Ulusal Adalet Meslek Yüksekokulu Sempozyumu
Web:<http://sempozyum.sdu.edu.tr/adaletsempozyum>

Bildiri ve panel metinleri içinde geçen görüş, bilgi ve görsel malzemelerden bildiri sahipleri ve panel konuşmacıları sorumludur.

Adres: ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU
(Hukuk Fakültesi / 2. Kat)
DOĞU YERLEŞKESİ
ÇÜNÜR
ISPARTA
Tel:0 246 2110061
Fax:0 246 2370455
E-posta:adaletmyo@sdu.edu.tr

Basım Tarihi:17-18 Mayıs 2016
Basım Yeri:Süleyman Demirel Üniversitesi Basımevi
Birinci Basım:300 Adet

Kapak Tasarım: Erdem YALÇIN, Elvan Mert KAYA

Adalet MYO Sempozyumu
Isparta, 17 - 18 Mayıs 2016

Editör

Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST

Editör Yardımcıları

Öğr. Gör. Salih KORKMAZ

Öğr. Gör. Hatice MESCİ

Öğr. Gör. Selcen DENİZ UZUNBACAK

ISPARTA 2016

BİLİM ve DANIŞMA KURULU

Dr. İhsan Sıtkı YENER

Prof. Dr. Haluk SONGUR-Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU-Atılım Üniversitesi

Prof. Dr. Faruk TURHAN-Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Metin TOPCUOĞLU-Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Yüksel METİN-Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet ALTINÖZ-Hacettepe Üniversitesi

Doç.Dr. Mehmet Fahrettin ÖNDER-Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.Sami ACAR-Gazi Üniversitesi

Yrd. Doç.Dr. Vahdettin AYDIN-Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd. Doç.Dr. Abdurrahman KAVASOĞLU-Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd. Doç.Dr. Süleyman DOST-Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd. Doç.Dr. Burcu ÖZKUL-Süleyman Demirel Üniversitesi

SEMPOZYUM PROGRAMI ONURSAL BAŞKANI:

Prof. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI

Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI:

Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST

Süleyman Demirel Üniversitesi,Hukuk Fakültesi

DÜZENLEME KURULU:

Yrd. Doç. Dr. Vahdettin AYDIN Süleyman Demirel Üniversitesi,Hukuk Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Osman Kürşat ACAR Süleyman Demirel Üniversitesi,İİBF

Öğr. Gör. Hatice MESCİ Süleyman Demirel Üniversitesi, Adalet MYO

Öğr. Gör. Salih KORKMAZ Süleyman Demirel Üniversitesi, Adalet MYO

Öğr. Gör. Selcen DENİZ UZUNBACAK Süleyman Demirel Üniversitesi, Adalet MYO

Öğr. Gör. Dr. Arzu ÖZKANAN Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Fakültesi

Öğr. Gör. Osman DABAN Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Fakültesi

SEMPOZYUM SEKRETERYASI:

Zafer DURAN Süleyman Demirel Üniversitesi, Adalet MYO Sekreteri

İÇİNDEKİLER

SAYIN REKTÖRÜMÜZÜN AÇILIŞ KONUŞMASI.....	4
Prof. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI	
AÇILIŞ KONUŞMASI.....	5
Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST	

II.OTURUM

NEDEN F KLAVYE.....	9
Sevilay GÜNDOĞDU	

BAŞBAKANLIK 10 ARALIK 2013 TARİH VE 28847 SAYILI GENELGESİ KAPSAMINDA ADALET BAKANLIĞI MERKEZ TEŞKİLATI ÇALIŞANLARININ F KLAVYE KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUM VE BECERİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....	32
---	-----------

Öğr. Gör. Ziya KUNDAKÇI
Öğr. Gör. Meral Güneş ERGİN

MOBİL CİHAZLAR İLE GÜNLÜK HAYATTA F KLAVYE VE YENİ TEKNOLOJİLER.....	60
Tevfik Emrah KUYUMCU	

F KLAVYE VE YENİ AÇILIMLAR.....	68
Öğr. Gör. Muhammet KORKUTAN Öğr. Gör. M. Esat BOLAT	

III.OTURUM

ADALET BAKANLIĞININ PERSONEL İSTİHDAMININ ADALET İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	83
---	-----------

Hicran KIZILASLAN
Kübra KARABACAK

ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU MÜFREDATI BAZINDA İSTİHDAMA YÖNELİK YAPILABİLECEK PROTOKOLLER.....	102
---	------------

Yrd. Doç. Dr. Vahdettin AYDIN
Öğr. Gör. Hatice MESCİ
Öğr. Gör. Dr. Zişan KORKMAZ ÖZCAN

ADALET MESLEK ELEMANLARINA YÖNELİK İSTİHDAM POLİTİKALARI.....	131
--	------------

Öğr. Gör. Arzu ERDİNÇ
Öğr. Gör. Ahmet TÜRKAN
Öğr. Gör. M. Esat BOLAT

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAN MEZUN OLANLARIN
ALANLARINDA İSTİHDAMINA İLİŞKİN YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ.....152**

Yrd. Doç. Dr. Recep TEMEL

Öğr. Gör. Gülçin EROKSAL ÜLGER

Öğr. Gör. İhsan ÜSTÜNTAŞ

IV.OTURUM

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARININ (AÇIK ÖĞRETİM, UZAKTAN VE
ÖRGÜN EĞİTİM) DEĞERLENDİRİLMESİ.....167**

Muammer Enes METE

**ADALET MSELEK YÜKSEKOKULLARI MEZUNLARI İÇİN İSTİHDAM
POLİTİKASI TARTIŞMALARINA BİR KATKI: ADALET BAKANLIĞI
STRATEJİK PLANLARININ STRATEJİK İNSAN KAYNAKLARI
PLANLANMASI AÇISINDAN ANALİZİ.....179**

Yrd. Doç. Dr. Vahdettin AYDIN

Yrd. Doç. Dr. Osman Kürşat ACAR

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA DİKEY GEÇİŞ SINAVI
UYGULAMASINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER.....180**

Arş. Gör. Havva Gül ŞAHAN

**MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA SINAVSIZ GEÇİŞİN BAŞARI ÜZERİNE
ETKİSİ: YERKÖY ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ.....190**

Öğr. Gör. Emre EKİNCİ

Öğr. Gör. Hasan CAN

V.OTURUM

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAN HUKUK FAKÜLTELERİNE
DİKEY GEÇİŞ SINAVIYLA YERLEŞEN ÖĞRENCİ SAYILARININ 900 KOD
AÇISINDAN İSTATİSTİKİ DEĞERLENDİRMESİ.....206**

Yılmaz Enes DEMİRDAĞ

Enes TEMİZ

**YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ İÇİNDE YER ALAN ADALET MESLEK
YÜKSEKOKULLARINDA MESLEKİ KAZANIMLARIN EDİNİMİ İÇİN ORTAK
BİR MÜFREDAT PROGRAMINA GEÇİLMESİNİN GEREKLİLİĞİ: BİR MODEL
MÜFREDAT ÖNERİSİ.....218**

Yrd. Doç. Dr. İ. Hakan FURTUN

Öğr. Gör. Hülya GÜRSOY

Öğr. Gör. Pelin ATA

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN
KARİYER TERCİHLERİ İLE KARİYER DEĞERLERİ ARASINDAKİ
UYUM.....237**

Öğr. Gör. Dr. Güray TONGUÇ

Öğr. Gör. Dr. Arzu ÖZKANAN

YARGI İŞLEYİŞİ SORUNSAĞI: UYAP UYGULAMALARI.....254

Öğr. Gör. Ahmet TÜRKAN

Öğr. Gör. M. Esat BOLAT

Öğr. Gör. Arzu ERDİNÇ

SAYIN REKTÖRÜMÜZÜN AÇILIŞ KONUŞMASI

Prof. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI

Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü

Çok değerli misafir ve katılımcılar,

3.Adalet Meslek Yüksekokulu Sempozyumu ve 9. Ulusal Klavye Yarışması gibi önemli bir etkinliğin Süleyman Demirel Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleşmiş olmasından dolayı son derece memnuniyet duymaktayız. Adaletin herkes için ekme ve su kadar temel bir ihtiyaç olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle adalete hizmet edecek her etkinlik Üniversitemiz açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda sempozyum ve yarışmanın ülkemize, üniversitemize ve paydaşlara faydalı olması temennisiyle organizasyonda emeği geçen bütün arkadaşlara ve bütün katılımcılara en içten şükranlarımı sunuyorum.

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU ve
9. ULUSAL KLAVYE YARIŞMASI
AÇILIŞ KONUŞMASI

Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST
SDÜ Adalet Meslek Yüksekokulu Müdürü

Çok kıymetli misafirler,

3.Adalet Meslek Yüksekokulu Sempozyumu ve 9. Ulusal Klavye Yarışmasına hoş geldiniz.

Bugün bu değerli sempozyum ve yarışmaya Süleyman Demirel Üniversitesi ve Adalet Meslek Yüksekokulu olarak ev sahipliği yapmanın onurunu yaşıyoruz. Sizlerin de teveccüh ve katılımlarınızdan dolayı hepinize en içten saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Aslında buraya iki büyük etkinlik için toplanmış bulunuyoruz. İlki 3.Adalet Meslek Yüksekokulu Sempozyumu, ikincisi de 9. Ulusal Klavye Yarışmasıdır. Her iki etkinlik de sadece burada bulunanları değil, bir yönüyle ülkemizdeki bütün insanları ilgilendirmektedir. Çünkü Sempozyumun konusu, ülkemizdeki adalet hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına yöneliktir. Adalet hizmetleri de bir yönüyle herkesi ilgilendirmektedir. Adalet Meslek Yüksekokulu olarak da bu konunun özellikle eğitim ayağı ile ilgili gelişmelerinin ele alınmasını hedefledik. Bu nedenle Sempozyumun konusunu, “Adalet Meslek Yüksekokullarının Gelişiminde Yeni Eğilimler” olarak seçtik.

Değerli misafirler,

Günümüzde bütün insanlığın her zamankinden daha fazla *adalet* ihtiyacı olduğu açıktır. Aslında hukuk kural ve kurumlarındaki ilerleme ve bilimsel gelişmelerin insanlığa huzur ve refah getirmesi beklenir. Ancak bu ilerleme ve gelişmeler, tam tersine derin acılar, huzursuzluklar ve toplumsal kargaşalara engel olamamış, hatta çoğu zaman bu olumsuzlukların bizzat sebebi olmuştur. Ne yazık ki bugün insanların neredeyse yarısı savaşlar, silahlı çatışmalar, açlık, yoksulluk ve sefalet içindedir. Ortaya çıkan bu sonuçta belki de en büyük sebep, çeşitli şekillerde karşımıza çıkan adaletsizlikler olduğu söylenebilir. Ülkemizde de geçmişten beri adalet hizmetlerinin zayıflığı ve adalet sistemine olan güvenin düşüklüğü sürekli tartışma konusu olmuş ve adalet hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına ilişkin çeşitli tedbirler alınmıştır. Eğer öz eleştiri yapmak gerekirse geldiğimiz noktada, atılan pek çok olumlu adıma rağmen, pek de başarılı

olduğumuz söylenemez. Mevzuattan, sistemden, personelden, davacı ve davalılardan, müşteki ve sanıklardan, avukatlardan tutun tebligat sistemine kadar pek çok konuda karşımıza çıkan sorunlar adaletin tecelli etmemesine veya geç tecelli etmesine sebep olmaktadır. Bütün bunlardan anlaşılmalıdır ki, adalet hizmetleri bir bütündür. Mevzuat açısından yasama organı, karar vericiler bakımından hakim ve savcılar, personelin atanması ve meslekte yetiştirilmesi açısından yürütme, meslek elemanı adaylarının yetiştirilmesi açısından özellikle Adalet Meslek Yüksekokulları bu bütünün parçalarını oluşturmaktadır. Bu parçalardan birinde yaşanan aksama adalet hizmetinin tümünü olumsuz etkileyecektir.

İşte bu nedenle, bu sempozyumda adalet hizmetlerinin tabiri yerinde ise mutfak kısmındaki uygulayıcılar olan adalet meslek elemanı adaylarının kaliteli eğitimi ile ilgili olarak neler yapılabilir? sorusunu konuşmak için toplanmış bulunmaktayız.

Kıymetli misafirler,

Burada belki de en son söylenmesi gereken bir kaç hususu başta söylemek istiyorum. Bugün adalet meslek yüksekokullarının en büyük problemlerinden birisi *açık öğretim ve uzaktan eğitim* adalet meslek yüksekokullarıdır. Aslında açık öğretim adalet programları Adalet MYO'lar, adalet personeline mesleki formasyon kazandırmak ve dolayısıyla adalet hizmetlerinin etkin ve verimli olmasını sağlamaktır. Ancak gelinen noktada bugün bu amaçtan tamamen uzaklaşmış ve bu okul ve programlar (açık öğretim ve uzaktan eğitim adalet programları) hukuk fakültelerine dikey geçiş aracı haline dönüşmüştür. Hukuk fakültelerine dikey geçişi desteklemekle birlikte asıl amaçtan uzaklaşılmasının adalet hizmetlerini olumsuz etkileyeceği kanaatine sahibiz.

Herkesin bildiği bir gerçektir ki örgün Adalet MYO eğitimi her zaman açık öğretim veya uzaktan eğitim yoluyla yapılan eğitimden daha kalitelidir. Ancak açık öğretim veya uzaktan eğitimdeki mezuniyet puanları daima örgün öğretimdeki mezuniyet puanlarından daha yüksek olmaktadır. Bu da örgün öğretimden mezun olan Adalet MYO mezunlarının hukuk fakültelerine dikey geçişinde adaletsizlik oluşturmaktadır. Son döneme kadar açık öğretim mezunları ile örgün eğitim mezunları arasında fark gözetilmekte ve *900'lü kod* uygulaması ile açık öğretim mezunları belirli bir kontenjan dahilinde tercih yapabilmekteydi. Ancak bu uygulamanın da sona ermesi ile birlikte örgün öğretim Adalet MYO mezunları dezavantajlı duruma düşmüşlerdir. Bu nedenle *900'lü kod* uygulamasına tekrar dönülmesi veya açık öğretim ve uzaktan öğretim Adalet MYO'ları için sınırlama getirilmesi en uygun çözüm olacaktır.

Değerli katılımcılar,

Adalet MYO'ların en önemli sorunlarından ikincisi de Adalet Bakanlığı tarafından ataması yapılan katiplik, mübaşirlik gibi kadro sınavlarında Adalet MYO mezunlarına yönelik herhangi bir pozitif ayrımcılık içeren düzenleme bulunmamasıdır. Hâlbuki adli hizmetlerde görev alacak meslek elemanlarının mesleki formasyona sahip olması çok önemlidir. Nitekim açık öğretim fakültesinde Adalet MYO'ların kurulmasının ana sebebi de adliye personeline mesleki formasyon vermektir. Örgün öğretim yapan Adalet MYO'lar bu eğitimi zaten vermektedir ve öğrenciler zaten bu mesleki donanıma sahip olarak mezun olmaktadır. Dolayısıyla Bakanlıkça yapılacak atamalarda baştan itibaren bu formasyona sahip adaylar arasından tercih yapılması isabetli olacaktır. Nasıl ki sağlık bilimleri fakültesinden mezun olmayan birisinin hemşirelik, laborantlık yapamaması ne kadar mantıklı ise, bu da o kadar mantıklıdır. Zira adalet hizmeti sağlık hizmetinden daha önemsiz değildir.

Adalet MYO'larla ilgili üzerinde duracağım son husus ise klavye, bilgisayar ve internet kullanımınıdır. Hepinizin bildiği gibi bu alanda son yıllarda hem ülkemizde hem dünyada önemli gelişmeler yaşanmıştır. Adalet hizmetlerinde klavye, bilgisayar ve internetin etkin kullanımı ile hızlı yazma becerisi son derece önem arz etmektedir. Bu kapsamda UYAP sisteminin etkin şekilde kullanımının önemini söylemeye bile gerek yoktur. Prosedür işlemlerini inanılmayacak derecede hızlandıran bu sistemi kullanabilmek bir adalet çalışanı açısından hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle UYAP sistemi de örgün öğretim yapan Adalet MYO'larda verildiğini de hatırlatmak isterim.

Yine klavyenin etkin kullanımı konusunda da benzer şeyleri söylemek gerekir. Günümüzde pek çok ülke kendi dil özelliklerine uygun çeşitli klavyeler geliştirmişlerdir. Bu kapsamda Dr. İhsan Sıtkı YENER tarafından geliştirilen F klavye, Türkçe dili ve alfabesine uygun ve Türkçeyi hızlı yazmaya elverişli bir tasarıma sahiptir. Bu manada F klavyenin kullanımının yaygınlaştırılması pek çok açıdan faydalıdır. Başbakanlığın 10 Aralık 2013 tarihli *F Klavye* başlıklı genelgesi bu açıdan doğru ve faydalı bir adımdır. Bu genelgeye göre *“tüm kamu kurum ve kuruluşlarında TSE tarafından hazırlanan... standarda uygun F klavyeye kademeli olarak geçiş sağlanacaktır. Bu çerçevede Kamu kurum ve kuruluşlarınca genelgenin yayımından itibaren, alım süreci başlatılmış olanlar dışında temin edilecek tüm bilgisayarların F klavyeli olması ve halen kullanımda olanların da 2017 yılı sonuna kadar F klavyeye dönüştürülmesi sağlanacaktır. ...geçiş sürecinde en önemli husus olan kamu personeline verilecek eğitime ait içerik MEB tarafından*

geliştirilecektir... “ Atılan bu olumlu adımı geliştirecek düzenlemeler yapılmalı ve kamu personelinin bu sürece uyum sağlaması için gereken diğer adımlar atılmalıdır.

Kıymetli misafirler,

Son olarak her iki etkinliğin organize edilmesinde, bize destek olan başta Sayın Rektörümüz Prof. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI'ya, Üniversite Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Vahdettin AYDIN'a, Hukuk Fakültesi'nin çok değerli öğretim üyelerine, bu organizasyonun gerçekleştirilmesinde gece gündüz mesai harcayan Yüksekokulumuz akademik ve idari personeline ve emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Ayrıca bu önemli etkinliklere sponsor olarak bize destek veren kişi ve kuruluşlara huzurunuzda teşekkür ediyorum, başarılarının devamını diliyorum.

Sempozyum ve yarışma etkinliğinin başarılı geçmesi ve sonuçlarının ülkemize ve adalete katkı sağlaması ümidiyle hepinize saygılar sunuyorum.

NEDEN F KLÂVYE

WHY F KEYBOARD

Sevilay GÜNDOĞDU¹

ÖZET:

19. ve 20.yüzyılda özellikle iş hayatının vazgeçilmezi olan daktilolar, 20.yüzyılın sonlarına doğru yerini bilgisayar klâvyelerine bırakmıştır. Teknoloji ve iletişim çağında olduğumuz bu dönemde profesyonel olarak klâvyeye kullananlar olduğu gibi, hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan sosyal medya sayesinde de klâvyeye kullanmayan kimse kalmamıştır.

Birçok ülkenin kendi dil yapısına göre bir klâvyesi olmasına rağmen İngilizcenin dünyada yaygın bir dil olmasının da etkisiyle genellikle Q klâvyeye öne çıkmıştır.

Ancak Türk dil yapısına göre tasarlanmış F klâvyeye olmasına rağmen, varlığından ve sahip olduğu üstünlüklerin farkında olmayan bir kesim bulunmaktadır. F klâvyenin yurt dışında aldığı şampiyonluklar ve kamu otoritelerinin desteğiyle F klâvyeye farkındalığı yeniden başlamıştır.

Bu sebeptendir ki gençlerimizin, özellikle de Adalet Meslek Yüksekokul öğrencilerinin, eğitimini aldıkları ve mesleki yaşamları süresince profesyonel olarak kullanacakları F klâvyeyi iyi tanıyarak üstünlüklerinin farkına varmaları ve sahip çıkmaları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: F Klâvyeye, On Parmakla Bakmadan Yazma Metodu, Intersteno, Türkiye ve Dünya İnternet Şampiyonaları, Dünya Şampiyonaları,

ABSTRACT:

Typewriters, which were essentials of work life in 19th and 20th century, left the place to the computer keyboards. Today in the information and communication era, almost everyone use keyboard thanks to social media which is an essential part of our lifes, as well as many professional keyboard users.

---

¹ Intersteno Uluslararası Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu Jüri Üyesi ve Intersteno-Türk Yönetim Kurulu Üyesi, İstanbul 2016

Jury Member of Intersteno International Federation for Information and Communication Processing and Board Member of Intersteno-Turk, Istanbul 216

sevilay@istanbul.edu.tr

Although many countries have own keyboard layout for own language structures, Q keyboard have become prominent by also effect of prominency of the English language.

Today there are a common people who are not on noticed from the F Keyboard and its advantages. Its awareness starts again with supports of its world championships and public authorities.

For this reason, it has been aimed that our youth, especially students of vocational high school of justice should know well and notice and adopt the advantages of the F Keyboard which they learn and use in entire professional work life.

Keywords: F Keyboard, Touch-typing method, Intersteno, National and World Internet Championships, World Championships.

1. GİRİŞ

F klavye (Standart Türk Klavyesi), Dr. İhsan Sıtkı YENER'in teşviki ve başkanlığında yapılan bilimsel çalışmalarla oluşturulmuş ve 1955 yılında kabul edilerek tüm yurttan kullanılmaya başlanmıştır.

1980 sonrası Q klavyelerin ithal edilmesiyle F klavye kullanımı gerilemeye başlamış, politikacılar ve bilgisayar dünyasının devleri ile yarışamaz duruma gelmiştir. Bunun sonucunda da F klavyenin yabancı klavye olduğunu sanan bir kuşak yetişmiş, adeta Q klavye savunucusu durumuna gelmişlerdir.

Buna rağmen F klavyenin mucidi olarak kabul edilen ve 90 yaşını geçmesine rağmen halen aktif olarak öğretmenlik yapan Dr. İhsan YENER'in yetiştirdiği, F klavye bilincini oluşturmaya çalışan bir kuşak var ki, bunlara "F Klavye Sevdalıları" da denebilir.

F Klavye Sevdalıları, Intersteno-Türk Grubu adı altında Dr. İhsan YENER öncülüğünde; dünyada bu alanda yapılan çalışma ve gelişmeleri takip etmek, bilgi ve tecrübe paylaşımı amacıyla; 1887 yılında kurulan ve Birleşmiş Milletler bünyesinde faaliyet gösteren yazım yöntemleri ve teknolojileri alanında dünyadaki en büyük meslek kuruluşu olan INTERSTENO (International Federation for Information and Communication Processing) (Uluslararası Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu) üyesi olarak 59 yıldır Türkiye'yi temsil etmektedir.²

İntersteno-Türk grubu, Türkiye genelinde F klavye kullananlar ile öğrenci ve gençleri teşvik etmek amacıyla her yıl Türkiye İnternet Şampiyonaları düzenlemektedir.

Ayrıca Başbakanlığın 10 Aralık 2013 tarih ve 28847 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan F Klavye Genelgesi ile daha geniş kullanım alanına ulaşılacağı ümit edilmektedir.³

Türk dil yapısına uygun ve hızlı yazmaya elverişli bir düzene sahip olan "F klavye ve On Parmakla Bakmadan Yazma Metodu"nun üstünlükleri anlatılarak, klavyenin ne olduğu, nasıl geliştiği, Q ve F klavyenin özellikleri ile F klavyenin avantajları anlatılarak F klavye bilincinin oluşmasının sağlanması gerekmektedir.

---

² <http://www.intersteno.org/>

³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131210-9.htm>

2. KLÂVYENİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Klâvyeye, piyano, org gibi müzik aletleri ile hesap makineleri gibi cihazlarda da bulunmaktadır. Ancak biz konumuz gereği bilgisayar ve yazı makinelerindeki klâvyelerden bahsedeceğiz.

Klâvyeye; üzerinde harf, rakam, özel karakterler ve fonksiyon tuşlarının bulunduğu bir giriş birimidir. Klâvyeye kısaca tuş dizimi veya tuş takımı da diyebiliriz.

Bugün klâvyeye olarak bildiğimiz bu öğenin temeli daktilolardır. Çağdaş daktilonun pek çok öncüsü olduğu için daktilonun mucidi olarak tek bir kişinin ismini vermek zordur. Ancak bundan 149 yıl önce, 1867 yılında, Amerikalı mucit Christopher Latham Sholes ve arkadaşları bir numaralama makinesi olarak başladıkları, daha sonra geliştirilerek “harf basma makinesi”ne dönüştürdükleri icatları ile öne çıkmaktadır. 1873 yılında buluşlarını daha da geliştirerek Remington ve Oğulları silah fabrikasına satarlar. Bundan sonra seri halinde yapımına başlanarak piyasaya sürülen makine olağanüstü talep görmeye başlar. Bu ilk üretim makineler sadece büyük harfle yazdığından, ertesi yıl model geliştirilerek küçük harflerle yazması sağlanmıştır. 1877 yılında silindiri indirip kaldıran mekanizma küçük harfler sayılar ve bazı yazı işaretleri de katılarak makine iyice geliştirilmiş ve ilk pratik daktiloya dönüştürülmüştür. Bu buluş yakın zamana kadar yoğun bir şekilde kullanılan, bizlerin de klâvyeyi öğrendiğimiz, şimdilerde nostaljik bir nesne olarak tarihte yerini alan daktiloların atasıdır denilebilir.⁴

Daktilo, tuşlara basarak kaldıraç tertibatına bağlı harf kollarının kağıda vurmasıyla çalışan bir düzendir. Harfin düzgün çıkması için; vuruşun kuvvetine, şeridin kalitesine, aynı anda iki tuşa birden basmamaya dikkat etmek gerekir.

İlk daktilo eğitimi 1877 yılında Newyork'ta daktilo üretimi yapan bir firma tarafından verilmiş, yine ilk daktilo ile yazı yazma yarışması 25 Temmuz 1888 tarihinde Cincinnati'de yapılmış ve yarışmada Salt Lake City Federal Mahkemesinin zabıt katibi Frank McGurrin birinci olmuştur.⁵

3. Q KLÂVYE

Sholes, yazı makinesinin mekanik harf kollarından herhangi ikisinin aynı anda kağıda doğru havalandığında sıkışmaya neden olduklarını görür. (Resim 1)

---

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Latham_Sholes

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Edward_McGurrin

Resim 1: Sıkışan Daktilo Tuşları

Teknik olarak aşamadığı bu sorunu çözmek için kullanıcıların hızlı yazmasını engellemenin yollarını arar.

Kullanıcının yazma hızını yavaşlatmak için, İngilizce’de ve birçok dilde en fazla kullanılan (**a**) harfinde olduğu gibi, en çok kullanılan harfleri parmakların en zor ulaşabileceği bölgelere yerleştirir. Böylece hız yavaşlatılarak, harf kollarının sıkışması önlenmiş ve Q klavye dizilimi ortaya çıkmıştır.

Daktilo tuşlarının sıkışmasını önlemek amacıyla yeniden tasarlanan bu düzeneğe **Q Klavye** bir diğer adıyla **QWERTY klavye** adı verilir. (Resim 2)

F klavyenin aksine hızlı yazmak için değil bilakis yavaş yazmak için tasarlanmış bir klavyedir.

1930’lu yıllarda August Dworak isimli Amerikalı bir profesör, Q klavyeyi İngilizce’ye daha uygun hale getirmek için yeni bir klavye tasarlasa da piyasadaki mevcut daktiloların klavyelerinin değiştirilmesi göze alınmadığı için başarısız olur.

Resim 2: Q Klavye Düzeni

4. F KLÂVYE

Klavyelerin oluşturulmasında bir dünya standardı yoktur. Değişik dilleri konuşan toplumların ses, hece ve çeşitli harf ayrıcalıkları varoldukça dünyanın tek bir klavye standardının olması da mümkün değildir. Örneğin Türkçe'deki "ğ", İngilizce başta olmak üzere birçok dillerin alfabesinde yoktur. Aynı şekilde "ç, ı, ş, ö, ü" harfleri de birçok dillerde yoktur. Bizim alfabemizde de aksanlı è, ù, à, ò gibi harfler bulunmamaktadır.

Lâtin alfabesini kullanan Fransa, Almanya gibi ülkeler kendi dillerinin özelliklerine göre düzenlenmiş farklı klavyeler kullanmaktadır. Bu sebeplerden dolayı ülkelerin, dillerine göre klavye standartlarına sahip olması çok doğal, aynı zamanda gereklidir de.

F klavye öncesinde Türkiye'de de tek tip (standart) bir klavye yoktur. Piyasada kullanılmakta olan harf yerleri birbirinden ayrı pek çok klavye çeşidi bulunmaktadır. F klavyenin mucidi Dr. İhsan YENER'in kendi öğrencilik yıllarında yaşadığı gibi, Ticaret Lisesi öğrencileri mezuniyet sonrası iş hayatına atıldığında eğitim aldığı klavyenin dışında farklı klavyelerle karşılaşmaktadırlar. Bu durumda aldığı eğitim boşa gittiği gibi her yeni işte yeni bir klavye ile yazmaları istenmektedir. Karşılaşılan bu sorunlar bir anlamda F klavyenin doğuşuna zemin hazırlamıştır.

İhsan YENER, İstanbul'da, Sultanahmet'te Birinci Ticaret Lisesi'nde daktilo öğretmeni olarak görev yaptığı 1946 yılında her ders yılı sonunda öğretmenlerin doldurup, müdürleri vasıtasıyla Bakanlığa yolladıkları "Talim Sicili'nin kendisiyle ilgili bölümüne sert ifadelerle kısaca;

“Yetiştirdiği öğrencilerin kısa zamanda klavyeyi ezberleyerek bakmadan yüksek hıza ulaştığını,

Değişik klavyelerde bakmadan hızlı bir şekilde yazmanın mümkün olmadığını,

Aslında bunun sorumluluğunun Bakanlığa ait olduğunu,

Çünkü kendisinin ve meslektaşlarının da senelerce haykırdığı gibi:

Türkiye’de standart bir milli klavye tatbik ve kabul edilmedikçe, piyasada onlarca klavye buldukça, daktilografi öğretiminden hayır gelmediğini, öğrenenlerin % 99’unun ziyan olup gittiğini” yazar.

İhsan Yener bundan sonra daha birçok kereler bu içerik ve üslupta yazılar yazar.

Nihayet 1947 yılında Bakanlıktan Türkçe ve Daktilografi hocalarına bir yazı gelir.

Standart bir Klavye tertibi istenir. Bunun üzerine yabancı uzmanların da bulunduğu bir komisyon kurulur. Dr. İhsan YENER’in öncülüğünde bilimsel bir ekip çalışmaya başlar.

Bilimsel temellere dayalı Standart bir Milli Klavye tasarlanması gerektiğine inanan İhsan Yener ve komisyon tarafından, Türkçede kullanılan bütün kelimeler taranır ve “harflerin kullanılma oranı istatistiği” Türk Dil Kurumu’ndan istenir.

Türkçe’de kullanılan yaklaşık **30.000** kelimenin **183.596** harfi şu an sunumda da gördüğünüz gibi tasnif edilir. Örneğin bunlardan bazılarının

(A) harfinin **26.323** kez,

(E) harfinin **16.308**,

(K) harfinin **13.542**,

(İ) harfinin **13.384** kez kullanıldığı görülür.

Bunlar Türkçe’de en çok kullanılan harflerdir. Kelimeler; sesli ve sessiz harflerden oluşur, bunun her dildeki dağılımı da farklıdır.

Diğer taraftan hekimlerle işbirliği yapılır. El ve parmak röntgenleri çektilir. Kemik, sinir ve adale hareketlerini inceleyerek en kuvvetli, en işlek, zayıf ve kuvvetsiz parmaklar tespit edilir.

Bu bilimsel veriler de göz önünde bulundurularak söz konusu harfler, klavyede ellerin kullanım oranı hesaplamasına göre **sol el** yaklaşık **%49**, **sağ el** de **%51** oranında kullanılacak şekilde yerleştirilir. (Resim 3)

Bu nedenle Türkçe'nin **fonetik özelliğine** uygunluk açısından sesli harfler sol elde toplanmaktadır.

Burada dilin yapısına uygun şekilde hazırlanmış bir tasarım söz konusudur.

Türkçede genel olarak sesli ve sessiz harfler sözcük içinde hemen hemen eşit sayıda bulunduğundan, klavyede bu harfler her iki ele de eşit miktarda dağıtılmıştır.

Klavyenin sol yanında **SESLİ**, sağ yanında **SESSİZ** harfler bulunur. Böylece yazmada olağanüstü bir hız ve rahatlık sağlanır.

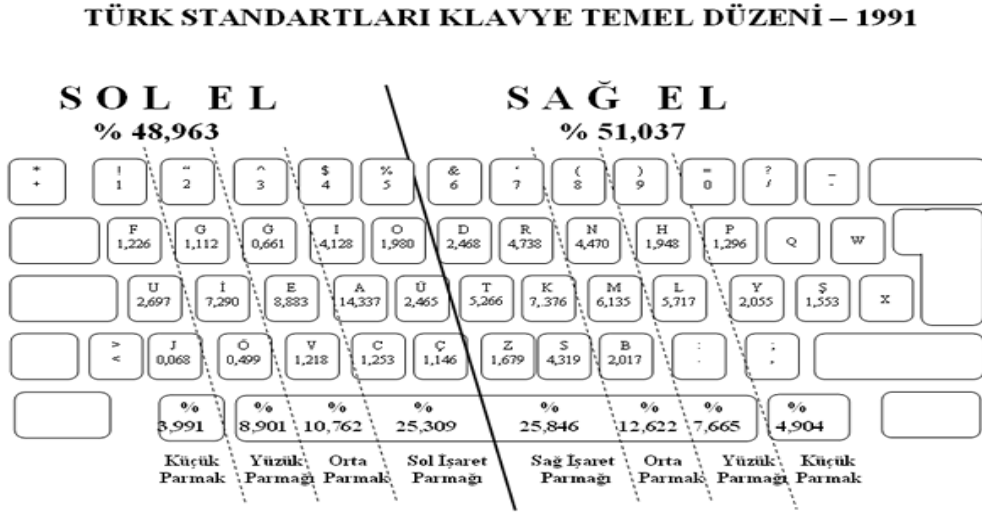
F klavyede en çok kullanılan a, e, i, u gibi sesli harflere hemen ulaşılır.

Bu gelişmelerin ışığında 20 Ekim 1955 tarihinde Türkçe klavye standardı belirlenir.

1963 yılında Gümrükler Kanunu'na "bundan sonraki yazı makinası ithalatı, Standart Türk Klavyesine uygun olacak" diye bir madde eklenir.

1974 yılında da Türk Standartları Enstitüsü tarafından F klavyenin Zorunlu Standart Klavye olarak onanmasıyla bu zorlu süreç tamamlanır.⁶

Resim 3: F Klavye Düzeni

⁶ <http://www.interstenoturk.org/f-klavyenin-hikayesi-bolum1-turk-milli-klavyesi/>

Uzun yıllar tüm yazı makineleri F klavye olarak ithal edilir. Ancak 80'li yıllardan itibaren kişisel bilgisayar kullanımının hızla yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte oluşan talebi karşılamak üzere yoğun bir ithalat dönemi başlar. İthal edilen bilgisayarların klavyeleri için üretici firmalara F Klavye zorunluluğu getirilmesi gerekirken, tam tersine Q klavyeli bilgisayarların ithaline engel olarak gördükleri Gümrükler Kanunu'na "Bu kanun yazı makinesi klavyeleri için geçerlidir. Biz yazı makinesi getirmiyoruz, bilgisayar getiriyoruz. Bilgisayar da yazı makinesi olmadığına göre bu klavyelerin gümrükten geçmesinde kanunen bir sakınca yoktur" yorumunu yaparak, gümrük müşavirlerini ikna etmişlerdir. Bundan sonra raflar Q klavyelerle dolmaya başlar.

Gümrükler Kanununda bir kelimenin değişik yorumlanmasıyla başlayan süreç, umursamazlıklar, bilinçsizlikler ve imkânsızlıklar nedeniyle yeterli kamuoyu desteği alınmadığı için bugün ülkemiz adeta Q klavye istilasına uğramıştır.

5. NEDEN F KLÂVYE

5.1. Türk Dili ve Alfabesine Uygunluğu

F klavye tasarlanırken, öncelikle Türk dili ve alfabesinin özellikleri dikkate alınarak, alfabemizdeki harflerin kullanılma oranına göre tasnifi yapılmıştır. Böylelikle en sık kullanılan harflere en kuvvetli parmaklarla vuruş yapılacak şekilde ve parmakların kolayca ulaşabileceği bölgelere yerleştirilerek hızlı yazmaya elverişli şekilde tasarlanmıştır.

Q klavye ise en sık kullanılan harflere zayıf parmaklar ile vuruş yapılacak şekilde ve parmakların en zor ulaşabileceği bölgelere yerleştirilerek kullanıcının yazma hızını yavaşlatmak amacıyla tasarlanmıştır.

5.2. Türkçenin Fonetik Özelliğine Uygunluğu

Türkçede genel olarak sesli ve sessiz harfler sözcük içinde hemen hemen eşit sayıda bulunmaktadır. Bir sesli bir sessiz harf bağlantısı göz önünde tutularak, her iki elin parmaklarının birbiri ardına sırasıyla kullanılmasına imkân vermek için bütün sesliler sol elde toplanmıştır. Kullanım ve geçiş oranı yüksek olan k-m-l-t gibi sessiz harfler sağ elle yazılacak şekilde düzenlenmiştir. Böylece yazmada olağanüstü bir hız ve rahatlık sağlanır.

5.3. Parmakların Kemik, Sinir Ve Adale Yapılarına Göre Harf Dağılımı

F klavye oluşturulurken, el ve parmakların kemik, sinir ve adale hareketleri incelenerek kuvvetli, işlek, zayıf ve kuvvetsiz parmaklar tespit edilmiştir. Parmaklara düşen yük

oranları parmakların fiziki gücüne, hareket yeteneğine uygun olarak saptanmıştır. Bu veriler ışığında **sol el %49, sağ el %51** oranında kullanılacak şekilde yerleştirilmiştir.

5.4. F Klavye Eğitiminde Metod Farkı

F klavyenin bilimsel ve hızlı yazmaya elverişli bir düzene sahip olmasının yanında Dr.İhsan YENER tarafından geliştirilen “ON PARMAKLA BAKMADAN YAZMA METODU”yla verilen eğitim ile de desteklendiğinde yazma hızı en üst seviyelere ulaşmaktadır.

On Parmakla Bakmadan Yazma Metodu, F klavye öğretiminde daha hızlı ve daha kolay yazı yazmaya yardımcı olan bir metottur.

Bu metod ile kullanıcıya, tüm parmakları işlevlerine ve F klavye düzenindeki dağılıma göre kullanma, aynı parmaklarla sürekli aynı harflere basarak harfleri kolayca ezberleme, klavyeye bakmadan yazma, düzenli yapılan çalışmalarla kalıcı şekilde öğrenme, doğru oturuş şekli ile birlikte hatasız ve hızlı yazma becerisi kazandırılır.

5.5. Zaman ve Enerji Tasarrufu

Birkaç parmakla klavyeye bakarak yazanlar “yazma işi” için ayırdıkları zamanın en az dörtte üçünü israf etmiş olur. Örneğin sadece iki harften oluşan “az” kelimesini yazarken normal bir klavye kullanıcısı 1 saniyede yazarken 10 parmakla F klavye kullanabilen bir kişi saniyenin onda biri hızla yazabilir.

2.000 kelimelik bir raporu normal bir klavye kullanıcısı yaklaşık olarak 2 saatte yazarken, F klavye kullanıcısı için bu 30 dakika anlamına gelir. Bu da zamanın çok önemli olduğu günümüzde büyük bir avantaj ve 1,5 saatlik bir zaman ve enerji tasarrufu demektir.

Normal bir kullanıcının parmakları klavye üzerinde gezindiğinden yanlış tuşa basarak hata yapma riski artar, yanlış yazdığı harfi silip doğrusunu yazmak da fazladan zaman ve enerji kaybetmesine sebep olur.

5.6. Beden Sağlığı ve Konsantrasyon Avantajı

Normal bir kullanıcı belli birkaç parmağını kullandığından el ve kollara fazla yüklenme olmakta ve çabuk yorulmaktadır. F klavye kullanıcısı ise elini ve kolunu hareket ettirmeden yalnızca parmaklarıyla yazdığı ve daha eğitim alırken el ve kol açıları ile dik oturuş becerisi kazandığından yorulmadan saatlerce yazı yazabilmektedir.

Ayrıca F klavye kullanıcısı okuduğunu anlayarak yazdığından konsantrasyonu da yüksektir. Daha az hatayla, daha mükemmel yazılar hazırladığından yüksek iş verimiyle çalışır.

5.7. Özgüven Üzerindeki Etkisi

On Parmakla Bakmadan Yazma Metodu ile F klavye kullanan bir kişi klavyeye bakmadan ve hangi tuşun nerede olduğunu düşünmeden yazı yazdığı için fiziksel olarak kullandığı klavyenin hangi düzenekte olduğunun bir önemi yoktur. Dünyanın neresinde olursa olsun, bilgisayarın işletim sisteminde yapacağı dil ayarı ile F klavye yazılımını aktifleştirerek hızlı bir şekilde yazı yazabileceğini bilir. Hangi şartlarda olursa olsun işini en iyi şekilde yapacağını bildiğinden, özgüveni yüksektir.

Oysa birkaç parmakla yazan bir kişi hangi tuşa bastığını görme ihtiyacı içinde olacağından, alışkın olduğu klavyeden farklı bir klavyede yazamayacaktır.

5.8. Başarı Farkı

Yazım yöntemleri ve teknolojileri alanındaki dünyadaki en büyük meslek kuruluşu olan INTERSTENO, her 2 yılda bir Dünya Şampiyonası ve her yıl Dünya İnternet Şampiyonaları düzenlemektedir. F klavye kullanan Türk yarışçılar 59 yıldır bu yarışlara katılarak birçoğu rekorlu şampiyonluklar elde etmişlerdir.

Türkiye, ilk şampiyonluğunu F klavye sayesinde 1965 yılında Paris'te Ece ÖZBAYRAK ile rekor kırarak almıştır. Birçok ülke bu dereceye itirazda bulunmuş, Gerekçe olarak da “Türkler kendilerine özgü bir klavye (F klavyeyi kastederek) geliştirmişler ve bu klavye ile yarışa girmişlerdir. Burada eşit olmayan bir durum vardır. Bu derecenin geçersiz sayılması gerekmektedir.” iddiasında bulunmuşlardır.

Ülke temsilcileri ve jüri üyelerinin saatler süren tartışmaları sırasında söz alan Alman temsilcisinin “ Türklerin yaptığı klavye gibi siz de kendi dilinize uygun bir klavye tasarlayabilir ve bununla yarışabilirsiniz. Bunu yapan ülkelerde oldu. Ama maalesef insanlar eski alışkanlıklarından vazgeçemediği için uygulamaya geçirilemedi. Bu ne bir hile, (doping) ne bir yarış ihlalidir. Bilimsel bir çalışmadır. Intersteno'nun amacı bilimsel çalışmaları desteklemek değil midir? O halde bu dereceye itiraz etmek yerine olsa olsa alkışlamak, tebrik ve teşvik etmek gerekir.” sözleri üzerine yapılan itiraz reddedilmiştir.

Bir sekreterin veya asistanın hiç bilmediği bir dili dahi hızlı yazması F klavye ile mümkündür. F klavye kullanıcılarının, yalnızca Türkçe'de değil, 16 dildeki metinlerde de başarılı olduklarının en büyük göstergesi; INTERSTENO tarafından düzenlenen Dünya İnternet Şampiyonası ve İntersteno-Türk tarafından düzenlenen Türkiye İnternet Şampiyonalarındaki çok dilli klavye şampiyonluklarıdır. (Tablo 1)

Tablo 1: F Klavye Sevdalılarının Şeref Listesi

Tablo 1

ŞEREF **LİSTESİ**
INTERSTENO TARAFINDAN DÜZENLENEN ŞAMPİYONALARDA REKORTMEN VE ŞAMPİYON OLAN TÜRKLER

Tarih	Yarış: Aracı – Kategorisi – Türü	Adı, Soyadı	Süre	Vuruş	Hata	Net	Sözcük ‘	
25.7.1965 Paris	Elektrikli Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Ece ÖZBAYRAK	10'	5.370	0	5.370	107	(Rekor)
23.7.1967 Bern	Elektrikli Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Genel Tasnif Birincisi	Ece ÖZBAYRAK	30'	20.053	58	17.153	114	21.694 P
			10'	6.041	3	4.541	91	103 S
	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Hasan ATAY	30'	14.732	12	14.132	94	(Rekor)
	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Hasan ATAY	10'	4.693	1	4.193	84	(Rekor)
3.8.1969 Varşova	Elektrikli Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Ece ÖZBAYRAK	10'	6.146	1	5.646	113	(Rekor)
	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Hasan ATAY	10'	5.569	1	5.069	101	(Rekor)
	Mekanik Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Nurten SABIRCAN	10'	5.117	0	5.117	102	
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Akar APAY	10'	4.625	1	4.125	83	(Rekor)
	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Seçkin KÖSE	30'	18.782	38	16.882	113	(Rekor)
	Mekanik Daktilografi Gençler	Bayram	30'	15.180	25	13.930	93	(Rekor)

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

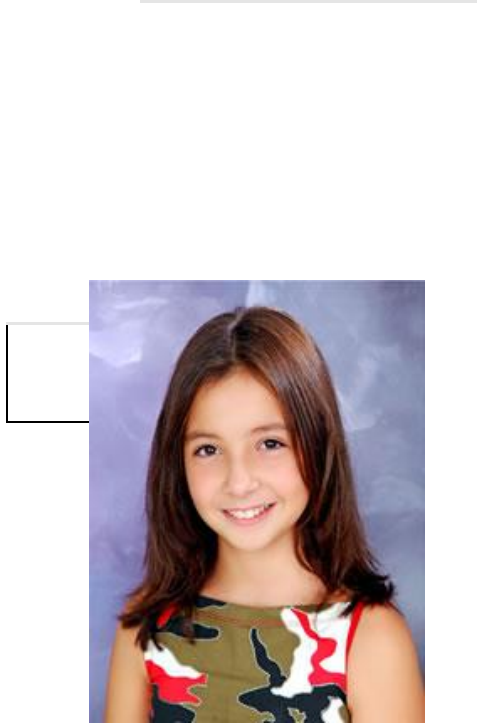
	Ayrımı Dünya Sürat	BORA							
	Şampiyonu								
25.7.1971 Brüksel	Elektrikli Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Seçkin KÖSE	10'	5.709	1	5.209	104		
	Mekanik Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Akar APAY	10'	5.136	0	5.136	103		
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Sadiye KEY	10'	3.778	0	3.778	76		
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Cezmi SEZER	30'	13.703	20	11.703	78		
29.7.1973 Valencia	Mekanik Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Bayram BORA	30'	16.097	4	15.697	105		
20.7.1975 Budapeşte	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Recep ERTAŞ	30'	13.969	4	13.569	90	(Rekor)	
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Recep ERTAŞ	10'	4.588	1	4.088	82		
22.7.1979 Belgrat	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Reşat ELESER	30'	13.964	12	12.764	85		
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	10'	4.754	1	4.254	85	(Rekor)	
19.7.1981 Mannheim	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Hüsnü ABBAS	30'	17.980	6	17.380	116	(Rekor)	
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	30'	16.426	9	15.526	104	(Rekor)	

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Hüsnü ABBAS	10'	6.069	1	5.569	111	(Rekor)
	Mekanik Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Hatasızlık Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	10'	4.919	0	4.919	98	(Rekor)
12.7.1987 Floransa	Elektronik Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Genel Tasnif Birincisi	Yılmaz TOKGÖZ	30'	19.029	3	18.729	125	24.678 P
			10'	5.949	0	5.949	119	123 S
14.7.1991 Brüksel	Mekanik Daktilografi Deneyimliler Ayrımı Dünya Sürat ve Hatasızlık Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	30'	17.154	12	15.954	106	20.447 P
			10'	5.493	2	4.493	90	102 S
	Elektrikli Daktilografi Gençler Ayrımı Dünya Sürat ve Hatasızlık Birincisi	Sibel ENGİN	30'	14.457	30	11.457	76	15.216 P
			10'	4.259	1	3.759	75	76 S
11.7.1993 İstanbul	Bilgisayar Kullanımı Deneyimliler Ayrımı Dünya Sürat ve Hatasızlık Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	30'	21.174	10	20.174	134	27.220 P
			10'	7.046	0	7.046	141	136 S
	Bilgisayar Kullanımı Deneyimliler Ayrımı Dünya Yazı İşlem Şampiyonu	Yılmaz TOKGÖZ	10'	7.318	1	6.818	136	14.818 P
			10'	80 İş.	0	8.000	80	(İşlem)
12.6.2004 Roma	Öğrenciler Arası Dünya İnternet Şampiyonası 17 → 20 Yaş Ayrımı Dünya Şampiyonu	Ümit ŞEKER	10'	6.266	8	5866	117	(Rekor)
21.5.2005 Roma	Öğrenciler Arası Dünya İnternet Şampiyonası 17 → 20 Yaş Ayrımı Dünya Şampiyonu	Ümit ŞEKER	10'	6.746	3	6596	132	(Rekor)
15.5.2006 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışı Gençler Dünya Şampiyonu	Emrah KUYUMCU	10'	6925	11	6375	128	

Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışı Deneyimliler Dünya Şampiyonu	Hakan KURT	10'	7373	22	6273	125	
Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarış Gençler Dünya Şampiyonu	Emrah KUYUMCU	70'	26834	7 DİL	3833	77	(REKOR)
Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarış Deneyimliler Dünya Şampiyonu	Kaan Ali DOĞAN	70'	21206	7 DİL	3029	61	

BİLGİSAYAR DÜNYASININ EN KÜÇÜK ŞAMPİYONU BİR TÜRK KIZI (2007)

(Haberin Dünya Basımındaki Orijinali:)
INTERSTENO international keyboarding competition by Internet (V edition) is over! 992 participants of 15 countries Integration of experiences and software improvements made this competition unrivalled. Very young people, up to 13 years of age, are now listed in separate classifications list which shows their excellent results also in many foreign languages. Here on the left the youngest Turkish girl Ezgi Aktürk of SAMPIYON KURSLARI school. Warmest congratulations to all participants and many thanks to teachers and national representatives who motivated them to take part in this exciting event.

15.5.2007 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışı 0 – 13 Yaş Dünya Şampiyonu	Ezgi AKTÜRK	10'	3849	4	3649	73	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışı 14 – 16 Yaş Dünya	Zafer KAYA	10'	5827	8	5427	109	(REKOR)

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Şampiyonu							
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışı 21 – 99 Yaş Dünya Şampiyonu	Ümit ŞEKER	10'	7131	5	6881	138	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışı 14 – 16 Yaş Dünya Şampiyonu	Niyazi KARACA	150'	44.925	15	2995	60	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışı 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu	Emrah KUYUMCU	150'	55.697	15	3713	74	(REKOR)
22.7.2007 Prag	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım 21-99 Yaş Dünya Sürat Şampiyonu	Hakan KURT	30'	22.460	31	19.360	129	
	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım 14 – 16 Yaş Dünya Sürat Şampiyonu	Zafer KAYA	30'	14.540	28	11.740	78	
	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım 21 – 99 Yaş Dünya Yazı İşlem Şampiyonu	Hakan KURT	10'	236 İşlem	10	18.600		PUAN
	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım 14 – 16 Yaş Dünya Yazı İşlem Şampiyonu	Zafer KAYA	10'	107 İşlem	3	9.200		PUAN
10.5.2008 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 0 – 12 Yaş Dünya Şampiyonu	Esra DEMİRBAŞ	10'	3.075	4	2.875	58	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 13-16 Yaş Dünya	Mehmet Hakan ÇAYKÖYLÜ	10'	4.519	7	4.169	83	

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Şampiyonu							
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu	Hakan KURT	10'	8.072	10	7.572	151	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Esra DEMİRBAŞ	90'	12.671	9 DİL	1.418	28	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Mehmet Hakan ÇAYKÖYLÜ	160'	37.460	16 DİL	2.341	47	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu	Recep ERTAŞ	160'	65.885	16 DİL	4.118	82	
15.05.2009 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 0 – 12 Yaş Dünya Şampiyonu	Sezin AKTÜRK	10'	3.984	8	3.584	72	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Mehmet Hakan ÇAYKÖYLÜ	10'	5.170	6	4.870	97	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu	Emrah KUYUMCU	10'	6.992	1	6.942	139	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Sezin AKTÜRK	50'	10.424	5 DİL	2.085	42	

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Mehmet Hakan ÇAYKÖYLÜ	150'	45.268	15 DİL	3.018	60	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 17-20 Yaş Dünya Şampiyonu	Fatih AY	160'	55.819	16 DİL	3.489	70	
16.08.2009 Pekin	Bilgisayar Klavye Kullanımı Hatasız Sürat Dünya Şampiyonu	Recep ERTAŞ	30'	19.895	3	19.595	131	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 17-20 Yaş Dünya Şampiyonu	Zafer KAYA	10'	6494	0	6494	130	(REKOR)
15.05.2010 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Koray DEMİRBAŞ	10'	18.588	11 DİL	1690	34	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 17-20 Yaş Dünya Şampiyonu	Fatih AY	10'	61.277	16 DİL	3830	77	(REKOR)

İTERSTENO TALİME (2011)

15.05.2011 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil	İlyas PAMUKÇU	10'	4.801	5	4.551	91	(REKOR)
--------------------	--	------------------	-----	-------	---	-------	----	---------

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu							
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Zehra TAŞKALE	150'	37.550	15 DİL	2.503	50	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 17-20 Yaş Dünya Şampiyonu	Zorbey ÇİÇEK	160'	47.097	16 DİL	2.944	59	
11.08.2011 Paris	Bilgisayar Klavye Kullanımı Hatasız Sürat Dünya Şampiyonu	Hakan KURT	30'	22.017	12	20.817	139	
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	İlyas PAMUKÇU	10'	5686	11	5136	103	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Çokdilli Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Zehra TAŞKALE	160'	46740	16 DİL	2921	58	
13.05.2012 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Kardelen Rabia ÇAĞLAR	10'	6029	2	5929	119	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası JAVA Yazılımı Anadil Yarışları 17-20 Yaş Dünya Şampiyonu	Oğuzhan AKPINAR	10'	6226	4	6026	121	
15.5.2013 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çokdilli Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Zehra TAŞKALE	160'	56541	15 DİL	3156	63	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çokdilli	Celal AŞKIN	160'	77097	16 DİL	4615	92	(REKOR)

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Yarışları 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu							
14.7.2013 Gent	Bilgisayar Klavye Kullanımı 0-16 Yaş Hatasız Sürat Dünya Şampiyonu	İlyas PAMUKÇU	30'	16029	9	15129	101	(REKOR)
15.5.2014 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Ana Dil Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	10'	3796	2	3696	74	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Ana Dil Yarışları 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	İlyas PAMUKÇU	10'	6034	7	5684	114	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli Yarışlar 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	160'	32700	15 DİL	2043	41	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli Yarışlar 13-16 Yaş Dünya Şampiyonu	Zehra TAŞKALE	160'	59585	16 DİL	3724	74	(REKOR)
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli Yarışlar 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu	Celal AŞKIN	160'	72377	16 DİL	4523	90	
11.5.2015 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Ana Dil Yarışları 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	10'	4753	12	4153	83	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli Yarışlar 0-12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	160'	43944	16 DİL	2746	55	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli	Celal AŞKIN	160'	75204	16 DİL	4700	94	(REKOR)

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	Yarışlar 21-99 Yaş Dünya Şampiyonu							
19.7.2015 Budapeşte	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım Anadil 21- 99 Yaş Hatasız Sürat Dünya Şampiyonu	Celal AŞKIN	30'	20877	6	20278	135	
	Bilgisayar Kullanımı Kısaltmasız Yazılım Anadil 0 – 16 Yaş Hatasız Sürat Dünya Şampiyonu	Zehra TAŞKALE	30'	17015	5	16515	110	
02.05.2016 Roma	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Ana Dil Yarışları 0 – 12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	10'	3897	5	3647	73	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Çok Dilli Yarışlar 0 – 12 Yaş Dünya Şampiyonu	Ahmet Yasin AKMEŞE	160'	37006	16 DİL	2312	46	
	Dünya İnternet Şampiyonası TAKİ Yazılımı Ana Dil Yarışları 17 – 20 Yaş Dünya Şampiyonu	Kerem YAPRAK	10'	6059	0	6059	121	
Sadece Rekor ve Şampiyonluklardan oluşan bu tabloya, Şeref Kürsüsünün 2. ve 3. Basamaklarını da Türklerin doldurduğu yılların dereceleri ve Takım Şampiyonlukları sığdıramamıştır.								

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz F klâvye eğitimi ile şimdiden bir meslek kazandırmış, eğitim ve iş hayatına 1-0 önde başlamasını sağlamış olacağız.

Adalet Bakanlığı zabıt kâtibî alımları ve sınavlarında önceliği F klâvye kullananlara vermekte ve adayları, ancak F Klâvye ile kolaylıkla ulaşılabilecek yüksek yazma hızlarına göre değerlendirmektedir.

Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının iş hayatları boyunca zamanlarını bilgisayar başında raporlama, tutanak, hukuki metinler vb. işler ile geçireceğini düşündüğümüzde de, on parmakla bakmadan F Klâvye kullanmak çok önemli bir mesleki avantaj ve ayrıcalık kazandıracaktır.

Özellikle hukuk ve tüm kurumsal sektörlerdeki adli çalışmalarda tüm verilerin dijital ortamda işlenmesi sebebiyle; toplantı ve kongre tutanaklarının arşivlenmesi, ses kayıtlarının deşifre edilmesi, konuşma tutanaklarının anında metin olarak raporlanabilmesi gibi çalışmalar günümüzde başlı başına bir meslek alanı oluşturmaktadır.

Aynı şekilde artık günümüz ekonomisinde hızlı yazmanın ve iletişim teknolojisinin öne çıkmasından dolayı, hem yeni iş alanları ortaya çıkmakta hem de on parmakla bakmadan F Klâvye kullanmak tüm meslekler için önemli bir avantaj yaratmaktadır

**BAŞBAKANLIK 10 ARALIK 2013 TARİH VE 28847 SAYILI GENELGESİ
KAPSAMINDA ADALET BAKANLIĞI MERKEZ TEŞKİLATI
ÇALIŞANLARININ F KLAVYE KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUM VE
BECERİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

**Öğr.Gör.Ziya KUNDAKÇI⁷
Öğr.Gör.Meral GÜNEŞ ERGİN⁸**

Bilgisayar giriş birimlerinden olan klavyeyi etkin kullanma ve hızlı yazma becerisi, bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde bilgi üreten bireylerin gelişimine katkı sağlayan unsurlardan birisidir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı öncülüğünde başlatılan çalışmalar 20 Ekim 1955 tarihinde sonuçlandırılarak, Türk dili özelliklerine uygun ve hızlı yazmaya elverişli bir tasarıma sahip bulunan Standart Türk Klavyesi (F klavye) düzeni oluşturulmuştur. F klavye kullanımının kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlaştırılması amacıyla günümüze kadar iki farklı genelge yayımlanmıştır. İlki Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 31 Mart 2003 tarihinde, diğeri ise Başbakanlık tarafından 10 Aralık 2013 te yayımlanan genelgelerle; konunun toplumsal bir fayda olduğu gerçeğinden hareketle bir dizi kararlar alınmış ve TSE tarafından hazırlanan F klavye' ye 2017 yılına kadar kademeli olarak geçiş sağlanması bildirilmiştir.

Çalışma F Klavye ile on parmak hızlı yazma becerisi kazandırılan Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarını en fazla istihdam eden ve genelge kapsamında konunun öncelikli muhataplarından birisi olan Adalet Bakanlığı çalışanlarının klavye kullanımına yönelik tutum ve becerilerinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini merkez teşkilatı büro çalışanları oluşturmaktadır. Çalışanların tamamına ulaşmak hedeflenmiş, ancak çalışma 248 katılımcıyla tamamlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirliği test edilmiş ($\alpha=0.94$) tutum ölçeği ve beceri testi çalışanlara uygulanmış; F klavye kullanımına ilişkin olumlu tutum ($\bar{X}=3,68$) sergiledikleri görülmüştür. F klavye kullanımına ilişkin tutum ve beceri düzeyleri ile çalışma süresi, görevi, iş yerinde ve iş dışında kullandığı klavye türü, F klavye eğitimi alıp almadığı, F klavye eğitimini nereden aldığı değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Son olarak katılımcıların F klavyeye yönelik tutumları ile F klavye kullanım beceri düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde düşük düzeyde bir korelasyon ($p=0,049$ - $R=0,136$) olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuç kısmında ise F klavye kullanım tutumlarına ilişkin motivasyonun sağlanması, genelge kapsamında F klavyeye geçiş sürecinde farkındalık oluşturulması, on

---

⁷ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu,
zkundakci@ankara.edu.tr

⁸ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu, gunes@ankara.edu.tr

parmak klavye kullanımının yaygınlaştırılması ve alınması gereken eğitimlere yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: On parmak F Klavye, F Klavye Kullanım Düzeyi, Adalet Bakanlığı, 28847 Sayılı Genelge

**RESEARCH FOR MINISTRY OF JUSTICE CENTER ORGANIZATION
WORKERS' BEHAVIOUR AND SKILLS ON USING F KEYBOARD WITHIN
THE SCOPE OF THE PRIME MINISTRY'S CIRCULAR LETTER NUMBERED
28847 AND DATED 10 DECEMBER 2013**

The skill of effective and speedy usage of keyboard, which is one of the computer input units, is among the factors, that contribute to development of individuals, who generate knowledge. In Turkey, studies led by The Ministry of Education had been accomplished on 20 October 1955, thus the Standard Turkish Keyboard (F Keyboard) layout, that is suitable for Turkish language characteristics and applicable for speedy writing, had been constituted.

In order to generalise the usage of F keyboard in state institutions and organizations, two different circular letters had been issued until today. By these circular letters, which the first had been issued on 31 March 2003 by The Ministry of Education and the second on 10 December 2013 by The Prime Ministry; a number of decisions had been taken with reference to the issue as being of social benefit, and it had been reported that there would be a gradual transition to F keyboard, which was constituted by Turkish Standardization Institute, until 2017.

The research had been made to investigate the Ministry of Justice workers' skills and behaviour on using F keyboard. The Ministry of Justice is the primary respondent of the issue within the scope of the circular letter and the institution, which employs Vocational Justice High School graduates, who has been provided with the skill of high-speed ten finger typing, at most. The research universe has been formed by The Centre Organization Office workers. Reaching all workers had been aimed, but the research had been accomplished only by the number of 248 participants. The attitude scale and aptitude test, which was tested for validity and reliability ($\alpha=0.94$), had been applied to the workers. Consequently, it had been seen that, they had positive attitude ($\bar{X}=3,68$) regarding F keyboard usage. A statistically significant difference had been found between the groups,

related to the behaviour and skill levels of F keyboard usage and the variables such as working time, position, keyboard type, which had been used at work and off the job, whether F keyboard training had been taken or not, place of F keyboard training. Finally, when correlation between behaviours of participants on usage of F keyboard and their skill levels of using F keyboard were examined, it had been seen that, there was a correlation ($p=0.049$, $R=0.136$) between them, even it was low.

Finally, there had been given suggestions, such as providing motivation regarding attitudes of F keyboard usage, creating awareness during the transition process within the scope of the circular letter, generalising F keyboard usage and necessary trainings in the conclusion part of the research.

Key words: *Ten Fingers F Keyboard, Usage Level of F Keyboard, Ministry of Justice, Circular Letter Numbered 28847*

GİRİŞ

Ülkemizde bilgisayar ve internet kullanım oranlarında son yıllarda önemli artışlar kaydedilmiştir. Bilgisayar giriş birimlerinden biri olan klavyeyi etkin kullanma ve hızlı yazma becerisi, bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde bilgi üreten bireylerin gelişimine katkı sağlayan unsurlardan biridir (Başbakanlık, 2013).

Bilgisayarda etkili ve verimli yazmak için zihinsel ve fiziksel kaynakları iyi değerlendirmek gerekmektedir. Bunun için elleri klavyeye doğru yerleştirme, harflerin klavyedeki yerini öğrenme, sürekli aynı harflere aynı parmakla basma, klavyeye bakmadan doğru ve hızlı yazma, anlayarak ve düşünerek yazma gibi konular üzerinde durulmaktadır (Güneş, 2011:16).

Yazı makinelerinin tasarlanmasında, hem daktilo hem de kişisel bilgisayarlarda kullanılacak olan klavye üzerinde bulunan tuşların yerleşimi öteden beri bir takım bilimsel yaklaşımlarla ve beraberindeki tartışmalarla değerlendirilmiştir. Şimdiye kadar pek çok gelişmiş ülke tarafından kendi dillerinin özelliklerine uygun, hızlı, kolay ve hatasız yazmayı sağlayan, çeşitli harf ve sembol yerleşim düzenine sahip klavyeler tasarlanmıştır. Ülkemizde ise yaygın olarak Q ve F klavye kullanılmaktadır.

İlk düzenli klavye tasarımı, Christopher Latham Sholes tarafından İngiliz alfabesindeki harflerin kullanım sıklığına göre oluşturulan diyagramlar ile hazırlanmıştır (Silfverberg, 2007:6). Sholes, 1873 yılında ilk mekanik daktilo için tasarladığı klavyede, üst sıra sol tarafta yer alan 6 harfin soldan sağa sıralanmasıyla ortaya çıkan bu klavyeye “Qwerty” klavye adını vermiştir (Yamada, 1980). Q klavye adı verilen bu klavye türünün tuşları yerleştirilirken, kullanıcının hızlı yazmasını engellemenin yolları aranmış ve harflerin yerleri olabildiğince karıştırılarak İngilizce’de en çok kullanılan harfleri parmakların en zor ulaşabileceği yerlere yerleştirme yoluna gidilmiştir. Bu tuş dizilimi oluşturulurken amaç daktilonun kilitlenmesini önlemek ve daha sık arıza yapmasının önüne geçmektir (Yavuz Yılmaz vd., 2012). Bu yönüyle bilimsel bir temele dayanmamasına rağmen Q klavye, ilk düzenleme olması sebebiyle dünya genelinde en çok kullanılan klavye düzeni olmuştur. F klavye Milli Eğitim Bakanlığı öncülüğünde başlatılan çalışmalar neticesinde, 20 Ekim 1955 yılında resmîyet kazanmış, 1975 yılında da Türk Standartları Enstitüsünce TS-2117 ve TS-10469 nolu standartları ile bilgisayar klavyeleri için zorunlu hale getirilmiştir (TSE, 2006; TSE, 1992). 1980’li yıllara kadar Standart Türkçe F tipi daktilolar yaygın olarak kullanılmış, kişisel elektronik bilgisayarların piyasaya sürülmesi ve ofislerde bilgisayar kullanımının artmasıyla daktilo, yerini bilgisayar klavyesine terk etmiş ve Standart Türk klavyesi de “Türkçe F Klavye” olarak tanımlanmıştır (Günel, 2012).

F klavyede harflerin yerleşim düzeni, İhsan Sıtkı Yener öncülüğünde oluşturulan bir komisyon tarafından, yaklaşık 10 yıl süren bilimsel çalışmalar sonucunda Türkçe'nin dil yapısı, el ve parmakların işleklikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Türkçe F klavye, Türk Dil Kurumu sözlüğündeki toplam 29.934 kök kelimenin 183.596 harfi içinde hangi harften kaçar tane bulunduğu, sesli-sessiz ilişkileri, hece, kelime ve cümle yapıları, el bilek ve parmakların basma kuvvetlerine göre düzenlenmiştir. Bütün bu koşullar dikkate alınarak, sol ele % 49, sağ ele % 51 oranında yük dağılımıyla harfler üç sıra halinde en uygun yerlere konumlandırılarak tasarlanmıştır ("Günümüzde Klavye Gerçeği," 2016). Örneğin Türkçe'nin ses yapısına göre en çok kullanılan sesli harfler "A, E, İ, U" ve sessiz harfler "K, L, T, M" klavyede temel sıra konumunda, en güçlü parmakların altında bulunmaktadır. Ayrıca bütün sesli harfler sol elin altına toplanmış, sağ elin altına ise tamamen sessiz harfler yerleştirilmiştir. Az kullanılan harfler ise diğer sıralara ve kenarlara yayılmıştır (Güneş, 2011).

Tanış (2013) tarafından yapılan araştırmaya göre F klavye şu özelliklere sahiptir:

- Parmaklar üst sıraya, alt sıraya göre daha rahat ulaştığından, yoğunluğu çok olan harfler Temel Sıra - Üst Sıra - Alt Sıra biçiminde yerleştirilmiştir.
- Türkçe Sözcük yazımındaki bir sesli, bir sessiz bağlantısı göz önünde tutularak her iki elin parmaklarının birbiri arkasına sıra ile kullanılmasını olanaklı kılacak şekilde bütün sesliler bir elde toplanmıştır. Az geçen sessizler de sol ele alınmıştır.
- Sağ el, sol ele oranla daha güçlü olduğundan, en çok kullanılan sessiz harfler sağ ele verilmiştir.
- Parmaklara düşen yük oranları, parmakların fiziki güçleri ve hareket yetenekleri göz önünde tutularak düzenlenmiştir.
- İşaret parmağı, serçe parmağına göre daha güçlü olduğundan, sık kullanılan harfler işaret parmağından serçe parmağına doğru dizilmiştir.

Türkçe F klavye, bu özellikleri bakımından Türkçeye çok uygun olduğu ve metinleri yazarken hız, verimlilik, dikkat, zamanı iyi kullanma, az yorulma, el ve beyin uyumu gibi çeşitli yararlar sağladığı görülmektedir (Güneş, 2011).

İşlerinin büyük bir bölümünü klavye kullanarak gerçekleştiren çalışanların iş performansları değerlendirildiğinde, veri girişi ve bilgi işleme sırasında kullandıkları klavyenin seçimi önem kazanmaktadır. Literatürde F ve Q klavye, öğretim metodu, yazım kolaylığı, verimlilik, hız, harcanan güç, ergonomi gibi pek çok değişken açısından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Üstüner ve Tanış'ın 1996 yılında yaptıkları araştırmada, F klavyenin bilimsel yöntemlerle oluşturulup oluşturulmadığını bir kez daha denemek amacıyla, Türkçede 29.934 sözcükteki 183.596 harfin yüzde olarak yineleme oranları ile 1955 yılında yapılmış olan çalışma, Türkçede 250.148 sözcükteki, 1.396.651 harfin yüzde olarak yineleme oranlarının bulunduğu bir başka araştırma ile desteklenmiştir. Bu oranlara bakıldığında sol ele düşen yükün %49 dan %41,3'e düştüğü, sağ ele düşen yükün ise %51 den %58,7'ye çıktığı görülmüştür. Temel sıra, Üst sıra ve Alt sıra dağılımına bakıldığında ise Temel sıradaki harflerin kullanılma sıklıklarının %63,9'dan %53,08'e düştüğü, Üst sıra harflerin %24,1'den %33,58'e çıktığı ve Alt Sıra harflerde ise %12'den %13,34'e çıktığı tespit edilmiştir. Yapılan sayıma göre Q klavyede bu oranların sol el sağ el dağılımında %42,78 - %57,22 iken Temel-Üst-Alt Sıra dağılımına bakıldığında %37,84-%39,83-%22,33 şeklinde olduğu görülmüştür (Tanış, 2013).

Klavye öğretimi, öğrenenlerin düzenli çalışmaları sonucunda on parmak yazım metodu ile birlikte hızlı, doğru ve ritimli bir yazım ile klavye performansını ortaya koymayı amaçlamaktadır (Soukoreff ve MacKenzie, 2004:1425). Hızlı ve doğru bir yazım ise, klavyedeki tuşların yerinin öğreniminin gerçekleşmesi ve parmakların tuşlara kendiliğinden gitmesiyle gerçekleşmektedir (Pisha, 1993:1). Klavye öğretiminde esas olan ise kullanıcıların klavye performansının artırılmasıdır.

Wobbrock (2007)'a göre, öğrenenlerin klavye performansını değerlendirmede doğruluk ve hız unsurları dikkate alınmalıdır. On parmak klavye kullanımında hız, bir dakika içerisinde yazılan kelime veya vuruş sayısı olarak tanımlanmaktadır. Ara çubuğu ve Enter tuşu ile yapılan bir vuruş da, hız testi uygulamasında hesaplama içerisinde yer almaktadır. Hız testi uygulamalarında belirli bir süre içerisinde hızlı fakat doğru vuruş amaçlandığı için sadece hızlı yazmak becerinin kazanılmasında yeterli bir ölçü değildir. (MEB, 2011:67).

Yener (2010)' in verdiği F ve Q klavye karşılaştırmalı yazım hızı verilerine göre; "Q klavye ile yazım hızı ortalama dakikada 40-100 vuruş arasındadır. F klavye ile yazım hızı ortalama dakikada 150-400 vuruş arasındadır. Üst sınır ortalama kullanıcı düzeyinde verilmiştir. Şampiyona sonuçlarına bakıldığında 700 vuruş seviyesine çıkıldığı görülmektedir. Klavyeye bakmadan yazma, iş performansını en az 3-4 kat artırmaktadır. Zamanın daha iyi değerlendirilmesi için 10 parmak klavye kullanılması kesinlikle zorunluluktur.

Acar ve Gürsoy (2013) araştırmalarında, geliştirdikleri ve Acar metot adını verdikleri on parmak klavye öğretimi yöntemiyle F ve Q gruplarındaki on parmak klavye öğrenen yönetici sekreterlerinin klavye performanslarını değerlendirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre; F ve Q gruplarındaki yönetici sekreterlerinin konum ve doğruluk klavye

performansları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken ($p>0.05$); ritim ve yazım klavye performansları arasında Acar metodun uygulandığı F grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle, F grubundaki yönetici sekreterlerin, Q grubundaki yönetici sekreterlere göre daha doğru ve ritimli yazı yazdıkları bununla birlikte usta kullanıcı performans gelişim düzeyine ulaştıkları görülmüştür.

Güzel ve Deligöz (2015)'ün F ve Q klavyeyi ergonomik açıdan karşılaştırdıkları araştırmada, klavye ile yoğun çalışma temposu içerisinde bulunan 106 zabıt kâtibine 6 soruluk 5'li likert ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplardan F klavyenin sahip olduğu özelliklerden en önemlileri; F klavyenin her iki elin parmaklarını birbiri ardına kullanılma olanağı vermesi, F klavye ile daha hızlı yazarak zaman tasarrufu sağlanması ve F klavye kullanıldığında kullanıcıların daha az yorulmasıdır. Bu özellikler kâtipler tarafından diğer özelliklere göre daha önemli görülmüştür. 1 dakikada yazılan kelime sayısı ile klavye çeşidi arasında çıkan ilişkiye bakıldığında F klavyeyi tercih edenlerin 30 kelime altı, 71-110 kelime arası, 91-110 kelime arası; Q klavyeyi tercih edenlerin 51-70 kelime arası; hem F hem de Q klavye tercih edenlerin ise 30-50 kelime arası yazdığı saptanmıştır.

On parmakla, klavyeye bakmadan yazma yönteminin yaygınlaşmaması ve F klavye kullanımını konusundaki bilinçsiz yaklaşım; özellikle yazı işlerindeki ve iş- hizmet üretim süreçlerindeki zaman ve emek israfını büyük oranda arttırmaktadır. 8-10 sayfalık bir raporun 1-2 parmakla yazılması ile F klavye kullanılarak on parmakla klavyeye bakmadan yazılması arasında 4-5 katı bulan hız farkı genellikle göz ardı edilmekte ve bu verim farkı bilinmemektedir ("Neden F klavye," 2016).

F klavyenin kullanımının arttırılması ile özellikle yazı ve veri girişi işlemlerinde zamanla birlikte emek kaybı da büyük ölçüde azalacak, bu da yargı hizmetlerinin istenildiği gibi hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır (Güzel ve Deligöz, 2015).

Standart Türk klavyesi olan F klavye kullanımı, yalnızca yoğun klavye kullanımı gerektiren meslek mensuplarında olması gereken bir beceri olarak görülmekten ve sadece bu meslek mensuplarının yararlanması gereken bir yazı aracı olmaktan çıkarılıp üstünlükleri de göz önünde bulundurularak tüm bireylerin kullanması teşvik edilmelidir. F klavye ile ilgili tüm bu bilimsel çalışmaların ve üstünlüklerin geç de olsa farkına varan kamu iradesi tarafından, F klavye kullanımının kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlaştırılması amacıyla şimdiye kadar iki farklı genelge yayımlanmıştır. İlk olarak, Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne 31 Mart 2003 tarihinde 2003/20 sayılı yayımlanan genelgede Standart Türk Klavyesinin bilimsel özelliklerinden, kullanım avantajlarından, F

klavye kullanılarak yapılan yazışmaların Q klavyeye göre iki kat daha hızlı olduğundan bahsedilmiş ve bazı kararlar alınmıştır. Alınan bu kararlar şu şekildedir;

- Bakanlık ve bağlı kuruluşları ile her derece ve türdeki okul ve kurumlarda TS 2117 nolu "Standart Türk Klavyesi" (F klavye) kullanılacaktır.
- Halen Q klavyeye göre üretilmiş makinelerin klavyeleri kademeli olarak "Standart Türk Klavyesine mahalli imkânlarla dönüştürülecektir.
- Bu bağlamda, klavyeli makineler satın alınırken veya bağış yoluyla temin edilirken, "Standart Türk Klavyesine göre üretilmiş olmasına dikkat edilecektir.
- Daha önce Q klavyeye göre beceri kazanan personelin, "Standart Türk Klavyesine geçiş eğitimlerini sağlamak üzere, Ticaret Meslek Lisesi Müdürlüklerince mahalli kurslar düzenlenecektir.
- Bakanlık Merkez Teşkilatında görev yapan personel için düzenlenecek "Standart Türk Klavyesi Kursları" Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Hizmetçi Eğitim Dairesi Başkanlığı işbirliğinde gerçekleştirilecektir.

Son olarak Başbakanlık konunun toplumsal bir fayda olduğu gerçeğinden hareketle 2013 yılında bir genelge daha yayımlayarak, "Yazım kolaylığı ve verimliliği bakımından F klavyenin getirdiği avantajlardan yararlanılması ve ülkemizde F klavye kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan TS 2117 "Alfasayısal Türkçe Klavyelerin Temel Yerleşim Düzeni" standardına uygun F klavyeye 2017 yılına kadar kademeli olarak geçiş sağlanması" için bir dizi kararlar almıştır.

Başbakanlık 10 Aralık 2013 tarih ve 28847 sayılı yayımladığı bu genelgeyle;

- Kamu kurum ve kuruluşlarınca genelgenin yayımından itibaren, alım süreci başlatılmış olanlar dışında temin edilecek tüm bilgisayarların F klavyeli olması ve halen kullanımda olanların da 2017 yılı sonuna kadar F klavyeye dönüştürülmesi istenmiştir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında F klavyeye geçiş sürecinde kamu personeline verilecek eğitime ait içerik www.fklavye.gov.tr internet sitesinde kullanıma sunulacak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilecek, bu eğitimin sağlanmasında uzaktan eğitim yöntemi uygulanacaktır.
- Ayrıca, bilgisayar kullanımının yoğun olduğu özel sektöre ait kamuya açık alanlarda (internet salonu vb. toplu kullanım sağlayıcıları) ve özel sektör kuruluşlarında F klavyenin teşvik edilerek yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Ancak yayımlanan genelgelere, 1963 yılı Gümrükler Kanununa Türk Standartları Enstitüsü'nün kabul ettiği klavye standartlarına uygun olmayan yazı makinelerinin ithalini yasaklayan bir madde dâhil edilmesine rağmen ülkemizdeki bilgisayar ithalatçıları bu standartlara uymayarak Türkçe Q klavyeyi satışa sunmaya devam etmektedirler. (MEB, 2011:4).

Bilecen (2010), F klavyenin Q klavyeye göre kullanım durumuna ilişkin araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Türkiye'deki F klavye pazarına bakıldığında diğer sektörlere göre kamu sektörünün yoğun bir alım gerçekleştirdiği görülmekte ve kamu sektöründe adetsel olarak F klavye kullanımını %60 düzeyindedir. Ancak kamu sektörü idarelerinin klavye alımında F klavyeye öncelik verme oranı %30'larda kalmıştır. Bu oranlara Türkiye genelinde bakıldığında adetsel kullanım oranı %16'lara gerilemektedir. Zaten bu %16'ya sağlayan da kamudaki kullanımlardır. Özel sektöre bakıldığında ise F klavyenin hiç kullanılmadığı, büyük endüstri şirketleri, bankalar, telekomünikasyon şirketleri, çok bilgisayar kullanan bütün şirketlerde Q klavye olduğu görülmüştür. 2010 yılında yapılan satışlar incelendiğinde F klavye, toplam satışların sadece yüzde 5'ini içerdiği ve oranın gittikçe düştüğü tespit edilmiştir.

F klavyenin yaygınlaştırılması için kullanıcıların, özellikle de işlerinin büyük bir bölümünü klavye kullanarak gerçekleştiren çalışanlarla birlikte klavye üreticilerinin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda ülkeye Q klavye ithalatının sınırlandırılması mevzuatı ile ilgili Bakanlıkla birlikte muhatap birimlerin gerekli yasal düzenlemeyi gözden geçirerek, ülkemizde F klavye kullanımını konusunda ısrarcı olan ve sonuç alan bir yaklaşımla hareket etmesi gerekmektedir (Akalin, 2003).

Bu çalışma, F klavyenin tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlaştırılması amacıyla Başbakanlık tarafından 2013 yılında yayımlanan "F klavye" konulu genelgenin öncelikli muhatabı konumunda olan ve F klavye kullanımını becerisine en çok sahip olması gereken personeli istihdam eden Adalet Bakanlığında yapılmıştır.

Yaklaşık 70 yıldır sahip olduğumuz, dilimizin özelliklerine uygun tasarımı olan, üstünlüğü pek çok araştırma ile ortaya konmuş, yapılan ulusal ve uluslararası klavye yarışlarında kullanıcılarına dereceler kazandıran bir teknoloji olan F klavyeyi kullanmak bir zorunluluk olmalıdır. F klavyeyi kullanamayan iş görenlerin hizmet üretimlerindeki etkinlik ve verimlilik gibi hususlarda geri kalacağı düşünülmektedir. F klavye farkındalığının artırılmasında, verimlilik ve üstünlüklerinin anlatılmasında başta eğitimcilerin, araştırmacıların ve yönetenlerin rolü büyüktür. Bireylerin, özellikle de kamu alanında iş

görenlerin, Q klavyeden F klavyeye geçişine uyum sağlayabilecek şekilde yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek eğitimlerden etkili sonuçların alınabilmesinde öğrenenlerin öncelikle ilgi, beklenti, tutum gibi duyuşsal özelliklerinin bilinmesi, verilecek eğitimin planlama, uygulama ve değerlendirme safhalarının doğru bir yaklaşımla ele alınmasında önem taşımaktadır. Öğrenenlere özgü bu özelliklerden tutumların olumlu ya da olumsuz oluşu öğrenmeyi büyük ölçüde etkilemektedir (Akt. Tavşancıl ve Keser 2002).

F klavye kullanımının yaygınlaştırılmasında, bireyleri yetiştirme ve farkındalığı artırma görevi üstlenen yukarıda sözü geçen aktörlerin tutumu da hiç şüphesiz önemlidir. İş görenlerin bu konuda geliştirdiği tutum, F klavye becerisinin kazandırılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak olan aktörleri iki yönlü ilgilendirir. Bunlardan biri, başlangıçta öğrenenlerin F klavyeye olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır. İkincisi ise var olan olumsuz tutumların olumlu yönde değişiminin sağlanmasıdır. Bu açıdan da iş görenlerde istenen değişim ve gelişimin sağlanabilmesi, bu konuda başrol oynayan aktörlerin öncelikle kendilerinin olumlu bir tutuma sahip olmaları ile olanaklıdır.

Çalışanların F klavye kullanımına yönelik tutumları denildiğinde, F klavyenin özellikleri, avantajları, kullanım alanları ve iş görenlerin F klavye değişimine hazır olmaları hakkındaki duygu, düşünce ve davranışları kastedilmektedir. İş görenlerin, başta yazma hızı performanslarını önemli ölçüde arttıran, daha ergonomik koşullarda iş görmelerini sağlayan F klavyeyi her alanda kullanabilmeleri için, F klavye kullanımına yönelik tutumlarının bilinmesi gerekmektedir.

1 ARAŞTIRMA

1.1 Amaç

Araştırmada temel amaç, F Klavye ile on parmak hızlı yazma becerisi kazandırılan Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarını en fazla istihdam eden ve genelge kapsamında konunun öncelikli muhataplarından birisi olan Adalet Bakanlığı çalışanlarının klavye kullanımına yönelik tutum ve becerilerini ortaya koymaktır. Bu ana amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar ise şöyledir;

- Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı çalışanlarının F Klavye kullanımına ilişkin tutumları ne düzeydedir?

- Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı çalışanlarının F Klavye kullanımına ilişkin becerileri ne düzeydedir?
- Çalışanların F klavye kullanımına ilişkin tutumları ve beceri düzeyleri onların cinsiyet, eğitim durumu, çalışma süresi, görevi, iş yerinde ve iş dışında kullandığı klavye türü, daha önce klavye eğitimi alıp almadığı, F klavye genelgesi hakkında bilgi sahibi olup olmadığı değişkenlerine göre fark göstermekte midir?
- Çalışanların F klavye kullanımına ilişkin tutumları ile beceri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki var mıdır?

1.2 Önem

Günümüzde daktiloların yerini alan dolayısıyla her insanın zorunlu ihtiyacı haline gelen bilgisayarlarda veri girişi ve bilgi işleme aracı olarak kullanılan klavyelerin seçimi ile birlikte doğru kullanımında insanımızı bilinçlendirmek ve eğitmek gerekliliği her geçen gün daha fazla ortaya çıkmaktadır.

F Klavye, Türkçe için özel olarak geliştirilmiş bir klavye düzenidir. On parmak yazım tekniği ile birlikte F klavye kullanımının yaygınlaştırılması adımlarının atıldığı ülkemizde, çalışmamızın Adalet Bakanlığı içerisindeki iş görenler üzerinde yapılması, genelgenin yayımlandığı günden bu yana gelen noktayı göstermesi ve elde edilen veriler ışığında konunun diğer kamu sektörleri arasında irdelenmesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3 Sınırlılıklar

Araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıklarla gerçekleştirilmiştir;

- Araştırmanın çalışma grubunu Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı büro çalışanları oluşturmaktadır.
- Anket uygulamasına 248 büro çalışanı dâhil edilmiştir.
- Çalışanların F Klavyeyle ilgili düşünceleri elektronik ortamda uygulanan tutum ölçeğiyle sınırlıdır.
- Çalışanların klavye beceri ölçümleri elektronik ortamda uygulanan tek seferde yapılan 3 dakikalık hız testi ile sınırlıdır.
- Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, anketin bulunduğu adres erişimine sistem güvenlikleri nedeniyle 5 günlük süre belirlediğinden çalışma planlanandan daha az katılımcıyla tamamlanmıştır.

2 YÖNTEM

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmada merkez teşkilatı çalışanlarının tamamına ulaşmak planlandığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Adalet Bakanlığı merkez teşkilat çalışanları tetkik hâkimleri, savcılar ve diğer personel olarak gruplandırılmıştır. Yapılan görüşmelerde anketin büro çalışanlarına yapılmasına izin verilebileceği bildirilmiştir. Bu nedenle çalışma grubunu Şube Müdürü, Şef, Zabıt Kâtibi, Bilgisayar İşletmeni, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni ve Memurlardan oluşan büro çalışanları oluşturmaktadır. Hazırlanan anket tüm büro (926) çalışanlarının iş listesine yönlendirilmiş olup çalışma, bakanlığın siteye erişim izni sınırlı olduğu için 248 kişi ile tamamlanmıştır.

2.2 Verilerin Toplanması

Araştırmanın giriş kısmında F ve Q klavye özellikleri, F klavye kullanım avantajları, F klavye ilgili yapılmış araştırmalar ve yayımlanan genelgelere ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca daha önce bu amaçla oluşturulmuş bir tutum ölçeği bulunmadığından literatürde başka alanlarda uygulanan tutum ölçekleri incelenmiş bu şekilde F Klavye kullanımına yönelik tutum ölçeği geliştirilmiştir. Hazırlanan ölçek iki ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiş ve doğrudan tutumu ölçmeyen ifadeler çıkarılmıştır. İfadeler yazılırken tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeleri dikkate alınarak 11 olumlu, 9 olumsuz ifade kullanılmıştır.

Araştırmada problemi çözüme ulaştıracak veriler için hazırlanan anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgilere ilişkin sorular, ikinci bölümde F Klavye kullanımına ilişkin “Hiç Katılmıyorum-Tamamen Katılıyorum” aralığında 5’li likert tipi bir tutum ölçeği yer almaktadır. Son bölümde ise 3 dakikalık bir hız testi uygulaması bulunmaktadır. Katılımcılar soruları Google Formlar çevrimiçi anket aracı yardımıyla cevaplandırmışlardır.

Adalet Bakanlığında çalışan aynı zamanda Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu’nda halen öğrenimini sürdüren öğrencilere uygulanan ön test ile tutum ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği test edilmiştir. Ölçeğin likert tipi olması ve değerlendirmede derecelendirmenin kullanımı nedeniyle güvenilirlik katsayısı belirlenirken Cronbach Alpha değeri esas alınmıştır. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0.94$) olup, bu ölçeğin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0,94	0,94	20

Ankette F klavye tutum düzeyini belirlemek için aralıklı ölçek türlerinden 5’li likert tipi ölçek kullanılmıştır. 5’li likert ölçeğinin değerleri ve aralıkları aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 2: 5’li Likert Ölçeği Aralık Değerleri

Ağırlık	Seçenek	Sınırlar
1	Hiç katılmıyorum	1,00 - 1,80
2	Katılmıyorum	1,81 - 2,60
3	Kararsızım	2,61 - 3,40
4	Katılıyorum	3,41 - 4,20
5	Tamamen katılıyorum	4,21 - 5,00

Hız testi için klavye öğretiminde bilinen ve eğitimciler tarafından yararlanılan m5 bilişim sitesindeki web uygulaması kullanılmıştır. Uygulayıcılardan <http://www.m5bilisim.com/tr/on-parmak/calisma/paragraf/> adresinde yer alan 10000 sıra numaralı “Gençliğe Hitabe” adlı metni 3 dakikalık süre sınırlaması ile yazmaları istenmiştir. Hız testinden elde edilen sonuçlar dakikalık brüt vuruş sayılarına göre değerlendirilerek beceri düzeyleri ortaya konulmuştur. Daha sonra tutumları ile beceri düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.3 Verilerin Analizi

Araştırmada çözüm aranan problemlere yönelik olarak ölçme aracı ile elde edilen veriler istatistiksel analiz teknikleri ile bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiş ve verilerin tablo ve grafiklere dönüşümü sağlanarak raporlanmıştır. İstatistiksel karşılaştırmalarda 0,05 ten küçük p (anlamlılık) değerleri ($p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 14,0 paket programında analiz edilmiş, çözümlenerek yorumlanmıştır. İstatistiksel analizlerde, araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına, klavye tutum ölçeği ile ilgili soruların ortalama ve standart sapma değerlerine, F klavye tutum ölçeğine ilişkin verilerin katılımcıların demografik özelliklerine göre fark gösterip göstermediğinin belirlenmesinde Independent Samples T testine, ikiden fazla grup arasında anlamlı fark olup olmadığına bakmak için One Way Anova (Tek yönlü anova) testine yer verilmiştir. Katılımcıların F klavyeye ilişkin tutum düzeyleri ile klavye kullanım becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesinde Pearson Korelasyon analizine bakılmıştır.

Hız testlerinde yapılan uygulamalar bir, üç, beş ve 10 dakikalık sürelerden meydana gelmektedir. Hız testi süresinde yazılan sözcük veya vuruş sayısı uygulanan süreye bölünerek dakikalık hız tespit edilmektedir. Hız testi uygulamalarında her beş vuruş bir sözcük olarak kabul edilmektedir. Hız testi uygulamalarında yanlışlar dikkate alınmadan bulunan hıza “Dakikalık Brüt Sürat ya da Vuruş” denir. Test süresi içerisinde yazılan sözcük toplamından, her yanlış için düzeye göre 25, 30 ve 50 vuruş ceza indirimi uygulanmaktadır. Kalan sözcük sayısı test süresine bölünerek “Dakikalık Net Sürat ya da Vuruş” belirlenmektedir (MEB, 2011).

Beceri ölçümü için yapılması istenen 3 dakikalık hız testinde beceri düzeyi hesaplanırken toplam vuruş hesabından her yanlış için 50 vuruş ceza indirimi uygulanarak dakikalık net vuruş hesabının ortaya konulması planlanmış fakat katılımcıların birçoğunun hatalı vuruşlarıyla ilgili doğru cevaplar yazmadıkları görüldüğünden değerlendirme sadece brüt vuruş hesabı üzerinden yapılmıştır.

3 BULGULAR VE YORUM

Araştırma verilerine ilişkin istatistiksel çözümlenmeler, demografik özellikler, tutum ve beceri düzeylerine ilişkin bulgu ve yorumlar başlıklar halinde verilmiştir.

3.1 Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan çalışanların demografik özelliklerine ilişkin bulgular şöyledir:

Tablo 3: Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Değişken	Düzye	N	%
Cinsiyet	Kadın	97	39,1
	Erkek	151	60,9
	TOPLAM	248	100
Eğitim Durumu	Lise	27	10,9
	Adalet Meslek Lisesi	3	1,2
	Ön lisans	34	13,7
	Adalet MYO (Ön lisans)	23	9,3
	Lisans	139	56
	Lisansüstü	22	8,9
	TOPLAM	248	100,0
Çalışma Süresi	0-2 yıl	17	6,9

	3-6 yıl	80	32,3
	7-10 yıl	40	16,1
	11 yıl ve üzeri	111	44,8
	TOPLAM	248	100
Çalıştığı Birimdeki Görevi	Şube Müdürü	28	11,3
	Şef	22	8,9
	Zabıt Kâtibî	37	14,9
	Bilgisayar İşletmeni	19	7,7
	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	39	15,7
	Memur	103	41,5
	TOPLAM	248	100
İşyerinde Kullandığı Klavye Türü	F Klavye	175	70,6
	Q Klavye	73	29,4
	TOPLAM	248	100
İş Dışında Kullandığı Klavye Türü	F Klavye	119	48
	Q Klavye	129	52
	TOPLAM	248	100
F Klavye Eğitimi Alıp Almadığı	Evet	111	44,8
	Hayır	137	55,2
	TOPLAM	248	100
Klavye Eğitimini Nereden Aldığı	Okul	39	15,7
	Uzaktan Eğitim	3	1,2
	Hizmet içi Eğitim	16	6,5
	Kendi Kendime	35	14,1
	Kurs	24	9,7
	TOPLAM	117	47,2
	TOPLAM	248	100
F Klavye Genelgesi Hakkında Bilgi Sahibi Olup Olmadığı	Evet	157	63,3
	Hayır	91	36,7
	TOPLAM	248	100

Araştırmaya katılan ve çalışma grubunu oluşturan çalışanların iş ortamında kullandığı klavye türü incelendiğinde %70,6' sının F klavye, %29,4' ünün Q klavye kullandığı görülmektedir. İş dışında hangi klavye türünün tercih edildiğine bakıldığında ise F klavye

kullanımının %48'e düştüğü Q klavye de ise %52 ile kullanım oranının arttığı görülmektedir. Bu durum, çalışanların %22,6' sının iş ortamında zorunluluk olarak F klavyeyi kullandığını, kişisel olarak kullanılan, üretilen bilgisayarların tuş dizilimlerinin Q tipin de olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Çalışanların klavye eğitimlerini alıp almadıklarına ilişkin verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında %55,2'sinin eğitim almadığı, %14,1'inin de F klavyeyi kendi kendine öğrendiği göze çarpmaktadır. Bu konuda eğitim alanların oranı %44,8 iken hizmet içi eğitim oranının bu değer içindeki payının sadece %6,5 olduğunu görmek Adalet Bakanlığı'nın F klavye konusunda hizmet içi eğitime çok az yer verdiği yorumunu ortaya koymaktadır. Başbakanlık tarafından 10 Aralık 2013'te yayımlanan F klavye konulu genelge hakkında büro çalışanlarının hatırı sayılır bir çoğunlukla (%63,3) bilgi sahibi olduğunu görmek; Adalet Bakanlığını konunun öncelikli muhataplarından biri olarak görmemizin yerinde olduğunu göstermektedir.

3.2 Adalet Bakanlığı Büro Çalışanlarının F Klavyeye Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Yukarıda da belirtildiği üzere F klavye tutum düzeyinin belirlenmesine yönelik toplam 20 soru bulunmakta ve bu sorulara verilen cevaplar 5'li likert ölçeği ile alınmaktadır. Bu ölçekte olumlu cümleler için Hiç Katılmıyorum cevabı 1 değeri alırken, Tamamen Katılıyorum cevabı 5 değeri almaktadır. Ters uçlu soruların cevabı ise düzeltilerek analiz edilmiştir. Olumsuz sorular için Hiç Katılmıyorum cevabı 5 değeri alırken, Tamamen Katılıyorum cevabı 1 değeri almaktadır. "Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı çalışanlarının F Klavye kullanımına ilişkin tutumları ne düzeydedir?" araştırma sorusuna ilişkin ölçekte yer alan 20 soruya verilen cevaplara göre belirlenen aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri aşağıda özetlenmiştir.

Araştırmaya katılan bakanlık çalışanlarının F klavye kullanımına ilişkin tutumlarına verdikleri cevaplar $\bar{x}=3,68$ değeri ile Katılıyorum düzeyinde olumlu bir tutum sergilediklerini göstermektedir.

Sonuçlarla ilgili detaylar incelendiğinde çalışanlar, F klavyenin Q klavyeye göre daha avantajlı olduğunu ($\bar{x}=3,96$), F klavye öğrenmeyi zaman kaybı olarak görmediklerini ($\bar{x}=4,10$), F klavye kullanımını geliştirmek için hizmet içi eğitimlere yer verilmesi ($\bar{x}=3,93$) ve bilgisayarda hızlı yazı yazmak için F klavye kullanmanın gerektiğini ($\bar{x}=3,46$) F klavyeyle yazı hazırlamanın kolay ve zahmetsiz olduğunu ($\bar{x}=4,10$), sadece kamuda değil her alanda F klavye kullanılması gerektiğini ($\bar{x}=3,52$) yüksek katılma düzeyi ile düşünmektedirler. Çalışanlar, göreve yeni başlayan personelin F klavye kullanmasını teşvik edeceklerini ($\bar{x}=3,91$), her yerde Q klavye kullanılmasına rağmen F klavye öğrenmeyi gereksiz bulmadıklarını ($\bar{x}=3,94$), iş ortamında zorunlu olmasa da F klavye

kullanacaklarını ($\bar{X}=3,86$), genelge kapsamında F klavyeye geçiş için daha fazla zaman kaybedilmemesi gerektiğini ($\bar{X}=3,44$) yüksek katılım düzeyini seçerek belirtmişlerdir.

3.3 Adalet Bakanlığı Büro Çalışanlarının F Klavye Kullanım Becerilerine İlişkin Bulgular

“Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı çalışanlarının F Klavye kullanımına ilişkin becerileri ne düzeydedir?” araştırma sorusuna ilişkin yapılan beceri testi sonuç ve yorumları şöyledir; Araştırmaya katılan 248 kişiden 18’i toplam vuruş sayılarıyla ilgili yere kabul edilebilir düzeyin (şampiyonların yapabileceği) çok üzerinde veriler girdiği; 21 kişi ise kelime sayılarını yazdığı için değerlendirmeye alınmamıştır. 209 katılımcının 1 dakikalık maksimum ve minimum vuruş sayıları ile ortalama vuruş sayıları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Beceri Testi Toplam Vuruş Sayıları

	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Ss
1 dakikalık vuruş sayıları	209	41,3	438	207,1	99,0

Uluslararası kabul görmüş (Intersteno) kriterlere göre dakikalık hız vuruşu deneyimliler için Türkiye’de 200; dünyada 240 olarak belirlenmiştir. Hata oranı ise 0,5’ dir. Yukarıdaki tabloda katılımcıların dakikalık vuruş sayılarının 207,1 olduğu görülmektedir. Bu durumda çalışanların klavye düzeylerinin vuruş hesabına göre deneyimliler kategorisinde yer aldığı görülmüştür.

3.4 F Klavye Kullanımına Yönelik Tutum ve Beceri Düzeyleri ile Katılımcıların Değişken Farklılaşmalarına İlişkin Analiz Sonuçları

“Çalışanların F klavye kullanımına ilişkin tutumları ve beceri düzeyleri cinsiyet, eğitim durumu, çalışma süresi, görevi, iş yerinde ve iş dışında kullandığı klavye türü, daha önce klavye eğitimi alıp almadığı, F klavye genelgesi hakkında bilgi sahibi olup olmadığı değişkenlerine göre fark göstermekte midir?” araştırma sorusuna ilişkin yapılan T testi ve tekyönlü Anova testleri sonuçlarına göre; cinsiyet, eğitim durumu ve F klavye genelgesi hakkında bilgi sahibi olma değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Diğer bağımsız değişkenlere göre elde edilen farklılıklar aşağıda değerlendirilmiştir.

Tablo 5: F Klavye Kullanımına Yönelik Tutum ve Beceri Düzeyleri ile Cinsiyet Farklılaşmasına İlişkin Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	p
--	----------	---	-----------	----	---

Klavye Kullanım Becerisi	Kadın	82	209,72	86,25	0,757
	Erkek	127	205,36	106,78	
F Klavye Tutum Düzeyi	Kadın	97	3,69	0,95	0,813
	Erkek	151	3,72	0,99	

Katılımcıların F klavyeye yönelik tutumları ile kullanım becerilerini cinsiyetlerine göre karşılaştırdığımızda gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 6: F Klavyeye Yönelik Tutum ve Beceri Düzeylerinin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımı (Tek Yönlü Anova Analizi)

	KT	KO	F	p
Klavye Kullanım Becerisi	30054,579	6010,916	0,607	0,695
F Klavye Tutum Düzeyi	9,268	1,854	2,009	0,078

Katılımcıların tutum ($p=0,078$) ve beceri düzeylerinde ($p=0,695$) eğitim durumu değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7: F Klavyeye Yönelik Tutum ve Beceri Düzeylerinin Çalışma Sürelerine İlişkin Dağılımı (Tek Yönlü Anova Analizi)

	KT	KO	F	p
Klavye Kullanım Becerisi	55588,785	18529,595	1,914	0,128
F Klavye Tutum Düzeyi	31,889	10,630	12,928	0,000 *
* $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.				

Tablo 7'de görüldüğü üzere çalışma sürelerine göre katılımcıların F klavyeye yönelik tutum düzeyinde gruplar arası istatistiki olarak anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. ($p<0,05$)

Tablo 8:Çalışma Sürelerine Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren Tukey HSD Analizi

	(i) Çalışma Süresi	(j) Çalışma Süresi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	p
F Klavye Tutum Düzeyi	0-2 yıl	3-6 yıl	-0,487	0,187
		7-10 yıl	-0,768	0,020 *
		11 yıl ve üzeri	-1,144	0,000 *

	3-6 yıl	0-2 yıl	0,487	0,187
		7-10 yıl	-0,281	0,380
		11 yıl ve üzeri	-0,657	0,000 *
	7-10 yıl	0-2 yıl	0,768	0,020 *
		3-6 yıl	0,281	0,380
		11 yıl ve üzeri	-0,376	0,114
	11 yıl ve üzeri	0-2 yıl	1,144	0,000 *
		3-6 yıl	0,657	0,000 *
		7-10 yıl	0,376	0,114
* p<0,05 düzeyinde anlamlıdır.				

Bakanlık çalışanlarının F klavye tutum düzeylerini çalışma sürelerine göre karşılaştırdığımızda çalışma süresi 7-10 yıl ve 11 yıl üzeri olanların tutum düzeyleri, 0-2 yıl olanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek, 11 yıl ve üzeri çalışma süresi bulunanların tutum düzeyleri ise 0-2 yıl ve 3-6 yıl grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ($p<0,05$) Görev süresi daha yüksek olanların diğerlerine göre tutumlarının daha yüksek olması beklentilerimiz içindeydi. Çünkü Adalet Bakanlığı e-dönüşüm sürecinde Ulusal Yargı Ağı projesiyle birlikte bilgisayar ve klavyeleri kullanmaya başlamıştır. Özellikle çalışma süresi 11 yıl ve üzeri olanların görev süresi daha az olanlara göre farklılaşmasının nedeni bakanlıkta geçmişten günümüze F klavye tuş diziliminin kullanılması ve tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 9:F Klavyeye Yönelik Tutum ve Beceri Düzeylerinin Görevlerine İlişkin Dağılımı (Tek Yönlü Anova Analizi)

	KT	KO	F	p
Klavye Kullanım Becerisi	145495,576	29099,115	3,118	0,010 *
F Klavye Tutum Düzeyi	9,818	1,964	2,134	0,062
* p<0,05 düzeyinde anlamlıdır.				

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların görev dağılımlarına göre klavye kullanım becerisi gruplar arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. ($p<0,05$)

Tablo 10: Görevlere Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren Tukey HSD Analizi

	(i) Görevi	(j) Görevi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	p
Klavye Kullanım	Zabıt Kâtibi	Şube Müdürü	75,427	0,053
		Şef	38,556	0,768

Becerisi	Bilgisayar İşletmeni	46,880	0,568
	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	90,070	0,004 *
	Memur	50,785	0,115

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Bakanlık çalışanlarının klavye kullanım becerilerini görevlerine göre değerlendirdiğimizde Zabıt kâtipleri işe alınırken klavye beceri düzeyleri dikkate alınır. O yüzden zabıt kâtipleri ister F klavye ister Q klavye kullansın, beceri düzeylerinin diğer tüm çalışanlarla farklılaşması beklenmekteydi. Ancak Tablo 10'da da görüldüğü üzere zabıt kâtipleri olarak çalışan personelin klavye kullanım becerileri sadece veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak çalışanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir. ($p < 0,05$)

Tablo 11:İşyerinde Kullanılan Klavye Türüne Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren T Testi Analizi

	İş Yerinde Kullanılan Klavye Türü	N	$\bar{X}$	Ss	p
Klavye Kullanım Becerisi	F Klavye	151	210,07	102,51	0,481
	Q Klavye	58	199,26	89,74	
F Klavye Tutum Düzeyi	F Klavye	175	4,16	0,58	0,000 *
	Q Klavye	73	2,62	0,85	

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Bakanlık çalışanlarının F klavye tutum düzeylerini işyerinde kullandıkları klavye türüne göre değerlendirdiğimizde; işyerinde F klavye kullananların F klavyeye yönelik tutumları Q klavye kullananlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. ($p < 0,05$) İşyerinde F klavye kullananların tutumları $\bar{X} = 4,16$ ile Katılıyorum düzeyinde iken Q klavye kullananların tutumları $\bar{X} = 2,62$ ile Katılmıyorum düzeyindedir. Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Donanım Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde dizüstü bilgisayarların tuş diziliminin, bürolarda ve duruşma salonlarında kullanılan klavyelerin tamamının F düzeninde olduğu belirtilmiştir. Satın alımların da bu şekilde yapıldığı bakanlıkta çalışanların aslında F klavye kullanmaya alıştıkları da düşünülmektedir. Bu sonuç bize alışkanlıkların tutumların üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 12: İş Dışında Kullanılan Klavye Türüne Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren T Testi Analizi

	İş Dışında Klavye Kullanımı	N	$\bar{X}$	Ss	p
Klavye Kullanım Becerisi	F Klavye	106	214,04	109,78	0,303
	Q Klavye	103	199,90	86,57	
F Klavye Tutum Düzeyi	F Klavye	119	4,25	0,50	0,000 *
	Q Klavye	129	3,20	1,02	

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Bakanlık çalışanlarının F klavye tutum düzeylerini işyeri dışında kullandıkları klavye türüne göre değerlendirdiğimizde; işyeri dışında da F klavye kullananların F klavyeye olan tutumları Q klavye kullananlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. ($p < 0,05$) İşyeri dışında F klavye kullananların tutumları $\bar{X} = 4,25$ ile Tamamen Katılıyorum düzeyinde iken Q klavye kullananların tutum düzeyleri $\bar{X} = 3,20$ ile Kararsızım düzeyindedir. Satın alınan dizüstü bilgisayarların ve klavyelerin çoğunun Q klavye olduğu günümüzde iş dışında da F klavye kullanan çalışanlar ya satın alımlarını masa üstü bilgisayarlarda F klavye olarak gerçekleştiriyordur ya da on parmak kullanma yeteneğine sahiptir. F klavye iş ortamı dışında zorunluluk olmaktan çıkmış ve bir tercihe dönüşmüş, bu durum tutum düzeylerini olumlu yönde etkilemiştir.

Tablo 13: F Klavye Eğitimi Alıp Almama Durumuna Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren T Testi Analizi

	F Klavye Eğitimi Aldı mı?	N	$\bar{X}$	Ss	p
Klavye Kullanım Becerisi	Evet	99	225,99	107,26	0,008 *
	Hayır	110	190,03	88,06	
F Klavye Tutum Düzeyi	Evet	111	4,27	0,51	0,000 *
	Hayır	137	3,25	1,02	

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Bakanlık çalışanlarının klavye kullanım becerilerini F klavye eğitimi alıp almamalarına göre değerlendirdiğimizde; bu konuda bir eğitim almış olanların klavye kullanım becerilerinin almamış olanlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$) F klavyeyi özellikle on parmak kullanma becerisi genellikle eğitimle kazanılmaktadır. Tablo

13'de de bu durumu destekler şekilde F klavye eğitimi almış olanların dakikada yaptıkları vuruş sayısı $\bar{X} = 225,99$ iken almamış olanların vuruş sayısı $\bar{X} = 190,03$ olarak görülmüştür.

Bakanlık çalışanlarının F klavye tutum düzeylerini F klavye eğitimi alıp almamalarına göre değerlendirdiğimizde; bu konuda eğitim almış olanların F klavyeye olan tutumları almamış olanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. ($p < 0,05$) F klavye konusunda eğitim almış olanların tutumları $\bar{X} = 4,27$ ile Tamamen Katılıyorum düzeyinde iken eğitim almamış olanların tutumları $\bar{X} = 3,25$ ile Kararsızım düzeyindedir. Bu durum bize alınan eğitimlerin tutumlar üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: F Klavyeye Yönelik Tutum ve Beceri Düzeylerinin F Klavye Eğitiminin Alındığı Yere Dağılımı (Tek Yönlü Anova Analizi)

	KT	KO	F	p
Klavye Kullanım Becerisi	145661,667	36415,417	3,629	0,008 *
F Klavye Tutum Düzeyi	0,980	0,245	0,787	0,536

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tabloda görüldüğü üzere F klavye eğitiminin alındığı yere göre klavye kullanım becerilerinde gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. ($p < 0,05$)

Tablo 15: F Klavye Eğitiminin Alındığı Yere Göre Gruplar Arası Farklaşmayı Gösteren Tukey HSD Analizi

	(i) Eğitimin Alındığı Yere	(j) Eğitimin Alındığı Yere	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	p
Klavye Kullanım Becerisi	Hizmet içi Eğitim	Okul	-115,481	0,010 *
		Uzaktan Eğitim	-68,342	0,833
		Kendi Kendime	-101,822	0,038 *
		Kurs	-53,647	0,584

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Eğitim alınan yer ve eğitimin kalitesi beceri kazandırma konusunda son derece önemlidir. Bakanlık çalışanlarının klavye kullanım becerilerini klavye eğitimini nereden aldıklarına göre değerlendirdiğimizde bu eğitimi hizmet içi eğitimler yoluyla alanların klavye kullanım

becerileri bu eğitimi okuldan alan ve kendi kendine öğrenen kişilerden anlamlı bir şekilde daha düşük seviyededir. ($p < 0,05$) Okulda uzun vadede ve kendi çabalarıyla F klavye kullanımını öğrenenler bunu sonradan hizmet içi eğitimle öğrenenlere göre beceriye dönüştürmeyi başarmışlardır.

Tablo 16: F Klavye Genelgesi Hakkında Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumuna Göre Gruplar Arası Farklılaşmayı Gösteren T Testi Analizi

	Genelge Hakkında Bilgisi Var Mı?	N	$\bar{X}$	Ss	p
Klavye Kullanım Becerisi	Evet	135	205,40	97,42	0,743
	Hayır	74	210,11	102,53	
F Klavye Tutum Düzeyi	Evet	157	3,73	1,00	0,661
	Hayır	91	3,67	0,93	

Katılımcıların F klavyeye yönelik tutumları ile kullanım becerilerini bu konuda çıkan genelge hakkında bilgi sahibi olup olmamalarına göre karşılaştırdığımızda gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$)

Tablo 17: F Klavye Tutum Düzeyi İle Klavye Kullanım Beceri Düzeyi (Dakikadaki Vuruş Sayısı) Arasındaki Korelasyon Tablosu

		F Klavye Tutum Düzeyi	Klavye Kullanım Becerisi
F Klavye Tutum Düzeyi	Pearson Correlation	1	0,136
	Sig. (2-tailed)		0,049 **
	N	209	209
Klavye Kullanım Becerisi	Pearson Correlation	0,136	1
	Sig. (2-tailed)	0,049 **	
	N	209	209

** Korelasyon çift yönlü 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

“Çalışanların F klavye kullanımına ilişkin tutumları ile beceri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki var mıdır?” araştırma sorusuna ilişkin yapılan korelasyon analizine ilişkin bilgilere ait tablo incelendiğinde katılımcıların F klavyeye yönelik tutumları ile F klavye kullanım beceri düzeyleri arasında düşük düzeyde bir korelasyon bulunduğu görülmektedir. ($p=0,049$ - $R=0,136$) Buna göre bakanlık çalışanlarının F klavye kullanımına yönelik olumlu

tutumlarının bulunması ile F klavye kullanım becerileri arasında olumlu yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2013 yılında yayımlanan “F Klavye” konulu Başbakanlık genelgesiyle F klavye kullanımının bir kamu yararı olduğundan hareketle tüm kamu kurum kuruluşlarında 2017 yılı sonuna kadar F klavyeye geçişin sağlanması istenmiştir. Araştırmada F klavyeye geçiş aşamasında Adalet Bakanlığı örneklemindeki iş görenlerin F klavye tutum ve beceri düzeyleri ölçülmeye çalışılmış, bu verilerden hareketle diğer kamu kurum kuruluşları için farkındalık oluşturmak istenmiştir. 2010 yılında yapılan bir araştırmaya göre kamu sektöründe adetsel olarak F klavye kullanımının %60 düzeylerinde olduğu tespiti yapılmıştır. Araştırmamız bulgularına göre ise bir kamu kurumu olan Adalet Bakanlığında bu oranın %70,6 düzeyinde olduğu bu oranın başta belirtildiği üzere konunun öncelikli muhatabı olarak gördüğümüz Adalet Bakanlığında beklenen düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak genelge ile 2017 yılı sonuna kadar nihai hedefin tamamıyla F klavyeye geçiş olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkan sonucun, istenen düzeyde olmadığı görülmüştür. F klavyenin iş ortamında ve iş dışında kullanım oranları karşılaştırıldığında iş dışında kullanımın düştüğü görülmüştür. Buradan hareketle Türkiye’deki F klavye satışlarının büyük bir kısmının kamu alımları olduğu söylenebilir. Bu durumun iş görenlerde karmaşaya sebebiyet verdiğini ve F klavyenin yaygın kullanımına engel olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma sonuçlarında iş görenlerin F klavye ye ilişkin “F klavye kullanımını geliştirmek için hizmet içi eğitimlere yer verilmelidir “ tutum ifadesine ($\bar{X}=3,93$) değeri ile Katılıyorum düzeyinde cevap verdikleri görülmüştür. Bu yüksek tutumun iş görenlerin F klavye eğitimini hizmet içi eğitimler yoluyla almaya hazır olduklarını gösterir. Ancak bugüne kadar hizmet içi eğitim alanların oranının %6,5’da kalmış olması Adalet Bakanlığının F klavye eğitimine ilişkin personelin yetiştirilmesinde zorlayıcı olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırma bulgularına göre F klavye eğitimi almış olanların vuruş ortalamaları almamış olanlara göre anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Bu sonuç daha önce Acar ve Gürsoy (2013) tarafından yapılan araştırmada “F grubundaki yönetici sekreterlerin, Q grubundaki yönetici sekreterlere göre daha doğru ve ritimli yazdıkları” sonucu ile paralellik göstermektedir.

Adalet Meslek Lisesi ve Adalet Meslek Yüksekokullarında klavye eğitimi verilmesine rağmen araştırma bulgularına göre bu okullardan mezun olup Bakanlık merkez teşkilatında çalışan personelin dakikalık tuş vuruş ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olması beklenirken, diğer personelden düşük çıkmış olması bu okullarda verilen klavye eğitimlerinin nicelik ve nitelik bakımından yeterli olmadığı yorumunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir;

Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı personel istihdamında on parmak F klavye kullanma şartı aranmalıdır.

F klavye satışlarında KDV oranının düşürülerek özel kullanımın devlet tarafından teşviki sağlanmalıdır.

F klavyenin dilimizin özelliklerine uygun bilimsel yöntemlerle üretilen milli bir klavye olduğunun ve üstünlüklerinin anlatıldığı kamu spotunun tüm medya aracılığıyla halka duyurulması önerilir.

F klavye öğretiminin nicelik ve niteliğinin artırılarak bakanlıklar koordinesinde uzmanlar tarafından hizmet içi eğitimler yoluyla verilmesi önerilir.

Adalet Meslek Liseleri ve Adalet Meslek Yüksekokulları müfredatı içerisinde yer alan Klavye Teknikleri dersinin süre ve içerik yönüyle standartlaştırılması önerilir.

Adalet Bakanlığı büro çalışanları arasında On Parmak Klavye Yarışları düzenlenerek hem F klavye farkındalığının hem de yapılacak ödüllendirmelerle F klavye öğrenme motivasyonunun artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ACAR, S. & GÜRSOY, H. (2013). Almena ve Acar Metotları İle On Parmak Klavye Öğrenenlerin Performans Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1.
- AKALIN, Ş. (2003). Q Klavye Sorunu ve Bilgisayarlarda Türkçe Karakterler, Türk Dili ve Edebiyat Dergisi, 616, 353-356.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. & DEMİREL, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.
- GÜNAL, S. (2012). Klavye ve Temel Kavramlar. S. Günal (Ed.), Klavye Öğretimi (s. 2-31). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- GÜNEŞ, F. (2011). Yazma Verimliliği Açısından F Klavye, Anahtar Dergisi, 273-274, 16-19, Ankara.
- Günümüzde Klavye Gerçeği. <http://www.interstenoturk.org/gunumuzde-klavye-gercegi> adresinden 11 Nisan 2016 tarihinde alınmıştır.
- GÜZEL, D. & DELİGÖZ, K. (2015). F Klavye İle Q Klavyenin Ergonomik Açından Karşılaştırılması ve Erzurum Adliyesi Uygulaması, TAAD, 22, 169-186, Ankara.
- BİLECEN, S. (2010, Eylül). Pazar F Klavyeyi Kaybetti, Ulusal Bilişim Kurultayı, Türkiye Bilişim Derneği, Ankara. http://www.emo.org.tr/ekler/7e2a6cca4e3adc2_ek.pdf?dergi=625.
- YENER, İ. (2010, Eylül). Pazar F Klavyeyi Kaybetti, Ulusal Bilişim Kurultayı (Katılımcı), Türkiye Bilişim Derneği, Ankara. http://www.emo.org.tr/ekler/7e2a6cca4e3adc2_ek.pdf?dergi=625.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2011). F Klavye 1 Modülü, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, <http://www.megep.meb.gov.tr/>.
- MEB, (2003). 31.03.2003 tarih ve B.08.0.TTÖ.0.12.03.01.311-03-996 sayılı Standart Türk Klavyesi Genelgesi. Ankara: MEB Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü.
- Neden F Klavye. <http://www.interstenoturk.org/neden-f-klavye> adresinden 11 Nisan 2016 tarihinde alınmıştır.
- PİSHA, B. (1993). Rates of Development of Keyboarding Skills in Elementary School Aged Children With and Without Identified Learning Disabilities, Unpublished Ph.D. Thesis, Harvard University, USA.
- RESMÎ GAZETE, (2013). 10 Aralık 2013 Tarih ve 28847 Sayılı F Klavye Genelgesi. Ankara: Resmî Gazete Sayfa: 21. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131210-9.htm>

- SİLFVERBERG, M. (2007). Historical overview of consumer text entry Technologies. I.S. MacKenzie and K. Tanaka-Ishii(Ed.), Text Entry Systems (pp. 3-27). Morgan Kaufmann Publishers, Elsevier Inc., USA.
- SOUKOREFF, R.W. & MACKENZİE, I.S. (2004). Recent Developments in Text-Entry Error Rate Measurement, CHI April 2004, Vienna, Austria.
- TANIŞ, G. (2013). Klavye Teknikleri, Detay Yayıncılık, Ankara.
- TAVŞANCIL, K. & KESER, H. (2002). İnternet Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1, (1), 79-100.
- TSE (Türk Standartları Enstitüsü) (2006). “TS 2117-UDK 681.6.065 kodu ve İki Elle Kullanılan Alfanümerik Klavyenin Temel Düzeni”, Türk Standartları Enstitüsü, Ankara.
- WOBBROCK, J.O. (2007). Measures of Text Entry Performance. Chapter 3 In I.S.MacKenzie and K. Tanaka-Ishii (Eds.), Text Entry Systems: Mobility, Accessibilty, Universality, Morgan Kaufmann. 47-75, San Francisco
- YAMADA, H. (1980). A historical study of typewriters and typing methods: from the position of planning japanese parallels. Journal of Information Processing Society of Japan, 2(4),175-202.
- YAVUZ YILMAZ, A. N., BEKTAŞ, G., ÖZVERİ, H. & İrban, A. (2012). Kaliteli ve verimli sağlık hizmeti sunumunda “F Klavye” gerçeği. Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, 24, 72-75. <http://www.sdplatform.com/Dergi/654/Kaliteli-ve-verimli-saglik-hizmeti-sunumunda-F-Klavye-gercegi.aspx> adresinden 12 Nisan 2016 tarihinde alınmıştır.

**MOBİL CİHAZLAR İLE GÜNLÜK HAYATTA F KLÂVYE VE YENİ
TEKNOLOJİLER**

**F KEYBOARD AND NEW TECHNOLOGIES WITH MOBILE DEVICES IN
DAILY LIFE**

Emrah KUYUMCU⁹

ÖZET

Türkçemiz için en uygun klâvye olan F Klâvye konusunda da son birkaç yılda önemli gelişmeler olmuş ve farkındalık uyandırmıştır. Keza mobil cihazlar sayesinde klâvye ile neredeyse doğuştan tanışık olan yeni nesil için F Klâvyenin ve On Parmakla Bakmadan kullanım yönteminin bir eğitim politikası haline dönüşmesi de elzemdir.

Mobil cihazlarda klâvye kullanımını ortaya koyduğumuz ve Fatih Projesine de danışmanlık yaptığımız araştırmamız bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca ülkemizde son yıllarda oluşan F Klâvye farkındalığı konusunda yaşanan gelişmeleri, projeleri ve işbirliklerini de çalışmamızda güncel çıktılar olarak eklemiş bulunuyoruz.

Dünyada gelişen yeni teknolojilerle klâvye kullanımlarına getirilen yeni yaklaşımlar, yeni klâvye düzen ihtiyaçları ve klâvyede yazmaya alternatif geliştirilen ses tanıma teknolojilerinin özellikleri, kullanım alanları, avantaj ve dezavantajları konusunda yaptığımız yeni bir araştırma çalışmamızın sonuçlarını da önemli çıktılar olarak hazırladık. Türkiye temsilciliğini yürüttüğümüz Uluslararası Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu Intersteno tarafından yapılan güncel bilimsel çalışmalar da bu araştırmamıza ışık tutmuştur.

Anahtar Kelimeler: F Klâvye, Mobil Cihazlar, Güncel Gelişmeler, Yeni Teknolojiler

ABSTRACT

About F Keyboard which is the best layout for Turkish language, important progresses happened that raises awareness in last years as well. For the new generation who is familiar to the keyboard almost from birth thanks to the mobile devices, it is essential also to become an education policy that the use of F Keyboard with the touch-typing method.

---

⁹ Intersteno Uluslararası Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu Yönetim Kurulu Danışmanı ve Gençlik Temsilcisi

Board Advisor and Youth Representative of Intersteno International Federation for Information and Communication Processing

Our research, which we made stated keyboard use on mobile devices and advised to the Fatih Project, is the subject of this work. Also as actual outputs we declare developments, projects and collaborations for the awareness of F Keyboard in our country in last years.

We also prepared some important outputs of our new research such as: fresh approaches to use of keyboards by new technologies in the world, need for new keyboard layouts, properties, using areas, advantages and disadvantages of speech recognition. Actual scientific studies of Intersteno threw fresh light on this project.

Keywords: F Keyboard, Mobile Devices, Actual Developments, New Technologies

1. GÜNLÜK HAYATTA F KLÂVYE KULLANIMI VE GÜNCEL GELİŞMELER

Bugünkü teknolojiler ile geldiğimiz noktada, yaklaşık son 10 yılda sorduğumuz çok önemli bir soruyu artık daha sık sorar olduk. “Dijital ortamda yazılı iletişim kurmak, bilgi ve içerik üretmek için klavye bugün tek seçenek midir ve geleceği nedir?”

Her şeyden önce klavye ve yazı işleri teknolojilerinin ülkemizdeki bilimsel öncüsü ve destekçisi olan İntersteno-Türk Başkanlığımız olarak; yeni teknolojilere uyum sağlamak ve insan hayatını kolaylaştırmak adına, mevcut aracımız olan klavyenin dönüşeceği tüm seçenekleri araştırıyoruz ve klavyenin tek seçenek olduğu görüşünde sabit kalmamamız gerektiğini düşünüyoruz.

Klavyenin atası saydığımız daktiloların ve türevlerinin yaklaşık 100 yıllık bir kullanım ve gelişim sürecinin ardından, günümüz formuyla bizi klavyelerle tanıştıran şey bilgisayarlar oldu. Dünyada da bilgi teknolojilerinin ve dijital dönüşümün gelişmeye başladığı 1970’lerden itibaren, 30-40 yıllık bu dönemde klavyenin altın çağını yaşadık ve halen de devam edip etmediği tartışılmaktadır. 2010’lu yılların başından itibaren de klavye yeni bir form kazandı ve akıllı telefonlar ve tabletlerin hem günlük hem de iş hayatımıza girmesiyle “sanal” ya da “ekran” klavyelerini de kullanmaya başladık.

Yalnız ülkemizde değil; dünyada da aslında klavyelerin hangi yöntemle ve ne şekilde kullanılması gerektiği, özellikle mobil cihazlarla birlikte çözülmesi gereken çok önemli bir konu haline geldi. Türkiye’de 1955 yılında oluşturulan milli klavyemiz F Klavye ise o tarihten günümüze bu alanda yarattığı verimlilikle ülkemizin dünyada en iyi konuma gelmesini, F Klavyenin kendisinin de dünyanın en bilimsel klavyesi seçilmesini sağladı.

Günlük hayatımızın çoğu mobil cihazlarda, iş hayatımızın çoğuyorsa halen bilgisayarlarda geçiyor. Özellikle tablet cihazların bilgisayarların yerini alacağı, ekran klavyesi ve yeni teknolojilerin de bilgisayar klavyesinin yerini alacağı tüm dünyada tartışılan bir konu oldu. Ancak bu dönüşümün pratikte hemen mümkün olmadığı ve özellikle iş hayatında uygulanabilir bir çözüm olmadığı anlaşıldı. Çözüm daha çok kendiliğinden gelişti, mobil cihazlara ilgi duyan tüm kullanıcılar tüm kolaylıkları bulmasına rağmen, bilgisayardaki klavyenin konforunu ve pratikliğini bu mobil cihazlarda bulamadı ve sonucunda tablet cihazlar ile harici klavyelerin birleştiği melez cihazlar ortaya çıktı.

Son 3 yılda dünyadaki en büyük bilgisayar ve mobil cihaz üreticilerinin tamamı “klavyeli tabletler” üretmeye ya da ikisi bir arada bilgisayar formları geliştirmeye başladı. Bu alanda yayınlanan küresel satış raporlarında da; 2015 yılındaki tabletler ve bilgisayarların satışları düşerken, akıllı telefonlar ve klavyeli tablet (ya da ikisi bir arada bilgisayar) satışlarının çok

yükselişte olduğu görüldü. Bu da bize şu sonuç mesajını çıkartıyor; günlük hayatımızda kullandığımız akıllı telefonlardaki ekran klavyeleri ve diğer teknolojiler kişisel işlerimizi görmesine rağmen, günümüzün en az yarısını geçirdiğimiz iş hayatında çalıştığımız bilgisayarlarda, bir tablet konforu ve rahatlığıyla birlikte fiziksel klavyelerin pratikliğine ihtiyacımız olduğunu gösteriyor. Klavyeler kişisel hayatımızda her gün daha az kullanılır olsa da, uzun bir süre daha iş hayatının ayrılmaz bir parçası olarak devam edecek.

2. TÜRKİYE EĞİTİM POLİTİKALARINDA F KLÂVYE VE ON PARMAKLA BAKMADAN YAZMA YÖNTEMİ EĞİTİM PROJELERİ

Türkçemizin milli klavyesi olan F Klavye ve on parmakla bakmadan yazma yönteminin eğitimi, uzun yıllardır yalnızca bazı mesleklere özel bir ihtiyaç ve yöntem olarak devam etti. Başlıca örnek vermek gerekirse, iletişim fakültelerinde özellikle basın ve gazetecilik, ticaret liseleri, adalet liseleri ve yüksekokulları, büro yönetimi sekreterlik bölümleri gibi mesleklere yönelik spesifik alanlarla sınırlı kaldı.

Hâlbuki bilgi ve dijital iletişim çağımızın başlangıç yıllarında oluşması gereken ve bugün çok geç kalmış olan, on parmakla bakmadan F Klavye kullanımı farkındalığı, dijital ortamda her türlü cihaz ile çalışan ve iş hayatını sürdüren herkes için gerekli bir ihtiyaç ve yöntemdir. Herkesin standart bir seviyede kullanması gereken bu yöntemi, yukarıda saydığımız meslek mensupları daha da uzmanlaşarak ileri seviyelerde kullanıp, o zaman mesleğe yönelik daha verimli bir araç haline getirebilir.

Bu geç kalmışlığı giderebilmek ve bu alanda ulusal bir eğitim politikası geliştirmek amacıyla İntersteno-Türk Başkanlığımız ile Başbakanlık ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında son 10 yılda bazı önemli adımlar atabildik.

2003 yılında Milli Eğitim Bakanı tarafından yayımlanan Genelge¹⁰ ile tüm bağlı kamu kurumlarında F Klavye kullanımına geçiş ve yaygınlaştırma için harekete geçmiştik. Takip eden yıllarda ise bu geçişin zorlukları ve öncelikle farkındalık ile eğitimlerin oluşturulması gerektiği görüldü. Bu konuda önce ortaöğretimden başlayarak ilköğretime kadar inebilecek bir F Klavye eğitim müfredatının, okullarda eğitimi başlayan bilgisayar okuryazarlığı ve bilişim derslerinin içerisinde öğretilmesi için çalışmalar yaptık.

---

¹⁰ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 31.03.2003 Tarih, B.08.0.TTÖ.0.12.03.01.311-03-996 Sayılı ve Standart Türk Klavyesi konulu Genelge.

Tüm okullarda F Klavye eğitimi verebilmenin önünde de en önemli engeli, hâlihazırda okul laboratuvarlarına alınmış olan ve kamuda yaygın olarak kullanılan Q klavyeli bilgisayarların etkisi oluşturdu. Bu eğitim ve müfredat çalışmalarımız sınırlı da olsa uzun bir süre devam etti. Nihayet 2013 yılı sonunda Başbakanlık tarafından yayınlanan Genelge¹¹ ile tüm kamu kurumlarında kapsamlı bir dönüşüm ve kamuoyu ile iş hayatında da F Klavye farkındalığı yaratma projesi oluşturuldu. Fatih Projesinde dağıtılmaya başlayan tüm tablet cihazların da F Klavye ile gelmesi bu projeye çok ciddi bir destek ögesini oluşturdu.

Bugün geldiğimiz noktada, 2015 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile yaptığımız protokol ve bu alanda en önemli destekçimiz olan Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği ile yaptığımız protokol ile de yalnızca örgün öğretim öğrencileri değil, tüm kamu çalışanları ve vatandaşlarımızın da on parmakla bakmadan F Klavye eğitimi alabilmeleri için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

3. FATİH PROJESİNDEKİ ÖNEMLİ KATKILARIMIZ VE TABLET CİHAZLARDAKİ F KLAVYE KULLANIMI

Ülkemizde Fatih projesinin ilk başladığı yıldan itibaren Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte yürüttüğümüz ortak çalışmalar ile Fatih projesi kapsamında dağıtılacak olan tüm tablet cihazların standart olarak F Klavye ile sunulmasını sağladık.

Tablet cihazların ilk yaygınlaşma dönemine denk gelen bu süreçte aynı zamanda bizlere kapsamlı bir araştırma ihtiyacı da doğurdu ve tablet cihazlarda on parmakla bakmadan F Klavye kullanımını inceledik.

Yaptığımız araştırma sonuçlarından bugüne, son birkaç yılda bu konuda neredeyse hiçbir değişikliğe uğramayan tablet cihazlarda sunulan temel giriş aracı ekran klavyesinin, dünyadaki gelişmelere de paralel olarak on parmakla bakmadan kullanmak için neredeyse tamamen elverişsiz olduğu sonucuna vardık.

Araştırmamızda yaşadığımız birinci önemli engel; tablet cihazların ekran boyutlarının çok değişken olması ve on parmak kullanıma uygun olması için ekran boyutlarının ancak en az 12 inç boyutlarında olması gerektiğidir. Günümüzde kullanılan 9 ve 10 inçlik ekran boyutları bu yüzden elverişsiz durumdadır.

---

¹¹ 10.12.2013 Tarihli ve 28847 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Başbakanlık 2013/13 Sayılı Genelgesi - <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131210-9.htm>

Yaşadığımız ikinci önemli engel de, ekran klavyelerinin yapısı gereği tuş basma yerine dokunma ile yazılmasıdır. On parmakla bakmadan yazma yönteminin temel unsuru olan; parmakları tuşlara yerleştirme, yerlerini ezberleme ve parmakların yazarken tuşları hissetmesi gibi hususlar ekran klavyelerinde mümkün olmayan unsurlardır.

Bu yüzden ekran klavyeleri rahat bir şekilde on parmakla bakmadan F Klavye kullanımına elverişli değildir. Dünyada da bu problemi pratikte yaşayan kullanıcıların deneyimleri sonucunda; tablet cihazlarla birlikte kullanılan harici klavyeler kılıf veya kapaklar şeklinde kullanılmaya başlandı ve bu alışkanlık halen devam etmektedir. Mobil cihazlarını bilgisayarın gücüyle birleştirmek isteyen profesyonel ve mesleki kullanıcılar için de, son 3 yılda popüler olarak üretilmeye başlanan klavyeli tabletler ya da ikisi bir arada bilgisayarlar, on parmakla bakmadan yazma yöntemini kullanabilmemizi sağlamaktadır.

Ekran klavyeleri kullanmak durumunda kalmamız halinde ise, şu an tüm akıllı telefon ve tablet cihazlarda standart olarak gelen F Klavye düzeninde, iki başparmakla ya da 3-4 parmak ile Q klavyeye oranla yine çok daha hızlı yazmamız mümkün olmaktadır. Yani Türkçemizin milli klavyesi F Klavye, yalnızca on parmakla değil, ekran klavyelerindeki daha sınırlı kullanım için bile yine dünyanın en bilimsel klavyesi özelliğini korumaya devam etmektedir.

4. DÜNYADA YAŞANAN GÜNCEL KLÂVYE VE EĞİTİM GELİŞMELERİ

Dünyada özellikle profesyonel ve mesleki hayatta önemini koruyan on parmakla bakmadan klavye kullanımı, teknolojinin gelişmesinde farklı formlara ve özelliklere bürünse de aslında dijital dönüşüm çağında kalem kâğıt gibi temel bir araç olarak verimli kullanılmaya devam etmektedir.

Bu konuda dünyada en önemli gelişmelerden birisi, 2015 yılı Ocak ayında Finlandiya Eğitim Bakanlığının aldığı bir karardır. Helsinki Times gazetesine konuşan Finlandiya Eğitim Bakanı, ilköğretimde el yazısı eğitimi zorunluluğunu kaldırdıklarını, bunun yerine öğrencilere yazmayı klavye üzerinden öğretmeyi zorunlu hale getireceklerini ancak öğrencilerine el yazısı öğretmek isteyen öğretmenleri de serbest bırakacaklarını ifade etti. Klavyede hızlı yazmanın önemli bir yeteneğe dönüştüğünü savunan Finlandiya Eğitim

Bakanı Minna Harmanen, günlük yaşamda da hızlı klavye kullanmanın artık bir ihtiyaç olduğunu belirtti.¹²

Bu gibi önemli gelişmeler yalnızca Finlandiya ile sınırlı değil, başta ABD ve İsviçre olmak üzere, birçok Avrupa ülkesi de bu konuda son yıllarda benzer çalışmalara imza atmaktadır.

Bu konuda dünyadan yeni ve ilginç bir gelişme ise; son yıllarda zirveye çıkan bilgi güvenliği ve siber suçlarla ilgili yaşanan çok kritik olaylardan kaynaklanıyor. Tüm dünyada yaşanan yüzlerce hack olayları ve güvenlik zafiyetleri, bu konunun en önemli paydaşı olan devletler ve istihbarat örgütlerini ilginç bir çözüme yönlendirmiş görünüyor. 2014 yılında Almanya’da Federal Meclis Araştırma Komisyonu, casusluğa karşı korunmak amacıyla iç ve dış yazışmalarda güvenliği sağlamak için bilgisayar yerine tek çare daktilo tercih etmeyi planladığını belirtti.¹³ Daha bir ay kadar önce de Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rosen Plevneliev, “Büyük istihbarat kuruluşları dahi, sanal ortamdaki olası saldırıları önlemek üzere, sıradan daktiloyle tutanak hazırlama tarzına geri döndü” diye konuştu.¹⁴ İronik bir gelişme gibi görünse de, aslında dijital hayatta üretilen tüm bilgilerin artık ne kadar değerli ve bir o kadar da kolay ulaşılabilecek kadar ucuz olduğunun göstergesidir.

5. YENİ GELİŞTİRİLEN VE BİZLERİ BEKLEYEN YENİ TEKNOLOJİLERİN ÖZELLİKLERİ

Yeni teknolojiler, bize yeni alışkanlıklar kazandırdı: dokunarak yazı yazmak. O zaman, sonraki teknoloji tamamen sanal klavyeler mi olacak, yoksa klavye ortadan mı kalkacak?

Son birkaç yılda yapılan çalışmalar gösterdi ki; ses tanıma teknolojileri, veri girişi ve kaydı konusunda yeni ve büyük bir gelişme alanı oluşturacak.

İngilizcede “Speech Recognition” olarak tanımlanan bu teknoloji, önümüzdeki yıllarda akıllı cihazların otomatik olarak uygulayabileceği bir yöntem olacak. Hatta bugün bile dünyadan ve ülkemizden birçok önemli örneğini görüyor ve kullanıyoruz. İlk örneklerini

---

¹² NTV Haber, 13 Ocak 2015 tarihli ve “Finlandiya okullarda el yazısını kaldırıyor” isimli haberi. - <http://www.ntv.com.tr/egitim/finlandiya-okullarda-el-yazisini-kaldiriyor,5n45ctG43USYyDBw-rHMLQ>

¹³ Hürriyet Gazetesi İnternet Sitesi, 14 Temmuz 2014 tarihli “Almanlar casusluğa karşı daktilo kullanacak” haberi. - <http://www.hurriyet.com.tr/almanlar-casusluga-karsi-daktilo-kullanacak-26804134>

¹⁴ Hürriyet Gazetesi İnternet Sitesi, 16 Nisan 2016 tarihli “Bulgaristan daktiloya geri döndü” haberi. - <http://www.hurriyet.com.tr/bulgaristan-daktiloya-geri-dondu-40088756>

akıllı telefonlarda gördüğümüz, sonra ülkemizde telefon bankacılığına entegre edilen “sesle komut sistemleri”, ileride daha da gelişerek, günlük hayatımızın her alanına girecek.

Mevcutta en verimli şekilde bu teknolojileri yalnızca iki ana alanda kullanabiliyoruz. Birincisi, kişisel ve günlük hayatımızda etkileşim kurduğumuz tüm mobil cihazlarımızı sesli komutlarla yönetebiliyoruz, kısa mesajlarımızı, notlarımızı, internet aramalarımızı vb. ihtiyaçlarımızı tamamen konuşarak giderebiliyoruz. İkinci alan ise, özellikle ülkemizde çok yaygın bir sektör haline gelen müşteri hizmetlerinde telefon aracılığıyla iletişim kuran tüm müşteriler, başta bankacılık olmak üzere birçok işlemlerini telefonda tuşlamak yerine doğrudan konuşarak yapabiliyorlar. Hatta dünyadaki teknolojiler bugün gelinen seviyede, konuşanın sesiyle kimlik kontrolü yaparak sesli imza haline getirebilecek kadar ilerledi. Ancak tüm bu teknolojiler; genelde sesi ve sahibini tanımak ve ihtiyacını anlayarak kişiye doğru çözümü sunabilmek üzerine geliştirilmektedir.

Peki ya mesleki hayatta? En faydalı olabileceği alanlar olan; ofis çalışanları, teknik meslekler, doktorlar, mühendisler, reklamcılar, yazılımcılar, basın mensupları, mahkemelerdeki zabıt kâtipleri vb. ne olacak? Herkesin bilgisayarını sesle kullandığı bir ofis ortamı düşünebiliyor musunuz? Yukarıda temel amacını tanımladığımız sesi yazıya çevirme teknolojileri; özellikle tüm fikirleri, içerikleri ve konuşmaları doğrudan olduğu haliyle yazılı içerik olarak üreten mesleklerde ancak birer hesap makinesi gibi sınırlı ve yan bir araç olarak kullanılabilir gibi görünüyor, en azından kısa ve orta vadede.

Bu konuya da çözüm üretmeye çalışan teknoloji ve bilim adamları, bizleri bekleyen asıl büyük değişim olan “yapay zekâ” ile bizlere ne sunabilecek ve hayatımızı nasıl değiştirecek? Sizleri bu alanda da düşünmeye davet ediyoruz.

GELİŞMELERİN ADALET MYO MEZUNLARINA ETKİLERİ VE SONUÇ

Sadece yarışlar düzenleyen bir organizasyon olmayan Intersteno, yıllardır dünyada kendi alanında araştırma ve geliştirme öncülüğünü yapıyor. Intersteno Federasyonunun asıl kurulma ve çalışma amacı; yazılı metinler üreten, tutanaklar hazırlayan, raporlamalar yapan ve bunları en yeni teknolojilerle işleyen kâtipler, raportörler ve stenografları bünyesinde toplamak ve tüm bu mesleklerin gelişimine katkıda bulunmaktır.

Bahsettiğimiz tüm bu gelişmelerin özellikle Adalet MYO öğrenci ve mezunları olarak mesleki hayatlarımıza etkileri elbette sınırlı bir seviyede kalmayacak, doğrudan radikal şekilde etkileyebilecek seviyede olacaktır. Özellikle sesi yazıya çevirme teknolojileri bugün dünyada bazı gelişmiş ülkelerdeki meclislerde ve mahkemelerdeki zabıt kâtiplerinin en önemli aracı haline gelmiştir. Ancak pratikte yaşanan gelişmelerde de gördüğümüz gibi, bu teknolojilere geçiş bir günde olmayacak; bugün on parmakla bakmadan F Klavyeyi en verimli şekilde kullanarak kişisel ve mesleki hayatında ufkunu genişleten tüm kullanıcıların, yarın ses tanıma teknolojilerindeki gelişmelere yön verebilecek ve en iyi şekilde bu teknolojilerden faydalanabilecek bireyler haline gelmesi gerekmektedir.

F KLAVYE VE YENİ AÇILIMLAR
F KEYBOARD AND NEW HORIZONS

Öğr. Gör. Muhammet KORKUTAN ¹⁵

Öğr. Gör. Muhammet Esat BOLAT ^{**}

ÖZET

Türkçeye en uygun klavye türü olan F klavyenin birçok avantajı olmasına rağmen ülkemizde yaygın olarak Q klavye kullanılmaktadır. F klavyede, Türkçede en çok kullanılan harfler parmaklara daha uygun yerlere yerleştirildiğinden Türkçe bir metin Q klavyeden daha hızlı ve daha kolay yazılmaktadır. Türkiye'nin katıldığı uluslararası klavye ile hızlı yazma yarışmalarında F klavye kullanımı sayesinde birçok rekorlar ve dünya şampiyonlukları elde edilmiştir. Ancak F klavyenin birçok uluslararası başarısına rağmen halkımızın bilinçlendirilmemesi, ülkemizde uygulanan yanlış politikalar nedeniyle Q klavye kullanımı hızla artarken, F klavye kullanımı ise azalmaktadır.

F klavyenin kamu ve özel sektör kuruluşlarında kullanımını arttırmak amacıyla Başbakanlık tarafından 10 Aralık 2013 tarihinde genelge yayımlanmıştır. Bu genelge doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşlarında 2017 yılı sonuna kadar klavyelerin F klavyeye dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu çalışmada F klavye ile Q klavyenin özellikleri açıklanarak kullanım açısından hangi klavyenin daha avantajlı olduğunun belirlenmesi ve ülkemizde F klavyenin kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla yapılması gereken uygulamalar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: F klavye, Q klavye, Hızlı Yazma, Verimlilik, Zaman

ABSTRACT

Although F keyboard which is the most suitable keyboard type for Turkish has so many advantages, Q keyboard is commonly used in Turkey. On F keyboard the most frequently used letters in Turkish were situated more suitable places to fingers and that is why a Turkish text is written more rapidly and easily than Q keyboard. So many world records and championships have been won so far in the international rapid writing competitions to which Turkey has joined. However, although there are so many international success

---

¹⁵ Öğr. Grv. Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu,
muhammet.korkutan@usak.edu.tr

^{**} Öğr. Grv. Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, esat.bolat@usak.edu.tr

belonging to F keyboard usage, people are not raised awareness about F keyboard usage. Beside this, because of wrong policies, usage of F keyboard has been decreasing rapidly. Contrary to this, Q keyboard usage has been increasing steadily.

Turkish Prime Ministry published a circular in 10 December 2013 in order to increase F keyboard usage in public and private sector corporations. In the direction of this circular, it is aimed that keyboards in state agencies and public corporations will be turned into F keyboard until 2017. In this study, at first features of F and Q keyboards will be explained and then which one has advantages will be determined. At the end, some implementations about generalization of F keyboard usage in Turkey will be evaluated.

Key Words: F Keyboard, The QWERTY Keyboard, Fast Typing, Productivity, Time

GİRİŞ

Dünyada ilk modern yazı baskı makinesi 15. yüzyılda Johannes Gutenberg tarafından üretilmiştir. Henrik Mill, 1714 yılında ilk mekanik daktiloyu icat etmiştir. 1873 yılında Christopher Latham Sholes ve arkadaşları, ortak çalışma sonucu “Qwerty” tipi tuş dizilimine sahip daktiloyu geliştirmişlerdir. Bu daktilo, “Sholes-Glidden Type Writer” olarak nitelendirilmiş ve 1874 yılında üretilerek satılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru klavye kavramı ilk daktilo klavyesi ile literatüre girmiştir (Kundakçı vd., 2016:18). İlerleyen yıllarda teknolojideki gelişmelere paralel olarak, elle kontrol edilen daktiloların yanında elektronik ve elektrikli daktilolar da üretilmiştir. 20. yüzyılın sonlarına doğru ise bilgisayarların piyasaya girmesiyle birlikte bilgisayar klavyeleri de yavaş yavaş yaşantımıza girmiş ve daktiloların yerini almıştır (Günel vd., 2012: 3).

Çağımızda iletişim ve bilgi teknolojisindeki hızlı gelişmeler okuma ve yazma becerilerini oldukça etkilemiştir. Geçmişte yazı yazmak denilince ilk önce kalem ile yazmak aklımıza gelirdi. Günümüzde ise insanlar yazı yazmak için daha işlevsel ve daha teknolojik araçları tercih etmektedir. Akıllı cep telefonları, tabletler, laptoplar, bilgisayarlar vb. teknolojik araçların klavye ve tuşları ile yazı yazmak hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Böylelikle kalemin yerini klavye ve tuşlar almaktadır (Güneş, 2011: 16).

Çağımızda teknolojik yenilikler dikkate alındığında hem kamu hem de özel sektörde çalışma koşullarındaki gelişmelerden dolayı işlerin önemli bir bölümü bilgisayar başında klavye ile çalışılarak yapılmaktadır. Çalışanların hız, verimlilik ve harcanan enerji miktarları göz önüne alındığında uygun klavye türünün kullanımı oldukça önem arz etmektedir. Ülkemizde ise F klavyeye göre daha sık kullanılan Q klavye ile, günümüzde çıkarılan genelgeler ve yönetmelikler ile kullanılması teşvik edilen F klavye arasındaki ilişki incelenmeye ve tartışılmaya başlanmıştır (Güzel ve Deligöz, 2015: 169). Bu açıdan hangi klavye türünün kullanım açısından daha avantajlı olduğunun tespit edilmesi önemlidir. Bu çalışmada F klavye ile Q klavyenin özellikleri açıklanarak kullanım açısından hangi klavyenin daha avantajlı olduğunun belirlenmesi ve ülkemizde F klavyenin kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla yapılması gereken uygulamalar değerlendirilmiştir.

1. KLAVYE KAVRAMI VE KLAVYE ÇEŞİTLERİ

Kavramsal olarak klavye ve klavye çeşitleri bu bölümde incelenmiş; klavye çeşidi oldukça geniş bir yelpazeye sahip olduğundan, ilgili bilgiler özetlenmek suretiyle bu kısımda açıklanmıştır.

1.1. Klavye Kavramı

Fransızca “clavier” kelimesinden Türkçeye geçmiş olan klavye kelimesi, Türk Dil Kurumu tarafından “parmaklarla hareket ettirilen piyano, org vb. çalgılarda veya yazı ve hesap makinelerinde değişmez bir eksen çevresinde inip kalkabilen, istenilen işe göre düzenlenmiş bazı mekanizmaları çalıştıran kaldıraç kollarının, tuş sıralarının tümü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Bir başka tanıma göre ise klavye; üzerinde rakam, harf, noktalama işaretleri ve sembollerin yer aldığı daktilo, hesap makinesi ve bilgisayar gibi cihazlara veri girmek için kullanılan tuşlar topluluğu şeklinde tanımlanmaktadır (Tanış, 2013: 5).

1.2. Klavye Çeşitleri

Günlük hayatta klavye çeşitlerinden bahsedildiğinde yaygın olarak Q klavye ve F klavye olmak üzere iki çeşit klavyenin olduğu görülmektedir. Ancak klavyeleri sadece iki gruba ayırmak doğru değildir. Klavyeleri tasarımda kullanılan teknolojilerine (PC/XT klavye, PC/AT klavye, Enhanced klavye, Windows klavye) göre ve tuş düzenlerine göre klavyeler olmak üzere sınıflandırabiliriz (Günel vd., 2012: 10).

1.2.1. Teknolojilerine Göre Klavyeler

Klavyeler kullanılan teknolojiye göre temel olarak dört gruba ayrılmaktadır (Günel vd., 2012: 10). Bunlar;

PC/XT Klavye; İngilizce extended technology (genişletilmiş teknoloji) ifadesini temsil eder. PC/XT klavye, IBM firmasının 1980’li yıllarda piyasaya sürdüğü PC/XT kişisel bilgisayar modelinde kullanılmıştır. Bu klavye modeli toplam 83 tuşa sahiptir. Fonksiyon tuşları (<F1> - <F10>) sol tarafta iki sütun halinde yer almaktadır.

PC/AT Klavye; İngilizce advanced technology (ileri teknoloji) ifadesini temsil eder. PC/AT klavye, IBM firmasının PC/XT modelinden sonra üretmiş olduğu ikinci nesil kişisel bilgisayar olan PC/AT modelinde kullanılmıştır. Bu klavye modelinde toplam 84 tuşa sahiptir. PC/XT klavyeye ilave olarak <System Request> tuşu, ayrıca <Caps Lock>, <Scroll Lock> ve <Num Lock> tuşları için ise gösterge ışıkları bulunmaktadır.

Enhanced Klavye; Türkçe’de *gelişmiş* anlamına gelmektedir. Enhanced klavye, IBM firmasının 1986 yılında tanıtımını yaptığı, yine PC/AT temelli olan yeni kişisel bilgisayar modelinde kullanılmıştır. Bu klavye modelinde farklı dillerdeki klavye düzenine bağlı olarak 101 ile 106 arasında tuş bulunmaktadır. Diğer klavyeler ile karşılaştırıldığında bu modelde önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Yönler ve imleç kontrolü için ayrı tuşlar eklenmiştir. İki yeni fonksiyon tuşu (<F11> ve <F12>) eklenmiş ve tüm fonksiyon tuşları

klavyenin sol tarafından, tek satır halinde üst bölüme taşınmıştır. <Esc> tuşu klavyenin sol üst köşesinde, <Caps Lock> tuşu ise sol tarafta yer alan <Shift> tuşunun üstünde konumlandırılmıştır. <Space> tuşunun sağ tarafına ilave <Ctrl> ve <Alt> tuşları eklenmiştir. Nümerik tuş grubuna ise ilave bir <Enter> tuşu ve </> tuşu eklenmiştir. Enhanced klavye, çağımızda standart haline gelmiş Windows klavyelerin temelini oluşturmaktadır.

Windows klavye; Windows işletim sisteminin yaygınlık kazanmasıyla birlikte kişisel bilgisayarlar için standart hale gelmiştir. Bu klavye modelinde, enhanced klavyedeki tuşlara ilave olarak işletim sistemine özgü <Win> ve <Menu> tuşları eklenmiştir. Windows klavye modelinde 104 ile 109 arasında tuş bulunmaktadır.

1.2.2. Tuş Düzenlerine Göre Klavyeler

Tuş düzenlerine göre klavyeler, tuşların klavye üzerinde bulunduğu konumlara göre adlandırılır. Bu sınıflandırmaya göre farklı dillere özgü çok sayıda diziliş karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan başlıcaları; QWERTY, QWERTZ, AZERTY, DVORAK ve F klavye dünyada kullanılmakta olan klavye ya da tuş düzenlerine göre klavye türlerinden bazılarıdır (Günel vd., 2012: 12).

Klavyede tuşların yerleşimine göre dünyada birçok klavye türü bulunmaktadır. Ülkemizde ise yurtdışından ithal edilen veya yerel üretici firmalar tarafından üretilen iki farklı bilgisayar klavyesi tipi bulunmaktadır. Bunlardan ilki İhsan Sıtkı Yener'in öncülüğünde Türk dilinin özelliklerine uygun olarak ergonomik tasarlanmış ve bilimsel yöntemlerle geliştirilmiş Standart Türk Klavyesi olan genel söylenişi ile F Klavye'dir. Diğeri ise, Sholes ve arkadaşları tarafından 1873 yılında geliştirilmiş olan İngilizce Qwerty tipi klavye olup, yaygın söylenişi ile Q Klavyedir (Acar ve Gürsoy, 2012: 2).

1.2.2.1. Q Klavye

QWERTY klavye günümüzdeki ismiyle Q klavye olarak adlandırılmakta olup, ismini harflerin sol üst köşesinde bulunan Q harfinden almaktadır. QWERTY adı ise sol üst köşeden sağa doğru 6 harfin yan yan getirilmesiyle meydana gelmiştir. Q klavye özellikle İngilizce konuşulan ülkelerde yaygın kullanılan klavye türüdür. Ancak Q klavye standardı ne İngilizce nede başka bir dile uygun olarak geliştirilmiştir. Q klavyenin patentini, 1874 yılında Christopher Latham Sholes almıştır. Christopher Latham Sholes, icat ettiği yazı makinesinin mekanik harf kollarından herhangi ikisi aynı anda kağıda doğru

havalandığında sıkışmaya neden olduklarını fark etmiştir. Sholes bu problemin çözümü için, kullanıcının yazım hızını yavaşlatmak üzere harflerin yerlerini karıştırarak en çok kullanılan harfleri elin en zor ulaşabileceği yerlere yerleştirmesiyle Q klavye adını verdiğimiz harf dizilimini meydana getirmiştir. Bilgisayarlar çıktıktan sonra da daha önceden on parmak yazmayı öğrenenlerin işini zorlaştırmamak amacıyla aynı dizge korunmuştur. Q klavye Türkiye’de ise bilgisayarların yaygınlaşmasıyla birlikte yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak Türkçe’ye uygun bir klavye tipi değildir. Çünkü Q klavyede, Türkçede en çok kullanılan harfler, klavye üzerinde dağınık bir şekilde yerleşmiş durumdadır (Vikipedi, 2016). Aşağıdaki şekilde Q klavye tuş dizilimi yer almakta olup Türkçede en çok kullanılan harfler koyu renk (kırmızı) ile belirtilmiştir. Renklerin koyuluk oranları, kullanım sıklığını göstermektedir.

Şekil 1. Q Klavye Tuş Dizilimi

é	!	'	^	+	%	&	/	(	)	=	?	-	←											
"	<	1	>	2	£	3	#	4	\$	5	½	6	7	{	8	[	9	]	0	}	*	~		Backspace
Tab	←	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ğ	Ü	;	,	.	:	↵						
Caps Lock	↕	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ş	İ	↵											
Shift	↕	Z	X	C	V	B	N	M	Ö	Ç	:	.	↵											
Ctrl	Win	Alt									Alt Gr	Win	Menü	Ctrl										

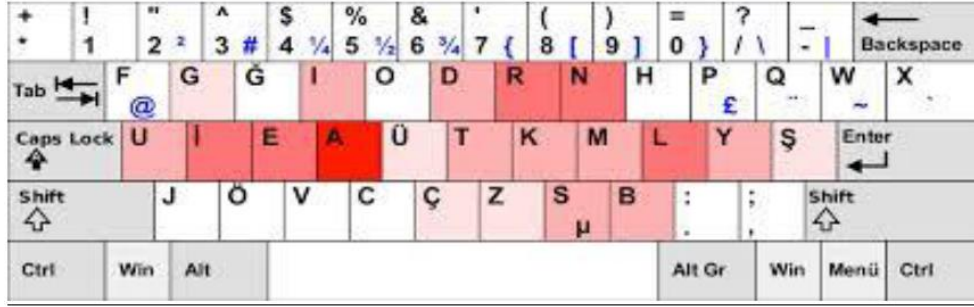
Kaynak: bilgisayardersi34.blogspot.com.tr, Erişim Tarihi: 05.04.2016.

1.2.2.2. F Klavye

F klavye, ismini harflerin sol üst köşesinde bulunan “F” harfinden almaktadır. F klavye dizilimi Standart Türk Klavyesi olarak adlandırılmaktadır. F klavyenin mucidi İhsan Sıtkı Yener’dir. Türkçe ‘ye özgü ve bilimsel yöntemleri temel alan standart bir klavye geliştirilmesi ihtiyacı hisseden İhsan Sıtkı Yener, 1946 yılında itibaren stenografi ve daktilografi öğretmeni sıfatı ile bir takım çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmalar sonucunda F klavyeyi icat etmiş, 20 Ekim 1955 tarihinde Bakanlıklar arası Standardizasyon Komitesi tarafından Standart Türk Klavyesi olarak kabul edilmiştir. Ülkemizde bütün daktiloların tuş düzenlerinin standart Türk klavyesine uygun hale getirilmesi, 1963 yılında Gümrükler

Kanunu'na bir madde eklenmesi ve son olarak 1974 yılında Türk Standartları Enstitüsü tarafından zorunlu standart olarak kabul edilmesiyle kesinlik kazanmıştır. F klavyenin tasarımında, Türkçe kelimelerdeki harflerin kullanılma sıklıkları, kelime yapısı, ünlü ve ünsüz ses ilişkileri, parmakların kuvvet ve işlevsellikleri gibi faktörler dikkate alınmıştır. Bu tasarım sonucunda, iki elin parmaklarının sırayla kullanılabilmesi için ünlü harflerin tamamı ve seyrek kullanılan ünsüz harfler (Ğ, J vb.) klavyenin sol tarafına, sık kullanılan ünsüz harfler (K, L, M vb.) klavyenin sağ tarafına yerleştirilmiştir. İki ele düşen yük oranı, yaklaşık olarak sağ elde yüzde 51 ve sol elde ise yüzde 49'dur. Parmaklara düşen yük oranları ise işaret parmakları (yüzde 51,2), orta parmaklar (yüzde 23,4), yüzük parmakları (yüzde 16,6) ve küçük parmaklar (yüzde 8,8) şeklinde bir sıralama yer almaktadır (Günel vd., 2012:13-14). Aşağıdaki şekilde F klavye tuş dizilimi yer almakta olup Türkçede en çok kullanılan harfler koyu renk (kırmızı) ile belirtilmiştir. Renklerin koyuluk oranları, kullanım sıklığını göstermektedir.

Şekil 2. F Klavye Tuş Dizilimi

Kaynak: bilgisayardersi34.blogspot.com.tr, Erişim Tarihi: 05.04.2016

2. KULLANIM AVANTAJLARINA GÖRE KLAVYELERİN İNCELENMESİ

Dünyada yaygın olarak Q klavyenin kullanıldığı bilinmektedir. Ancak bu durum Q klavyenin F klavyeye göre daha üstün olduğu anlamına gelmemektedir. Ülkemizde son yıllarda F klavye kullanımı yaygın bir şekilde teşvik edilmektedir. Ancak ülkemizdeki bilgisayarların çoğunda Q klavyenin bulunmakta olup, F klavye öğretiminin ise bir yarar sağlamayacağı iddia edilmektedir (Güneş, 2011: 17). Türkçeye en uygun klavye türü olan F klavye kullanım açısından şu üstün özelliklere sahiptir;

2.1. Bilimsellik

F klavyede harflerin yerleşim şekli harflerin kullanım oranlarına, sesli sessiz harf ilişkilerine, el ve parmakların kuvvet, yetenek ve işlevsel kullanımına göre düzenlenmiştir. Yaklaşık 30.000 Türkçe sözcüğün ölçü alındığı bir değerlendirmede a harfi 26.323, e harfi 16.308, k harfi 13,542, i harfi 13.384, m harfi 11.263, l harfi 10.496, t harfi 9-669, r harfi 8.698 kez geçmiştir. Bu oranlar göz önünde bulundurularak söz konusu harfler, F klavyede parmakların en kolay ulaşabileceği yerlere yerleştirilmiştir. Q klavyede ise en çok kullanılan harfler parmakların daha zor ulaşabileceği yerlere yerleştirilmiştir. Bu açıdan F klavye, Q klavyeye göre daha bilimsel bir klavyedir (Akalm, 2003: 354).

2.2. Ergonomi

Klavyede en çok kullanılan organ parmaklardır. Parmakların görevi ise tuşlara basma eylemini yerine getirmektir. Bu eylemi yerine getirirken parmaklar klavye üzerinde birçok kere hareket eder. Klavyede ergonomi eller ve parmakların fiziksel güçleri ve hareket özellikleri ile belirlenir. Sağ el, sol ele göre daha güçlüdür ve daha rahat kullanılır. Parmaklarımız işaret parmağımızdan başlayarak serçe parmağa doğru daha zayıftır; serçe parmağa doğru gittikçe kullanmak zorlaşır. Parmaklarımızı klavyede temel sıraya oturttuğumuzda bulunduğu sıradaki harflere daha rahat basar, üste biraz daha rahat, alt sıraya ise basması daha zordur. F klavyede harflerin yerleşim şekli el ve parmakların kuvvet, yetenek ve işlevsel özellikleri göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Ancak Q klavyede böyle bir düzenleme mevcut değildir. Hatta Q klavyede en sık kullanılan harflerin tuşları, parmakların daha zor ulaşabileceği yerlere yerleştirilmiştir. Bu açıdan F klavye, Q klavyeye göre daha ergonomik bir klavyedir (Tanış, 2013: 6).

2.3. Hızlı Yazma

F klavyede Türkçede en çok kullanılan harfler, en güçlü parmakların bastığı alanlara yani klavyenin ortasına, daha az sıklıkla kullanılan harfler ise kullanım oranlarına göre klavyenin kenarlarına yerleştirilmiştir. Bu şekilde en kısa sürede en yüksek yazma hızı sağlanmaktadır. Ayrıca F klavye Türkçe kelimelere uygun olarak tasarlandığı için Q klavyeye göre Türkçe bir metni yazmak hem daha kolay hem de daha kısa sürmektedir. Dünya şampiyonalarında alınan çok dilli yarış dereceleri ve rekorları bunun bir ispatı niteliğindedir. Türkiye'nin katıldığı yarışmalarda, F klavye sayesinde 25 rekorlu 59 şampiyonluk derecesi kazanılmıştır (Ceylan, 2013: 2-3).

F klavye yaklaşık %60 verim artışı sağlamaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre; F klavyeyi 10 parmak yazan bir Türk ile Q Klavyeyi 10 parmak yazan Amerikalılara aynı İngilizce

metin verildiğinde, Amerikalılar dakikada 32-35 sözcük yazarken; Türklerin 72 sözcük yazdıkları görülmüştür. Bu da F Klavyeyi, sadece Türkçe bir klavye olduğu için değil, aynı zamanda yazma hızı ve verim artışı sağladığı için tercih edilmesi gerçeğini ortaya koymaktadır. F klavye ile yazmaya harcanan zaman büyük oranda azaltılmakta ve böylece kazanılan zaman başka işlere ayrılabilir (Tanış, 2013: 8-14).

2.4. Zihinsel Becerileri Geliştirme

Klavyeye sık bakmak yazma sürecini, dikkati ve zihni olumsuz yönde etkilemektedir. Hem ekrana hem de klavyeye bakmak dikkatin dağılmasına neden olmaktadır. Hatta bir kağıttan yazı yazarken metne, klavyeye ve ekrana bakmak dikkatin üçe bölünmesine neden olmaktadır. Bu durum zihnin ve gözlerin daha çabuk yorulmasına, hatalı yazmaya ve zaman kaybetmeye neden olmaktadır (Güneş, 2011: 17). F klavyede sık kullanılan harflerin parmakların kolay ulaşılacağı yerlere yerleştirilmesinden dolayı klavyeye bakmadan yazı yazmak kolaylaşmaktadır. Ayrıca F klavye kullanıcıları anlayarak yazabilmekte ve yazarken düşünebilmektedirler. Anlayarak veya düşünerek yazma yöntemi işlerin daha doğru ve daha verimli yapılmasını sağlamaktadır. F klavye kullanıcıları, gözleriyle harf ve işaretleri aramayıp, yazacağı metni ya da ekranı izleyebilmektedir. Böylelikle dikkat dağınıklığı olmamakta ve daha verimli çalışma ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde klavyeye bakarak yazma ve kullanma yönteminin yaygın olması nedeniyle, özellikle yazı işlerindeki büyük oranda zaman ve emek israfı ortaya çıkmaktadır (Ceylan, 2013: 3).

2.5. Kariyer

F klavye, kullanıcılarına mesleki hayatta avantajlar sağlamaktadır. Türkçe bir metni Q klavyeye göre daha kısa sürede ve daha hızlı yazma imkanı sağladığı için Adalet Bakanlığı zabıt katipliği alımlarında; okul, hastane, çağrı merkezlerine, noterlere ve bankalara iş başvurularında avantajlar sağlamaktadır (Ceylan, 2013: 4). Ayrıca 1957 yılından bu yana yapılan ve Türkiye'nin katıldığı uluslararası klavye ile hızlı yazma yarışmalarında, F klavye ile katılan yarışmacılar birçok dünya şampiyonluğu elde etmiştir (Çizmeçi ve Özdemir, 2016: 4).

3. TÜRKİYE'DE F KLAVYİYİ YAYGINLAŞTIRMA GİRİŞİMLERİ

Ülkemizde bilgisayar genellikle bilinçsiz olarak kullanılmaktadır. Bilgisayarı on parmak F klavye tekniğiyle kullananların sayısı çok azdır. Bu durum ise ülke genelinde zaman ve emek kaybına neden olmaktadır. Günümüzde memurların, çalışanların, öğrencilerin, öğretmenlerin, sekreterlerin, öğretim üyelerinin, yazarların vb. meslek gruplarının

genellikle e-postalarını, raporlarını, yazılarını, kendilerinin yazdıkları düşünüldüğünde bilgisayarda yazı yazmanın önemi bir kat daha artmaktadır. Bilgisayarı bilinçsiz bir şekilde kullanan ile Türkçe için geliştirilen bilimsel on parmak F klavye tekniğiyle kullananlar arasında 2-3 kat hız farkı olmaktadır. Bu durumda on parmak F klavye ile kullananlara önemli zaman tasarrufu ve iş verimi sağlamaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise büyük bir çoğunluk bilinçli ve eğitilmiş bir şekilde bilgisayarı kullanmaktadır (Intersteno, 2009: 4).

Milli Eğitim Bakanlığı F klavyenin ülkemizde yaygınlaştırılması amacıyla 31.03.2003 tarih ve 2003/20 sayılı genelge yayımlamıştır. Bu genelgede Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kuruluşlar ile her derece ve türdeki okul ve kurumlarda kullanılan tüm bilgisayarlarda standart Türk Klavyesi olan F klavyenin kullanıma geçilmesi amaçlanmıştır. Ancak birçok kurum ve kuruluşlar, ithalatçı ve üretici firmalar F klavye genelgesine tam olarak uymamış, bilgisayarların F klavyeye dönüşümleri sağlanamamıştır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Türk Standartları Enstitüsünün bu konudaki denetim ve yaptırımları yetersiz kalmıştır (Mert, 2013: 80).

Ülkemizde bilgisayar ve klavye ithalatçılarının insanlara Q klavyeyi daha ucuz bir fiyat ile sunmaları, satılan bilgisayar konfigürasyonlarına Q klavyenin standart klavye olarak eklemesi, insanların F klavyenin avantajları konusunda bilinçlendirilmemesi ve uygulanan yanlış politikalar nedeniyle Q klavyenin kullanımı daha da artmıştır. Bütün bu gelişmeler sonucunda Q klavye ülkemizde yaygın olarak kullanılan klavye olma özelliğini sürdürmektedir (Acar ve Gürsoy, 2012: 2).

Ülkemizde F klavye kullanımının bilinçlendirilmesi ve artırılması amacıyla 10 Aralık 2013 tarihinde Başbakanlık tarafından Resmi Gazete'de F Klavye konulu genelge yayımlanmıştır. F klavyenin Türkçeye en uygun klavye olması, yazım kolaylığı ve verimliliği açısından getirdiği avantajlardan yararlanılması amacıyla ülkemizde F klavyeye kademeli olarak geçiş sağlanması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, kamu kurum ve kuruluşlarınca genelgenin yayımından itibaren, alım süreci başlatılmış olanlar dışında temin edilecek tüm bilgisayarların F klavyeli olması ve halen kullanımda olanların da 2017 yılı sonuna kadar F klavyeye dönüştürülmesi sağlanacaktır. Ayrıca, bilgisayar kullanımının yoğun olduğu özel sektöre ait kamuya açık alanlarda (internet salonu vb. toplu kullanım sağlayıcıları) ve özel sektör kuruluşlarında F klavyenin teşvik edilerek yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (Resmi Gazete, 2013).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çağımızda gelişen teknolojik ilerlemelerle birlikte bilgisayarlar her alanda yaşantımıza girmiştir. Ülkemizdeki bilgisayar kullanımı özellikle son 10 yılda hızla artmıştır. Bütün kamu kurumlarında ve özel sektörde bilgisayar teknolojisinden yararlanılmaktadır. Gelişen bilgisayar teknolojisi hem kurumlara hem de kişilere büyük faydalar sağlamaktadır. Özellikle bilgisayar teknolojisinin bir donanımı olan klavye verim ve zaman tasarruf açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemizde yaygın olarak Q ve F tipi klavye kullanılmaktadır. Bunlardan Q klavyenin bilimsel olarak hiçbir avantajı bulunmamasına rağmen ülkemizde daha çok tercih edilmektedir. F klavye ise Türkçe için özel olarak geliştirilmiş ve 1955 tarihinden itibaren kullanılan bir klavye türüdür. F klavyede Türkçede en çok kullanılan harfler parmaklara daha uygun yerlere yerleştirilmiş olması sayesinde Türkçe bir metnin Q klavyeden daha kolay ve daha hızlı yazılmasını sağlamaktadır. Ancak insanların bilinçlendirilmemesi, ülkemizde yanlış uygulanan politikalar nedeniyle Türk dil yapısına uygun, bilimsel geçerliliği olan, kolay ve hızlı yazma avantajı sağlayan F klavyenin günümüzde kullanım oranının azlığı dikkat çekmektedir.

Türkçe'ye en uygun klavye olan F klavyenin kullanımını artırmak amacıyla Başbakanlık tarafından 10 Aralık 2013 tarihinde genelge yayımlanmıştır. Bu genelge doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşlarında 2017 yılı sonuna kadar klavyelerin F klavyeye dönüştürülmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca özel sektör kuruluşlarında ise F klavyenin teşvik edilerek yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu dönüşüm yapılırken Türkçe metin yazımı açısından daha kolay ve daha verimli olan F klavyenin ülkemizde kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla tanıtımların etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir. Yine kamu kurumlarının yaptıkları bilgisayar/klavye ihalelerinde, klavye türünün "F klavye" olması hususunun ihale şartnamesine yazılması, F klavyeye hızlıca geçişin önünü açabilecektir.

Halk eğitim merkezlerinde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda, Üniversitelerde bilgisayar derslerinde Q klavye ile on parmak eğitimleri devam ettiği görülmektedir. Bu uygulamalara ülke çapında son verilerek Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda, Üniversitelerde, Halk Eğitim Merkezlerinde ve diğer eğitim kurumlarında Q klavye kullanımı yerine, Türkçe F klavye on parmak bilgisayar ve hızlı yazma eğitimlerinin verilmesi gerekmektedir. Yine memuriyet alımlarında, "F klavye bilmek" şartı getirilmeli, bu şartın bir kişisel beceri niteliği olarak sunulması neticesinde, başvuracak olan kişilerin F klavyeye eğiliminin olması sağlanmalıdır.

Özellikle Adalet Bakanlığı teşkilatı içerisinde klavye hızlı kullanımı ve zaman tasarrufu sağlaması açısından büyük öneme sahiptir. Adalet Bakanlığı bünyesi içerisinde F klavyenin kullanımının artırılması ile birlikte yazı ve veri giriş işlerindeki zaman ve emek kaybı büyük oranda azalacaktır. Adalet Bakanlığı teşkilatı hizmetlerinin hızlı bir şekilde yürütülmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede Adalet Bakanlığı teşkilatı içerisinde yer alan personellere on parmak F klavye eğitimi verilmelidir. Adalet Bakanlığı Teşkilatının alt yapısını oluşturan Adalet Meslek Yüksekokullarında klavye kullanımı derslerinde ise isteğe bağlı yada Q klavye kullanımı uygulamasının kaldırılarak, yerine Türkçe F klavye kullanımı uygulamasının zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Adalet Bakanlığının kâtiplik alımı sınavlarında isteğe bağlı klavye kullanımı uygulamasının kaldırılarak, klavye sınavlarında Türkçe F klavye kullanımı uygulamasının getirilmesi gerekmektedir. Bu sayede F klavye öğrenilmesi hususu yaygınlaşabilecektir. Yine Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama Ve Nakil Yönetmeliği'nin 9. Maddesinde “(Değişik fıkra : 09/05/2006 - 26163 S.R.G Yön/6.mad; Değişik fıkra: 09/10/2010 - 27724 S.R.G. Yön/3.mad) Bu kadrolara ilk defa atanacaklar merkezi sınava girip en az yetmiş puan alanlar arasından, adalet komisyonlarınca sözlü veya gerektiğinde uygulamalı ve sözlü sınav sonucuna göre seçilirler. Emanet memuru, tebligat memuru infaz ve koruma memuru, zabıt kâtabi ve cezaevi kâtabi kadroları için seçim yapılırken hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunlarına öncelik tanınır.” denerek (mevzuat, 17.04.2016) adalet meslek yüksek okulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunlarına öncelik tanınacağı belirtilmiştir. Yine F klavye kullanımını teşvik etmek ve yaygınlaşmasını sağlamak için, aynı önceliğin uygulama sınavına F klavye ile girenlere de tanınması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde “F Klavye Kullanımı” adlı bir ders verilmeli ve bu ders zorunlu olarak okutulmalıdır. Her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı meslek liselerinde ve meslek liselerinin adalet programlarında klavye kullanımı dersleri verilmekte ise de, verilen bu derslerin niteliği tartışmaya açıktır. Öğrencilere okutulmakta olan bu derslere gereken önem verilmediği, mezun olan öğrencilerin yeterli seviyede on parmak F klavye yazamadıkları görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın geliştireceği bir proje ile bu husustaki mevcut sıkıntılar getirilmeli, yeni bir açılım olarak zorunlu F Klavye Kullanımı dersleri tüm liselere okutulmalıdır.

Birçok medya organında, özellikle televizyonlarda gösterilen “Kamu Spotları” gibi spotlar aracılığıyla “F Klavye Kullanımı” özendirilmelidir. Bu spotlarda F klavye kullananların

hızlarının Q klavye kullananlara göre oldukça ileri olduğu, Türkçe'ye uygun bir tuş dizilimine sahip olduğu, Q klavye kullanana göre 3-4 kat zaman tasarrufu sağladığı gibi yararları bahsedilerek toplum nezdinde tanıtımının yapılması sağlanmalıdır.

Bütün bu veriler ışığında emek ve zaman kaybını önlemek açısından öğrencilere, kamu çalışanlarına, özel sektör çalışanlarına ve diğer vatandaşlarımıza on parmak F klavye kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla gerekli eğitimler düzenlenmeli, on parmak tekniğiyle F klavye kullanımı öğretilmelidir.

KAYNAKÇA

ACAR, S. ve GÜRSOY, H. (2012). Almena ve Acar Metotları İle On Parmak Klavye Öğrenenlerin Performans Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma, XI. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, Isparta.

Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama Ve Nakil Yönetmeliği (2003). <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.5015&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Memur%20S%20FDnav,%20Atama%20ve%20Nakil%20Y%F6netmeli%20F0i>, Erişim Tarihi: 17.04.2016.

AKALIN, H. Ş. (2003). “Q Klavye Sorunu ve Bilgisayarlarda Türkçe Karakterler” Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Sayı 616, Ankara, s.353-356.

Bilgisayar Dersi (2016). <http://bilgisayardersi34.blogspot.com.tr/2008/11/f-klavye-trke-klavye.html>, Erişim Tarihi: 05.04.2016.

CEYLAN, F. (2013). On Parmak Klavye Kullanımı (F Klavye), http://shmyo.uludag.edu.tr/Ders_Notlari/ONPARMAK-FKLAVYE2013.pdf, Erişim Tarihi: 15.03.2016.

ÇİZMECİ, B. ve ÖZDEMİR, H.Ö. (2016). Klavye Teknikleri 10 Parmak Klavye Kullanımı (F ve Q Klavye), http://193.255.88.100/klavye/web/dosya/10_Parmak_ozet.pdf, Erişim Tarihi: 01.03.2016.

GÜNAL, S., OYSAL, Y., TELÇEKEN, S., ÖZŞEN, Ö., POLAT, H., AKINLAR, C. ve SAVAŞ TOPUZ, A. (2012). Klavye Öğretimi, (ed.) GÜNAL S., Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.

GÜNEŞ, F. (2011).“Yazma Verimliliği Açısından F Klavye”, Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü, Yıl:23, Sayı: 273-274, s.16-19.

GÜZEL, D. ve DELİGÖZ, K. (2015). F Klavye İle Q Klavyenin Ergonomik Açıdan Karşılaştırılması ve Erzurum Adliyesi Uygulaması, <http://www.taa.gov.tr/yayin/turkiye-adalet-akademisi-dergisi-sayi-22/>, Erişim Tarihi: 10.03.2016.

Intersteno (2009). Bilgisayar Klavyesinin Teknik ve Bilimsel Olarak F Klavye İle Bakmadan On Parmakla Kullanılması İle İlgili Rapor, http://www.interstenoturk.org/wp-content/uploads/2014/08/Bilgisayar_Klavye_Rapor_2009.11.09.pdf, Erişim Tarihi: 04.04.2016.

KUNDAKÇI Z., GÜNEŞ ERGİN M. ve GÜRSOY H. (2016). “Türk Milli Klavyesi F Klavye'nin Hazin Hikayesi ve Adalet MYO'da Klavye Öğretiminde Elde Edilen Başarılar”, Ankara Üniversitesi Bülten, Sayı: 193, <http://bultenler.ankara.edu.tr/dergiler/45/1062/sayi1062.pdf>, Erişim Tarihi: 01.03.2016.

MERT, E. (2013), Mucize Fe Klavye, Puslu Yayıncılık, İstanbul.

Resmi Gazete (2013). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131210-9.htm>, Erişim Tarihi: 26.03.2016.

TANIŞ, G. (2013). Klavye Teknikleri %100 Başarı 10 parmak Klavye Kullanımı, İpek Ofset, Konya.

Türk Dil Kurumu (2016). Klavye, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5710df6ba1e950.18536126, Erişim Tarihi: 10.04.2016.

Vikipedi (2016). Q Klavye, https://tr.wikipedia.org/wiki/Q_klavye, Erişim Tarihi: 22.03.2016.

**ADALET BAKANLIĞININ PERSONEL İSTİHDAMININ ADALET İLKESİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**JUSTICE MINISTRY OF JUSTICE OF THE EVALUATION OF THE PRINCIPLE
OF EMPLOYMENT PERSONNEL**

Hicran Kızılaslan¹⁶

Kübra Karabacak¹⁷

ÖZET

Adalet Bakanlığı'nın personel alım kriterleri incelendiğinde, memuriyete girişe ilişkin genel şartlar söz konusudur. KPSS'den 70 ve üzeri puan almak, TC vatandaşı olup kamu haklarından mahrum olmamak, 657 sayılı kanunun 40. Maddesindeki yaş şartlarını taşımak, akıl sağlığının yerinde olması vb. gibi şartlar Adalet Bakanlığı'nın personel alımındaki aradığı şartlardır.

Fakülte veya yüksekokullarından birinden veya adalet meslek lisesi ya da diğer liselerin birinden bilgisayar bölümü mezunu olmak şartı, bilgisayar bölümünden kasıt, bilgisayar eğitimi almış olup sertifikanın gerekli olmayacağına ilişkindir. Ancak bilgisayar bölümlerinden mezun olmuş bir kişi ile 3 ay kursa giderek almış olduğu bilgisayar sertifikası ile sınava giren eşit olmaz. Her iki kişiyi de eşit olarak değerlendirmek adil değildir.

Adalet Meslek Yüksekokullarından ve Adalet Meslek Liselerinden mezun olanlara öncelik tanınmayıp, herhangi bir bölüm mezunu veya lise mezunu bir kişiyle aynı düzeyde mülakatlara tabi tutulması; Adalet programını, örgün okuyan ile açıköğretimden okuyan kişilerin arasında hiçbir farkın bulunmaması da üzerine değinilecek konulardandır. Ortaöğretim, ön lisans ve lisans okullarından mezun olanların alımlarında, puanların adil bir biçimde organize edilememesi de eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Lise mezunu ile ön lisans veya lisans mezununun bir tutulması bunun açık bir örneğidir. Bununla birlikte Adalet ön lisans mezununun fazla olması sınavlarda bu kişilere öncelik verilmesinin zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

---

¹⁶ Öğrenci, Uşak Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu,

¹⁷ Öğrenci, Uşak Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, kub_ra03@outlook.com.

Yukarıda bahsedilen sorunlara yönelik olarak bu çalışmada, öğrenci gözüyle çözüm önerilerine vurgu yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Adalet Bakanlığı, İstihdam Politikaları, Adalet Meslek Yüksekokulu

ABSTRACT

The recruitment criteria of the Department of Justice investigation, said the general conditions for entry into the civil service. 70 and above receive from the KPSS score, TC is not deprived of public rights of citizens, law No. 657 to move the age requirements in Article 40, so to be sane. Such conditions are conditions sought in staffing the Ministry of Justice.

Faculty justice or from one of college or vocational school or computer science graduates must be from one of the other high schools, meaning the computer department, has received computer training will be required for the certificate. However, graduates of computer science with a person with a 3 month certificate course in computers have taken increasingly taking the examination will not be equal. Both people are not just equally well to evaluate.

Priority to those who graduated from the Vocational High School of Justice and the Justice tanınmayıp, any part of degree or high school graduates to undergo an interview with a person at the same level; Justice program, one of the issues to be touched upon in the absence of any difference between the people who read my Open to read the knitting. Secondary, the intake of graduates from undergraduate and graduate schools are incompatible with the principle of equality of points in edilememesi organized in a fair manner. Keeping the undergraduate or graduate degree with a high school graduate is an obvious example. However, the test is more than undergraduate graduates of Justice reveals the necessity of giving priority to these people.

In this study, to address the above-mentioned problems, the solutions will be highlighted with student eyes.

Keywords: Ministry of Justice, Employment Policy, School of Justice

GİRİŞ

Adalet, hukuk dalının en önemli unsurlarından birisidir. Adalet kavramının, asıl temel anlamı bir hakkın gözetilmesi ve yerine getirilmesi anlamına gelmektedir. Bununla birlikte adalet göreceli bir kavram olup, kişiden kişiye değişmektedir. Örneğin; haklı ile haksızın ayırt edilip haksızların cezalandırılması, herkese kendine uygun düşeni kendi hakkı olanı verme veya doğruluk gibi anlamlar ifade eder (Diyadinnet, 2016).

Adalet kavramının kısaca tarihçesine değinildiğinde, Yunan düşüncesi başlangıçta adaleti, adalesiz olgusuna dayanarak belirleme yolunu izlemişlerdir. Önceleri toplum sosyal olarak gelişme gösteremediği için insanlar arasında kargaşalar yaşanmış ve adaletsizlik ortaya çıkmıştır. Eğer adaletsizlik ortaya çıkmasaydı adaletin ne anlama geldiğini anlamayacaklarını ileri sürerek bazı yunan düşünürleri bu konuya açıklık getirmek istemişlerdir (Güriz, 2016).

Platon'a göre, adalet en yüce erdemlerden biri olup insanın ve devletin temel davranış kurallarıdır. Platon, devlet felsefesini oluştururken adalet kavramını, temel bir kavram olarak ele almıştır. Aristoteles ise başlarda hareket noktasını eşitlik kavramı oluştururken, ona göre herkese eşit davranmak yeterli değildir. Bir hukuk düzeni güçsüzleri koruduğu ölçüde adaletli olabilir. Daha sonra toplumun gelişmesiyle bu düşünceleri değiştirmiş, daha sonraları adaletin toplum ve devlet hayatı bakımından önemi üzerinde durmuştur (Vikipedi, 2016).

18. yüzyılda Aydınlanma Çağı düşünürleri ise, adalet kavramını daha dar biçimde tanımlamışlardır. Onlara göre sadece hukuka ve hukuksal eşitliğe uygunluk yeterlidir (Vikipedi, 2016). 19. Yüzyılın ortalarına kadar adalet sorunu şimdiki hakim biçimini, yani intikam ya da kişisel erdem ile ilgisi olmayan, neredeyse zenginliklerin toplumun bütününe paylaştırılması olan bu halini almamıştır. Zenginliklerin paylaştırılması olgusu ise yavaş yavaş 19. yüzyılın sonlarına doğru, eşitsizliğin artık algılanır düzeye gelmesi ile ortaya çıkmıştır (Koyuncu, 2004). Bu tarihlerden sonra adaleti sağlamak açısından verilen kararlarda, adillik ve eşitlik hususları önem taşımaya başlamıştır.

Günümüzde ise adalet kavramı sosyal adaleti de kapsamaktadır. Sosyal adalet; ekonomik, sosyal ve kültürel değerlerin dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesini, toplumdaki zayıf ve güçsüzlere devletçe yardım edilmesini içerir (Vikipedi, 2016). Adalet, kanundan hiçbir şekilde sapmadan, anlama, uygulama ve yorumlama ile kanuna en uygun sonucu ortaya koyabilmektir.

Adalet deyince akla gelen sözlerin en başında Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk “Adalet mülkün temelidir.” sözü gelir. M. Kemal Atatürk bu sözleriyle adaletin toplum açısından önemine yer vermiştir.

Adalet evrensel açıdan değerlendirildiğinde, insanların her uygarlık düzeyinde adaleti aramış ve adaleti tüm iyi veya kötü sonuçlara rağmen devletin temeli yapmışlardır. Temel sarsılınca da bu “medeniyetler” çökmüştür. Bu sebeple de, bir toplumda adalet yoksa o toplumda düzenden bahsetmek mümkün değildir. Adaletin hedef ve amacı, eşitliği ve düzeni sağlamaktır. Adalet olmayınca bütün kötülükler baş gösterir. Toplumsal barış oluşmaz, insanlar arası iyi ilişkiler kurulamaz. Sonuçta da herkes hakkını mahkemelerde aramak zorunda kalır. Hakkın savunulması ve toplumdaki kaosu önlenmesi içinde kanunların herkese aynı şekilde uygulanması gerekir. Her toplum kendine özgü bir takım kanunlar ve kurallar hazırlayıp bunların uygulanması için teşkilata ihtiyaç duymuştur. Ülkemize bakıldığında ise adaleti sağlamak amacıyla kanunlar ve yasalar dikkate alınarak Adalet Bakanlığı adında mekanizma kurulmuş olup hala ülkemizde varlığını sürdürmektedir (Hayata dair kısa notlar, 2016).

1. ADALET BAKANLIĞI

Adalet Bakanlığı 29 Mart 1984 yılında kurulmuştur. Adalet Bakanlığı'nın tanımı, günümüze gelişi, görevleri ve amacı aşağıda sayılmıştır.

1.1. Adalet Bakanlığının Tanımı ve Tarihçesi

Devlet örgütü içinde adalet işlerini, bu işlerle görevli organların ve bağlı olduğu en yüksek yönetim birimidir (Adalet Bakanlığı resmi sitesi, 2016).

Adalet Bakanlığı 1920 yılında Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerine dair Kanununun 1. maddesine göre Adliye ve mezahip vekaleti adıyla, Batı anlayışına uygun bir adliye teşkilatı ancak Tazminattan sonra kurulmuştur. Daha öncede adalet işleri dikkatle, titizlikle yürütülmüşse de örgütlenmemiştir. “Adalet mülkün temelidir.” İlkesi Fatih'in İstanbul'u fethinden sonra bütün ülkede yer etmiştir. 1837'de ilk olarak Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye adıyla bir örgüt kuruldu. Bu örgüt 45 yıl sonra, 1882'de Şura-yı devlet ve Divan-ı Ahkam-ı Adliye adını aldı. “Adliye Nezareti” adını alması daha sonradır. Osmanlı İmparatorluğu'nda müslüman olmayan halkın hükümetle ilişkilerini Hariciye Nezareti'nden alındı.”Mezahip Nezareti meydana geldi. Nezaret, ülkedeki bütün adliye örgütünün başı sayılmakla birlikte, ülkenin her yerinde adalet-i şer'iyeye mahkemeleri yürürlükteydi. Bu mahkemeler Meşihat'a bağlıydı. 1917'de mahkemeler de, bütün öbür adil işler de Meşihat'tan alınarak Adliye Nezareti'ne bağlandıysa da, iki yıl sonra gene geri alındı (Aktunç vd., 1989: 82).

Kurtuluş Savaşı, daha sonra Cumhuriyet'in ilanı sırasında adalet işleri yeni baştan ele alındı. “Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerine Dair Kanun'un 2 mayıs 1920 tarihli 3 numaralı 1. Maddesi ile, Adliye ve Mezahip Vekaleti kuruldu. Bu vekalet, 1922 yılında Adliye Vekaleti adını aldı. Adalet Bakanlığına bağlı kurumlarla, bunların görevlerini belirten tek bir teşkilat kanunu yoktur. Bugüne kadar çıkarılmış, ayrı ayrı konularla ilgili, dağınık kanunlar vardır. Bunlara göre, Adalet Bakanlığı'nda her bakanlıkta bulunan başkan, müsteşar, denetim kurulu, özlük işleri vb. kuruluşların yanında dairelerde bulunur. Günümüzde de Adalet Bakanlığının birçok görevleri bulunmaktadır.

1.2. Adalet Bakanlığının Amacı

Adalet Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde karamamenin değiştirilerek kabulü hakkındaki kanunda şu şekilde belirtilmiştir.

Amaç :

Madde 1 – Bu Kanunun amacı, adalet kurumlarının açılması, geliştirilmesi ve denetimi, adalet hizmetleri ile ilgili araştırma ve hukuki düzenlemelerin yapılması, bakanlıklarca hazırlanan kanun ve kanun hükmünde kararname taslaklarının Türk hukuk sistemine ve kanun yapma tekniğine uygunluğunun incelenmesi ve kanunlarla verilen diğer görevlerin yerine getirilmesi için Adalet Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir (abgm.adalet.gov.tr, 2992 Sayılı Kanun).

Yukarıdaki kanunda belirtildiği üzere Adalet Bakanlığı'nın amacı; yasaları, genelgeleri, kararları Türk hukuk sistemine ve kurallara uygunluğunu denetleyip, özetle toplumsal hayatı düzenleyen kurallar koymaktır. Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı Stratejik Plan çerçevesinde 2015-2019 yılları arasında yapılması ön görülen faaliyetler belirlenmiştir.

1.3. Adalet Bakanlığının Görevleri

Adalet Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde karamamenin değiştirilerek kabulü hakkındaki kanunun 2. maddesinde Adalet Bakanlığının görevleri şu şekilde belirtilmiştir.

a) Kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz ve ıslah kurumları, icra ve iflas daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmek,

b) Bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konularında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna teklifte bulunmak,

c) Kamu davasının açılması ile ilgili olarak kanunların Adalet Bakanına verdiği yetkinin kullanılması ile ilgili çalışma ve işlemleri yapmak,

d) Avukatlık ve Noterlik Kanunlarının Bakanlığa verdiği görevleri yapmak,

e) Adli sicilin tutulması ile ilgili hizmetleri yürütmek,

f) Türk Ticaret Kanunu ile Ticaret Sicili Tüzüğü'nün Bakanlığa verdiği görevleri yapmak,

g) Adalet hizmetlerine ilişkin konularda, yabancı ülkelerle ilgili işlemleri yerine getirmek,

h) Adalet hizmetleriyle ilgili konularda, gerekli araştırmalar ve hukuki düzenlemeleri yapmak, görüş bildirmek

i) Bakanlıklarca hazırlanan kanun ve kanun hükmünde kararname taslaklarının Başbakanlığa gönderilmesinden önce Türk hukuk sistemine ve kanun yapma tekniğine uygunluğunu incelemek,

j) İlgili mevzuat hükümlerine göre infaz ve ıslah işlerini düzenlemek,

k) İcra ve iflas daireleri vasıtasıyla, icra ve iflas işlemlerini yürütmek,

l) Kanunlarla verilen diğerk görevleri yapmak (Adalet Bakanlığı, 2992 Sayılı Kanun).

1.4. Adalet Bakanlığına Bağlı Kurum Ve Kuruluşlar

Adalet Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu

- Türkiye Adalet Akademisi

- Adli Tıp Kurumu Başkanlığı

- Önceden Adalet Bakanlığına bağlı olup şunda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Adalet Meslek Liseleri (Ünal, 2010).

Adalet Meslek Yüksekokulları ise, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'na bağlıdır.

1.4.1. Adalet Meslek Liseleri

Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencileri bilgi ve yetenekleri doğrultusunda Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatına eleman olarak yetiştirmek, ayrıca yüksek öğrenime hazırlamak üzere yapılacak eğitimin usul ve esaslarını düzenlemektir (Adalet Meslek Lisesi Yönetmeliği, 1985). Bununla birlikte adalet meslek liselerinde, eğitimini tamamlamış öğrenciler dikey geçiş haklarını kullanarak Adalet Meslek Yüksekokullarında eğitim görme hakkı kazanırlar.

1.4.2. Adalet Meslek Yüksekokulları

1979' da İstanbul'da Adalet Meslek Yüksekokulu adıyla kuruldu. 1982'de yükseköğretim kurumlarını yeniden düzenleyen 41 sayılı kanun hükmünde kararnameyle Adalet Yüksekokulu adını aldı. Aynı tarihte İstanbul, Ankara ve İzmir Dokuz Eylül üniversiteleri hukuk fakültelerine bağlı olarak üç Adalet Yüksekokulu öğretime başladı. Okulun amacı,

adalet hizmetlerinin görülmesinde, gereksinim duyulan personeli yetiştirmek ve bu hizmetlerde görev alan personele hizmet içi eğitim vererek, bilgi düzeylerinin yükselmesini sağlamaktır. Ön lisans düzeyindeki öğrenim süresi iki yıldır. Okulu bitirenler, zabıt katibi, icra memuru, mübaşir, cezaevi müdürü vb. olabilir (Büyük Larousse Sözlük ve ansiklopedisi).

Adalet meslek yüksekokullarında adalet hizmetlerinin gerektirdiği nitelikler göz önünde bulundurularak teorik ve uygulamaya yönelik bilgiler verilir. Günümüzde Adalet Meslek Yüksekokulları, Adalet Meslek Lisesi çıkışlarına puansız geçiş hakkı tanımaktadır. Öğrenim süresi iki yıldır. Adalet Meslek Yüksekokullarından mezun olan öğrenciler gerek kamu, gerekse özel sektörde iş imkânına sahip olacaklardır. Tüm yargı birimleri içerisinde mahkemelere yazı işleri müdürü, zabıt kâtabi, icra-iflâs dairesi müdürü ve memuru, cezaevi ve infaz koruma müdürü ve memuru olmak yanında; noterlerde, avukat bürolarında özellikle Adalet Meslek Yüksekokulu mezunları tercih edilmektedir (Doğu Akdeniz Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, 2016).

1.5. Adalet Bakanlığı Personelleri

Adalet Bakanlığına bağlı birden fazla kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Her bir kurum ve kuruluşta, kurumun her türlü işlerini, hizmetini, görevlerini, düzenini sağlamak amacıyla çalıştırılmak üzere her kurumun kendi personel alımı yaparken bir takım şartları bulunmaktadır. Bu şartlara uygunluk niteliğine göre personel alımı gerçekleşir. Adalet Bakanlığı personellerinin örnekleri, görevleri ve alım şartları şu şekildedir:

1.5.1. Gardiyan (İnfaz Koruma Memuru) Tanımı ve Görevleri

Cezaevi ve ıslah evlerinde güvenliği sağlayan ve suçluların ihtiyaçlarını karşılayarak topluma yeniden kazandırılmasına yardım eden meslek elemanıdır. İnfaz koruma memurunun görevleri aşağıdaki maddeler halinde sayılmıştır (Feyza Eğitim Kurumları, 2016).

- 1- Tutuklu ve hükümlüleri koğuşlarına götürerek koğuş kapılarını kilitlemek,
- 2- Tutuklu ve hükümlüleri yemek, banyo ihtiyaçlarını, revire çıkarma, görüşlere götürülüp getirme, mahkemeye hazırlama, tıraş etme, kantin gibi ihtiyaçlarının teminini sağlamak,
- 3- Yöneticilerle görüştürülmesi işlemini yapmak,

4- Günde en az 3 defa hükümlülerin ve tutukluların sayımını yapmak,

5- Ceza evlerinde çıkabilecek olaylara anında müdahale ederek olayın büyümesini engellemek,

6- Cezaevine giren tutuklu ve hükümlülerin üzerini aramak ve taşıdıkları kıymetli eşyayı emniyet altında bulundurmamak,

7- Kapı, pencere ve bahçe kapılarının iyi bir şekilde kapanıp kapanmadığının ve kaçma girişimiyle ilgili herhangi bir çalışma olup olmadığını muayene ve tespit etmek,

8- Ağır ceza merkezi olmayan, cezaevinde kısmi ve genel aramaları yaparak bulundurulması ve girmesi yasak olan maddelerin girişine engel olmak,

1.5.2. Zabıt Katibi Tanımı ve Görevleri

Taşra ve merkez teşkilatında görevlendirilmek üzere Adalet Bakanlığınca atanan yardımcı yargı personelidir. Çalışabildikleri yerler, müdürlükleri, icra daireleri, adliyeler, seçim kurulları veya bölge idare ve iş mahkemelerinde çalışabilirler. Zabıt katiplerinin işleri genelde sürekli ve yoğunudur. Zabıt Katibinin görevleri aşağıda maddeler halinde sayılmıştır (Çalışanlar, 2012).

1- Yazı İşleri Müdürünün tayin ve tevdi ettiği işleri görmek (Yönetmelik 1 ve 2. madde),

2- Mahkeme defterlerinin temiz ve düzgün olarak tutulup yazılması, mahkemeye ait tüm yazışmaları vaktinde yapmak ve dava dosyalarını düzenli ve sıralı bir şekilde bulundurup saklamak (Yönetmelik 4. madde),

3- Duruşmalara katılarak hâkimin nezareti ve emri altında tahkikat ve muhakematın cereyanını tutanağa kaydetmek, tutanakları temiz ve okunaklı olarak yazmak ve hazır bulunan hâkimle birlikte imzalamak (Yönetmelik 30. madde, HUMK 151, 152 ve 157. Madde),

4- Ara kararı gereğince yapılacak yazışma ve işlemler için tarafların ödemesi gereken miktarı, iş sahibine ve vezneye ya da yazı işleri müdürüne bildirmek, ara karar gereğinin yerine getirildiğini tutanak altına işaret ve imza etmek (Yönetmelik 32. madde),

5- Daha önce avans olarak yatırılmış paradan ara kararı gereğini yerine getirmek üzere veznedenden ya da yazı işleri müdüründen gerekli kısmını almak ve bu işi karar verilmesinden iki gün içinde yapmak (Yönetmelik 35. Madde),

6- HUMK'nin 157. maddesinde yazılı kimselerin (her iki taraf ve vekilleri) dosyayı incelemesine nezaret etmek (Yönetmelik 39. Madde),

7- Mahkemece verilen ve acele islerden sayılan nafaka takdiri, nüfus kayıtlarının düzeltilmesi ve mirasçılık belgesi verilmesi gibi davalara ilişkin kararları diğerlerinden önce ve çabuk yazmak (Yönetmelik 49. madde),

8- Mahkemece görevlendirildiği durumda, ihtiyati haciz dışındaki tedbirlerin tatbikini yapmak (HUMK 106.madde),

9- Mahkeme dışında hâkim veya naip huzuruyla yapılacak tüm işlemlerde hazır bulunmak (HUMK 154. madde),

10- Mahkemedен önce ve gerekmesi halinde muhakemenin bitmesinden sonra dava dosyasını inceleyebilecek mahkeme üyelerine vermek ve vakti zamanında noksanzı almak (HUMK 158. madde),

11- Cevabı zamanında gelmeyen müzekkerelerin tekidini yapmak,

12- Kanun ve yönetmelikle yüklenmiş diğer görevler,

a) Kalem hizmetlerinin yürütülmesi (Yönetmelik 5. madde),

b) İş bölümüne göre kendisine verilen işleri zamanında yerine getirmek, biriktirmemek(Yönetmelik 6. madde),

c) Yazı işleri müdürünün denetiminde Ceza hukuku ile ilgili mevzuat hakkında bilgilenmek (Yönetmelik 7. madde),

d) Defterlere sayfa numarası vererek mahkeme mührünü basıp hakime imzalatmak (Yönetmelik 57. madde),

e) Cumhuriyet Başsavcılığı veya mahkemelerdeki defterler ve kartonları temiz, düzgün, sağlıklı bir şekilde tutmak (Yönetmelik 23, 58. madde),

f) Defterlerde düzeltme yapıldığı takdirde yanlış olan bölümün üzerini ince bir çizgi çizip defter kenarına düzeltme yaptıktan sonra keyfiyet C.savcısı ve Hakimi veya Mahkeme başkanınca onaylatması (Yönetmelik 58. madde),

g) Dava dosyalarını gününde esas defterine kaydetmek (Yönetmelik 60. Madde),

h) Açılan her dava için ayrı bir dosya düzenlemek (Yönetmelik 67. madde),

- i) Mahkemelerce verilen kararlar ve suretlerinde imzasının bulunması (Yönetmelik 66, 68. madde),
- j) Her türlü tebligat işlemlerini yapmak (Yönetmelik 77, 82. madde),
- k) Tutuklu sanığa duruşma gün ve saatinin tebliği için cezaevi müdürlüğüne yazı yazmak,
- l) Tutanak ve diğer yazılı kağıtları yönetmeliğin 79. maddesine göre kullanmak,
- m) Dosyaları yönetmeliğin 80. maddesine göre düzenlemek ve dizi listesi hazırlamak,
- n) Duruşma günü listesi hazırlamak (Yönetmelik 81. madde),
- o) Mağdurun, şikayetçinin, suçtan zarar görenin ve katılanın vekilleri ile müdafinin kovuşturma zamanında delilleri incelemesine nezaret etmek (Yönetmelik 83. madde),
- p) Ara kararların yerine getirilmesini sağlamak (Yönetmelik 85. madde),
- q) Karara karşı istinaf, temyiz ve merci tayini isteminde bulunulması ile noksan ikmal için iade hallerinde “Dosya gönderme formu” doldurularak Bölge Adliye Mahkemeleri Cumhuriyet Başsavcılığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmek üzere imzaya sunmak (Yönetmelik 87. madde),
- r) Keşif, otopsi, yer gösterme, ölü muayenesi ve duruşmalarda hazır bulunmak ve tutanakları imzalamaktır.

1.5.3. Mübaşirlik Tanımı ve Görevleri

Mübaşir, kaleme ve mahkeme salonunda tertip ve düzeni sağlayan, duruşma sırasında sırasında duruşmaya katılacak tarafları duruşmaya alan kişidir. Adalet Bakanlığı'nın sitesinde 18/12/2009 tarihinde yayınlanan "Adliye Personeli El Kitabı"nda, mübaşirin görevleri şu sıralanmış (Türk Hukuk Sitesi, 1997).

1- Duruşma esnasında sırası gelen tarafları ve tanıkları çağırmak, duruşma salonuna almak, ve duracakları yeri göstermek, tarafların verdiği belgeyi hakime vermek, duruşmanın disiplinini sağlamak üzere hakim tarafından verilen emirleri yerine getirmek

2- Duruşmanın gizli yapılması kararı alındığında salonu boşaltmak ve duruşmanın gizli yapıldığını bildirmek, levhayı salon dışına asmak

3- Resmi üniforma giymek

4- Duruşmada söz söyleyecek kişinin sözünü ayakta söylemesi ve karar sırasında salonda bulunan herkesi ayağa kalkması için uyarmak

5- Mahkeme başkanı veya hakimin tensibi ile yazı işleri müdürünün denetiminde kalem işlerinde çalışmak

6- Taraflara ertelenen duruşma tarihinin yazılı olduğu kağıdı vermek

7- Mahkemeye ait posta ve tebligat evrakının listesi ile posta işletmesine teslim etmek

8- Mahkemece yazılan yazıları zimmet defterine kaydedip ilgili yerlere teslim etmek

9- Kanun ve yönetmelikle yüklenmiş diğer görevler

2. ADALET BAKANLIĞI'NA BAĞLI PERSONEL ALIM ŞARTLARI

Adalet Bakanlığı personel alımı yaparken, özel ve genel olmak üzere bir takım şartlar aranır. Bu şartlar başvuru tarihi ile birlikte yayımlanır. Adalet Bakanlığı personel alım şartları aşağıda sayılmıştır.

2.1. Gardiyan (İnfaz Koruma Memuru) Alım Şartları

2015 yılı gardiyan alım şartları:

1- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48'inci maddesinde belirtilen nitelikleri taşımak,

2- En az lise veya dengi okul mezunu olmak,

3- Erkeklerde 170 cm, kadınlarda 160 cm'den kısa boylu olmamak,

4- Boy uzunluğunun santimetre cinsinden son iki rakamı ile kilosu arasındaki fark 13'ten fazla, 17'den az olmamak (örneğin; 170 cm. boyunda olan bir adayın en az 53 kg. ve en fazla 83 kg. olması gerekmektedir.)

5- Güvenlik soruşturması olumlu sonuçlanmak,

6- Merkezi sınavda (KPSS) en az 70 puan almış olmak,

7- Yapılacak sınavın son başvuru tarihi olan **14 Ağustos 2015** itibariyle 18 yaşını doldurmuş, merkezi sınav (KPSS) tarihi itibariyle 30 yaşını bitirmemiş olmak. (Lisans

mezunları için 06 Temmuz 1984 ve sonrası, ön lisans mezunları için 27 Eylül 1984 ve sonrası, ortaöğretim mezunları için 28 Eylül 1984 ve sonrası doğumlu olanlar sınava başvurabileceklerdir) (Adalet Bakanlığı, 2015).

2.2. Zabıt Katipliği Alım Şartları

2015 yılı zabıt katipliği başvuru şartları aşağıda sayılmıştır. Başvuruda bulunacakların genel ve özel şartları taşımaları gerekmektedir.

2.2.1. Genel Şartlar

- 1- Türk vatandaşı olmak,
- 2- İlk defa atanacaklar için yapılacak sınavın son başvuru günü olan 6 Şubat 2015 tarihinde 657 sayılı Kanununun 40'ncü maddesindeki yaş şartlarını taşımak ve merkezî sınavın (KPSS-2014) yapıldığı yılın Ocak ayının birinci günü itibariyle 35 yaşını bitirmemiş olmak (1 Ocak 1979 ve sonrası doğumlu olanlar),
- 3- Askerlikle ilgisi bulunmamak veya askerlik çağına gelmemiş olmak, askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş ya da yedek sınıfa geçirilmiş olmak,
- 4- 657 sayılı Kanunun değişik 48/1-A/5 bendinde sayılan suçlardan mahkûm olmamak,
- 5- 657 sayılı Kanununun 53 üncü maddesi hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak,
- 6- Kamu haklarından mahrum olmamak,
- 7- Arşiv araştırması sonucu olumlu olmak (Adalet Bakanlığı, 2014).

2.2.2. Özel Şartlar

1- Fakülte veya yüksekokulların bilgisayar bölümü, adalet meslek yüksekokulları, meslek yüksekokullarının adalet bölümü, adalet ön lisans programı, adalet meslek lisesi veya diğer lise ya da dengi okulların ticaret veya bilgisayar bölümlerinden mezun olmak (Bu maddede sayılan öğretim kurumlarından mezun olanlardan daktilo veya bilgisayar sertifikası istenmeyecektir.).

2- Yukarıda sayılanlar dışında, en az lise veya dengi okul mezunu olup, daktilo ya da bilgisayar dersini başarıyla tamamladığını belgelemek veya en son başvuru tarihi

itibariyle Millî Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip olmak (Örgün eğitim yoluyla verilen bilgisayar ya da daktilografi dersini başarıyla tamamladığını resmi olarak belgeleyenlerden daktilo veya bilgisayar sertifikası istenmeyecektir.).

3- Uygulama sınavından en az bir hafta önce Bakanlık internet sitesinde ilan edilecek yazılı metinler arasından, sınav sırasında her bir grup için komisyon tarafından çekilecek kura sonucu belirlenen ve adaylara yazılı olarak verilen bir metinden daktilo veya bilgisayar ile üç dakikada yanlışsız en az doksan kelime yazmak (Bu şartın varlığı ilgili adalet komisyonlarınca yapılacak uygulama ile tespit edilecek olup, vuruş hesabı yapılmadan üç dakikada yanlışsız olarak en az doksan kelime yazamayan adaylar sözlü sınava alınmayacaklardır).

Adayların uygulama sınavında yanlışsız olarak en az doksan kelime yazıp yazmadıkları tespit edilirken; verilen metne sadık kalınıp kalınmadığına, yanlış yazılan kelime sayısı ile yazı içerisindeki kelime ve cümle tekrarları nedeniyle metnin anlam bütünlüğünün bozulup bozulmadığına dikkat edilir. Bu işlem yapılırken yanlış yazılan kelime sayısının toplam yazılan kelime sayısına oranının yüzde kırktan fazla olması halinde yazılan metnin anlam bütünlüğü şartını taşımadığı kabul edilir (Adalet Bakanlığı, 2014).

2.3. Mübaşirlik Alım Şartları

2015 yılı mübaşirlik başvuru şartları aşağıda sayılmıştır. Başvuruda bulunacakların hem özel hem genel şartları taşımaları gerekmektedir.

2.3.1. Genel Şartlar

1- Türk vatandaşı olmak,

2- İlk defa atanacaklar için yapılacak sınavın son başvuru günü olan 6 Şubat 2015 tarihinde 657 sayılı Kanununun 40'ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak ve merkezî sınavın (KPSS-2014) yapıldığı yılın Ocak ayının birinci günü itibariyle 35 yaşını bitirmemiş olmak (1 Ocak 1979 ve sonrası doğumlu olanlar),

3- Askerlikle ilgisi bulunmamak veya askerlik çağına gelmemiş olmak, askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş ya da yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

4- 657 sayılı Kanununun değişik 48/1-A/5 bendinde sayılan suçlardan mahkûm olmamak,

5- 657 sayılı Kanununun 53 üncü maddesi hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak,

6- Kamu haklarından mahrum olmamak,

7- Arşiv araştırması sonucu olumlu olmak (Adalet Bakanlığı, 2014).

2.3.2. Özel Şartlar

3.5 1- En az lise veya dengi okul mezunu olmak (Adalet Bakanlığı, 2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yukarıda belirtildiği üzere Adalet Bakanlığı personel alım şartlarını incelemek kaydıyla bazı mesleklerin tanım, görev ve taşıdıkları şartlara yer verilmiştir. Bu şartlara eleştirel açıdan bakıldığında hemen hemen aynı özellikleri taşırlar. Şartlar hem olumlu hem olumsuz açıdan değerlendirilebilir. Olumlu açıdan değerlendirmek gerekirse; KPSS'den 70 üzeri puan almak, TC. vatandaşı olup kamu haklarından mahrum olmamak, 657 sayılı kanunun 40. maddesindeki yaş şartlarını taşımak, akıl sağlığının yerinde olması, askerlikle ilgisi bulunmaması vb. gibi şartlar Adalet Bakanlığı'nın personel alımındaki aradığı olumlu şartlarıdır. Bununla birlikte birde aranan özellikler içerisinde olumsuz sayılabilecek eleştiriye açık şartlarda vardır. Lise, meslek yüksekokulları ve fakültelerde bilgisayar ve klavye eğitimi alarak, eğitimini başarıyla tamamlayan kişilerin sertifika aranmaksızın personel alımlarında başvuru yapabilecekleri belirtilmiştir. Çünkü bilgisayar ve klavyede yeterince bilgi sahibi olmuşlardır. Bu kişilerin aldıkları eğitimin diplomada gösterilmesi yeterli olacaktır. Fakat bu kişiler tüm çabalar sonucunda mezun olmaya hak kazanırken, bazı kişilerde 3 ay kursa giderek bilgisayar ve klavye becerisini tam olarak geliştirememesine rağmen sertifika almaktadır. Bu yüzden, personel alım şartlarında eğitim açısından kişilerin çabaları göz önünde bulundurulmalı ve personel seçimi buna göre yapılmalıdır.

Yeterli liyakat sahibi olmayan insanlar, çevrelerindeki bağı kullanarak yeterli olmadıkları halde bir yerlere gelebilmektedir. Bu kavram halk arasında "torpil" olarak bilinmektedir. Ülkemiz tarihinde ve günümüzde sıklıkla duyulmakta ve her meslek grubunda kendini göstermektedir. İnsanlar bu meseleden rahatsız olmasına karşın girişimler yetersiz kalmaktadır. Mağduriyeti yaşayan yahut gören kişiler tepkilerini ne kadar çok dile getirirlerse bu meselenin de çözümü o kadar hızlı olacaktır.

Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet Meslek Liselerinde adalet kavramıyla ilişkili eğitim alıp, stajını tamamlayarak öncelik tanınması gereken bir kişinin, herhangi bir bölüm mezunu kişiyle aynı düzeyde mülakatlara tabi tutulması hakkaniyete aykırıdır. Adalet Meslek Yüksekokullarında örgün eğitim gören kişiler her açıdan sıkıntı yaşayarak (maddi, manevi, ulaşım, şehir değişikliği, yaşam farkı) eğitimi tamamladığından, açıköğretimden adalet okuyan bir kişinin arasında bir fark bulunması gerekir. Bir diğer farklı hususta

puanlama sistemidir. Ortaöğretim, ön lisans ve lisans okullarından mezun olanların alımlarında, puanlama sisteminde adil davranılmamakta ve eşit davranılmamaktadır.

Klavye sorunu da çoğu kişi tarafından sıkıntı veren bir durumdur. F klavyeden mülakata girilmesi hususu varken Q klavyeden halen uygulama yapılmaktadır. Q klavye devlet kurumlarından tamamen kaldırılmalıdır.

Liyakat, işe en uygun kişinin seçilmesidir. Liyakat ilkesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun temel ilkesidir. Madde 3: Liyakat; Devlet kamu hizmetleri görevine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır. Liyakat sistemi üzerine gerek 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda, gerekse 1982 Anayasa'sında çok sayıda düzenleme yapılmış ve verilen önemin ne denli olduğu ispat edilmiştir. Fakat ülkemizde, anayasa ve yasalarda yer verilen bu düzenlemelerin gerçekleşip, gerçekleşmediği eleştiriye açık hale gelmiştir. Bu hale gelmesinin sebebi ise toplumda yıllardan beri süregelen yoğun bir kayırmacılık olmasıdır. Bunu önlemenin yolu ise herkesin eşit, tarafsız ve kapasitesine göre adil bir seçimle alınmasıyla olacaktır. Kamu personeli alım mülakatlarında, liyakat dikkate alınarak kararların bu ilkeye uygun verilmesi her açıdan olumlu olacaktır.

Her meslek grubunda olduğu gibi personel alım mekanizmasında da önemli olan daha iyi bir eğitimidir. Mesleğin gerektirdiği eğitimi alan, meslek hayatı boyunca ilerleme gösterebilen bir kişinin o mesleğe kazandırılması her işi kolaylaştıran bir etken olacağı varsayılırsa, bunun için yapılabilecek işlemler geri planda bırakılıp herkesin aynı düzeyde bir sınava tabi tutulması çok da doğru değildir. Tüm bunlar göz önünde tutulduğunda anlatılmak istenen, nitelikli personel için Adalet programlarında başarı gösteren kişilerin ön planda tutulmasıdır. Özellikle Adalet Meslek Yüksekokullarından mezun olanlara uygulama sınavlarında öncelik verilmesi gerekmektedir. Bu sorunun çözümlenip, ortadan kalkmasının yolu Adalet Bakanlığı'nın bir genelge yayımlayıp, Adalet Meslek Yüksekokulları'nın uygulama sınavında ayrı değerlendirmeye tabi tutulmasıdır.

Yukarıdaki belirtilen tüm olumlu olumsuz eleştirilere bakıldığında, olumsuz eleştiriler toplum açısından çok fazla sıkıntı yaratmaktadır. Bu sorunların çözümlenmesi için öneriler yukarıda belirtilmiştir. Belirtilen bu öneriler adaletin, hakkaniyetin, eşitliğin sağlanmasına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla "Adalet Bakanlığı" isminin gereği sağlanacak; "adalet" yerini bulacaktır.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığının Tanımı, www.adaletgov.tr, Erişim Tarihi: 10.04.2016.
- Adalet Kavramı. <http://www.diyadinnet.com/YararliBilgiler-1408&Bilgi=adalet>, Erişim Tarihi: 11.04.2016.
- Adalet kavramı, tarihçesi, hakkında Bilgi. <http://m.radikal.com.tr/4oh4?aspxerrorpath=/blok/hayat-dair-kisa-notlar-57979>, Erişim tarihi: 12.04.2016.
- Adalet Kavramının Tarihçesi, Günümüze Gelişi, Düşünürlerin Görüşleri, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Adalet>, Erişim Tarihi: 10.04.2016.
- Adalet Meslek Lisesi Yönetmeliği. (1985). <http://www.hukukrehberi.net/KanunGoster.aspx?sayfa=dosyalar/ynt/ynt23281.html>.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1989). Adalet bakanlığının günümüze gelişi, Interpress Basın ve Yayıncılık, İstanbul.
- Doğu Akdeniz Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu. <http://ww1.emu.edu.tr/tr/yuksekokullar/adalet-meslek/645>, Erişim Tarihi: 20.03.2016.
- Gardiyan alım şartları. (2012). <http://www.kisacabilginedir2016.com/4211-gardiyan-infaz-koruma-memuru-alimi-2012-tarihisartlari.html>, Erişim Tarihi: 03.04.2016.
- GÜRİZ A. (2016). Adalet Kavramı, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg7/adnan.pdf, Erişim Tarihi: 10.04.2016.
- İnfaz Koruma Memurunun görevleri, <http://www.feyzaegitim.com/haber.asp?haber=70>, Erişim Tarihi: 14.04.2016.
- KOYUNCU A. (2004). Adalet Kavramının Günümüze gelişi, http://www.ahmetkoyuncu.av.tr/makale/dosya/Esitlik_Adalet_ve_Ozgurluk.pdf.
- Mübaşirin görevleri. (1997). <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=63226>, Erişim Tarihi: 10.04.2016.
- Mübaşirlik alım şartları. (2014). <http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2014/aramlik/mbsr1214.htm>, Erişim Tarihi: 03.04.2016.
- ÜNAL, O. (2010). Adalet Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar.
- Zabit katibi alım şartları. (2014). <http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2014/aramlik/zk1214.htm>, Erişim Tarihi: 03.04.2016.
- Zabit Katibi görevleri. (2012). <http://www.calisanlar.net/index.php/adalet-personeli/4329-zabit-katibi-kimdir-ve-gorev-ve-sorumluluklari-nelerdir>, Erişim Tarihi: 14.04.2016.

2992 Sayılı Adalet Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnamenin değiştirilerek kabulü hakkında kanun, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/pdf/KANUN.pdf>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU DERS MÜFREDATI BAZINDA
İSTİHDAMA YÖNELİK YAPILABİLECEK PROTOKOLLER**

Yrd. Doç. Dr. Vahdettin AYDIN¹⁸

Öğr. Gör. Hatice MESCI¹⁹

Öğr. Gör. Dr. Zişan KORKMAZ ÖZCAN²⁰

ÖZET

Ülkemizde Adalet Meslek Yüksekokullarında okutulan dersler hukuk içerikli ve mesleki bilgiyi geliştirmeye yönelik olan dersler şeklinde verilmektedir. Müfredata göre okutulan dersler idareyi ilgilendirmekle birlikte, yapılan işlem ve eylemleri de etkileyebilecek niteliktedir. Adalet Meslek Yüksekokullarında bu anlamda hem hukuk dilini iyi bilen nitelikli birer personel hem de kalifiye ara eleman yetişmektedir.

Çalışmamızda çeşitli istatistiki verilerle Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının çalışabilecekleri istihdam alanları kapsamında meslek birlikleri ve kamu kurumları bünyesinde nasıl çalıştırılabileceklerine değinilecektir.

Çalışma, özellikle Mahalli İdare Birlikleri ve Türkiye Belediyeler Birliği'ni kapsayan protokollerin yapılması gerektiğini vurgulayarak çözüm önerisi getirilmektedir. Ülkemizde toplam 1397 adet (il/ilçe/büyükşehir ilçe/belde ve büyükşehir belediyesi) belediye mevcuttur. Belediyelerin ve İl Özel İdarelerinin kamulaştırmadan başlayarak şehir içerisinde imar ile ilgili izin ve belge, alt yapı hizmetleri vb. görevleri yer almaktadır. Bu kurumların yetki, görev ve hizmet alanları gözönüne alındığında, Adalet Meslek Yüksekokullarında veya Yüksekokulların Adalet Bölümlerinde gösterilen başta idare hukuku, idari yargı, yerel yönetimler hukuku, vergi hukuku, icra ve iflas hukuku, muhasebe gibi dersler Adalet Meslek Yüksekokullarının müfredatında yer alan dersler ile birebir uyumluluk sergilediği açıkça görülmektedir. Ayrıca bu idarelerin Hukuk İşleri Müdürlüklerinde yapılacak protokollerle çok sayıda personel istihdam edildiği söz konusu birimler bu konuda hukuki ve mesleki yeterliliklere sahip Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarını çalıştırma fırsatı yakalayarak kaliteli hizmet sunumu gerçekleştirmiş olacaktır.

---

¹⁸ Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, vahdettinaydin@sdu.edu.tr

¹⁹ Süleyman Demirel Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, haticemesci@sdu.edu.tr

²⁰ Süleyman Demirel Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu, zisankorkmaz@sdu.edu.tr

Böylece Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının yoğun olarak istihdam edildiği Adalet Bakanlığı dışında istihdam alanları da genişletilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adalet Meslek Yüksekokulları, Müfredat, Mezunların İstihdamı, Yerel Yönetimler, Protokoller

THE PROTOCOLS THAT CAN BE DONE FOR EMPLOYMENT ON THE BASIS OF JUSTICE VOCATIONAL COURSE CURRICULUM

²¹ Assistant Professor Vahdettin AYDIN

²² Instructor Hatice MESÇİ

²³ Dr. Zişan KORKMAZ ÖZCAN

In our country, the lessons taught in the Vocational Schools of Justice are legal content and in the form of lessons to improve professional information. According to the curriculum, taught lessons which concern the administration are capable of quality that may affect the transactions and actions. At Vocational High School of Justice, in this sense, qualified personnel and qualified intermediate staff who know the language of law are trained.

In our study, it will be discussed how to operate the graduates of Vocational High School of Justice within the scope of employment areas in professional associations and public institutions with various statistical data.

The study offers a solution especially stressing the need of protocols covering the Local Government Association and the Association of Municipalities of Turkey. In our country, there are 1397 municipalities (Provincial / district / metropolitan districts / municipalities and metropolitan municipalities) in total. Municipalities and Special Provincial Administrations have duties starting from expropriation and regarding the zoning permit and certificate, infrastructure services and so on.

When these mandates and the needs of the topics covered in this curriculum, their mandates and particularly administrative law in these matters within the scope of the curriculum with the needs of the administrative judiciary, local government law, tax law, enforcement and bankruptcy law, the accounting as lessons School of Justice is situated courses in the curriculum, and compliance is obviously seen. Furthermore, when considering the large numbers of staff employed in the administration of the Legal Affairs Directorate, thanks to the protocols the said units will have realized high-quality service delivery by getting opportunities to recruit the graduates of Vocational High School of Justice with legal and professional qualifications in this regard. Thus, the employment of the graduates of

---

²¹ Süleyman Demirel University, Faculty of Law, Administrative Law Department, vahdettinaydin@sdu.edu.tr

²² Süleyman Demirel University School of Justice, haticemesci@sdu.edu.tr

²³ Süleyman Demirel University Gonen Vocational School, zisankorkmaz@sdu.edu.tr

Vocational High School of Justice will be expanded apart from the Ministry of Justice where employed intensely.

Keywords: Vocational High School of Justice, curriculum, employment of graduates, Protocols

GİRİŞ

Bir ülkenin ihtiyacı olan nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli bir rol oynayan Yükseköğretim sistemi içerisinde yer alan Adalet Meslek Yüksekokulları genelde kamu hizmetlerinin özel de ise adalet hizmetlerinin sunumunda “...cezaevleri, icra daireleri ve mahkeme kalemlerinde görev yapacak elemanları günün koşullarına göre eğitmek ve hazırlamak ve hizmetin süratle yapılmasını sağlamak” amacıyla ilk olarak 1970’li yılların sonlarında, Adalet Bakanlığı Kanunlar Planlama Araştırma Genel Müdürlüğü’nce Hukuk Fakültelerinin bulunduğu Ankara, İstanbul ve İzmir’de Hukuk Fakültelerine bağlı olarak Adalet Yüksekokulu adı altında meslek yüksekokullarının açılması talep edilmiştir. Adalet Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Ege Üniversitesi arasında protokoller imzalanmıştır. (BİÇERLİ, 2011:122-127; <http://adalet.istanbul.edu.tr/?p=6472>, E.T. 28.04.2016; AYDIN, vd., 2013:33-34) Nitelikli ve üretken işgücü eksikliğini gidermek için yapılan bu protokoller neticesinde Türkiye’de ilk defa 1979 yılında Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Ege Üniversitesi’nde Hukuk Fakültesine bağlı olarak Adalet Yüksekokulları kurulmuştur. (<http://adalet.istanbul.edu.tr/?p=6472>, E.T. 28.04.2016; <http://admyo.ankara.edu.tr/tanitim/>, E.T. 28.04.2016; <http://www.ege.edu.tr/files/sunu/egyuniversitesi-ilkler-kitabi/files/assets/basic-html/page30.html>, E.T. 28.04.2016; AYDIN, vd., 2013:34)

Başlangıçta Hukuk Fakültesine bağlı olarak kurulan Adalet Yüksekokulları²⁴ 1983 tarih ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile kanun²⁵ ile Yükseköğretim kurumları kapsamına alınmıştır.²⁶

Günümüzde ise Adalet Meslek Yüksekokullarının gerekliliğinin farkına varılması, sayısı artan Hukuk Fakültelerine Adalet Yüksekokulu Mezunlarının geçiş yapabiliyor olması, bu seneye kadar İcra Müdürlüğü/Müdür Yardımcılığı gibi prestijli bir kadroya atanabilir

---

²⁴ 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 2880 sayılı Kanunla değiştirilen 7/d(2) maddesi gereğince başlangıçta *Adalet Yüksekokulu* adını taşıyan yükseköğretim kurumları, günümüzde *Adalet Meslek Yüksekokulu* adını aldığından çalışmamızın devamında Adalet Yüksekokulu yerine kısımlarında Adalet Meslek Yüksekokulu ifadesi kullanılacaktır.

²⁵ bkz. md.7/d, 11/e ve 18/j.

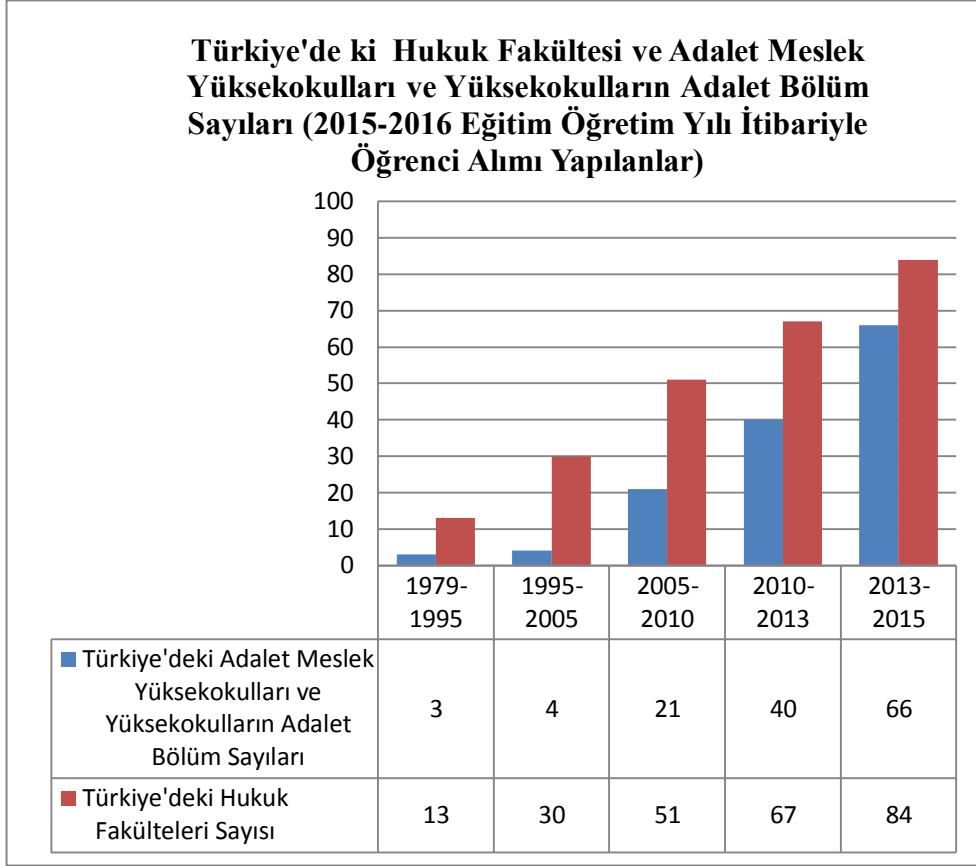
²⁶ Ayrıca, bahse konu düzenleme ile Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Yüksekokulu, yeni kurulan Dokuz Eylül Üniversitesine bağlanmıştır.

olmaları ile Adalet Yüksekokulu mezunlarının infaz uzmanlığı ile adli hizmet uzmanlığı gibi prestijli kadrolara atanmasının hedeflendiğinin Adalet Bakanlığı stratejik planlarında belirtilmiş olması bağlantılı olarak Adalet Yüksekokullarına talep artmış ve Adalet Meslek Yüksekokullarının sayısında hızlı bir artışın yaşanmasına neden olmuştur. (AYDIN, vd., 2013:34)

Yargı teşkilatlarına ara eleman yetiştiren 1981'den itibaren mezun vermeye başlamış olan Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet Bölümleri, 2010 yılına kadar Türkiye genelinde az sayıda bulunması ve öğrenci kontenjanlarının sınırlı olması nedeniyle yargı teşkilatının ara eleman istihdam ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Günümüzde Adalet Meslek Yüksekokullarının sayısı artmış olsa bile henüz çoğu ya hiç mezun vermemiş ya da sadece birkaç yıldır mezun vermeye başlamıştır. (AYDIN, vd., 2013:34-35)

Adalet meslek yüksekokullarının veya meslek yüksekokullarının adalet programlarının sayısının örgün eğitimde artması alandaki ihtiyacı karşılaması, yargı hizmetlerinde kalitenin etkinliğin ve verimliliğin sağlanması açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Hukuk Fakültelerinin ve Adalet Meslek Yüksekokullarının sayısındaki artış Adalet Bakanlığının (2015-2019) Stratejik Planında da bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. (Adalet Bakanlığı (2015-2019) Stratejik Planı, s. 40).

Adalet Meslek Yüksekokullarının sayısındaki artışın avantajlarının yanı sıra uzaktan eğitim adalet ve açık öğretim adalet programlarının açılması ve bu programların kontenjanlarının oldukça geniş tutulması, eğitim kalitesinin düşmesine, adalet kamu hizmetinin sunulmasındaki boşluğun kısa süre içinde eleman ihtiyacını ortadan kaldıracak ve mezunların istihdam problemlerinin ortaya çıkması gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir.

Adalet Meslek Yüksekokulları Gerekli mi?

Anayasamızda başta Hukuk Devleti ilkesi, yargının bağımsızlığı olmak üzere yargı ile ilgili çeşitli hükümlere yer verilmiş olup, alalade bir kamu hizmeti olmayan yargıyla alakalı hükümlerin mevzuata konulmuş olması kadar bunun yargı hizmetinin halkı yormadan, adil, hızlı, güvenli, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi de önemlidir. İşte bu kapsamda yargı hizmetinin sadece bağımsız mahkemelerden ve buralarda istihdam edilen hakim-savcılardan ya da avukat ve noterlerden ibaret olduğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü yargı teşkilatı içerisinde yargılama faaliyeti dışında yürütülen adalet hizmetleri adını verdiğimiz yargılama faaliyetinin dışında kalan ancak yargılama öncesi, yargılama esnası ve yargılama sonrası yapılan -kayıt, tutanak, iletişim, arşiv, sekreterlik, basım, yayın, toplantı düzenlenmesi vb.- bir takım iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği ve kalem adını verdiğimiz bürolarda görev yapan, yargıya yardımcı olan adalet çalışanlarının varlığının göz ardı edilmesi açılan davaların zamanında sonuçlandırılmaması, adaletin makul sürede

gerçekleştirilememesi, hakkın alınmasında yaşanan aksamalar nedeniyle devletin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde tazminata mahkum edilmesi gibi devletin ve toplumun tümünü etkileyebilecek sorunlara neden olacaktır. Hatta toplumun adalete ve devlete olan güveni sarsılacaktır. (AYDIN, vd., 2013:39-41; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Adalet hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.4; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.4, 62; TÜSİAD, Yargılama Düzeninde Kalite, 1998: 93-94)

Yargı organlarında alan dışından personel istihdamının mümkün olması, gerekli mesleki eğitim aşamalarından geçmiş olma koşulunun aranmaması, yargı organlarında istihdam edilen yardımcı adalet hizmetleri personelinin önemli bir kısmının hizmet kalitesinin gerektirdiği niteliklerden yoksun bulunması uygulamada önemli bazı sorunlarla karşılaşılmasına ve hizmet kalitesininin düşüklüğüne sebebiyet vermiştir. (AYDIN, vd., 2013:39-42; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Adalet hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.11, 50; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s. 5, 11, 50, 55-62; 2007 yılı Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu; TÜSİAD, Yargılama Düzeninde Kalite, 1998: 93-94).

Tüm bu olumsuzlukların önlenmesi ve uygulamada ki aksaklıkların önüne geçilebilmesi ve sunulan bu adalet kamu hizmetinin daha etkin hale getirilebilmesi ve daha iyi nitelikte sunulabilmesi için adalet kamu hizmetine katkı sağlayacak, Adalet personelinin hizmetin yerine getirilebilmesi için bilgi ve beceriye sahip olma düzeyi, nezaketi, saygısı ve genel olarak çevreye karşı tutumu ve güveni, inanılabilirlik ve dürüstlük duygusunu yaratma becerisi, vatandaşlara hizmet verme konusunda istekliliği ile istenilen düzeyde eğitim almış yargıya yardımcı olan adalet çalışanlarının yetiştirilmesi için Adalet Meslek Yüksekokullarına ihtiyaç duyulduğu, Mahkeme - savcılık kalemleri ile icra ve iflas dairesindeki istihdam edilecek adalet yardımcı personelin mesleğe kabulünde Adalet Meslek Yüksek Okulu mezunu olmalarının şart olduğu ve yasal düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir. (AYDIN, vd., 2013:39-42; ÖZTÜRK, H., 2008:148-149; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Adalet hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.11, 50; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s. 5, 11, 50, 55-62; 2007 yılı Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu; TÜSİAD, Yargılama Düzeninde Kalite, 1998: 93-94).

Adalet Bakanlığının gerek (2010-2014) gerekse (2015-2019) Stratejik Planında Adalet hizmetlerinin yerine getirilmesinde hâkim ve Cumhuriyet savcılarını yanında önemli bir diğer

unsur da yargı çalışanları olduğu, söz konusu personel iyi yetişmediği takdirde yargı hizmetlerinin etkili ve kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi mümkün olmayacağı, bu nedenle yargı çalışanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminin etkinleştirilmesinin ve yargı çalışanlarının mesleki yetkinliğinin artırılması için adalet meslek yüksek okullarıyla işbirliğine gidilmesinin hedeflendiği ve yargı çalışanlarının eğitiminde adalet meslek yüksek okullarının katkısının büyük olduğu açıkça kayda geçirilmiştir. (Adalet Bakanlığı (2010-2014) Stratejik Planı; Adalet Bakanlığı (2015-2019) Stratejik Planı, s.119)

Adalet Meslek Yüksekokulu Mezunlarının İstihdamı

Eğitim yönteminde farklılık dikkate alınarak, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. Maddesinde örgün eğitim, açık eğitim/öğretim, yaygın öğretim gibi farklı yükseköğretim eğitim türleri düzenlenmiş olduğundan başlangıçta sadece örgün eğitim programı olarak açılan Adalet Meslek Yüksekokulları ve Yüksekokulların adalet bölümleri günümüzde açıköğretim, uzaktan eğitim programları şeklinde de açılmaya başlamıştır.

İlk defa Anadolu Üniversitesi bünyesinde sadece alanda çalışanların mesleki eğitimini sağlamak amacıyla açılan açıköğretim adalet programı daha sonra mesleki eğitim amacının dışına çıkarak herkesin başvurabileceği bir program haline dönüşmüş ve başka üniversitelerde de bu şekilde bölümlerin açılmasına başlanılmıştır.

2547 sayılı kanunun 12. maddesinin (d) ve 43. maddenin (c) fıkrasına göre hazırlanan Açık Yükseköğretim Yönetmeliği" nin²⁷ 13. maddesinde "*Açık öğretim öğrencileri ile aynı öğretim programına göre örgün öğretim öğrencileri arasında öğrenci hakları bakımından fark bulunmadığı gibi her iki yoldan mezun olanlar eşit hak ve yetkilere sahip olurlar*" hükmü ile ve Başbakanlığın 3.3.1987 tarih ve 1987/5 sayılı genelgesi ile açık öğretimden mezun olanların diğer örgün öğretimden mezun olanlarla başvurabilecekleri alanların aynı olduğu ve açıköğretim mezunlarının, kamu kurum ve kuruluşlarında açılmış ve açılacak olan sınavlarda örgün eğitim mezunları ile eşdeğer tutularak sınavlara kabul edilmeleri gerektiği yönünde düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler tüm kamu kurum ve kuruluşlarına duyurularak, bu düzenlemelerin aksine işlem yapılmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırı olacağı vurgulanmıştır. (AYDIN, vd., 2013:47)

Örgün eğitime öğrenciler, örgün programların kontenjanlarının sınırlı olması nedeniyle çok yüksek puanlarla yerleşmektedirler. Özellikle Anadolu Üniversitesi açık öğretim

---

²⁷ RG. 06.11.1982, S.17860.

programına kontenjan sınırı olmadığı için isteyen herkes yerleşebilmektedir. Buna rağmen yukarıda bahsedilen düzenlemeler gereği istihdamlarında herhangi bir farklı usul uygulanmamaktadır.

En başta yargı sisteminin ihtiyaç duyduğu nitelikli/donanımlı eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş olan Adalet Meslek Yüksekokulları'nın mezunları eğitim türüne bakılmaksızın (örgün eğitim/açık öğretim/uzaktan eğitim) mahkemelerde yazı işleri müdürlüğü, icra katipliği, icra müdürü veya yardımcılığı yapabilmelerinin yanı sıra zabıt kâtipliği yapma, denetimli serbestlik bürolarında ise görev alma imkânına da sahiptirler. Mezunların infaz kurumlarında cezaevi yöneticiliği ile infaz koruma memurluğu kadrolarına atanmaları da mümkündür. Ayrıca noterlik ve hukuk bürolarında, nüfus müdürlükleri ile tapu müdürlüklerinde, kamu kurum ve kuruluşlarının, resmi veya özel bankaların, sını ve ticari işletmelerin hukuk servislerinde ve çeşitli kamu ve iktisadi kuruluşlarında, özel iktisadi kuruluşlarda hukuk bürolarının yardımcı personel ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetine sahiptirler. Yine mezunlar Sosyal Güvenlik Kurumu'nda icra memurluklarına atanabilmekte olup, adalet bürokrasisinde, adli ve idari yargı teşkilatı bünyesinde ve hukuk birimleri olan kamu yönetimlerinde sorumluluk taşıyacak seçkin uzmanlar olarak görev alabilirler. (AYDIN, vd., 2013:57-58; <http://admyo.ankara.edu.tr>, E.T. 28.04.2016; <http://www.bilgi.edu.tr/tr/programlar-ve-okullar/meslek-yuksekokullari/fakulte/adalet-meslek-yuksekokulu/sayfa/mezuniyetten-sonra/>, E.T. 28.04.2016)

Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet Bölümlerinin mezunlarının istihdamına ilişkin sınırlı sayıda düzenleme mevzuatta yer almaktadır.

Adalet Bakanlığı Memur Sınav-Atama ve Nakil Yönetmeliği'nde Devlet Memurluğuna atanacaklarda aranan genel şartların yanında, atama yapılacak kadroların niteliğine göre özel şartların da aranacağı belirtilmiş ve buna göre Memur, ambar memuru, sekreter, satınalma memuru, emanet memuru, tebligat memuru, veznedar, tahsildar, silah muayene memuru ve santral memuru kadrolarına atanabilmek için, en az lise veya dengi okul mezunu olmak; Zabıt kâtiibi, cezaevi kâtiibi ve daktilograf, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrolarına atanabilmek için; Fakülte veya yüksek okulların bilgisayar bölümü, adalet yüksekokulu, meslek yüksekokullarının adalet bölümü, adalet ön lisans programı, adalet meslek lisesi veya diğer lise ve dengi okulların ticaret veya bilgisayar bölümlerinden mezun olmak ya da en az lise veya dengi okul mezunu olup, başvuru tarihinde Millî Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurumu ve kuruluşlarınca

düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip bulunmak yeterli kabul edilmiştir (md.6). Adalet komisyonlarının teklifi üzerine atama yapılacak olan yukarıdaki kadrolara ilk defa atanacaklar merkezi sınava girip en az yetmiş puan alanlar arasından, adalet komisyonlarınca sözlü veya gerektiğinde uygulamalı ve sözlü sınav sonucuna göre seçilmektedirler. Bahse konu yönetmeliğin 9. maddesinde “...*Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt kâtibi ve cezaevi kâtibi kadroları için seçim yapılırken hukuk fakültesi, adalet meslek yüksek okulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunlarına öncelik tanınır.*” hükmüne yer verilmiş olmakla birlikte nihai başarı listesi başlıklı 15. maddede ise “*Nihai başarı listesi, adayların merkezi ve sözlü veya merkezi veya uygulamalı ve sözlü sınavda aldıkları puanların aritmetik ortalamasına göre en yüksek puandan başlayarak sıralanması suretiyle düzenlenir.*”

Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt kâtibi ve cezaevi kâtibi kadrolarına atanacaklara ilişkin nihai başarı listesi düzenlenirken; öncelikle hukuk fakültesi, adalet meslek yüksek okulu, yüksekokulların adalet programı ve adalet ön lisans programı mezunları en yüksek puan alan adaydan başlamak üzere sıralanır. Diğer adaylar ise bu sıralamayı takiben kendi aralarında en yüksek puandan başlayarak sıralanır.

Birinci ve ikinci fıkraya göre belirlenen nihai başarı listesinde puanların eşit olması halinde; sırasıyla merkezi sınav puanı, sözlü sınav puanı ve diploma notu yüksek olan aday sıralamada üstte yer alır.” ifadesine yer verilmiştir.

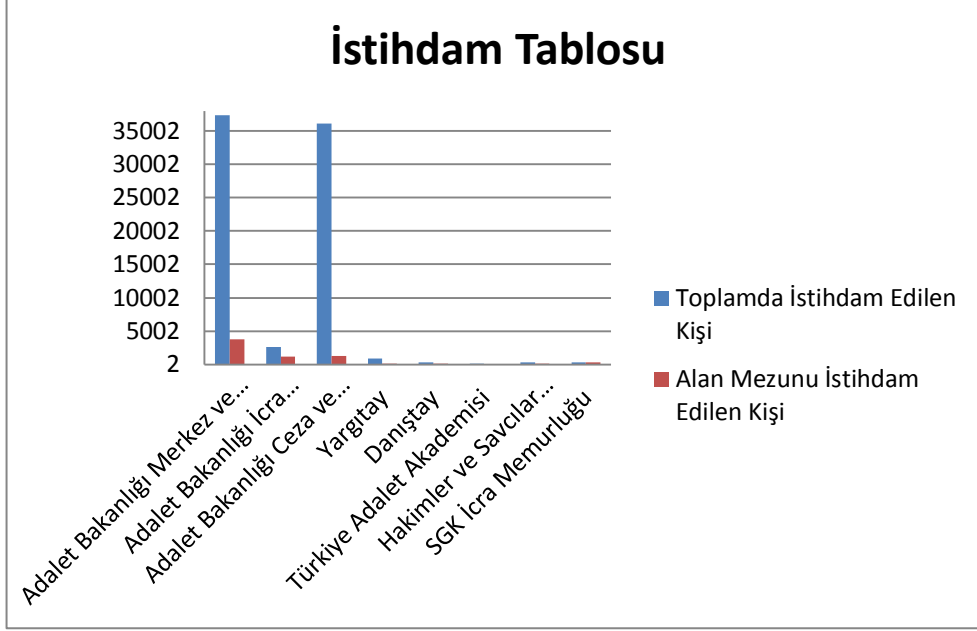
Söz konusu mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde Memur, ambar memuru, sekreter, satınalma memuru, emanet memuru, tebligat memuru, veznedar, tahsildar, silah muayene memuru ve santral memuru kadrolarına atanabilmek için, en az lise veya dengi okul mezunu olmanın yeterli sayıldığı, Adalet Meslek Yüksekokulu veya adalet meslek lisesi mezunu olma şartının bile hiç konulmadığı; Zabıt kâtibi, cezaevi kâtibi ve daktilograf, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrolarına atanabilmek için; adalet yüksekokulu, meslek yüksekokullarının adalet bölümü, adalet ön lisans programı, adalet meslek lisesi mezunu olma şartının konulduğu ancak Fakülte veya yüksek okulların bilgisayar bölümü, veya diğer lise ve dengi okulların ticaret veya bilgisayar bölümlerinden mezun olmak ya da en az lise veya dengi okul mezunu olup, başvuru tarihinde Millî Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurumu ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip bulunmak şartının da ilave edilerek sayılmış olan kadroların isteyen herkesin başvurabileceği bir hale getirildiği açıkça

ortadadır.

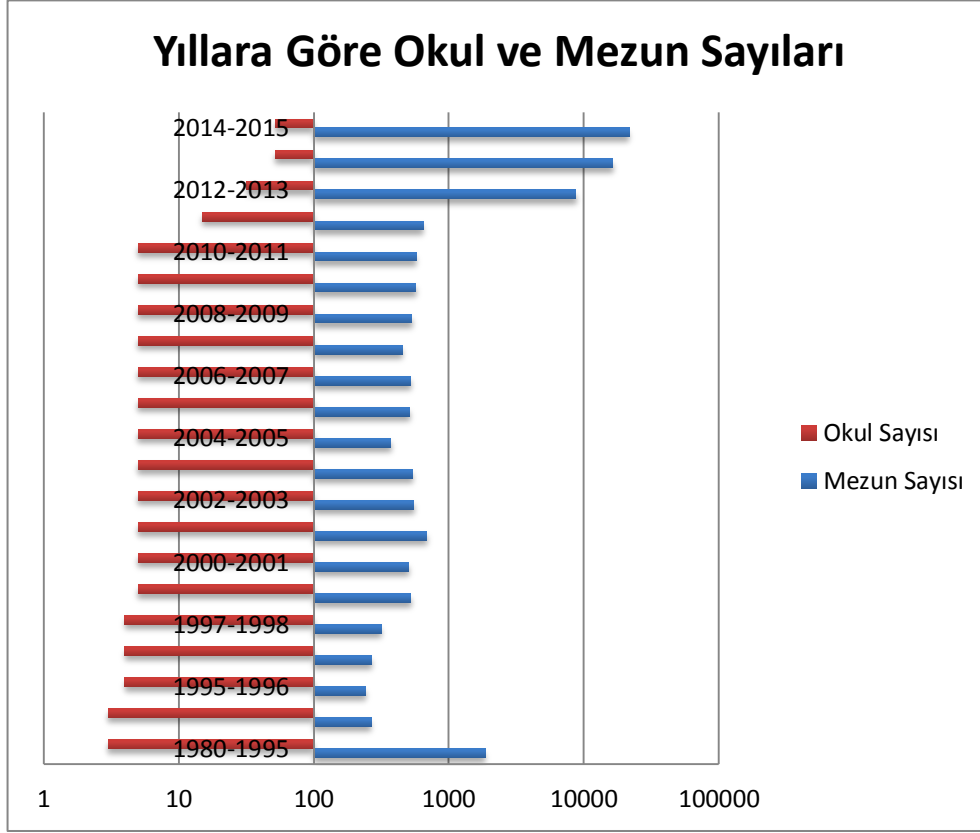
“Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt kâtibi ve cezaevi kâtibi, kadrolarına atanacaklara hükmüne yer verilerek alandan mezun olmayanlarla alan mezunlarının ancak eşitlik olması halinde tercih edilebilirliklerinin bulunduğu kabul edilmiş olmakla birlikte diğer kadrolar için bu eşitlik şartının bile konulmadığı görülmektedir.

Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt kâtibi ve cezaevi kâtibi kadrolarına atanacaklara ilişkin nihaî başarı listesinin düzenlenmesinde öncelikle hukuk fakültesi, adalet meslek yüksek okulu, yüksekokulların adalet programı ve adalet ön lisans programı mezunlarının kendi içinde diğer adayların ise bu sıralamayı takiben kendi aralarında aralarında en yüksek puandan başlayarak sıralanacaklarına ilişkin hükmün yine yukarıda belirtilen beş kadro için olduğu, memur, ambar memuru, sekreter, satınalma memuru, emanet memuru, tebligat memuru, veznedar, tahsildar, silah muayene memuru ve santral memuru, daktilograf, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama ve kontrol işletmeni kadrolarını kapsamadığı anlaşılmıştır.

Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt kâtibi ve cezaevi kâtibi kadrolarına atanacaklara ilişkin nihaî başarı listesinin belirlenmesine ilişkin öncelikle hukuk fakültesi, adalet meslek yüksek okulu, yüksekokulların adalet programı ve adalet ön lisans programı mezunlarının en yüksek puan alan adaydan başlamak üzere sıralanacağı, diğer adayların ise, bu sıralamayı takiben kendi aralarında en yüksek puandan başlayarak sıralanacaklarına ilişkin düzenlemenin benzeri Yargıtay Kanunu ve Danıştay Kanunu’nda da yer verilmiş olsa da teamülde buna uyulmadığı en son 2013 yılı esas alınarak hazırlanan aşağıdaki tabloda yer alan verilerle ortadadır. (AYDIN, vd., 2013:48)

Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile Yargıtay ve Danıştay'da yazı işleri müdürü, şef, zabıt katibi, mübaşir, veri hazırlama kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, daktilograf, sekreter, memur, anbar memuru, emanet memuru, ayniyat memuru kadrolarında istihdam edilen 39,038 kişiden sadece 4027 kişisi yani adalet yüksekokulu veya yüksekokulların adalet bölümü mezunudur. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı ceza infaz kurumlarında çalışan idare memuru, infaz koruma memuru ile infaz koruma başmemuru ve ceza infaz kurumu katibinin 36,144 kişi olduğu ve bunlardan sadece 1322'sinin alandan istihdam edildiği; Adalet Bakanlığı İcra Daireleri Genel Müdürlüğü bünyesinde istihdam edilen 2631 icra müdür ve icra müdür yardımcısının 1177'sinin Adalet Meslek Yüksekokulu veya yüksekokulların adalet bölümü mezunu olduğu dikkate alındığında Mezunların, yargı teşkilatına atanmak için alandan mezun olmayanlarla aynı şekilde sınava tabi tutulmaları nedeniyle korunmuş bir mesleki alanlarının bulunmadığı net bir şekilde gözler önüne serilmektedir. (AYDIN, vd., 2013:51-63)

Bu şekilde düzenleme yapılması o zamanın şartlarında okul sayısının azlığına paralel yeterli mezun olmaması nedeniyle yerinde görülmele birlikte günümüzde okul ve mezun sayısının artması ve daha da artacak olmasının yanında adalet hizmetlerinde etkinlik, verimlilik ve kalitenin artırılması için yardımcı adalet personeli olarak istihdam olunacak yazı işleri müdürleri, zabıt kâtipleri, mübaşir, ceza infaz kurumlarındaki cezaevi müdür, ikinci müdür, infaz koruma baş memuru ve memuru ile icra ve iflas dairelerine atanacak icra-iflas müdürü, müdür yardımcısı ve memurların adalet yüksekokulu mezunu olma şartının yasal olarak düzenlenmesi gerektiği kabul edilmiştir. (AYDIN, vd., 2013:57; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 55-62). Söz konusu düzenlemelerin bir an önce yapılması önem arz etmektedir.

Kontenjanlara sınırlama getirilmemesi ve sadece alan mezunlarının istihdamına yönelik yasal düzenleme yapılmaması halinde mezun sayısının istihdam açısından fazla olacağı ortada olup, mezunların istihdam sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun önlenmesi için

yeni istihdam alanları yaratılmalıdır ki ortaya çıkması muhtemel bu sorunun önüne geçilebilmesi için adalet meslek yüksekokullarında okutulan müfredat ve klavye bilgisi sayesinde ilk başta yasama organı komisyon raportörlüklerine, memurluklarına ve askeri yargı teşkilatı katiplik ve memurluklarına, bankaların hukuk servislerine, Bankacılık Denetleme Kurumuna, Sosyal güvenlik kurumu icra memurları, vergi dairelerinde icra işleri ve Türkiye Mevduat Sigorta Fonu ile belediyelerin hukuk işleri, imar müdürlükleri ve icra işlerine bakan kadrolara adalet yüksekokulu mezunu personelin istihdam edilmesi gereklidir. Böylece yargı teşkilatı dışında yukarıda belirtilen alanlarda da eğitim almış adalet meslek yüksekokulları mezunu yetkin personelin istihdam edilmesi ile Avrupa Birliği standartları sağlanmış olacak, etkinlik ve verimlilik artırılarak alan dışı kişilerin istihdamının önüne geçilmiş olacaktır. (AYDIN, vd., 2013:48)

Adalet Meslek Yüksekokulları Ders Müfredatı ile Uyumluluğu Açısından İstihdama Yönelik Yapılabilecek Protokoller

Adalet Meslek Yüksekokulundan ya da meslek yüksekokullarının adalet bölümünde okuyan öğrenciler kamu hukuku dalları, özel hukuk dalları ile ulusal yargı ağı projesi (UYAP), kalem mevzuatı, hukuk dili ve adli yazışma gibi mesleki dersleri alarak mezun olmaktadır. Bahse geçen okullarda okutulan dersler okullara göre değişmekte, yeknesak bir müfredat uygulanmamaktadır. Her ne kadar tek tip bir ders müfredat programı bulunmasa da uygulanan müfredatlar birbirleriyle en az %80 uyumluluk sergilemektedir. Bu bağlamda genel itibariyle aşağıda görülen dersler hemen hemen tüm okulların programında yer almaktadır.

OKUTULAN DERSLER		
Temel Hukuk	Mahalli İdareler Hukuku	Tebliğat Hukuku
Türk Yargı Teşkilatı	Vergi ve Harçlar	Avukatlık ve Noterlik Hukuku
Anayasa Hukuku	İmar Hukuku	Hukuk Dili ve Adli Yazışma
Ceza Hukuku	Medeni Hukuk	Adalet Meslek Etiği
Ceza Muhakemesi Hukuku	Borçlar Hukuku	Kalem Mevzuatı ve İşlemleri
İnfaz Kurumları Yönetimi	Eşya Hukuku	Ulusal Yargı Ağı Projesi

ve İnfaz Hukuku		(UYAP)
Denetimli Serbestlik Tedbirleri ve Uygulaması	Medeni Usul Hukuku	Bankacılık Hukuku
Kriminoloji	İcra ve İflas Hukuku	İhale Mevzuatı
Adli Tıp	Ticaret Hukuku	Klavye Kullanımı
İdare Hukuku	Kıymetli Evrak Hukuku	Polis ve Özel Güvenlik Hukuku
İdari Yargılama Hukuku	Arabuluculuk ve Tahkim	Muhasebe

İki yıllık Adalet Önlisans Programı'ndan mezun olacak öğrenciler, adalet alanlarına ilişkin çok sayıda hukuk dersi yanı sıra Türk Yargı Teşkilatı, meslek etiği, güzel konuşma, dilekçe ve mahkeme kararlarının yazımı, Büro Yönetimi ve Sekreterlik konusunda bilgi sahibi olmasını sağlayacak mesleki dersleri almaları sağlanmaktadır. Böylece öğrencilerin Türkiye'de mevcut bulunan mahkemelerin yapılanması, meslek hayatına kalem personeli olarak devam edeceklerin görev ve yetkilerini bilen bu mahkemelerde tutulan dosya ve defterlerin nasıl oluşturulduğu ve içerikleri ve UYAP sistemine entegrasyonun nasıl sağlandığı hakkında kendilerini iş hayatına hazırlayacak teorik ve pratik eğitim alarak yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır.

(<http://adaletmyo.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/115/files/ders-icerikleri-10072015.pdf>, E.T., 10.03.2016; <http://www.bilgi.edu.tr/tr/programlar-ve-okullar/meslek-yuksekokullari/fakulte/adalet-meslek-yuksekokulu/sayfa/adalet-onlisans-programi/>, E.T: 18.03.2016)

Adalet önlisans programlarında sadece Türk Yargı Teşkilatına ilişkin değil başta Mahalli idareleri ilgilendiren bir çok kurumun ihtiyacını karşılamaya yetecek bir müfredat uygulanmaktadır. Özellikle müfredatta yer alan İdare Hukuku, İdari Yargılama Hukuku, Mahalli İdareler Hukuku, İmar Hukuku, Vergi Hukuku, İcra-İflas Hukuku dersleri, yerel yönetimlerle uyumlu ve yerel yönetimlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek seviyede personelin yetiştirildiğini ve yerel yönetim alanında istihdam edilebilirliğini göstermektedir.

Adalet meslek yüksekokullarında klavye kullanımının öğretiliyor olması yerel yönetim organlarının toplantı kararlarının hızlı, süratli ve doğru yazımında önemli bir avantaj olarak hizmet sunumundaki kaliteyi de arttıracak ve adalet mezunlarının istihdamının önünü açacaktır.

Daha hızlı, etkin ve güvenilir bir hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi ve kaliteli bir hizmet ortaya çıkartılabilmesi için aldıkları eğitim de dikkate alınarak Adalet mezunlarının Yerel yönetim kuruluşlarında istihdamını sağlayacak protokollerin yapılması bir gerekliliktir.

Kamu ve özel sektörde hizmetlerinin ve bu hizmetlerin sunumunda etkinliğin sağlanmasının çalışan personelin etkisinin olduğu da düşünüldüğünde; bilgi toplumuna geçiş sürecinde hizmetlerin vatandaş ve özel sektörün ihtiyaç ve beklentilerine uygun olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin de yardımıyla etkin, hızlı, kaliteli, sürekli, güvenilir ve şeffaf olarak sunulması önem arz etmektedir. (Balcı ve Kırılmaz, 2010:50) Bu bağlamda ortaya çıkan protokoller sayesinde kamu sektörüne ve özel sektöre aktarılabilecek Adalet Meslek Yüksekokulu mezunu ara elemanlar sektörlerin kaliteli hizmet sunumunu hızlandıracak ve nitelikli iş gücü istihdamı sağlanmış olacaktır.

2000'li yılların ilk yarısında Yönetimde düşünce anlayışındaki değişikliklerle beraber "iyi yönetim, halka daha yakın olan yönetimdir" düşüncesinden hareketle merkeziyetçiliğin yerine yerinden yönetime ağırlık verilmiştir. Bu bağlamda, yerel yönetimleri düzenleyen 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu gibi eski yasalar değiştirilmiş, yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumlulukları genişletilmiştir. (Sözen ve Alga, 2009:44) Bu genişletilme olgusu özellikle daha fazla iş ve istihdam imkanlarını da oluşturmaya başlamıştır. Özellikle Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının bu alanların içerisinde iş imkanlarına sahip olabilmeleri hem alanında yetişmiş personele sahip kurum ve kuruluşlar açısından hem de iş imkanını elde eden mezunlar açısından önem arz etmektedir.

Oldukça geniş bir istihdam alanı olarak karşımıza çıkan yerel yönetim birimleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu gibi kanunlarda halkın artan ihtiyaçları ve bu bağlamda sunulması beklenen kaliteli bir hizmet anlayışı beklentisi ile doğru orantılı olmaktadır. Özellikle "Birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanan Mahalli İdare Birlikleri İl Özel İdaresi, Belediye ve köyden oluşmaktadır. Bu anlamda Mahalli İdare Birlikleri ile yapılacak protokoller sayesinde her iki tarafın da amacına ulaşması sağlanmış olacaktır.

Birden fazla yerel yönetimlerin yürütmekle görevli olduğu hizmetlerden bazılarını birlikte görmek amacıyla kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi olan Mahalli İdare Birlikleri Norm kadroya uygun olarak birlik teşkilatı birlik müdürü, yazı işleri, mali işler birimleriyle birliğin faaliyet alanına göre kurulacak teknik işler biriminden oluşur. (Mahallî İdare Birlikleri Kanunu) Bu açıdan yapısı itibariyle alandan mezun öğrencilere geniş bir alan sunmaktadır.

İl Sayısı	81	Büyükşehir Belediyesi Sayısı	30
İlçe Sayısı	919	İl Belediyesi Sayısı	51
Mahalle Sayısı	32013	Büyükşehir İlçe Belediye Sayısı	519
Köy Sayısı	18330	İlçe Belediye Sayısı	400
Bağlı Sayısı	26043	Belde Belediye Sayısı	397

Ülkemizdeki genel olarak yerel yönetim sayılarına baktığımızda; (<https://www.e-icisleri.gov.tr>, E.T. 02.04.2016) toplamda 1397 adet (il/ilçe/büyükşehir ilçe/belde ve büyükşehir belediyesi) belediye mevcuttur.

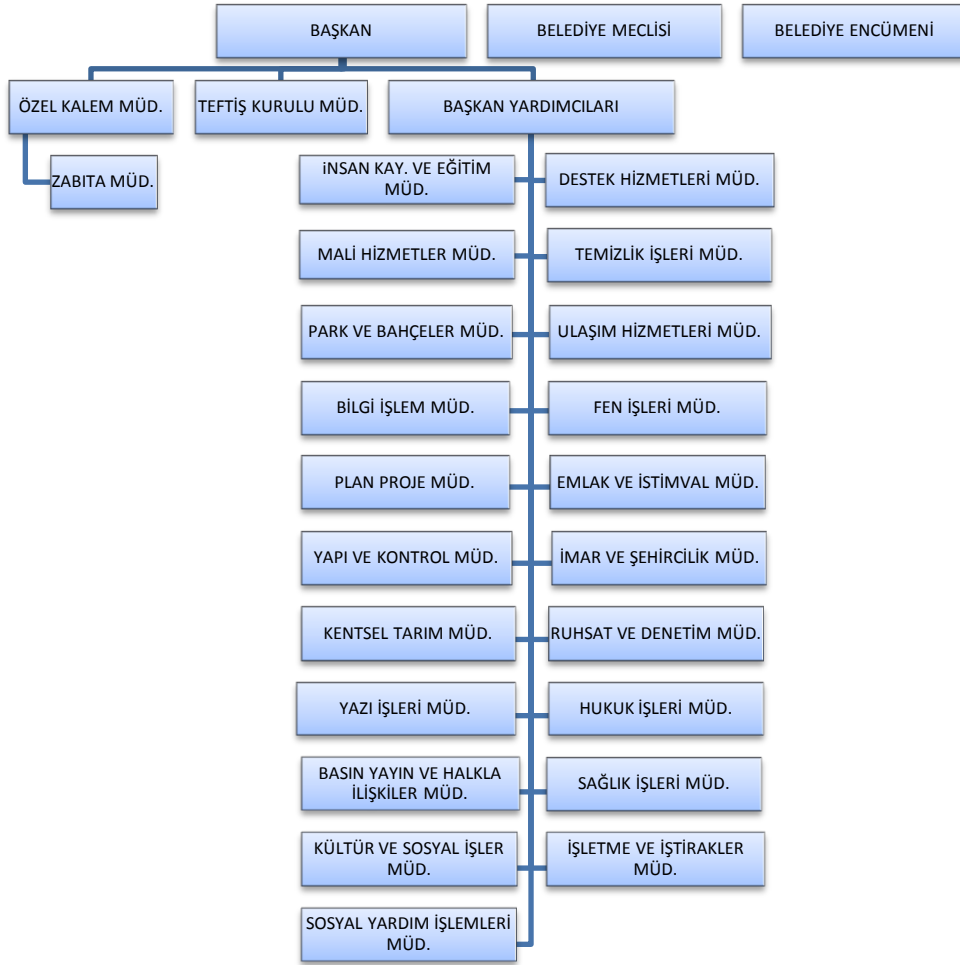
Bu sayısal verilere yönelik olarak ortaya çıkan Belediye yapısı ise bize genel olarak istihdam alanını da ortaya koymaktadır. 3.7.2005 tarihli 5393 sayılı kanunda, “Belediye: Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir” şeklinde belirtilmektedir.

Yüksekokulda program dahilinde okutulan genelde anayasa ve idare hukuku özelde ise imar hukuku Belediyelerin veya İl Özel İdarelerinin kamulaştırmadan başlayarak şehir içerisinde imar ile ilgili izin ve belge, alt yapı hizmetleri vb. görev alanları ve ihtiyaçları ile uyumluluk sergilemektedir. Bunun yanında idare yargılama hukuku, medeni usul hukuku, vergi hukuku, muhasebe gibi derslerin de okutuluyor olması belediyelerin tahsilat, kiralama, satınalma gibi görevlerinin sağlıklı yürütülebilmesi için gerekli olan usul hukuku bilgisini de sağlamaktadır.

Bu açıdan bu ihtiyaçları karşılamak adına belirlenmiş görev yapısı ve bu görevlerde meydana gelecek aksamaların öncelikle doğrudan toplumu/vatandaş etkiliyor olması,

ortaya çıkması muhtemel problemlerin yargıya taşınması halinde ise yerel yönetim kuruluşlarını etkileyecek olması özellikle Adalet Meslek Yüksekokulu mezunları açısından belediye teşkilat yapısında yer alan başta hukuk işleri müdürlükleri, yazı işleri müdürlüğü, imar ve şehircilik müdürlükleri, sosyal yardım işlemleri müdürlüğü olmak üzere birçok birimi geniş bir istihdam alanı olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Belediye Teşkilat Şeması

Belediyelerdeki norm kadro sayılarına baktığımızda ise çeşitli meslek gruplarına göre dağılım yer almakta ve çalışanların sayısal verilerinden yararlanılmaktadır. Bu bağlamda artan iş gücü ve kaliteli hizmet sunma hedefi doğrultusunda nitelikli eleman alım ihtiyacı

artacaktır. Bu alımların yapılacak protokoller ile geleceğe yönelik olarak Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarını olumlu yönde etkileyebileceği kanaatindeyiz.

BELEDİYE TÜRLERİNE GÖRE NORM KADRO SAYILARI

	Büyükşehir	İl Merkezi	Büyükşehir İlçe	İlçe Merkezi	Belde	Toplam
Özel Kalem Müdürü	16	65	108	18	0	207
Genel Sekreter Yrd.	54	0	0	0	0	54
Başkan Yrd.	0	152	458	478	66	1.154
Daire Başkanı	282	0	0	0	0	282
Hukuk Müşaviri	52	0	0	0	0	52
Avukat	333	202	736	336	13	1.620
Diğer Yönetici ve Nitelikli Personel	4.399	3.604	8.685	10.413	9.127	36.228
İdari Personel	11.774	4.955	12.733	10.576	11.621	51.659
Teknik Personel	10.712	3.908	7.962	7.134	5.397	35.113
Sağlık Personeli	1.457	996	2.402	2.216	2.291	9.362
Yardımcı Hizmet Personeli	1.335	836	2.919	2.177	2.064	9.331
Zabıta Personeli	5.019	4.264	11.915	8.429	7.255	36.882
İtfaiye Personeli	8.035	4.805	0	9.872	9.295	32.007
Toplam Memur	43.452	23.722	47.810	51.631	47.129	213.744
Sürekli İşçi	24.824	11.874	23.930	25.847	23.577	110.052
Toplam Personel	68.276	35.596	71.740	77.478	70.706	323.796

Kaynak: <http://www.tbb.gov.tr/>, E.T.: 03.04.2016

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 3. maddesine göre, il özel idaresi, “il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” şeklinde tanımlanır. Aynı şekilde 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 35. maddesine göre ise “İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, mali işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşmaktadır. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur. Bu birimler Büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulur.” (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu) Bu anlamda da halkın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla

oluşturulmuş birim yapısı itibariyle bakıldığında Adalet Meslek Yüksekokulu mezunları için hukuk işleri anlamında istihdama uygunluk teşkil etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Adalet kamu hizmetinin daha etkin hale getirilerek nitelikli sunulabilmesi için adalet kamu hizmetine katkı sağlayacak yetiştirilmiş Adalet Meslek Yüksekokulları gerekmektedir.

Başlangıçta sadece birkaç üniversitede kurulan Adalet Meslek Yüksekokulları günümüzde oldukça yaygınlaşmış ve önceleri mesleki eğitim amacıyla açılan açıköğretim adalet programları şimdilerde herkesin başvurabileceği bir bölüm haline getirilmiştir. Eğitim açısından sayı artışı örgün yargı hizmetlerinde kalitenin sağlanması açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmekte, uzaktan eğitim adalet ve açık öğretim adalet programlarında ise kontenjanlarındaki plansız artış ile eğitimleri boyunca almış oldukları dersler sayesinde hukuki olarak oldukça donanımlı bir şekilde yetiştirilen Adalet Mezunlarının istihdam sorunu ve eğitim kalitesinin düşmesi gibi problemleri getirmektedir.

Adalet Bakanlığı, YÖK ve alandaki diğer paydaşlarla iş birliği yapılarak, açıköğretim ve uzaktan eğitim adalet bölümlerinin ilk kurulduğu dönemdeki gibi mesleki eğitime yönelik sadece alanda istihdam edilmiş olanların okuyabileceği mesleki bir bölüm haline dönüştürülmesi ve okul ve kontenjanlar daki plansız artışın önüne geçilmesi gereklidir.

İstihdam probleminin ortaya çıkmasında sadece okul ve kontenjan sayılarındaki artış etkili olmamaktadır. Bunun yanında yargı teşkilatı ile ilgili kurum ve kuruluşlarda Adalet Meslek Yüksekokulu ya da Yüksekokulların adalet bölümü mezunlarına istihdamda öncelik verileceğine ilişkin hükümler bulunmakta ise de teamülde buna uyulmadığı verilerle ortadadır.

Kural olarak mevzuatın etkinliği konulmasından ziyade uygulanabilirliği ile ölçülmekte olup, Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının en temel istihdam alanı olan yargı teşkilatı ile ilgili kurum ve kuruluşlarda adalet hizmetleri alanına eleman alımı yapılırken -uzmanlık gerektiren durumlar hariç- sadece adalet meslek yüksekokulu ve adalet bölümü öğrencilerinin istihdamının yapılacağına ilişkin yasal düzenlemelere gidilmesi ve korumalı bir meslek alanlarının oluşturulması bir zorunluluktur.

Soruna sadece istihdam olarak bakmamak gerekir gerek yargı teşkilatlarında, gerekse yerel yönetim kuruluşlarında sunulan hizmetin bir kamu hizmeti olduğu ve bu kamu hizmetini veren kurum ve kuruluşlarda ara eleman olarak çalışacak kişilerin mesleki donanımları, psikolojik olarak almış oldukları eğitim ile mesleğe hazır bireyler olarak işe başlamaları, hem kamu hizmetinin sunumundaki etkinlik, verimlilik ve kaliteyi arttıracak hem de hizmetlerin hızlı ve süratli verilmesini sağlayacaktır.

Gerek kamu hizmetlerinin sunumu gerekse istihdam açısından Adalet Meslek Yüksekokullarında okutulan derslerin birçok kurum ve kuruluşta sunulan kamu hizmetleriyle bağlantılı olduğu aşîkadır. Bu bağlamda adalet teşkilatı dışında toplumun tümünü ilgilendiren kamu hizmetini sunan başta yerel yönetim kuruluşları ve bunların kendi aralarında kurmuş oldukları birlikler ile işbirliğine gidilerek hukuki bilgi, hizmetin gerektirdiği ihtiyaç ve donanıma sahip Adalet Meslek Yüksekokulu mezunlarının bu alanlarda istihdam edilmesi için tek tek ve toplu olarak protokoller yapılması, protokol yapıldığına ve bu yapılan protokollere uyulması yetkili mercilerce genelge yayınlanması, yerel yönetimlerin zaman içinde ihtiyaç duyduğu konuların da Adalet Meslek Yüksekokulları ve Yüksekokulların adalet programlarının müfredatlarına yerleştirilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı (2007) Faaliyet Raporu, <http://www.adalet.gov.tr/Bakanlik/FaaliyetRaporu/pdf/rapor2007.pdf>, E.T. 18.04.2016.

Adalet Bakanlığı (2010) Faaliyet Raporu, <http://www.adalet.gov.tr/Bakanlik/FaaliyetRaporu/pdf/rapor2010.pdf>, E. T. 18.04.2016.

Adalet Bakanlığı (2010-2014) Stratejik Planı, <http://imid.adalet.gov.tr/sayfalar/2012-2014-stratejik-plani.html>, E.T. 18.04.2016

Adalet Bakanlığı (2015-2019) Stratejik Planı, <http://www.adalet.gov.tr/Bakanlik/StratejikPlan/Stratejik-Plan-2015-2019.pdf>, E.T. 03.05.2016.)

AYDIN, V., vd., “Adalet Hizmetlerinin Sunumunda Daha Yetkin Bir Ara Eleman İstihdam Önerisi: Adalet Hizmetleri Uzmanlık Sınavı (AHMUS)”, Adalet Meslek Yüksekokullarının Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, Kırıkkale,10 Mayıs 2013.

BALCI A.,- KIRILMAZ H., “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları”, *Türk İdare Dergisi*, Ankara, 2010.

BİÇERLİ, M., K., “Yükseköğretim Sistemimizi İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler Paralelinde Yeniden Yapılandırmak Zorundayız.”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2011, C. 1, S. 3.

DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, http://plan9.dpt.gov.tr/oik20_1_adalet/adalet-9p-oik.pdf, E.T. 15.04.2016

DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Adalet hizmetlerinde etkinlik özel ihtisas Komisyonu Raporu, DPT: 2506 – ÖİK: 526, Ankara, 2006.

<http://adaletmyo.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/115/files/ders-icerikleri-10072015.pdf>, 10.03.2016.

<http://istanbuluniversitesi.hukukfakultesi.gen.tr/admyo/tarihce.asp>, E.T. 16.04.2016.

<http://www.bilgi.edu.tr/tr/programlar-ve-okullar/meslek-yuksekokullari/fakulte/adalet-meslek-yuksekokulu/sayfa/adalet-onlisans-programi/>
E.T: 18.03.2016.

<http://www.ege.edu.tr/files/sunu/egeuniversitesi-ilkler-kitabi/files/assets/basic-html/page30.html>, E.T. 28.04.2016

<http://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/istatistikler/personel-istatistikleri/>

<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>

ÖSYM 1995-1996 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13369/1996-1997-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 1996-1997 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13369/1996-1997-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 1997-1998 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13382/1997-1998-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 1998-1999 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13383/1998-1999-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 1999-2000 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13384/1999-2000-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 2000-2001 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9369/2000-2001-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

ÖSYM 2001 - 2002 **Öğretim Yılı** **Yükseköğretim İstatistikleri,**
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9463/2001-2002-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016

- ÖSYM** 2002 - 2003 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9464/2002-2003-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016
- ÖSYM** 2003 - 2004 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9465/2003-2004-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 20.04.2016
- ÖSYM** 2004 - 2005 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9466/2004-2005-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2005 - 2006 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9467/2005-2006-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2006 - 2007 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-9468/2006-2007-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2007 - 2008 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-10156/2007-2008-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2008 - 2009 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-11320/2008-2009-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2009 - 2010 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-12038/2009-2010-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri-kit-.html>, E.T. 18.04.2016
- ÖSYM** 2010 - 2011 **Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri**,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-12654/2010-2011-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>, E.T. 18.04.2016

ÖSYM 2011 - 2012 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13575/2011-2012-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>, E.T. 18.04.2016

ÖSYM, “1995-1996, 1996-1997, 1997-1998, 1998-1999, 1999-2000 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri”, <http://www.osym.gov.tr/belge/1-13385/1995-1996-1996-1997-1997-1998-1998-1999-1999-2000-ogret-.html>, E.T. 13.02.2016.

ÖSYM, Meslek Yüksekokulları İle Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (2013-DGS),
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-20504/meslek-yuksekokullari-ile-acikogretim-onlisans-programl-.html>, E.T. 13.04.2016

ÖSYM, Meslek Yüksekokulları İle Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (2014-DGS) Kitabı,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-22174/2014-meslek-yuksekokullari-ile-acikogretim-on-lisans-pr-.html>, E.T. 13.04.2016

ÖSYM, Meslek Yüksekokulları İle Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (2015-DGS) Kitabı,
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-24778/2015-meslek-yuksekokullari-ile-acikogretim-on-lisans-pr-.html>, E.T. 13.04.2016

ÖZTÜRK, H., Türk Yargı Sisteminde toplam kalite yönetiminin gerekliliği, Ankara Barosu Dergisi Yıl 66 Sayı 3, Yaz2008;
<http://www.ankarabarusu.org.tr/site/ankarabarusu/tekmakale/2008-3/11.pdf>, E.T. 01.05.2016.

SÖZEN S., ve ALGA B., *İyi Yönetişim*, İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 654, Pozitif Matbaacılık, Ankara, Nisan 2009.

Türkiye Adalet Akademisi İnsan Kaynakları Müdürlüğü'nün 08/05/2013 tarihli ve 49687262-929/191/ 356 sayılı yazısı
28.3.1983 tarih ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, R.G. 30/3/1983 S. 18003.

TÜSİAD; Yargılama Düzeninde Kalite, Kasım 1998, <http://tusiad.org/tr/tum/item/1840-yargilama-duzeninde-kalite>, E. 28.04.2016.

Adalet Bakanlığı Memur Sınav-Atama ve Nakil Yönetmeliği, RG. 10.07.2003, S. 25164.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 10/05/2013 tarihli ve 61447256-929/4381/60861 sayılı yazı.

22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, R.G. 04/03/2005, S. 25745.

Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreterliğinin 07.05.2013 tarihli ve 58158304 /480 sayılı yazısı.

Yargıtay Birinci Başkanlığı'nın 08.05.2013 tarihli ve 91188130/2013/1667/6110 sayılı yazısı.

Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 10/05/2013 tarihli ve 82084579/2695/19330 sayılı yazısı.

<http://www.tbb.gov.tr/>, E.T.: 03.04.2016

<http://admyo.ankara.edu.tr/tanitim/>, E.T. 18.04.2016

<http://adalet.istanbul.edu.tr/?p=6472>, E.T. 28.04.2016

Danıştay Genel Sekreterliği (Personel Eğitim Müdürlüğü'nün) 06/05/2013 tarihli ve C.03.0.PER.0.00.00.00/2098 sayılı yazısı.

ADALET MESLEK ELEMANLARINA YÖNELİK İSTİHDAM POLİTİKALARI
EMPLOYMENT POLICIES FOR STAFFS OF THE JUSTICE PROFESSION

Öğr. Gör. Arzu ERDİNÇ²⁸

Öğr. Gör. Ahmet TÜRKAN²⁹

Öğr. Gör. Muhammet Esat BOLAT³⁰

ÖZET

Küreselleşen dünya, bilgi toplum çağının gerektirdiği nitelikte işgücünün yetişmesini zorunlu kılmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de bireylerin bilgi, beceri ve yetkinliklerini arttırmanın yanında, işgücü piyasasında aktif rol almalarının sağlanmasında eğitimin gücü yadsınamaz. Günümüzde alınan eğitimler neticesinde, mesleki uzmanlaşmanın ne oranda arttığı hususu ise tartışmaya açıktır. Bu durum istihdam açısından düşünüldüğünde, meslek yüksekokulları tarafından yetiştirilen ara elemanların konumlandırılması problemini karşımıza çıkartmaktadır.

Çalışmamızda bu problemlere, Adalet Meslek Yüksekokulları ve/veya mezunlarının almış olduğu adalet meslek elemanı unvanı özelinde bakılmaktadır. Bu çalışma kapsamında, ülkemizde Adalet Meslek Yüksekokullarında yeterli mesleki eğitimin verilip verilmediği, mezunların mezuniyet sonrası durumları, Adalet Meslek Liseleri (meslek liselerinin adalet alanları) ve Adalet Meslek Yüksekokullarının istihdam edilebilirliği, mezunların okul sonrasında girebildikleri sınavlardaki şartlar ve kota/kod farklılıkları (örgün ve açık öğretim farklılıkları) ile istihdam politikalarında adalet meslek elemanlarının konumları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, istihdam politikaları, Adalet Meslek Yüksekokulu, adalet meslek elemanı.

ABSTRACT

Globalized world necessitates the growth of the workforce with the required qualifications of the information society age. In our country as well as the whole world, the power of

---

²⁸ Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, **E-Posta:** arzu.erdinc@usak.edu.tr.

²⁹ Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, **E-Posta:** ahmet.turkan@usak.edu.tr.

³⁰ Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, **E-Posta:** esat.bolat@usak.edu.tr.

education that plays an active role in providing the labor market in addition to increasing information, skills and competencies of individuals is undeniable. Today, what matters is that the rate of increase in professional specialization as a result of the training received is open to debate. Considering this situation in terms of employment, it is faced by the problem for positioning of the intermediate staffs trained in vocational schools.

In our study, these problems are looked through the particularity of "justice profession staff" title taken by Vocational Schools of Justice and/or graduates. In this study, it is discussed whether adequate vocational training is given in Vocational School of Justice, postgraduation states of the graduates, the employability of Vocational High Schools of Justice (justice field of vocational high school) and Vocational Schools of Justice, terms and quota/code differences of the exams taken after graduation (formal and distance education differences) and the positions of the justice profession staffs in employment policies.

Keywords: Vocational training, employment policies, Vocational School of Justice, justice profession staff.

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin, toplumların kültürel, ekonomik ve politik yapılarında meydana getirdiği sürekli, hızlı ve çok yönlü bir değişim süreci, her ülkede toplum yaşamını derinden etkilemektedir. Son 25-30 yıldır yaşanan bilgi çağının yarattığı bilgi ekonomisi, yeni istihdam şekilleri ortaya çıkarmakta ve işgücü profilini de bu duruma göre hızla değiştirmektedir. Küreselleşen dünyada bilgi toplumu, ekonomiye, bilgiye ve donanımlı insan gücüne dayanmaktadır. Bunun yanında, küresel bilgi toplumu içindeki yarışma, çoklu beceriye ve yaşam boyu öğrenme kapasitesine sahip olan işgücüne ihtiyacı da arttırmaktadır (Biçerli, 2011: 122). Öte yandan, teknolojiye yaşanan hızlı değişimlerle, insan nüfusunun artışı ile birlikte çeşitlenen ilgi ve gereksinimlerle, iş dünyasındaki artan rekabet durumu da dikkate alındığında, ekonomik gelişim ve kalkınma için gerekli olan nitelikli insan gücü gereksiniminin gelecekteki süreçte daha yoğun bir şekilde devam edeceğini görebilmek de mümkündür (Alkan vd., 2014: 134).

Bir toplumun her alanda ilerlemesine yön veren etkenlerin başında eğitim gelmektedir. Eğitim, ilköğretimden başlayan ortaöğretim ve yükseköğretim şeklinde devam eden bir süreci ifade etmektedir. Günümüzde gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de en fazla önem verilen konulardan biri, eğitilmiş insan gücünün daha verimli hale getirilmesinin yollarını araştırmaktır. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeye ve değişmeye ayak uydurabilmek ve gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmek için alanında iyi yetişmiş, öğrenmiş olduğu bilgileri hayata geçirebilen, başarılı ve üretken bireylerin yetiştirilmesi ancak eğitime önem verilmeyle mümkün olabilmektedir (Sarı, 2014: 297). Bu nedenle alanında yetkin bireylere ihtiyaç olduğu ve bütüncül olarak ele alınması gereken eğitim sisteminin ülkemizin kalkınması açısından temel koşul olduğu da unutulmamalıdır.

Aynı zamanda bilgi toplumuna geçiş sürecinde, işgücünden beklenen becerilerin farklılaşması, mesleki eğitimin bu doğrultuda yapılandırılması söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda, mesleki eğitim kavramından bahsetmek gerekmektedir. Bu kavram, tanımı ve amacı açısından akla ilk olarak meslek yüksekokullarını getirmektedir. Meslek yüksekokulları, Türkiye’de yükseköğrenim içerisinde önlisans programları olarak ifade edilen, minimum iki yıllık eğitim ve öğretim sürecini kapsayan ve temel amacı, sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine nitelikli ara elemanı temini görevini üstlenen bir kurumdur. Bu nedenle de, meslek yüksekokulları günümüzde tüm sektörler için yaşamsal bir öneme sahiptir.

Hızla gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen emeğe olan talebin her geçen gün artmasıyla ve emeğin nitelikli hale getirilmesi gerekliliğiyle karşı karşıya kalınmaktadır. Böylece teknolojik gelişime ayak uyduramayan vasıfsız işgücünün istihdamı da zorlaşmaktadır. Bu bağlamda, ülkemizde mevcut işgücünün iş hayatına uygun bir yapıya kavuşturulmasında, mesleki eğitimin önemi gün yüzüne çıkmaktadır.

Öte yandan ülkemiz açısından, mesleki eğitim ile istihdam arasındaki ilişkinin oldukça zayıf olduğundan da bahsedebilmek mümkündür. İşgücü piyasasında arz ve talebin uyumsuzluğundan kaynaklanan bu paradoksal sorunun çözülmesi gerekmektedir. Çünkü bu durum, mezunların işsiz kalmasına ya da eğitimini aldıkları alanların dışında başka işlerde çalışmalarına neden olabilmektedir. Genel olarak ülkemizde, mesleki eğitimin kalitesine oranla kantitesine daha fazla önem verildiği görülmektedir. Ancak kalite odaklı çözümlerle mesleki eğitim-istihdam paradoksunun üstesinden gelinecektir. Bunun yanında ekonomik gelişme sürecinde, mesleki eğitimi önemli bir araca dönüştürmek ve mesleki eğitim sisteminde paradigma değişikliğine ihtiyaç duyulduğunun altını çizmek gerekmektedir (Özsoy, 2015: 173).

Bu kapsamda çalışmamızda, öncelikle mesleki eğitimin önemine ve mesleki eğitim ile istihdam ilişkisine değinilmektedir. Sonrasında sadece ülkemizde değil, dünyanın pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkesinin yakından ilgilendiği ve önemsendiği ara elemanların yetiştirilmesindeki en önemli eğitim kurumlarından olan meslek yüksekokullarının kavramsal çerçevesi çizilerek, Adalet Meslek Yüksekokulları ve adalet meslek elemanı özelinde yer alan temel sorunlar tartışılmakta ve bazı çözüm önerilerinden bahsedilmektedir.

1. MESLEKİ EĞİTİM

Meslek, bireylerin hayatlarını sürdürülebilir kılmak ve aldıkları eğitim sayesinde kazandıkları bilgi ve becerileri ortaya koyma imkanı sağlayan her türlü faaliyetin toplamıdır. Karcioğlu ve arkadaşları (2010: 4) mesleğin, bir tür bireyin kendini ve yeteneklerini geliştirme yolu olduğunu belirtmektedir. Eğitim ise, bireye yeni becerilerin kazandırılma süreci olarak tanımlanabilir (Kuşat, 2014: 69). Başka bir ifadeyle eğitim, *"sonuçları ile, düşünmemizi, davranışımızı ve kararlarımızı etkileyen, içinde bulunduğumuz toplumsal çevreye uyumumuzu sağlayan, toplumun bizden beklentilerini karşılayabilmemize imkan hazırlayan deneyimlerin tümü"* şeklinde de belirtilebilir. Eğitim

doğumdan ölüme kadar sürer. Ailede, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında, üretim ilişkileri içinde ve toplumsal yaşamın her evresinde yer alır ve sürekli dir (Sıdal, 1983: 231).

Mesleki eğitim ise, içerisinde eğitimdeki yeni oluşumları barındıran geniş bir kavramdır. Çelenk ve Çamtosun (2009: 160) bu kavramı, bireye iş hayatında geçerliliği olan bir meslek için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandırma ve ferdin yeteneklerini, işi bir araç olarak kullanarak çeşitli yönleriyle geliştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Ayrıca mesleki eğitim, toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacı ile belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırmak suretiyle bireyin fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel ve ekonomik gelişmesini sağlama süreci olarak ifade edilmekte ve doğrudan üretim ile ilişkilendirilmektedir (Sıdal, 1983: 231-232).

İnsan yaşamında iş ve eğitim, diğer bir deyişle, mesleki eğitim önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlık tarihinin her döneminde ve her ülkede genel eğitim politika ve uygulamalarında mesleki eğitime yer verilmiş olması bu gereksinimin doğal bir sonucudur. Gerçekten de mesleki eğitim, insan yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinimlerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir. Mesleki eğitim bireylere; daha fazla iş güvencesi, daha yüksek gelir, mesleki yükselmenin sağlanması, kendi işini kurma yolunun açılması, kendine duyduğu güven ve saygının artması ve en önemlisi yoksullukla baş edebilme fırsatının yaratılması gibi birçok bakımdan avantajlarda sağlamaktadır (Altuncı vd., 2009: 315). Ekonomik açıdan mesleki eğitim; işgücü piyasasının gereksinimlerinin karşılanması, üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması, işsizliğin azaltılması, iç ve dış piyasalarda rekabet gücünü artırması, kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esasına göre kullanılması, çağdaş teknolojilerin izlenmesi, bu teknolojilerin mal ve hizmet üretimine yansıtılması, hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi gibi konularda önemli katkılar sağlamaktadır (Aykaç, 2002: 155-156; Özsoy, 2015: 175).

Bu durumda Temel (1996: 6) mesleki eğitimin ülke ekonomileri için neden önemli ve zorunlu olduğunu birkaç başlık altında şu şekilde toplamaktadır:

- İşgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamak,
- Üretimde verimlilik ve kalite artışı yaratmak,
- İşsizliği azaltmak,
- Ucuz ama kaliteli mal ve hizmet üretmek,

- Kaynakları etkin bir şekilde kullanmak,
- Çağdaş üretim teknolojilerini takip ederek, mal ve hizmet üretimine yansıtma,
- Ekonomik kalkınmayı desteklemek.

İnsanoğlunun girişimciliği ve yaratıcılığı ile başlayan mesleki eğitimin varlık nedeni işgücü piyasalarıdır ve temel amacı da, iş çevrelerinin nitelikli iş gücü talebini karşılamaktır. Bu amaç doğrultusunda, nitelikli iş gücü talebinin karşılanması çoğunlukla yükseköğretim kurumlarından olan meslek yüksekokulları ile mümkündür.

1.1. Mesleki Eğitim ve İstihdam İlişkisi: "Nitelikli İnsan Gücü"

Dünyada bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak, iş piyasası sürekli olarak değişim göstermektedir. Mesleki eğitimin işgücü piyasasının isteklerine cevap verebilirliğinin artırılması için, işbirliğinin güçlendirilmesi ve bireylerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması gerekmektedir. Bu şekilde oluşturulan istihdam politikalarının günümüz şartlarına ve küresel eğilimlere uyumlu ve toplumun tüm kesimlerinin onayını alacak bir şekilde planlanması söz konusu olmalıdır. Bu bağlamda istihdam kavramı *"tüm üretim faktörlerinin, dar anlamda ise sadece emek faktörünün gelir sağlamak amacıyla mal ve hizmet üretiminde kullanılması ya da çalıştırılması"* şeklinde ifade edilmektedir (www.sgb.gov.tr, 01.04.2016).

Dünyada ve ülkemizde mesleki eğitim sistemleri, küresel yeniliklere ve değişimlere açık, işgücü piyasası analizlerine dayalı, bireyi istihdama yönlendiren, yeterliliğe dayalı ve hareketliliği esas alan bir yapıya doğru yol almaktadır. Uluslararası kuruluşlar mesleki eğitimi; işgücü piyasalarının ihtiyaç ve taleplerini de kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi, okul, kurum ve sektör ile iş birliği içerisinde katılımcı bir anlayışla yapılması, öğrencileri, ulusal ve uluslararası istihdamlarına imkan sağlayacak şekilde yetiştirmesi, eğitimin arz ve talep dengesi çerçevesinde yapılması ve erişimine ilişkin tüm engellerin kaldırılması, eğitim programları hazırlanırken ulusal yeterliliklerin yanı sıra uluslararası standartların ve yeterliliklerin de dikkate alınması ve mesleki eğitimin sürekli geliştirilmesi ve kalitesinin yükseltilmesi çerçevesinde ele almaktadır (Onuncu Kalkınma Planı, 2014: 4). Bu durumun aksine, ülkemizde eğitim-istihdam ilişkisi oldukça zayıftır. Yani mesleki eğitim sistemi ile istihdam arasında fonksiyonel bir ilişki neredeyse yok denilebilir. Bu durum, bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla yeterince işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım

eksikliği ve eğitim personelinin yeterince sektör tecrübesinin olmaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı, 2012: 46).

Bu bağlamda, işverenlerin büyük bir kısmının, ihtiyaç duydukları nitelikli elemanı bulamamaktan şikayet etmeleri mesleki eğitim ve istihdam arasındaki paradoksal sorunu ortaya koymaktadır. Özsoy (2015: 178), işverenlerin nitelikli ara eleman ihtiyaçlarının mesleki eğitimle karşılanamadığından bahsetmektedir. Bir yandan örgün eğitim veren meslek okulu mezunlarının, işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere tam olarak sahip olmadığını, diğer yandan da işletmelerde nitelikli ara eleman açığı bulunduğu düşünülmektedir. Bu durum, mezunları işsiz kalmaları ya da başka alanlara kaymaları gerçeğiyle yüz yüze getirmektedir.

Diğer taraftan, eğitim yatırım olarak kabul edildiğinde, kaynak dağılımında etkinliği sağlayabilmek için optimum eğitim yatırımı düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada “ne için eğitim?”, “hangi mesleklerde eğitim?” ve “hangi düzeye kadar eğitim?” sorularının cevaplandırılması önem kazanmaktadır. Eğitim planlamasının yapılmadığı veya yanlış yapıldığı durumda bazı mesleklere aşırı yatırım yapılırken, bazılarında ise eksik yatırım yapılmaktadır (Biçerli, 2009). Aynı zamanda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi işinin de rastgele değil, bir plan dahilinde yapılması gerekmektedir.

Bu mekanizmanın olmadığı veya iyi işlemediği durumlarda eğitim sisteminin yetiştirdikleri ile işgücü piyasasının beklentileri arasında nicelik ya da nitelik bakımından uyumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda ya işgücü piyasasında hiç karşılığı olmayan alanlarda eğitim verilmekte veya işgücü piyasasında çok aranan bir alanda yükseköğretim görmüş olsalar dahi, bilgiye erişim, bilgiyi kullanma ve yorumlama, bilgisayar becerisi ve yabancı dil bilgisi gibi alanlarda yeterli eğitim almamış ya da kendini geliştirememiş olan bireyler yetiştirilmektedir. Her iki durumda da, mezunlar iş bulmada güçlük yaşamakta ve kuvvetle muhtemel bir şekilde "*diplomalı işsizler*" ordusuna katılmak durumunda kalmaktadır (Biçerli, 2011: 123).

Ancak, yükseköğretim mezunlarının sayısı artarken, mezunların istihdam oranı benzer bir artış gösterememektedir. Her geçen gün daha çok üniversite mezunu işsizlikle karşı karşıya gelmektedir. Dünyanın her yerinde üniversiteler, bulunduğu bölge ve üniversitenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılama ve milli kalkınmaya katkı yapmakla yükümlüdürler. Ancak ülkemiz üniversitelerinde programlar, genelde iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmamıştır; dolayısıyla, yükseköğretimde öğretilen beceriler ile iş

dünyasının aradığı beceriler arasında bir uyumsuzluk söz konusudur. Bunun yanında yükseköğretim özelinde yer alan meslek yüksekokullarına ise, kendi bölgelerindeki sektörlerle başarılı ilişkiler kuramadığı ve yerel piyasanın ihtiyaçlarını göz ardı ettiği şeklinde bir özleştirme de yapılabilir (Küçükcan ve Gür, 2009; Biçerli, 2011: 124). Özetle Ulusal İstihdam Stratejisinde (2023 yılı) de belirtildiği gibi, eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi sağlanarak, bu belirtilen olumsuz durumların önüne geçebilmek mümkün olabilmektedir.

2. MESLEK YÜKSEKOKULLARININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ÖZELİNDE ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU

Ülkemizdeki ilk meslek yüksekokulu 1974-1975 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılmış, daha sonra, 1981 yılında üniversitelere bağlanarak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altına alınmıştır. Yasal çerçevesi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile belirlenen meslek yüksekokulu (3. madde 1 bendi) "*belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim-öğretim sürdüren, önlisans³¹ derecesi veren bir yükseköğretim kurumu*" olarak tanımlanmaktadır (yok.gov.tr, 29.03.2016).

Meslek yüksekokullarının kuruluş amacı; değişen koşullara çabuk adapte olabilen, meslek alanında endüstrinin istediği bilgi ve beceriye sahip, çalıştığı işyerlerinde insanlarla kolay diyalog kurabilen, problemlerle karşılaştığında analitik düşünerek pratik ve doğru çözümler üretebilen, sorumluluk alacak derecede mesleki birikime sahip, bir yabancı dili temel seviyede bilen, bilgisayar kullanabilen, sosyal, kültürel etkinliklere doğrudan ve dolaylı katkı sağlayabilen, alanındaki yenilikleri takip eden, yetkin ve vasıflı ara insan gücünün yetiştirilmesidir (Aydıncal vd., 2012: 15).

Ülkemizde meslek yüksekokullarına ağırlık verilmesinin en önemli sebebi, ülkede uygulanan kalkınma ve eğitim politikaları gösterilebilir. Yükseköğretim Kurumunun Milli Eğitim Bakanlığı, diğer ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, iş çevreleri ve sivil toplum kuruluşları ile gerçekleştirdiği ortak çalışmalar da bu gelişmeleri destekler niteliktedir. Bu bağlamda ülkemizde 13'ü üniversitelere, birisi Emniyet Genel Müdürlüğüne, birisi ise Türk

---

³¹ **Önlisans:** "*Ortaöğretim yeterliliklerine dayalı, en az iki yıllık bir programı kapsayan nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir*" (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, 3. madde r bendi) (yok.gov.tr, 29.03.2016) .

Silahlı Kuvvetlerine bağlı olmak üzere 15 çeşit (Tablo 1) ve halen 937 adet meslek yüksekokulu bulunmaktadır. (Tablo 2)

Tablo 1. Meslek Yüksekokulu Çeşitleri

1	Meslek Yüksekokulu (MYO)
2	Teknik Bilimler MYO
3	Sosyal Bilimler MYO
4	Sağlık Bilimleri MYO
5	Sağlık Hizmetleri MYO
6	Adalet MYO
7	Uzaktan Eğitim MYO
8	Turizm ve Otelcilik MYO
9	Tapu ve Kadastro MYO
10	Ormancılık MYO
11	İşletmecilik MYO
12	Denizcilik MYO
13	Engelliler Entegre MYO
14	Polis Meslek Yüksekokulları
15	Astsubay Meslek Yüksekokulları

Kaynak: Gürbüz, 2011; ÖSYM 2015 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.

Tablo 2. Türkiye’de Üniversite ve Meslek Yüksekokulu Sayıları

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf Meslek	Toplam
Üniversite	109	76	8	193
Fakülte	1179	460	0	1639
Yüksekokul	367	110	0	477
MYO	825	104	8	937

Kaynak: istatistik.yok.gov.tr, 15.04.2016.

2014-2015 eğitim-öğretim döneminde üniversitelerin meslek yüksekokullarında okuyan önlisans öğrenci sayısı 2.013.762'dir. Bu sayıya devlet ve vakıf üniversiteleri, vakıf meslek yüksekokulları ile uzaktan eğitim ve açık öğretim de dahildir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 15.04.2016).

Ülkemizde meslek yüksekokullarının ve meslek liselerinin yeniden yapılandırılması sürecinde çok önemli ilerlemeler sağlanmasına rağmen, olumlu sonuçlar alınmadığı da gözlenmektedir. Bu bağlamda, 4702 sayılı kanun ile 2002-2003 Eğitim-Öğretim döneminde meslek liselerinden meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş yolunun açılmasıyla popülaritesi artmasına rağmen, eğitim kalitesinin azaldığı da dikkat çekmektedir. Yani, meslek liselerinden yeterli donanımı elde etmeden gelen öğrencilerin meslek yüksekokullarında başarıyı düşürdüğü, meslek yüksekokullarından ayrılma oranlarının yüksek olduğu ve bu bağlamda meslek yüksekokulu öğrencilerinin hem kalite hem de sayısında düşüş olduğu yönünde bulgular dikkat çekmektedir (Tunç, 2005: 80). Ayrıca meslek yüksekokulu sayılarının, ülke genelinde dağılımı ve il merkezleri, ilçe ve hatta beldelerde eğitim-öğretim veriyor olmalarının kalite problemini beraberinde getirdiği de görülmektedir.

Meslek yüksekokullarının sorunları değerlendirildiğinde; öğretim elemanının sayısal yetersizliği ve öğrenci kalitesi gibi problemlerin yanında, her üniversitenin kurulu bulunduğu ilin her ilçesine, hatta komşu illere bir meslek yüksekokulu açılmak istenmesinin önemli bir problem olarak ortada durduğu söylenebilir. Kurulan her meslek yüksekokulu ve bünyesinde açılan her bir program, öğretim elemanı ihtiyacını artırırken uygulama ve eğitim kalitesini de düşürmektedir. Ülkemizde meslek yüksekokullarının örgün öğretim içerisindeki payı %30 civarındadır. Halbuki birçok gelişmiş ülkede bu oranlar şu şekildedir: Finlandiya'da %23, Almanya'da %13, Yunanistan'da %31, İtalya'da %5.4, Kore'de %27, İngiltere'de %33, Japonya'da %34, ABD'de %45'tir. Dolayısıyla her yerleşim yerine meslek yüksekokulu açarak nicelik bakımından çoğaltılmasıyla değil, mevcut meslek yüksekokullarının eğitim-öğretim kalitesinin artırılmasıyla meşgul olunmalıdır (Ulus vd., 2015: 171). Başka bir ifadeyle, çoğunlukla şehrin kalkınması, sosyo-ekonomik çehresinin değişmesi için, meslek yüksekokullarının ihtiyaç olup olmadığına bakılmaksızın siyasi, ekonomik ve rant amaçlı kurulmasına karar verildiğinin de altını çizmek gerekmektedir.

Diğer taraftan meslek yüksekokullarına gelen öğrencilerin bir kısmı, ilgili mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından geldiği için belirli bir düzeyde pratik bilgiye sahipken; diğer bir

grup da o meslekle daha yeni tanışmaktadır. Buna karşın, düz liseden sınavla gelen öğrencilerin, eğitim altyapısı olarak sınavsız yerleşen öğrencilere göre, daha iyi durumda olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Ayrıca bugünkü meslek liselerini başarı seviyesi düşük öğrencilerin tercih ettiği, bu okul öğrencilerinin sınavsız bir şekilde meslek yüksekokullarına yerleşmeleri, diğer öğrencileri de olumsuz etkilemektedir. Ancak verilen eğitimin ve donanımın en kısa sürede ülke ekonomisine kazandırılmasında en yüksek paya sahip olan okulların, meslek yüksekokulları olduğunu da belirtmek gerekmektedir.

2013 ÖSYS'de en fazla tercih edilen önlisans programları içerisinde ilk sıralarda ve kontejan noktasında da üst sırada yer alan Adalet programı (Tablo 3) çalışmanın özel alanını oluşturmaktadır.

Tablo 3. 2013 ÖSYS'de Programlar ve Tercih Eden Aday Sayısı

Programın adı	Tercih eden aday sayısı	Kontejan
Çocuk gelişimi	393 bin 976	
İlk ve acil yardım	378 bin 626	
Tıbbi laboratuvar teknikleri	370 bin 750	
Anestezi	332 bin 711	
Bilgisayar programcılığı	321 bin 9	
Adalet	269 bin 168	31 bin 502
Bankacılık ve sigortacılık	224 bin 710	
Muhasebe ve vergi uygulamaları	221 bin 531	
Dış ticaret	180 bin 585	
İşletme yönetimi	159 bin 686	

Kaynak: www.hurriyet.com.tr, 31.07.2014.

Bu bağlamda Adalet Meslek Liselerinden³² (meslek liselerinin adalet alanları) de bahsetmek gerekmektedir. Bu liselerde görülen dersler, sınavsız geçiş hakkıyla Adalet Meslek Yüksekokuluna yerleşen öğrencilere katkı sağlamaktadır. Ülke genelinde meslek liselerinin adalet alanı dağılımları şu şekildedir: Adana 2, Adıyaman 3, Afyonkarahisar 3, Ağrı 1, Aksaray 1, Amasya 1, Ankara 6, Antalya 2, Ardahan 1, Aydın 1, Balıkesir 1, Batman 1, Bayburt 1, Bilecik 1, Bingöl 1, Bolu 2, Bursa 2, Çanakkale 1, Çorum 1, Denizli 2, Diyarbakır 3, Düzce 1, Elazığ 1, Erzincan 1, Erzurum 4, Gaziantep 2, Giresun 4, Gümüşhane 1, Hakkari 1, Hatay 2, Isparta 1, İstanbul 14, İzmir 4, Kahramanmaraş 1, Karabük 2, Karaman 1, Kastamonu 1, Kayseri 4, Kırıkkale 1, Kırşehir 2, Kilis 1, Kocaeli 1, Konya 6, Kütahya 4, Malatya 1, Manisa 3, Mardin 1, Mersin 1, Muğla 1, Muş 1, Niğde 2, Osmaniye 2, Rize 1, Sakarya 1, Samsun 4, Sivas 3, Şanlıurfa 1, Tokat 2, Trabzon 2, Van 1, Yalova 1, Yozgat 4 ve Zonguldak 1. Toplamda ise, **130** adet meslek liselerinin adalet alanları bulunmaktadır (mtegm.meb.gov.tr, 29.03.2016). Bu sayı yükseköğretim kurumlarından olan Adalet Meslek Yüksekokullarının Adalet Programlarında ise, toplam da yaklaşık olarak **200** (normal öğretim, ikinci öğretim, burslu, yarı burslu, ücretli dahil) civarındadır (www.bilgizamani.net, 30.03.2016). Ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında belirtilen toplam sayılar, Adalet Programına/Alanına yoğun ilgi olduğunu göstermektedir.

2.1. Adalet Meslek Elemanı ve Meslek Yüksekokullarındaki Eğitim Süreci

Adalet meslek elemanı, adli yargı ve infaz kurumlarında hakim ve savcılara yardımcı eleman olarak çalışan kişi olarak ifade edilebilmektedir. Adalet meslek elemanlarına örnek olarak zabıt katibi, mübaşir, yazı işleri müdürü, icra müdür ve müdür yardımcısı, icra katibi ve infaz koruma memurunu vermek mümkündür. Genel itibarıyla adalet meslek elemanının görevleri de şu şekildedir (Adalet Bakanlığı, 17.04.2016):

- Adaletin tecellisi için kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri yerine getirir.
- Yargılama sistemindeki işleyişin gereği gibi yerine getirilmesini sağlar.

---

³² **Adalet Meslek Liseleri:** Adli ve idari yargı organları ile Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatına ara eleman yetiştirmek amacıyla kurulmuşlardır. Zabıt katibi yetiştiren bu okullardan mezun olan öğrenciler, Adalet Meslek Yüksekokuluna sınavsız geçiş yapabilmektedirler. Eğitimlerine devam etmek isteyenler, çeşitli fakülte ve yüksekokullarda öğrenimlerine devam edebilmektedirler (mesbil.meb.gov.tr, 28.03.2016).

- Yargılama faaliyetlerinin seri bir şekilde bitirilmesine yardımcı olarak "geciken adalet, adalet değildir!" olgusunu yıkmayı amaç edinir.
- Yurttaşların başvurularını kaydeder.
- Bu başvuruları cumhuriyet başsavcılıklarına, mahkemelere iletir.
- Alınan kararların uygulanmasını izlemeye yardım eder.
- Mahkeme ilamlarını yerine getirme işlemini yapar.
- İcra işlemlerine ilişkin ilgili mevzuat çerçevesinde alacakların tahsilini, icrasını, haczini vs. sağlama işlemlerini yürütür.
- İnfaz kararlarının uygulanmasını takip eder.
- Hükümlü/tutukluların haklarını gözeterek 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun uygulanmasını sağlamaya yardımcı olur.
- Ceza İnfaz Kurumlarının iç ve dış güvenliklerinin yerine getirilmesine yardımcı olur.

Adalet meslek elemanı olabilmenin koşullarına bakıldığında da, bu mesleğin eğitiminin üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarının Adalet Programlarında verildiği görülmektedir. Bu programa dahil olabilmek için, ortaöğretim (lise) mezunu olabilmek gerekmektedir. Ayrıca meslek liselerinin Adalet alanlarından mezun olanların bu programlara sınavsız geçebilmeleri de söz konusudur. Bu bağlamda mesleğin iki yıllık eğitim sürecinde bu programda okuyan öğrencilere, adalet hizmetlerinin gerektirdiği nitelikler baz alınarak teorik ve uygulamaya yönelik eğitim verilmektedir.

Bu meslek eğitimi tamamlayan mezunlar, mahkemelerin yazı işleri müdürlüğü, icra müdürlüğü veya yardımcılığı, zabıt katipliği, mübaşirlik, icra katipliği, infaz koruma memurluğu, denetimli serbestlik ve yardım merkezi memurluğu vb. görevlerini yürütmektedirler. Aynı zamanda infaz kurumlarının, noterlerin, resmi veya özel bankaların, çeşitli kamu veya özel kurum ve kuruluşların hukuki birimlerinde de iş imkanlarını rahatça bulabilmektedirler. Bunun yanında Adalet önlisans programından mezun olduktan sonra, Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile örgün de Hukuk veya açık öğretim de ise, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin bölümlerini lisans tamamlama hakkından faydalanarak bitirme imkanlarının olduğundan da bahsetmek gerekmektedir.

SONUÇ YERİNE: DÜŞÜNCELER VE ÖNERİLER

Ülkemizin sosyo-ekonomik kalkınmasında mesleki eğitim, mevcut sorunların çözümünde önemli araçlardan biridir. Ekonomik yapının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için, mesleki eğitim kalitesinin artırılması gerekir. Böylece toplumsal gelişme de sağlanmış olacaktır. Mesleki eğitim, muhakeme yapabilen, temel becerilere haiz, bilgiyi günlük hayatında kullanabilen ve gözlem yapabilen bir insan yetiştirmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla, insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında planlanmış bir mesleki eğitim sisteminin oluşturulması ve bu planlama yapılırken uluslararası standartlar ve kriterler çerçevesinde hareket eden, yerel ve uluslararası iş piyasalarının beklentilerini göz önünde bulunduran dinamik bir yapıya sahip olmalıdır. Mesleki eğitim için, çağın gerektirdiği şekilde kalitesinin artırılmasına yönelik stratejiler ve politikalar geliştirilmelidir.

Günümüz dünyasında ülkelerin gücü, yetişmiş insan gücü ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, ülkemizin küresel dünyada güçlü bir rekabet gücüne sahip olması ve dünyanın sayılı ekonomik güçlerinden birisi olması için, yapılması gereken en önemli hamle, nitelikli insan yetiştirmektir. Nitelikli insan gücü, ülkelerin rekabet gücünü etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Diğer yandan, nitelikli işgücü yetiştirmek için piyasa tarafından talep edilen nitelikleri karşılayan bir mesleki eğitim politikası benimsenmelidir. Bu çerçevede özellikle iş dünyasının beklentilerini karşılayacak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde meslek yüksekokulları çok büyük bir öneme sahiptir. Meslek yüksekokullarından beklenen nitelikte ara elemanı yetiştirememesinin nedenleri şu şekildedir: Öğrencilerin eğitim alt yapısı, öğretim elemanı eksikliği, sanayi işbirliğinin tam olarak gerçekleştirilememesi ve okullardaki teknolojik araç-gereç ve donanım eksikliğidir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, işgücü piyasasında kalite ön plandadır. Bilgiyi üretecek ve bilgi ile teknolojiyi kullanacak insan kaynaklarının geliştirilmesi ise, mesleki eğitim ile sağlanmaktadır. O halde, mesleki eğitim sisteminin kalitesinin artırılması ve işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan beceri ve yeterliliklere uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, eğitim-istihdam ilişkisinin daha sağlıklı kurulabilmesi için, mesleki eğitim mezunlarını takip eden (meslek yüksekokul mezunlarını da dahil eden) daha etkin ve kapsamlı bir sistemin kurulması ve bu sistemden sağlanan geri bildirimler ile, eğitim sisteminin ve ders içeriklerinin sürekli olarak güncellenebileceğinden de bahsetmek mümkündür.

Etkili bir mesleki eğitim noktasında, mezunların izlenmesi ve değerlendirilmesi için bir sistem oluşturulmalıdır. Bu sistem aynı zamanda akreditasyon sürecinin bir bileşenidir. Bu süreç sadece mezunun istihdam edilip edilmediğini değil, aynı zamanda mezunun niteliği ile iş piyasası beklentisinin örtüşüp örtüşmediği ve iş piyasasının memnuniyetini de kapsamalıdır. İzleme ve değerlendirme süreklilik arz etmeli ve eğitim programlarının güncellenmesi amacıyla da takibi sürekli hale getirilmelidir.

Ülkemizde üniversitelerde yeni bölümlerin açılması veya kontenjanların artırılması, piyasa araştırmaları yapılmaksızın fakülte kurullarının önerisi, üniversite rektörünün uygun görüşü ve YÖK'ün onayıyla gerçekleşmektedir. Karar sürecinin irrasyonel olmasından dolayı, diplomalı işsizlik çoğalmaktadır. Aynı zamanda meslek yüksekokulu açılma kriterlerinin sağlıklı belirlenmemesi veya uygulanmaması nedeniyle mevcut meslek yüksekokullarının büyük bir kısmı etkin şekilde hizmet sunamamaktadır. Meslek yüksekokulların kuruluş amaçlarındaki alana uygun bölgelerde açılmaları, staj imkanlarının yeterince oluşturul(a)maması, fiziki ve teknik alt-yapı ve donanım eksikliği yanında materyal eksiklikleri de söz konusudur.

Meslek yüksekokullarının işgücü piyasası ile ilişkilerini güçlendirmek ve sürdürülür kılmak amacıyla; meslek yüksekokullarındaki programlar, yeniden gözden geçirilmeli, bilgi toplumunda teknolojik gelişmeler ve sanayinin ihtiyacı programlar dikkate alınarak yapılanmaları sağlanmalıdır. Aynı zamanda, YÖK'e bağlı olarak faaliyet gösteren meslek yüksekokulların müfredatlarının işgücü piyasası şartlarına göre güncelliğinin sürekli kılınması büyük önem taşıdığından, bu ekseninde çalışmalar sürdürülmelidir. Ancak açılma kriterlerinin sağlıklı belirlenmemesi ve/veya uygulanmaması nedeniyle mevcut meslek yüksekokulların büyük kısmı etkin şekilde hizmet sunamamaktadır.

Meslek liselerinden mezun olan öğrencilere sınavsız geçiş imkanının sağlanmasıyla, meslek yüksekokullarında öğrenci ve öğretim kalitesinin düşüşe uğradığından da bahsetmek mümkündür. Meslek yüksekokullarının daha fonksiyonel hale gelebilmesi için, alt yapı sorunlarının giderilmesinin yanı sıra sınavsız geçişin kaldırılması veya aza indirgenmesi gerekir. Sınavsız geçiş sisteminin kaldırılmasının meslek yüksekokullarında, öğrenci ve nitelikli iş gücü elemanının kalitesini arttıracığı düşünülmektedir.

Meslek yüksekokulları için şu önerilerde bulunulabilir: Önlisans eğitiminde açık öğretimin payının düşürülmesi, buradaki programların tercih edilebilirliğinin artırılması, meslek yüksekokullarından mezun olanların lisans tamamlama imkanlarının iyileştirilmesi, meslek

yüksekokullarında program açma kriterlerinin iyileştirilmesi ve etkinleştirilmesi, buradaki öğretim elemanlarının niteliğinin artırılması, meslek yüksekokullarının işgücü piyasaları ile ilişkilerinin iyileştirilmesi ve bu okulların kendilerini işgücü piyasalarına göre güncellemeleri gerekmektedir.

Adalet Meslek Yüksekokulu özelinde bakıldığında da; önceki yıllarda çıkan ilanlar ve özellikle de son yıllardaki Adalet Bakanlığının alım ilanları incelendiğinde, alımlarda Adalet Meslek Yüksekokulu ve Adalet Meslek Lisesi (meslek liselerinin adalet alanları) mezunlarının diğer giren adaylar arasında herhangi bir kota/kadro ayrımı yapılmadığı görülmektedir. 2015 yılı Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan farklı ilanlarda 480 icra katibi ve 3.912 kadrolu/sözleşmeli zabıt katibi alımı yapılmış; yine 2016 yılında ise unvan değişikliği suretiyle 800 icra katibi ve 3.000 civarında infaz koruma memuru alımı yapılmıştır (Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü, 17.04.2016). Adalet Bakanlığının yayımlamış olduğu bu ilanlar incelendiğinde Adalet Meslek Yüksekokulu ve Adalet Meslek Liselerine (meslek liselerinin adalet alanları) herhangi bir ayrıcalık tanınmadığı görülmektedir. Her ne kadar Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinin 9. maddesinde (değişik fıkra : 09/05/2006 - 26163 s.r.g yön/6.mad; değişik fıkra: 09/10/2010 - 27724 s.r.g. yön/3.mad), "*Bu kadrolara ilk defa atanacaklar merkezi sınava girip en az yetmiş puan alanlar arasından, adalet komisyonlarınca sözlü veya gerektiğinde uygulamalı ve sözlü sınav sonucuna göre seçilirler. Emanet memuru, tebligat memuru, infaz ve koruma memuru, zabıt katibi ve cezaevi katibi kadroları için seçim yapılırken Hukuk Fakültesi, Adalet Meslek Yüksek Okulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet önlisans programı mezunlarına öncelik tanınır*" denmiş ise de (Başbakanlık Mevzuat Bilgi Merkezi, 17.04.2016), komisyonlarca yapılan sözlü mülakatlarda bu yönetmeliğe ne kadar uyulduğu tartışmalıdır. Bir başka açıdan bakıldığında ise, uygulama sınavı ve sözlü mülakat öncesinde yapılan Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS)'na göre puan sıralamasında, adayların puanları kadro alımına göre en yüksekten en düşüğe göre sıralanmakta ve yine Adalet Meslek Yüksekokulu ve Adalet Meslek Liselerine (meslek liselerinin adalet alanları) herhangi bir kadro ayrılmadığından adaylar, bu sıralamalara puanları yetersiz kaldığından girememektedir. Bilakis yapılan puan sıralamasında lisans, önlisans ve ortaöğretim ayrımı yapılmamaktadır. KPSS'nin farklı sınavları olan ve zorluk dereceleri aynı olmayan bu sınavlar neticesinde alınan puanların aynı sıralamaya tabii tutulması hakkaniyete aykırı olmaktadır.

Adalet Bakanlığı memuriyet alımlarında mutlaka Adalet Meslek Yüksekokulu ve Adalet Meslek Liselerine ayrı kontenjanlar açmalıdır. Bu durum Adalet Meslek Yüksekokullarına olan talep ve kaliteyi artıracaktır. Ayrıca bahse konu bu kontenjanlara diğer meslek yüksekokulu/lise mezunlarının başvurusunun önüne geçilmeli ve nitelikli insan ihtiyacı bu kontenjanlardan karşılanmalıdır. Uygulama sınavına girecek adayları belirleme aşaması olan KPSS puan sıralamasında ortaöğretim, önlisans, lisans ayrımı mutlaka yapılmalıdır. Adaylar girdikleri puan türüne göre ayrı ayrı kadrolara başvurmalıdır. Bu sayede sıralama da yapılan adaletsizliğin önüne geçilebilecektir. Öte yandan Avukatlık bürolarında noterlerde çalışanlara yönelik olarak da çalıştırılacakların meslek liselerinin Adalet programı veya Adalet Meslek Yüksekokulundan mezun olma zorunluluğu getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı, <http://www.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 17.04.2016.

Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü,
<http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2014/aramlik/zk1214.htm>,
<http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2014/aramlik/icrakatip.htm>,
http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2015/aramlik/icra_katip.htm,
http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2016/mart/icra_katip_ilan%C4%B1.htm, Erişim
Tarihi: 17.04.2016.

ALKAN, R. M., SUIÇMEZ, M., AYDINKAL, M. ve ŞAHİN, M. (2014). "Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 3 (Aralık), s. 133-140, http://higheredu-sci.beun.edu.tr/pdf/pdf_HIG_1646.pdf, Erişim Tarihi: 29.03.2016.

ALTUNCI, Y. T., SALMAN, C. ve DOĞAN, Z. M. (2009). "Mesleki Eğitim Sorunları ve Yeni Model Arayışları", 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, Antalya, s. 315-318, http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16692_56_08.pdf, Erişim Tarihi: 30.03.2016.

AYDINKAL, M., BİLGİN, M., ŞANÖZ, F. ve DEMİRCİ, D. (Proje Ekibi) (2012). İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim İçin Sektörel Talep Araştırması (Çorum İli Uygulaması), Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı.

AYKAÇ, N. (2002). "Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Yunanistan Örneği)", Milli Eğitim Dergisi, Sayı No: 155-156, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155-156/aykac.htm, Erişim Tarihi: 27.03.2016.

Başbakanlık Mevzuat Bilgi Merkezi,
<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.5015&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Memur%20S%20FDnav,%20Atama%20ve%20Nakil%20Y%F6netmeli%F0i>, Erişim Tarihi: 17.04.2016.

BİÇERLİ, M. K. (2009). Çalışma Ekonomisi, Beta Basım, İstanbul.

BİÇERLİ, M. K. (2011). "Yükseköğretim Sistemimizi İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler Paralelinde Yeniden Yapılandırmak Zorundayız", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt: 1,

Sayı: 3 (Aralık), s. 122-127, http://higheredu-sci.beun.edu.tr/pdf/pdf_HIG_1541.pdf, Erişim Tarihi: 26.03.2016.

CEYLAN, H. ve ERBİR, M. A. (2015). "Meslek Yüksekokullarında Kalite: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Electronic Journal of Vocationals, (Mayıs), s. 99-106, http://www.ejvoc.org/makaleler/may_2015/pdf/11.pdf, Erişim Tarihi: 25.03.2016.

ÇELENK, H. ve ÇAMTOSUN, İ. (2009). "Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kalitesi ve Bu Eğitimin Meslek Yüksekokullarındaki Muhasebe Eğitimine Etkilerine Yönelik Bir Uygulama", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 32 (Temmuz), s. 159-173.

GÜRBÜZ, R. (2011). "Meslek Yüksekokulları Nedir?", METEF Fuarı Sunusu, Ankara.

<https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 15.04.2016.

http://mesbil.meb.gov.tr/genel/orgun_egitim_bilgi.html#adalet_mes_lis, Erişim Tarihi: 28.03.2016.

<http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste>, Erişim Tarihi: 29.03.2016.

<http://www.bilgizamani.net/adalet-bolumu-taban-puanlari.html>, Erişim Tarihi: 30.03.2016.

KARCIOĞLU, R., BİLGİLİ, B. ve YAZARKAN, H. (2010). "Muhasebe Yüksek Öğrenimi Gören Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Mesleğe Yönelik Düşünceleri Üzerine Bir Alan Araştırması", Muhasebe ve Denetime Bakış, s. 1-21.

KUŞAT, N. (2014). "Meslek Yüksekokullarında Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Çalışma: Eğirdir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı Örneği", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (Ocak), s. 65-80.

KÜÇÜKCAN, T. ve GÜR, B. S. (2009). Türkiye'de Yükseköğretim: Karşılaştırmalı Bir Analiz, SETA Vakfı Yayınları, Ankara, <http://arsiv.setav.org/Ups/dosya/24531.pdf>, Erişim Tarihi: 25.03.2016.

Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (Taslak) 2013-2017 (2012). Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

"Meslek Yüksekokullarının Sayısı 802 Oldu", Hürriyet Gazetesi, 31.04.2014, <http://www.hurriyet.com.tr/meslek-yuksekokullarinin-sayisi-802-oldu-26917292>, Erişim Tarihi: 12.04.2016.

Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 (2014). "Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu", Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

Örgenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), 2015 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.

ÖZSOY, C. E. (2015). "Mesleki Eğitim-İstihdam İlişkisi: Türkiye'de Mesleki Eğitimin Kalite ve Kantitesi Üzerine Düşünceler", Electronic Journal of Vocationals, 4. UMYOS Özel Sayısı (Aralık), s. 173-181, http://www.ejovoc.org/makaleler/december_2015_umyos/pdf/21.pdf, Erişim Tarihi: 27.03.2016.

SARI, M. (2014). "Meslek Yüksekokullarında Okuyan Öğrencilerin Sayısal Derslerdeki Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Nedenlerin Öğrenci Görüşlerinden Yararlanarak İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Örneği)", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2 (Mayıs), s. 297-301.

SIDAL, C. (1983). "Mesleki Eğitim ve İstihdam", Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları, (yay. haz.) Nurettin Ergen ve Mustafa Metin, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara, s. 231-250, http://www.ted.org.tr/pdf/ted_turkiyede_meslek_egitimi_ve_sorunlari_ocr.pdf, Erişim Tarihi: 01.04.2016.

TEMEL, M. (1996). "Orta Kademedeki Mesleki ve Teknik Eğitim İle Meslek Yüksekokulları Arasında Uyum Sorunları", 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu, 22-23 Mayıs 1996, Ankara Üniversitesi Basımevi, Çankırı.

TUNÇ, A. (2005). "Yüksekokullarına Sınavsız Geçişin Değerlendirilmesi", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 75-81.

Türkiye'nin İstihdam Stratejisinin İncelenmesi ve Bir Politika Önerisi, Hazine Müsteşarlığı Grubu, Kamu Maliyesinde Karar Alma ve Performans Yönetimi Projesi (TR08IBF103), <https://www.sgb.gov.tr/IPA.....pdf>, Erişim Tarihi: 01.04.2016.

ULUS, L., TUNCER, N. ve SÖZEN, Ş. (2015). "Mesleki Eğitim, Gelişim ve Yeterlilik Açısından Meslek Yüksekokullarının Önemi", Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, s. 168-185.

UZUN, H. ve SARIBIYIK, M. (2015). "İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri", s. 441-447, http://kritik-analitik.com/ISCAT2015_bildiriler/C4-ISCAT2015ID91.pdf, Erişim Tarihi: 27.03.2016.

YÖRÜK, S., DİKİCİ, A. ve UYSAL, A. (2002). "Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, s. 299-312.

Yükseköğretim Kanunu,
[http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu/f439f90b-7786-464a-a48f-9d9299ba8895,](http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu/f439f90b-7786-464a-a48f-9d9299ba8895)
Erişim Tarihi: 29.03.2016.

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAN MEZUN OLANLARIN
ALANLARINDA İSTİHDAMINA İLİŞKİN YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

Recep TEMEL *

Gülçin EROKSAL ÜLGER**

İhsan ÜSTÜNTAŞ***

ÖZET

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) 2015 yılına ait olan *2015-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda* yer alan bilgilere göre, Adalet Meslek Yüksekokullarında, Meslek Yüksekokullarının altında, Uzaktan ve Açık öğretim de dahil olmak üzere toplam 66 adet Adalet programı mevcuttur. Adalet programları, adalet meslek elemanı yetiştirme noktasında önemli ve etkin roller üstlenmektedir.

Adalet Bakanlığı, adalet meslek elemanı olarak her yıl yüksek oranda Zabıt Katibi, İcra Zabıt Katibi ve Mübaşir alımı yapmaktadır. İlgili program ve bölümlerden mezun olanlar ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından İnfaz ve Koruma Memuru olarak Ceza ve İnfaz alanlarında da değerlendirilmektedirler.

Alım şartları incelendiğinde mezuniyet şartına ilişkin, sınavlara ilişkin ve eğitime ilişkin sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunları tespit edebilmek ve çözüm önerileri sunabilmek için çalışmamızın birinci kısmında adalet programlarının genel görüntüsünü, ikinci bölümde adalet programlarının istihdam alanlarını, üçüncü bölümde istihdam alanında yaşanan sorunları, dördüncü bölümde Adalet Bakanlığının geleceğe yönelik istihdam politikalarını ve son bölümde de çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adalet Meslek Yüksekokulu, Adalet Meslek Elemanı, Adalet Programı

---

* Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
recep.temel@bozok.edu.tr

** Öğretim Görevlisi, Bozok Üniversitesi Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu,
gulcin.eroksal@bozok.edu.tr

*** Öğretim Görevlisi, Bozok Üniversitesi Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu,
ihsan.ustuntas@bozok.edu.tr

**EXPERIENCED PROBLEMS IN THE AREA OF EMPLOYMENT OF
GRADUATES FROM VOCATIONAL SCHOOLS OF JUSTICE AND SOLUTION
OFFERS**

ABSTRACT

According to the OSYM's Higher Education Programs And Their Contingency Guide Book 2015, there are 66 Justice Program under the Vocational Schools Of Justice and Vocational Schools. Justice programs play an important and effective roles to educate justice professionals.

Ministry of Justice, employs high incidence of curtors and criers every year. Graduates from justice program, also employ as a guardian in the penal institutions.

According to the employment conditions, there are problems in the areas of job examinations, graduation terms and educational terms. In this study, at the first part we try to explain general view of justice programs, at the second part we try to explain employment areas of justice programs, at the third part we try to explain experienced problems in the area of employment, at the forth part we try the explain future employment politics of Ministry Of Justice, and the last part we try to offer solutions to these problems.

Key Words: Vocational School Of Justice, Justice Professionals, Justice Programme

1. ADALET PROGRAMLARININ GENEL GÖRÜNTÜSÜ

Ülkemizde Adalet kurumlarında ihtiyaç duyulan ara elemanları yetiştirmek üzere yapılandırılmış eğitim birimleri tek çatı altında toplanmamıştır. Bu çerçevede sektöre ara eleman yetiştirmek üzere hizmet veren 37 adet Adalet Meslek Yüksekokulu (Adalet MYO), 29 adet Adalet Programı (25 adet Meslek Yüksekokulları bünyesinde, 4 adet Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim bünyesinde) olmak üzere toplam 66 adet Adalet Programı mevcuttur. Bu toplam içerisindeki 5 okul KKTC’de bulunmakla birlikte bu okulların 3 tanesi Adalet MYO, 2 tanesi Meslek Yüksekokulu altında Adalet Programı niteliğini taşımaktadır. Adalet eğitimi veren bu okullardan 21’inde ikili öğretim yapılmaktadır.

Her sene toplam 10.000 civarında (2015 verilerine göre bu rakam 10.235’tir) öğrencinin Adalet MYO veya Meslek Yüksekokulları altındaki Adalet Programlarına yerleşmektedir. Bunların 5.549 adedi örgün eğitimde, 4.686 adedi Açık ve Uzaktan Eğitim yöntemiyle Adalet Meslek Eğitimi almaktadır.

Türkiye’de örgün olarak 161 lisede Adalet alanında eğitim verilmekte olup; adalet alanının altında da zabıt kâtipliği ve infaz koruma alt dalları bulunmaktadır. Bu öğretim kurumlarının içerisinde 62’sinde İnfaz ve koruma alt dalı, 151’inde zabıt kâtipliği alt dalı, 10’unda ise sadece adalet alt dalında eğitim verilmektedir. (Milli Eğitim Bakanlığı,2016)

2. ADALET PROGRAMLARININ İSTİHDAM ALANLARI

Ön lisans programları arasında en çok rağbet gören alanlardan birisi Adalet Programlarıdır. YÖK’e ve MEB’e bağlı okullarda Adalet eğitimi veren örgün eğitim kurumlarının ve bu kurumlarda eğitim alan öğrenci sayılarının fazlalığı dikkate alındığında Adalet Programlarına ilginin çokluğu anlaşılmaktadır.

Diğer mesleklerdeki istihdam imkanları ile karşılaştırıldığında Adalet Bakanlığı bünyesindeki istihdam imkanlarının yüksek olması bu okullara rağbeti arttırıcı en önemli etki olarak değerlendirilebilir.

İstihdam pratiği açısından yardımcı personel olarak nitelenen adalet eğitimi veren okullardan mezun olan öğrencilerin zabıt kâtiibi, icra kâtiibi, icra müdürü, icra müdür yardımcısı, cezaevi kâtiibi, ceza ve infaz kurumları ile denetimli serbestlik şubelerinde infaz koruma memuru olarak istihdam edilmeleri cazibeyi arttıran diğer bir etkidir.

İcra müdürlüğü haricinde, diğer alanlara girişte KPSS puanı aranmakta olup, KPSS puanına göre yetenek sınavına girerek, mülakatları geçmek esastır. 2015 yılına ait kadro bazında yapılan atamalar Tablo1’de görüldüğü gibidir.

Tablo 1: 2015 Yılına Ait Kadro Bazında Yapılan Alım Sayıları (DPB,2016)

Yıl	Zabıt Kâtibi		İcra Kâtibi		İnfaz Koruma Memuru		Mübaşir		Cezaevi Kâtibi	
	Kadrolu	Sözleşmel	Kadrolu	Sözleşmel	Kadrolu	Sözleşmel	Kadrolu	Sözleşmel	Kadrolu	Sözleşmel
2015	306	3606	150	-	1734	874	15	798	23	63

Adalet programlarından mezun olanların genellikle tercih ettikleri kadrolar Zabıt Kâtipliği ve İnfaz Koruma Memurluğudur. Bu durum nedeni Tablo 1’deki verilerden de açıkça anlaşılmaktadır.

Adalet Bakanlığı bünyesindeki istihdam imkanları her geçen gün artmasına rağmen ihtiyaç duyulan yardımcı eleman sayısı karşılanamamaktadır. Adalet Bakanlığı’nın verilerine göre Ceza infaz kurumlarında görev yapanlar hariç olmak üzere personel sayısı 2010 yılında 32.676 iken bu sayı 6 Şubat 2015 tarihi itibarıyla 53.912’e yükselmiş yani personel sayısındaki artış % 64 olarak hesaplanmıştır. İstinaf mahkemelerinin kurulacağı da göz önünde bulundurursak personel sayısının artırılmasına devam edileceği öngörülmektedir. Ceza infaz kurumları açısından bakıldığında, Ceza infaz kurumu personel sayısı, 2010 yılında 29.348 iken Mayıs 2015 itibarıyla 49.426’ya yükselmiş yani personel sayısındaki artış % 69 olarak hesaplanmıştır. Yeni yapılan ceza infaz kurumları sayısının giderek artması personele olan ihtiyacı da artırmaktadır. (Adalet Bakanlığı, 2015).

2.1. İstihdam Şartları

Adalet bakanlığı ilgili alanlara kadrolu ve sözleşmeli olarak iki türlü alım yapmaktadır. İstihdam için genel şartlar aynı olup özel şartlar açısından farklılıklar gözlenebilmektedir. Genel şartlar aşağıdaki gibidir;

- a) Türk vatandaşı olmak,

- b) İlk defa atanacaklar için yapılacak sınavın son başvuru günü 657 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak
- c) Askerlikle ilgisi bulunmamak veya askerlik çağına gelmemiş olmak, askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş ya da yedek sınıfa geçirilmiş olmak,
- ç) 657 sayılı Kanunun değişik 48/1-A/5 bendinde sayılan suçlardan mahkûm olmamak,
- d) 657 sayılı Kanununun 53 üncü maddesi hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak,
- e) Kamu haklarından mahrum olmamak,
- f) Arşiv araştırması sonucu olumlu olmak.

2.1.1. Kâtiplik Alanları

Genel Şartlar aynı olmak üzere, özel şartlar bakımından;

- a) Fakülte veya yüksekokulların bilgisayar bölümü, adalet meslek yüksekokulları, meslek yüksekokullarının adalet bölümü, adalet ön lisans programı, adalet meslek lisesi veya diğer lise ya da dengi okulların ticaret veya bilgisayar bölümlerinden mezun olmak.
- b) Yukarıda sayılanlar dışında, en az lise veya dengi okul mezunu olup, daktilo ya da bilgisayar dersini başarıyla tamamladığını belgelemek veya en son başvuru tarihi itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip olmak.
- c) Cezaevi kâtipleri için, Adalet Bakanlığı Memur, Sınav-Atama ve Nakil Yönetmeliğinin 6-18/c maddesinde bulunan şartları taşıdığını Sağlık Bakanlığına bağlı tam teşekküllü Devlet hastanelerinden alacakları sağlık kurulu raporu ile belgelemek,

2.1.2. İnfaz Koruma Memurluğu

Kadrolu İnfaz koruma memurluğuna sadece öğrenci olarak alım söz konusudur. Sözleşmeli pozisyonlara ise dışarıdan alım gerçekleştirilmektedir. Özel şartlar bakımından,

- a) En az lise veya dengi okul mezunu olmak,

- b) Erkeklerde 170 cm., kadınlarda 160 cm.'den kısa boylu olmamak,
- c) Boy uzunluğunun santimetre cinsinden son iki rakamı ile kilosu arasındaki fark 13'ten fazla, 17'den az olmamak

2.1.3. İcra Müdürlüğü /İcra Müdür Yardımcılığı /İcra Kâtipliği

Bu üç kadro için atama usullerine dair yönetmelik 18.11.2015 tarihinde değiştirilmiş ve atama şartları ikili bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu yönetmeliğe göre (Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü, 2015);

İcra müdürlüğü ve müdür yardımcılığına ilk defa atanacaklar için genel şartlar aynı olmakla birlikte eğitime yönelik özel şart; “Hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, meslek yüksekokullarının adalet bölümü veya adalet meslek eğitimi ön lisans programı mezunu olmak, öğrenim yabancı ülkede yapılmış ise denklik belgesi almış olmak” olarak belirlenmiştir. Yapılan değişiklikle birlikte icra müdürlüklerine icra kâtipleri arasından atama yapılabileceği öngörülmüş ve İcra kâtipleri arasından yapılacak atamalarda “ İcra kâtipliği olarak fiilen en az bir yıl çalışmış olmak ve yukarıdaki eğitim şartını taşımak ibareleri eklenmiştir.

İcra müdürlüğü için yazılı sınav günümüze kadar ÖSYM tarafından gerçekleştirilmiş olup, icra kâtipleri arasından yapılacak atamalarda kendi aralarında bir yazılı sınavın yapılabileceği de aynı yönetmelikte öngörülmüştür.

İcra kâtipliğine ilk defa atanacaklar için genel şartlar aynı olmakla birlikte, özel şart olarak, “en az lise veya dengi okul mezunu olup, örgün öğretim yoluyla verilen daktilo ya da bilgisayar dersini başarıyla tamamladığını belgelemek veya başvuru tarihinde Millî Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurumu ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip bulunmak” hükmü mevcuttur. Unvan değişikliği yoluyla icra kâtipliğine geçecek olan adaylarda ise “Bakanlık merkez veya taşra kadrolarında fiilen en az bir yıl zabıt kâtipliği olarak görev yapmış olmak ve ilgili eğitim şartını taşıyor olmak” hükmü bulunmaktadır.

Bu yönetmelikle birlikte aslında, zabıt kâtipliğinden icra kâtipliğine; icra kâtipliğinden de icra müdür ve müdür yardımcılığına geçişin yolu açılmış olup, adalet programlarından mezun olanların iş alanları genişlemiştir. Ancak şunu da dile getirmeliyiz ki, icra müdür yardımcılığı sınavı en son 2014 yılında yapılmış olup, o tarihten bu yana adalet

mezunlarının doğrudan başvurduğu önemli unvanlardan birisinin alımı geçici olarak durdurulmuş gibi görünmektedir.

3. İSTİHDAMDA YAŞANAN SORUN ALANLARI

3.1. Mezuniyet Alanına İlişkin Sorunlar

Adalet mezunlarının istihdam edilebileceği alanlar dikkate alındığında lise ve dengi mezuniyet şartının aranması ciddi bir problemi ortaya koymaktadır. Lise alanlarında adalet liselerinin ilgili eğitimi aldıkları gerekçesiyle kabul edilebilir olduğunu söyleyebiliriz ancak ticaret ve bilgisayar bölümlerinden lise mezuniyeti şartı, daha üst düzey yani ön lisans eğitimi alan ve hukuk alanında hukuk nosyonu kazanan adalet programı mezunları için bir dezavantaj görünümündedir. Yine aynı şekilde adalet programı dışında ön lisans düzeyindeki bilgisayar bölümlerinden mezun olanların da bu unvana başvurmaları mezunlarımızın istihdamında önemli bir eksikliği vurgulamaktadır. Adalet Bakanlığı bu mezuniyet alanlarını özellikle kâtiplik alanında araması, kâtiplik iş tanımının sadece klavye ve bilgisayar kullanmak olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Bu anlayış, açık öğretim mezunlarının sadece klavye bilgilerini geliştirerek iş başvurularında bulunmalarını kolaylaştırmaktadır.

Benzer sorun dört yıllık fakülte mezunları için de geçerlidir. Genel ölçüt olarak hukuk fakültesi mezunu olmak belirtilmiş olsa da, herhangi bir dört yıllık fakülte mezunu da bu alanlara başvurabilmektedir. Her yıl binlerce alım yapıldığı düşünülürse, iş bulamayan pek çok fakülte mezununun ilgili unvanlara başvurması kaçınılmaz olmaktadır.

Adalet MYO mezunlarının çoğunluğunun ilk etapta kâtiplik veya infaz koruma memurluğunu tercih ettiğini varsayarsak, sadece klavye bilgisine veyahut bilgisayar bilgisine dayanılarak işe alınma, almış oldukları eğitimi geri plana atmaktadır.

Nitekim öğrenimleri süresince gerçekleştirmiş oldukları stajlarda da benzer sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Adalet eğitimi veren kurumlardan staj amacıyla Adalet Bakanlığı bünyesindeki birimlere gönderilen öğrencilerin bir kısmının aldıkları eğitimle uygun olmayan staj sürçleri yaşadıkları bizzat öğrencilerin ifadelerinden hareketle tespit edilmiştir. (Çay servisi yaptırmak, sadece fotokopi veya getir götür işi yaptırmak, stajın fiilen yaptırılmaması vb.)

Bu alandaki bir başka sorun ise infaz koruma memurluğu alımları ile ilgilidir. Kadrolu alımlarda sadece öğrenci statüsü ile alım yapılmakta olup, 5 aylık bir eğitim süreci bu

öğrencilere verilmektedir. Eğitim süresince verilen derslerin içerikleri incelendiğinde Adalet MYO'ların vermiş olduğu eğitime çok benzer bir eğitimin verildiği Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: Hizmet Öncesi Eğitimde Yer Alan Dersler ve Toplam Ders Saatleri

Sıra No	Dersin Adı	Toplam Ders Saati
1.	Genel Hukuk Bilgisi, Ceza, Ceza Usul Hukuku ve İnfaz Hukuku	24
2.	Türkçe Dil Bilgisi Yazılı Anlatım Türleri ve Resmi Yazışma Kuralları	10
3.	İnsan Hakları	8
4.	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	4
5.	Meslek Etiği	12
6.	Toplumsal İlişkiler ve Sosyal Hizmetler, İletişim	20
7.	Ceza İnfaz Kurumu Yönetimi	24
8.	Ceza İnfaz Kurumu Güvenliği	24
9.	Psikoloji ve Kriminoloji	12
		8
10.	Bakanlık Teşkilatı, Yönetim Hukuku ve Personel Mevzuatı	14
11.	Orantılı Güç Kullanımı (Bedensel Savunma Sporları) (20) Acil Durumlara Müdahale (4) Temel İlk Yardım Bilgisi (4)	28
12.	UYAP	8
13.	Ekip Çalışması	4
TOPLAM		200

Bu kadroya başvuran adalet mezunları daha ayrıntılı aldıkları aynı eğitimleri yeniden almaktadır. Adalet Bakanlığı bu konuda eğitim merkezlerinin oluşturulmasını sağlamışsa da, bu eğitimi asıl vermesi gereken yerler Adalet MYO'lardır.

3.2. Mülakatlar Alanında Yaşanan Sorunlar

İlgili alanlarda yeterlilik sınavını kazanan adayların mülakata yani sözlü sınava alınması esastır. Alım ilanlarında mülakat sınavında hangi konulardan sorumlu olduğu belirtilmektedir. Buna göre mülakat sınavlarında adayın yeterliliğini ölçmek için aşağıdaki hususlar dikkate alınmaktadır;

- a) İlgilinin Atanacağı Kadronun Gerektirdiği Mesleki Bilgi
- b) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilgisi
- c) Genel Kültür Bilgisi
- d) Bir Konuyu Kavrama ve İfade Yeteneği

Soruların bu kapsamda olması gerekirken c ve d şıkları için çok sıra dışı soruların sorulabildiği görülmektedir. Hatta geçtiğimiz yıllarda bu durum televizyonlarda haber konusu bile olmuştur³³. Bu örneğe benzer olarak zabıt kâtipliği mülakatlarında geçtiğimiz senelerde sorulan bazı soru örnekleri aşağıdaki gibidir (kamurehber.net, 2016);

- a) İnsan beyninin ne kadarı sudur?
- b) Bir insan ömründe kaç defa rüya görür?
- c) Uzaya gidecek olsak yanımıza aldığımız herhangi bir eşyanın kaç katı yakıt ile yola çıkmamız gerekir?

Yukarıdaki örneklerden de görüleceği gibi bu sorular, görevin gerektirdiği nitelikler göz önüne alındığında, yeterliliği ölçmeye fırsat vermemektedir.

Bu konuda yaşanan başka bir sorun alanı da alımlarda Adalet MYO mezunlarına öncelik tanınması öngörülmüşken bu önceliğin yeterince sağlanamamasıdır. Adalet MYO mezunlarına öncelik tanınacağı belirtilmiş olsa da, bu öncelik sadece mülakat aşaması için geçerli olmaktadır. Hatta bu durum tamamen ilgili komisyonun inisiyatifine bırakılmış durumdadır. Bazı komisyonlar sadece Adalet MYO mezunlarını tercih ederken, bazıları da mülakata giren diğer adaylar arasında birbirine yakın sonuçlara sahip olanlar arasında Adalet MYO mezunlarına öncelik vermektedir.

3.3. Eğitimle İlgili Sorun Alanları

Adalet hizmetlerinde hâkim ve savcılar kadar diğer yargı çalışanlarının da nitelikli olması gerekmektedir. Bu personel iyi yetişmediği takdirde adalet hizmetlerinin etkili ve kaliteli bir şekilde yerine getirilmesi mümkün olmamaktadır. Daha öncede belirttiğimiz gibi şu

---

³³ İlgili haberi izlemek için; <https://www.youtube.com/watch?v=-Ghk0dc263c>

anda adalet programına sahip MYO'lar ile Adalet MYO'lar sayıca çok fazladır. Programın çokça rağbet görmesi daha fazla Adalet MYO'nun veya adalet programlarının açılmasına neden olmaktadır. Sayıca artan adalet programları ilerde daha önemli bir sorunu gündeme getirecektir. Bu sorun niteliksiz eğitim adını alacaktır ve ilgili unvanlara başvuranların da niteliksiz olmasına yol açacaktır.

Adalet programlarına başvuranların nitelikleri göz önüne alındığında, ilgili programlara sınavsız geçiş yapılabilmesi ön lisans düzeyinde alınan eğitim kalitesini düşürmektedir. Lise düzeyinde alınan eğitim ile ön lisans düzeyinde alınan eğitimlerin birbirinden çok farklı olması hatta adalet alanında eğitim veren liselerin klavye dahil olmak üzere hukuk alanlarında yetersiz eğitim vermeleri ön lisans eğitime başlayan öğrencilerin uyum sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Geçtiğimiz senelerde Mesleki Yeterlilik Kurumu ile yapılan ortak çalışmalar sonucunda lise alanının temel düzenlemeleri yapılmış ancak hala uygulamaya tam olarak konulamamıştır. Lise düzeyinde yapılan yeterlilik belirleme faaliyeti, ön lisans düzeyi içinse hala yapılmamış olup bütün adalet MYO'lar farklı yeterlilik düzeyleri üzerinden eğitimlerine devam etmektedirler.

Bu iki sorunun devamı niteliğinde olan ve çalışma hayatına sirayet eden sorun alanı ise, işe başlayan mezunların teorik bilgi ile pratik uygulamayı bağdaştıramamalarıdır. Çok yoğun teorik eğitim alan mezunlar, işe başladıklarında teorik bilgiyi pratiğe çevirememekte ve iş hayatındaki ilk bir yılları bu sürece adapte olmaya çalışarak geçmektedir. Her ne kadar Adalet Bakanlığı, yardımcı personelin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri için yatırımlarını gerçekleştirmiş olsa da ve hatta mezunlar hukuk bilgisi açısından sıkıntı yaşamamasalar da eğitimlerini pratiğe uygulamakta zorluk çekmektedirler.

Adalet Bakanlığı adalet mezunu olarak istihdam etmek istediği kişilerin, yargısal sürecin idarî görevlerinde yaşanan sorunlar hakkında bilgilendirilmesi için sorun çözmeye odaklı, interaktif olarak tanımlanabilecek şekilde ve öğretim elemanlarının yakın takibinde eğitim almaları gerektiğini (Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2015) düşünmektedir. Ancak mevcut eğitim ve öğretim sürecimiz dikkate alındığında bu kriterin yerine getirilmediği de görülecektir.

Bu alanda yaşanan başka bir sorun da, lise düzeyinde bile adalet alanı alt dallar olarak zabıt kâtipliği ve infaz ve koruma şeklinde eğitimi farklılaştırabilirken, Adalet MYO'lar bu ayrıma henüz ulaşabilmiş değildir. Bu ayrımı yapamamak her bir Adalet MYO'nun farklı alanlarda uzmanlaşma sağlayabilmesinin de önüne geçmektedir.

4. ADALET BAKANLIĞININ GELECEĞE YÖNELİK İSTİHDAM POLİTİKALARI

Adalet Bakanlığı istihdam politikaları ile ilgili olarak gelecekte yapmayı planladığı gelişmeleri hem stratejik planında hem de yargı reformu stratejisinde belirtmiştir. Bu iki belgede adalet programlarından mezun olanlara yönelik önemli düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden bazıları şu şekildedir;

- Yardımcı personel sayısının ihtiyaç durumu gözetilerek artırılması
- Yargı çalışanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin etkinleştirilmesi
- Adliyelerde görev yapan personelin eğitimi için eğitim merkezlerinin kurulmasına ilişkin düzenleme 2014 yılında kanunlaşmıştır. Bu eğitim merkezlerinin 2015 yılından itibaren faaliyete geçirilmesi,
- Bu merkezlerde verilecek eğitimlerin ulusal ve uluslararası alanda kabul edilebilirliğine yönelik akreditasyon çalışmalarının yapılması
- Etik kuralların belirlenmesi ve bu kurallara ilişkin farkındalığın artırılması
- İş tanımlarının, hizmet standartlarının belirlenmesi ve bu standartların işe alım, iş gücü plânlaması ve performans yönetiminde dikkate alınması
- Ceza infaz kurumlarının dış güvenliğinin de Adalet Bakanlığınca sağlanması
- Kamu personelinin seçimi için yapılan sınavlar ile eğitim ile ilgili sınavlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların ilgili idarelerde oluşturulacak komisyonlar marifetiyle çözümü için mevzuatta değişiklik yapılması
- Aynı mahalde birden fazla icra dairesi uygulamasının terk edilerek tek bir icra dairesi kurulması ve icra hizmetlerinin uzmanlaşmış alt bürolar eliyle yürütülmesi amacıyla pilot adliyelerde yeni icra dairesi modeli uygulaması başlatılması
- Adalet meslek yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerin mahkeme ve savcılık kalemlerinde, ceza infaz kurumlarında, icra dairelerinde aldıkları staj eğitimi etkin hâle getirilmesi
- Adalet meslek yüksekokullarında uygulanan müfredatın yeknesak hale getirilmesi için ilgili kurumlarla işbirliği yapılması
- Yüksekokullarda uygulanan programın sektörün ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmesi (mahkeme kâtipliği, savcılık kâtipliği, avukat kâtipliği, icra kâtipliği gibi) için çalışmaların yapılması

- Adalet teşkilatında ihtiyaç duyulan alanlarda (ceza infaz kurumlarının güvenlik hizmetleri gibi) program açılması ya da müfredatta gerekli değişikliğin yapılması

Görüldüğü üzere hem Adalet MYO'lar hem de mezunların istihdamı için yukarıda tarafımızca eksiklik olarak nitelendirilen sorun alanları, Adalet Bakanlığınca çözüme kavuşturulmak istenmektedir. Ancak özellikle eğitim alanında yapılmak istenen değişikliklerin 2015 yılı itibarıyla tamamlanmış olması gerekirken hala bu yönde adımlar atılmamış olması dikkat çekicidir.

Bir başka dikkat çekici nokta ise, yine eğitim alanında, gerek program çeşitlendirmesi gerekse eğitimi yeknesak hale getirmesi ile Adalet MYO'ları güçlendirme eğilimi mevcutken, istihdam edilen adayların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde Adalet MYO'ların devre dışı bırakılmasıdır. Özellikle ceza infaz kurumları ile ilgili program açılması lafzına rağmen, infaz ve koruma programına ilişkin başvurular YÖK tarafından reddedilmektedir.

5. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yukarıda anılan sorun alanlarına ilişkin olarak sunduğumuz çözüm önerileri aşağıdaki gibidir;

- Adalet Programlarının ve bu programlardan mezun olanların sayısı göz önüne alındığında, istihdam politikası olarak belirlenen lise ve dengi ibaresinin acilen kaldırılmalı ve sadece hukuk fakültesi ve adalet programı mezunlarının istihdamı sağlanmalıdır.
- Özellikle kâtiplik alımlarında sadece klavye sınavının değil alan bilgisine dayanan yazılı sınavların da uygulanması gereklidir. Bu sayede Adalet programlarında verilen teorik eğitimin karşılığı alınmış olacaktır.
- Yapılan mülakatlarda adayı baştan elemeye yönelik olarak sorulan alan dışı soruların sorulmasının önüne geçilmeli ve mülakat komisyonlarının bu anlamda denetlenmesinin önünün açılmalıdır.
- İcra müdür ve müdür yardımcılığı kadrolarına yeni alımlar için sınavların yapılması gereklidir. Şu anda icra müdürü olmak isteyen kişi 1 yıl zabıt kâtipliği yaptıktan sonra icra kâtipliğine geçebilmekte ve daha sonrasında 1 sene daha çalışıp icra müdürlüğü sınavına girebilmektedir. Bu durumda mezunların doğrudan başvurduğu İcra

Müdürlüğü ve İcra Müdür Yardımcılığı kadrolarına atanabilmeleri için süreç uzamıştır. Bu durum da Zabıt Kâtipliği kadrosunun önemini artırmıştır.

- Adalet Bakanlığının stratejik planı ve yargı reformu stratejisinde belirtmiş olduğu alanlara ilişkin olarak Adalet MYO'ların aktif rol üstlenmesi gerekmektedir.
- Ceza infaz kurumlarında istihdam edilen infaz koruma memurlarının eğitimini Adalet MYO'lar üstlenmelidir. Bu sayede Adalet Bakanlığının üstlenmiş olduğu eğitim giderleri azalmış olmakla birlikte daha nitelikli personel sağlanmış olacaktır.
- Sınavsız geçişle gelen öğrencilerin yaşadıkları uyum problemleri açısından lise ve MYO müfredatlarının uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Adalet Bakanlığı ile ortak müfredat çalışmaları yapılmalıdır.
- Bu çalışmalar ile ilgili yapılacak olan çalıştaylara tüm paydaşların katılımı ve çalıştaylar sonucunda ortaya çıkacak olan yeterliliklerin Adalet Bakanlığı personel alım politikalarında kullanılması için gerekli yasal zemin oluşturulmalıdır. Bu sayede belirlenen yeterliliklerle ilgili belgelerin sınavla öğrencilere verilebilmesi gündeme gelecek ve kamu kurum ve kuruluşları sadece klavye veya diploma ile değil bu yeterliliklere dayalı alım yapmak durumunda kalacaklardır. Hatta daha da ileri gidersek bu yeterlilikleri sadece hukuk eğitimi veren programlarının kazandıracağı düşünülürse Adalet Bakanlığının ilgili unvanlarda adalet mezunlarına öncelik vermesi gerekecektir. Ayrıca alımlar yeterliliklere dayalı olduğu zaman, hem müfredat, hem eğitim kalitesi okullar açısından olması gereken seviyeye gelecektir. Okullar arası rekabet artacak, eğitim kalitesi de daha yükselecektir.
- Her yıl 10 bin civarında mezun veren ve kaliteli eğitim vermeye çalışan Adalet programlarının sayısının artmasının önüne geçilebilmelidir. Şu anda popüler halde olan adalet programları ileride doygunluğa ulaşacağı için YÖK şimdiden ilgili çalışmaları yaparak daha fazla adalet programının açılmasını önlemelidir.
- Adalet mezunlarının istihdam alanları olarak sınırlı sayıda alan sayılabilmektedir. Aslında tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hukuk servisleri adalet mezunları için istihdam alanı olabilir. Bu nedenle tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hukuk servislerine istihdam edilecek personelin Adalet programı mezunu olması personel politikası haline getirilmeli ve bunun için yasal çalışmalar yapılmalıdır.
- Mevcut adalet programlarının fiziki imkânlarının artırılması da en önemli çözümlerden birisidir. Adalet Bakanlığının hedefleri arasında da yer alan interaktif ve gerçeğe yönelik uygulamalı eğitimlerin geliştirilmesi, mezunların istihdamında yaşanan sorunları en aza indirgeyecektir.

SONUÇ

Sayıları hızla artan adalet programları, adalet hizmetlerinin yerine getirilmesinde önemli roller üstlenmektedir. Adalet hizmetlerinin her alanında ara eleman olarak fonksiyon üstelenen mezunların verimli çalışmaları ve kaliteli hizmet üretmeleri alanlarında istihdamları ile mümkün görünmektedir. Günümüzde adalet programlarından mezun olan adayların tam anlamıyla kendi alanlarında istihdam edildiğini söylemek mümkün değildir. Alım koşullarındaki mezuniyet şartları, mülakat aşamasında ve eğitim alanındaki eksiklikler mezunların istihdamında sorun alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Binlerce mezun verildiği dikkate alındığında, devletin en temel ve önemli hizmetlerinden birisi olan adalet hizmetlerinin; bu alanda eğitim almış, teorik bilgisi tam ve pratik bilgiye daha çabuk adapte olabilen kişilerin istihdam edilmesi ile etkin ve verimli olarak sağlanabileceği açıktır. Bu konu ile ilgili olarak Adalet Bakanlığının istihdam politikalarında değişikliğe gitmeyi hedeflediği stratejik planında ve yargı reformu stratejisinde ortaya konmuştur. Ancak, zamanlama açısından bakıldığında henüz bir gelişme ortaya konamadığı dikkati çekmektedir. Adalet MYO'lar olarak ortaya koyduğumuz çabalar da maalesef bu nedenle etki gösterememektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, istihdam edilen mezunların, yaşadıkları sorun alanlarının ortadan kaldırılmasına yönelik çözümlerin bir an önce hayata geçirilmesi, bu noktada Adalet MYO'lar ile Adalet Bakanlığının ciddi bir işbirliği içerisinde çalışması ve sistemli bir şekilde Adalet programları mezunlarının iş hayatına dahil edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ADALET BAKANLIĞI, Stratejik Plan 2015-2019,
<http://www.adalet.gov.tr/Bakanlik/StratejikPlan/Stratejik-Plan-2015-2019.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2016
- ADALET BAKANLIĞI PERSONEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2015), İcra Müdür Ve Yardımcıları İle İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama Ve Nakil Yönetmeliği,
<http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2016/mart/EK-2%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0K.pdf>, Erişim Tarihi: 12.03.2016
- ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI (2015), Yargı Reformu Stratejisi, http://www.sgb.adalet.gov.tr/yargi_reformu_stratejisi.pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2016
- DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI, Süresi Geçmiş İlanlar,
http://euygulama.dpb.gov.tr/dpb_web/menu/arsiv.aspx?k=&y=0&ktg=0, Erişim Tarihi: 15.03.2016
- KAMUREHBER.NET, <http://www.kamurehber.net/zabit-katibi-mulakat-sorulari-butun-adliyeler.html>, Erişim Tarihi: 15.03.2016
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ, Okullarımız, <http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste>, Erişim Tarihi: 15.03.2016
- ÖSYM (2015), ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu,
<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015-OSYSKONTKILAVUZU01072015.pdf>, Erişim Tarihi: 15.01.2016

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARININ (AÇIK ÖĞRETİM,
UZAKTAN VE ÖRGÜN EĞİTİM) DEĞERLENDİRİLMESİ**
**THE SCHOOL OF JUSTICE (ON LEARNING, REMOTE AND
FORMAL EDUCATION) EVALUATION**

Muammer Enes Mete³⁴

ÖZET

Hukukun temel kavramlarına ve hukuk metodolojisine ilişkin temel kavramlardan hareketle yalın hukuk sorunlarını çözebilen, demokrasi, laiklik, sosyal devlet ve hukukun üstünlüğü gibi vazgeçilmez ilkeleri benimsemiş, hukuk mesleğinin gerektirdiği dürüstlük, adalet ve etik anlayışın bilincinde, yaşam boyu ve kendi kendine öğrenme becerisini kazanmış adalet yardımcı hizmet personeli yetiştirmeyi hedefleyen Adalet Meslek Yüksekokulları, bu nitelikleri sağlama noktasında yetersiz kalmaktadır. Özellikle açık öğretim ve uzaktan eğitim okullarının öğrenim görme koşullarını incelediğimizde teorik bilgiye dayalı, uygulamaları eğitimden uzak oldukları görülmektedir.

Mesleki öğrenci gelişimi açısından, örgün eğitimle kıyasladığımızda ise, örgün eğitimde okumakta olan ve mezun olan kişilerin daha donanımlı, mesleki zorlukları ve mesleki terimleri bilen, kişiler olduğu bilinen bir gerçektir. Buna rağmen her geçen gün örgün eğitimin avantajları açıktan ve uzaktan eğitim karşısında azalmaktadır. Örneğin DGS’de açıktan ve örgün okuyan öğrencileri ayrı ayrı kontenjanlara tabi tutan 900 kodunun kaldırılması. Bu kodun kaldırılmasıyla açıktan okumayı tercih etmeyen öğrencilerin mağdur olduğu göz önüne alınarak 900 kodunun tekrardan yürürlüğe girmesi gerekmektedir.

Zabıt Kâtipliği, İnfaz Koruma Memurluğu ve Mübaşirlik gibi meslek grupları açısından değerlendirecek olursak Adalet Meslek Yüksekokulu Örgün eğitimde okumakta olan ve mezun olmuş öğrencilerin bu meslek gruplarında çalışmak adına almış oldukları eğitime karşın, diğerlerine göre hiçbir öncelik tanınmadan değerlendirmeye tabi tutulması hakkaniyeti aykırı olmakta ve liyakatler noktasında eksiklikler doğurmaktadır. Bu sebepler sonucu meslek gruplarının ve Adalet Meslek Yüksekokullarının itibarı ve tercih edilebilirliği her geçen gün azalmaktadır. Bu sorunlar çerçevesinde, çözüm önerileri bu çalışma da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adalet Meslek Yüksekokulları, 900 Kod, Mesleki Yeterlilik, Örgün/Açık öğretim sorunsalı

---

³⁴ Öğrenci, Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, sbs_enes_mete@hotmail.com

ABSTRACT

Can solve movement simple legal problems of the basic concepts of the basic concepts and jurisprudence of law, democracy, adopted indispensable principles such as the rule of the welfare state and the law, honesty required by the legal profession, justice and awareness of ethics, life and help justice has gained the self-learning skills staff training services targeting the School of Justice, remains incapable of providing these qualities. When we examine the particular conditions of open learning and distance education schools to study theoretical knowledge-based, it is seen that from education applications.

In terms of professional development of students, if we compare with formal education, have been studying in formal education and graduate to the more equipped, knowing professional challenges and professional terms, it is a known fact that people. Despite the advantages of formal education, open every day and is declining in the face of distance education. For example, open the DGS' and the formal abolition of the 900 students studying in the code which subject to separate quotas. Considering that this code was the victim of students who prefer reading to open the abolition of the 900 code is required to enter into force again.

Memorandum clerk of Execution Protection Office and we will evaluate in terms of professional groups such as servant School of Justice is studying in formal education and graduating students despite the training they have received in the name of work in this occupational group, the others being contrary to equity be assessed without any priority and lack of merit point It raises. This causes the reputation and desirability of the result of professional groups and Vocational School of Justice is decreasing every day. In the framework of these problems, solutions will be discussed in this study.

Key Words: Justice Vocational Schools, Code 900, Vocational Qualifications, formal / Open University problematic

GİRİŞ

Adalet Meslek Liseleri ve Adalet Meslek Yüksekokulları ayrı düşünülemez çünkü aynı amacı hedeflemektedirler. Adalet Meslek Liselerinin Eğitim süresi 4 yıldır. Meslek liselerinin Zabıt Katipliği, İnfaz Koruma memurluğu ve Adalet bölümlerinden mezun olanlar “Adalet” ön lisans programına sınavsız geçiş için başvurabilirler.

ÖSYS puanları ile meslek liselerinin sınavsız geçiş için belirlenen bölümleri dışındaki bölümlerden ya da liselerden mezun olanlar veya olacaklar sınavsız yerleştirme sonunda ek yerleştirme ile kontenjan açığı olan programlara yerleştirilebileceklerdir. Bu bölüme girebilmek için ÖSYM Başkanlığınca yapılan Öğrenci Seçme Sınavına (ÖSYS) girmeleri yeterlidir.

“Adalet” ön lisans programını başarı ile bitirenler, ÖSYM tarafından açılan sınavda başarılı oldukları takdirde, Hukuk Fakültesi ve Kamu Yönetimi alanlarındaki örgün veya açık, dört yıllık lisans programlarından birine dikey geçiş yapabilirler (DGS).

Eğitim süresince adalet meslek yüksekokullarında öğrencilere, adalet hizmetlerinin gerektirdiği nitelikler göz önünde bulundurularak teorik ve uygulamaya yönelik bilgiler verilir. Bölüm mezunları, açılacak sınavlarda başarılı olmak kaydıyla mahkemelerin yazı işleri müdürlüğü veya yardımcılığı, icra müdürlüğü veya yardımcılığı, zabıt katipliği görevlerine atanmaktadır. İnfaz kurumlarında, noterlerde, resmi veya özel bankalarda, çeşitli kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda “Hukuk Müşavirliği” bölümlerinde iş bulma olanağına sahiptirler (Renklinot, 10.04.2016).

Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda adalet meslek lise ve yüksekokullarında okumuş ve okumakta olan öğrencilerin iş bulma olasılıklarının yüksek olduğu düşünülmektedir. Uygulanmakta olan bazı yanlış kararlardan dolayı durum ne yazık ki böyle değildir. Bu yanlış kararlar neticesinde okumakta olan ve mezun olan öğrencilerin çoğu işsiz kalmakta ve adalet meslek lise ve yüksekokulları, kuruluş amaçlarını yerine getirememe durumuna düşmektedir (erenkoy.k12.tr/, 10.04.2016).

1. ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

Adalet meslek yüksekokulları hakkında genel bilgi aşağıda alt başlıklarla kısaca özetlenmiştir.

1.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, kazanmış olduğunuz üniversitenin bulunduğu yere gitmenize gerek kalmadan eğitim ve öğretim hizmetini mevcut teknolojik donanımla gerçekleştirmenizi sağlayan sistemi sahiptir. Öğrenci merkezli tanımlayacak olursak ta; Öğrencilerin canlı, görüntülü, sesli olarak eğitim hizmeti sunan ve tekrar tekrar izleyebilecekleri ders kayıtlarıyla sınavlara hazırlanmaları için kolaylık sağlayan sisteme sahiptir (Gediz Üniversitesi, 11.04.2016).

1.2. Açık Öğretim

Açık öğretim bir uzaktan eğitim sistemidir. Bulduğunuz ilde bulunan açık öğretim büroları vasıtasıyla mezun olana kadar bütün işlemlerinizi gerçekleştirebilir ve sınavlara bulunduğunuz şehirlerdeki okullarda girebilirsiniz. Sınavlara açık öğretim bürolarından edindiğiniz kitaplarla, TV yayınlarından veya Anadolu Üniversitesi e-öğrenme sistemi ile hazırlanabilirsiniz ve en fazla 2 dersten borçlu olarak bir üst sınıfa geçebilirsiniz (Anadolu Üniversitesi, 11.04.2016).

1.3. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; kazanmış olduğunuz üniversitenin bulunduğu şehre gidip orada eğitim süresince ikamet etmenizi gerektiren, maddi ve manevi zorluklar yaşamanıza, daha zorlu sınavlarla karşı karşıya kalmanıza ve kâtiplik mesleği için gerekli olan zorlu klavye dersini almanıza, yazın staj yapmanızı şart koşan bir eğitim sistemine sahiptir. Fakat bu zorluklar sizlere mesleki ve psikolojik açıdan kendinizi geliştirme fırsatı tanıyan ,hayatınızda kendi ayaklarınız üzerinde durmanızı , kendi kararını kendi verebilen ,almış olduğu kararları uygulamaya koyabilen, kendini geliştirmiş, sorumluluk sahibi bir birey olmanızı sağlamaktadır (Uşak Üniversitesi, 11.04.2016).

2. OKUMAKTA OLAN ÖĞRENCİLERİN YAŞAMIŞ OLDUĞU SIKINTILARIN DOĞURMUŞ OLDUĞU OLUMSUZ DURUMLAR

“Her gayesiz hareket, bir şaşkınlıktır.”

(ALİ SUADA)

Adalet Meslek Yüksekokulunun tercih edilirliliği: öğrencilerine DGS ile hukuka geçme şansı tanınması, zabıt katipliği, infaz koruma memurluğu, mübaşirlik gibi mesleklerin eğitimini almaları ve öncelik tanındığı düşüncesi, özelde kolay bir şekilde iş bulabileceğini düşünmesinden dolayı yüksektir. Lakin okula kayıt yaptırdıktan sonra değişen bazı uygulamalar neticesinde yukarıda saydığımız tercih edilebilirliği nedenlerinin değiştiği ve bilakis azaldığı bilinmektedir. Durum böyle olunca öğrenciye kafasında ‘ben mezun olduktan sonra iş bulamayacağım, bu okulu boşuna okuyorum bana hiç bir avantajı yok’ gibi düşüncelere neden olduğu; okulda gösterilen derslerin onu meslek hayatına hazırlasa da iş bulamayacağını düşündüğünden okul derslerinin önemsizleşmesi veya okul birinciliğinin öğrenci gözünde bir şey ifade etmemesine neden olmuştur (Mesleki Dersler, 11.04.2016).

Yukarıda belirtilen olumsuz durumların farkında olan öğrencinin geriye maalesef fazla seçeneği kalmaktadır. Öncelikle ya tekrardan üniversiteye hazırlanacak ya da sadece okulu DGS ye girebilmek için okuyup, DGS’ye yönelik çalışmaya başlamasına neden olacaktır. Ki şu anda bu düşüncede olan çok fazla okuyan öğrenci bulunmaktadır. Ve bu düşüncedeki öğrencilerde örgün eğitim ve uzaktan eğitim arasındaki eğitim farkını bildiğinden ve DGS’ye daha iyi hazırlana bileceği, daha çok zaman ayırabileceği eğitim türünü seçmekte yani uzaktan eğitimi seçmektedir. Bu seçimi yapmalarının bir diğer nedeni de 900 kodun kaldırmasından kaynaklanmaktadır. Bu gibi durumlar örgün eğitimi vasıfsız kılmaktadır. (Dikey Geçiş Sınavı, 12.04.2016)

Belirtilen durumları değerlendiren bir öğrencinin hedef belirleme konusunda sıkıntılar yaşayabileceği görülmektedir. Hedef belirleme konusunda sıkıntı yaşayan bir kişinin ise ebetteki nasıl çalışması gerektiği, ne kadar çalışması gerektiğini belirlemesi imkânsızdır. Böylelikle de hedef belirleyememesinin sonucunu da işsizlikle ödemek zorunda kalmaktadır.

3. ÇÖZÜM BEKLEYEN SORUNLAR VE NEDENLERİ

Çözüm bekleyen sorunlar ve nedenleri aşağıda kısaca belirtilmiştir.

3.1. DGS 900 Kod Kaldırılması

Adalet Meslek Yüksekokulları mezunlarına öncelikle DGS gibi bir yolunda açılması verimli bir uygulamadır, bu okullardan mezun olan öğrencilere ek bir avantaj sağlamaktadır. Ancak 2014 yılı içerisinde Danıştay 8. Dairesi tarafından daha önceden açıktan ve örgünden okuyan öğrencilerin DGS ile belirli oranlarda hukuka geçmesini sağlayan 900 kodunun kaldırılmasıyla adalet meslek yüksekokulu örgün öğretimde okumakta olan ve mezun olan öğrenciler mağdur olmuşlardır (Dikeygeçiş, 12.04.2016).

900 kodunun kaldırılma gerekçesi olarak da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun gerekçesinde şu ifadeler yer almaktadır: ‘‘Yükseköğretim Yönetmeliğinde, açık öğretim öğrencileri ile aynı öğretim programına göre örgün öğretim öğrencileri arasında öğrenci hakları bakımından fark bulunmadığı gibi her iki yoldan mezun olanların eşit hak ve yetkilere sahip olacakları’’ kuralına yer verildiği belirtildi. Ancak bu karar alınırken örgün öğretimde okuyan öğrencilerin bu okullardan mezun olmak için ailelerinden farklı illerde okumaları, düzenli olarak derslere girmeleri, klavye geliştirmek zorunda kalmaları, staj yapmaları gibi durumlar örgün eğitimde okuyan öğrencilerin DGS’ye hazırlanmalarını büyük bir oranda etkilemekte ve zamanlarının çoğunu bu belirtmiş olduğumuz uygulamalara ayırmaktadırlar. Durum böyle olunca uzaktan eğitimde okuyan öğrencilerin okula gitme zorunluluğu olmaması, staj yapmamaları, klavyeden muaf tutulmaları maddi ve manevi olarak örgün eğitime göre daha elverişli ortamlara sahip olmaları göz önünde bulundurulduğunda verilen bu kararın doğruluğu tartışılır niteliktedir.

Elbette açıktan ve uzaktan okuyan öğrencilerin sınavlara girdiği yadsınamaz ancak AÖF deki sınavların içeriği geçmiş yıllarda çıkan sorularla aynı olduğu veya oldukça benzer olduğu görülmektedir. Hâl böyle olunca açıktan okuyan öğrencilerin sınavlardan önce sadece çıkmış sorulara bakarak çalıştığı ve yeterli bilgiye sahip olmamasına rağmen mezun olduğu ayrıca DGS’ ye hazırlanmalarına engel teşkil edecek nitelikte olmadığı bilinmektedir (Anadolu Üniversitesi, 13.04.2016).

3.2. Zabıt Kâtipliği, İnfaz Koruma Memurluğu, Mübaşirlik Mesleklerinde Adalet Meslek Liseleri ve Yüksekokullarına Az Kadro Verilmesi

Öncelikle bu sorunun varlığı memur ihtiyacının azlığından kaynaklanmamaktadır. Adalet Bakanlığı alımlarını; adalet meslek lise ve yüksekokulu mezunu öğrencileri ile kıyaslayacak olursak alınan personel sayısının mezun sayısına göre neredeyse, mezun olun öğrencilerin tamamını işsizlik kavramıyla yüzleşmelerini engelleyecek niteliktedir. Bu sorunun varlığı bu kadar fazla kişi alınırken ve belirtilmiş olunan meslekler için açılmış olan meslek okulları bulunmasına rağmen bu okullarda okuyan ve okumuş öğrencilere hiçbir öncelik tanınmamasından ya da yetersiz oranda tanınmasından kaynaklanmaktadır. Mezun olan öğrenciler belirtilen mesleklerin mülakatlarına girdiklerinde hiçbir öncelik tanınmamasının yanı sıra belirtilen mesleklerin okullarında okuduklarından diğer kişilere nazaran daha zor sorularla karşı karşıya kalması öğrencileri büyük bir baskı altına almakta ve stres yapmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle adalet meslek yüksekokulu öğrencisi ve mezun kişiler çoğunluğa bakılacak olursa başarısız olmaktadırlar (Adalet Bakanlığı, 13.04.2016).

3.3. Zabıt Kâtipliği, İnfaz Koruma Memurluğu, Mübaşirlik Meslekleri Başvuru Esnasında KPSS Ortaöğretim, Ön lisans, Lisans Ayrımı Yapılmaması ve Adalet Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin KPSS Seçim Sorunu

Bilindiği üzere KPSS orta öğretim, ön lisans ve lisans sınavları arasında zorluk bakımından farklar bulunmaktadır ve belirtilen meslek grupları başvurularında bu zorluk farkı göz önüne bulundurulmamaktadır. Bizi ilgilendiren kısmı ise şöyledir: Adalet Meslek Yüksekokullu öğrencileri ve mezunları belirtilen meslek grupları için KPSS den en az 70 almaları gerekmektedir ve 70 den daha da yüksek puan alan adayların belirtilen meslek gruplarına başvurularının kabul edilme olasılığı daha yüksek olacağından adalet meslek yüksekokulu öğrencilerinin ve mezunlarının KPSS den daha yüksek bir puan almaları gerekmektedir. Yüksek puan alması gerektiğini bilen öğrencide şayet dikey geçişi düşünmüyorsa ve adalet meslek yüksekokulu mezunlarına öncelik tanınmadığının bilincindeyse; daha kolay olan orta öğretim KPSS' ye gire bilmek için mezun olma durumunda olmasına rağmen mezun olmama yolunu seçmektedir. Bu durumu erken fark eden bir öğrenci okul birinciliğine oynaması gerekirken acaba hangi dersimi bıraksam düşüncesine bürünmektedir (Adalet Bakanlığı, 15.04.2016).

3.4. Uzaktan eğitim ve Açık Öğretim Mezunlarının; Örgün Eğitime Göre Mesleki Yeterliliğe Sahip Olmaması

Uzaktan eğitim ve açık öğretim mezunlarının mesleki yeterliliğe örgün eğitim kadar sahip olmadığı: klavye dersi almamaları, staj yapmamaları, girmiş oldukları sınavlara ise sadece çıkmış sınav sorularını ezberleyerek girdikleri, nedeniyle düşünülmektedir.

Zabıt kâtiplerinin, infaz koruma memurlarının ve mübaşirlerin iş yoğunluğu ve bu mesleklerin hata kaldırmayan statüde olmaları da göz önünde bulundurulunca uzaktan eğitim ve açık öğretim mezunlarının belirtilen mesleklere hazır olmadıkları aşikârdır (Milli Eğitim Bakanlığı, 15.04.2016).

3.5. Sözlü Mülakatlarda Hak Kaybına Zemin Hazırlanması ve Sözlü Mülakatlarda Karşı Karşıya Kalınan Sorunlar

Zabıt Katiplik, İnfaz koruma memurluğu ve mübaşirlik meslekleri mülakatlarının büyük öneme sahip kısmı sözlü mülakatlardır. Belirtilen meslek gruplarının sözlü mülakatlarında geçmiş yıllarda hak kaybına uğrayan kişilerin olduğu ve halen hak kaybına neden olabilecek zeminin bulunduğu öğrenci tarafından düşünülmektedir. Bu durumun varlığı neticesinde adaylar herkesin hak kaybı yaratacak eylemler içerisinde bulunduğunu düşündüğünden, adayları başkalarının hak kaybına neden olacak eylemlere itmektir. Bu demek değildir ki devletimiz bu hak kaybına göz yummaktadır. Elbette ki devletimiz hak kaybına engel olmak için: denetimleri arttırdığı, mülakatların çoğunun Ankara'da yapılmaya başlanması gibi önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Maalesef yeterliliği tartışılır niteliktedir.

Sözlü mülakatlarda yukarıdaki belirtilen durumun varlığını bilen ve bu yolları tercih etmeyen adaylar sözlü mülakatlara ne yazık ki hükmen mağlup olarak girmektedirler. Bu durumun varlığının farkında olmalarından da çoğu adayın elenme korkusuna sahip olduğu bilinmektedir. Neticede sözlü mülakatlarda heyecanlarının, streslerinin kurbanları olup elenmektedirler (Katipler, 15.04.2016).

3.6. Kâtiplik Klavye Mülakatlarında Yazdırılan Metinlerin Zorluk Farkları ve Şans Faktörü

Katiplik mesleği için başvurmuş adayların KPSS' den almış oldukları puana göre sıralama yapılmakta ve bu sıralama neticesinde alınacak personel sayının 20 katı kadarı klavye mülakatına girmeye hak kazanmaktadır. Klavye mülakatında da 3dakikada 90 barajı

gözetilerek en yüksekten en düşüğe sıralama yapılmakta ve alınacak personel sayısının 3 katı kadarı da sözlü mülakata girmeye hak kazanmaktadır.

Klavye mülakatının önemi oldukça yüksektir. Bu öneme sahip olmasına rağmen bazı yanlışlar neticesinde mağduriyet yaşamış adaylar bulunmaktadır. Bu mağduriyetin nedeni ise, klavye metinlerinde zorluk farkı bulunmasından ve metin seçiminin şansa bırakılmasından kaynaklanmaktadır. Tabi ki de zorluk derecesi öznellik ifade etmektedir. Lakin bazı kriterler göz önüne alındığında zorluk hakkında nesnel bir değerlendirme yapmak mümkündür. Bu kriterleri klavye metinleri için şöyle sıralayabiliriz:

- a) Kelimelerin uzunluğu
- b) Kelime içerisindeki harflerin birbirine olan uzaklığının değişmesi
- c) Türkçede az kullanılan harflerin fazla olması
- d) Noktalama işaretlerin fazla olmasıdır.

Bu temel ölçütler göz önüne alınarak nesnel bir zorluk farkı anlayışı ortaya koymak mümkündür (Katipler, 15.04.2016).

SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kâtiplik, infaz koruma memurluğu ve mübaşirlik meslekleri için açılmış olan adalet meslek lisesi ve yüksekokulları öğrencilerine ve mezunlarına yasal olarak öncelik tanınması ve alınacak memur sayısının % 75'inden az olmayan kadroya sahip olmaları gerekmektedir.

Belirtilen meslek gruplarına başvurabilecek 3 farklı ana grup bulunmaktadır. Bu gruplar; adalet meslek lisesi mezunları, adalet meslek yüksekokulu öğrencileri ve mezunları ve KPSS' dan belirtilen meslek grupları için 70 barajını geçip belirtilen mesleklere başvuran kişiler olarak sıralanabilir. Ancak bu belirtilen grupların farklı sıralamalara tabi tutulması gerekmektedir. Lakin belirtilen sorunlar içerisinde yer alan KPSS ortaöğretim, ön lisans, lisans ayrımı yapılmaması durumu belirtilen çözüm önerisiyle çözüldüğünde, 3 ana grubun kendi içerisinde ayrılması gerekmektedir.

Adalet meslek lisesi ve yüksekokulu öğrencilerinin okul başarı puanları KPSS puanlarının üzerine eklenmek suretiyle sıralamaya tabi tutulmaları; daha bilgili ve donanımlı adalet meslek yüksekokulu öğrencilerinin Adalet Bakanlığı Teşkilatlarının bünyesinde çalışmasını sağlayacaktır. Belirtilen uygulamanın uygulanmaya konmasıyla da adalet meslek lisesi ve yüksekokulu öğrencilerinin okul birinciliği için kıyasıya yarışa girmelerine, hedef belirleme konusunda sıkıntı yaşamamalarına yol açacaktır.

Sözlü mülakatların aşama aşama olması gerekmektedir. Birinci aşama olarak farklı illerden Adalet Bakanlığının belirleyeceği adliye çalışanlarının farklı illerde mülakatlarda görevlendirilmesi ve bu görevlendirme işleminin ise sözlü mülakata 3 gün kala açıklanması gerekmektedir. 1. Aşama sonunda alınacak aday sayısının 2 katı kadarı İkinci aşamaya yani personel alımı yapan adliyenin cumhuriyet başsavcısının da içerisinde bulunduğu bir komisyon tarafından tekrardan sözlü mülakata tabi tutulmaları işlemine geçmeleri gerekmektedir. Bu uygulamalar neticesinde sözlü mülakatlar daha da zorlaşacak ve hak kaybına neden olan davranışlar neredeyse imkânsızlaşacaktır.

DGS 900 kod tekrar yürürlüğe girmelidir. Böylelikle eğitim seviye oranınca, adaletli bir şekilde kontenjan uygulanmasına geçmişteki gibi devam edilmiş olunacaktır.

Kâtiplik uygulama sınavı metinlerinin belirtilen nesnel değerlendirme ölçütü ile hazırlanması gerekmekte ve şans faktörünün payı olabildiğince azaltılmalıdır ayrıca metinlerin mülakattan 10 gün önce yayınlanmasına son verilmelidir. Böylelikle şans

faktörü ortadan kalkacak ve Adalet Bakanlığı personelinin daha donanımlı kişilerden oluşması sağlanacaktır.

Belirtildiği gibi Adalet meslek yüksekokulu; örgün öğretim ve uzaktan eğitim arasında farklılıklar bulunmaktadır, bulunmalıdır da. Alınan ve alınacak kararlarda bu farklılıklar gözetilmelidir. Ayrıca AÖF'nin yapmış olduğu sınavların, örgün eğitim sınavları oranında zorlayıcı olması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama Ve Nakil Yönetmeliği (2003).
<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.5015&MevzuatIli ski=0&sourceXmlSearch=Memur%20S%FDnav,%20Atama%20ve%20Nakil%20 Y%F6netmeli%F0i>, Erişim Tarihi: 17.04.2016.

KUZGUN, Yıldız, Prof. Dr. “Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler Rehberi”, ÖSYM Yayınları, Haziran 2000, Ankara

ÖSYM Sınav Kılavuzları

Temel Britanica Ansiklopedisi 1. cilt 25 sayfa, 2. cilt 190, 191 sayfa, 8. cilt 214, 215, 216 sayfa

Ana Britanica Ansiklopedisi 1. cilt 72 sayfa, 3. cilt 416, 417 sayfa, 16. cilt 52 sayfa, 24. cilt 71 sayfa, 27. cilt 206, 207 sayfa, 32. cilt 112 sayfa

Yükseköğretim Kurulu Mevzuatı. Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlarına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik Resmi Gazete Tarihi: 22.05.2002 Resmi Gazete Sayısı: 24762

Dikeygeciş.[http://www.dikeygecis.org/10463/\(2015\)](http://www.dikeygecis.org/10463/(2015))

<https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-fakultesi-onlisans-programlari-2-yillik/adalet>

Gedizuzem. Uzaktan Eğitim <http://uzem.gediz.edu.tr/uzaktan-egitim-nedir>

ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ(2016)

İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü Mesleki Bilgi Eğitim Merkezi
http://mesbil.meb.gov.tr/genel/orgun_egitim_bilgi.html#adalet_mes_lis Son
Güncelleme: 15.11.2009

Mesleki Dersler.<http://www.meslekidersler.com/meslek-bolumleri/adalet-alani.html>
(20.05.2015)

Uşak Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu. Hakkımızda
<http://adaletmyo.usak.edu.tr/1222> (26 07 2012)

**ADALET MSELEK YÜKSEKOKULLARI MEZUNLARI İÇİN İSTİHDAM
POLİTİKASI TARTIŞMALARINA BİR KATKI: ADALET BAKANLIĞI
STRATEJİK PLANLARININ STRATEJİK İNSAN KAYNAKLARI
PLANLANMASI AÇISINDAN ANALİZİ**

Vahdettin AYDIN³⁵

Osman Kürşat ACAR³⁶

---

³⁵ Yardımcı Doçent, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

³⁶ Yardımcı Doçent, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA DİKEY GEÇİŞ SINAVI UYGULAMASINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER

Havva Gül Şahan*

Özet

Bu çalışmada Dikey Geçiş Sınavı ile önlisans sonrası hukuk lisans eğitimi alabilme imkanının hukuk eğitimi ve Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerindeki etkileri ve sonuçları incelenmiştir. Bilindiği üzere Adalet Meslek Yüksekokulu mezunları Dikey Geçiş Sınavı ile Hukuk Fakültelerinde öğrenimlerine devam edebilmektedirler. Adalet Önlisans Programı mezunlarına Dikey Geçiş Sınavı ile Hukuk Fakültelerine geçiş hakkının tanınması programın cazibesini arttıran etkenlerden biridir. Yapılan düzenlemelerle bu imkan örgün öğretim önlisans öğrencilerinin yanı sıra ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim Adalet Önlisans programı öğrencilerine de tanınmış durumdadır. Sınav merkezi sistemle yapılmakta ve sınav sonucuna göre önlisans mezunları Hukuk Fakültelerinin belirlemiş olduğu kriterlere göre derslerin bir kısmından muaf tutulmakta ve okulu 4 yıldan daha kısa bir sürede bitirebilme imkanına sahip olmaktadır. Biz de bu çalışmada söz konusu kriterleri, fakültelere göre değişen ilgili uygulama farklılıklarını değerlendirerek bu durumun hukuk eğitimi bakımından oluşturduğu sonuçlar üzerinde duracağız.

Anahtar kelimeler: Dikey geçiş sınavı, Adalet önlisans programı, önlisansstan lisansa geçişte yeknesaklık.

---

* Özel Hukuk Araştırma Görevlisi, Kırıkkale Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu.

GİRİŞ

Hukuk eğitimi sırasında ve sonrasında sınavlar, gerek sınav türünün öğrencinin yeterliliğini ölçme değerlendirme kabiliyeti bakımından gerekse sonuçları bakımından her zaman akademisyenler ve uygulamacılar arasında tartışılan konuların başında gelmektedir. Ülkemizde gerek hukuk eğitimi³⁷ ile ilgili gerek hukuk fakültelerinde yapılan sınavlar³⁸ ve bunların ölçme ve değerlendirme sistemi bakımından yetersiz olduğu tartışılmakla birlikte hukuk eğitimine girişte yapılan sınavlarla ilgili herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Halbuki yükseköğretime girişte yapılan sınavlar eğitim-öğretim faaliyetini de doğrudan etkilediğinden bu aşamada yaşanabilecek sorunlar baştan bertaraf edilmiş olacaktır.

Hukuk Fakültelerine ve Adalet Meslek Yüksekokullarına her geçen gün yeni bir tanesinin eklenmesi, kontenjanların artırılması ve yeterli düzeyde öğretim kadrosunun bu hızlı artışa paralel olarak bulunamaması hukuk eğitiminin temel sorunu olmakla birlikte bu aşamada yaşanan sorunlar mezuniyet sonrası sınavlarla birlikte gözle görülür hale gelmektedir.

1970'li yıllarda Adalet Bakanlığı teşkilatında ara hizmetlerde çalışacak eleman ihtiyacının karşılanması için Hukuk Fakültelerinin bulunduğu üniversitelerde Adalet Meslek Yüksekokulları kurulmaya başlanmıştır. Türkiye'de ve KKTC'de devlet ve vakıf üniversitelerinde toplam 57 adet Adalet Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır. 4488 kontenjan örgün öğretim yapan okullara, 7000 kontenjan ise açık öğretim yapan okullara ait olmak üzere yaklaşık 12 bin öğrenci Adalet Meslek Yüksekokullarında öğrenim yapmaya başlamıştır³⁹.

---

³⁷ Arat, Tuğrul; Amerikan Hukuk Öğretiminde "Case Method" Ankara, 1968; Hırş, Ernst; Pratik Hukukta Metod, Ankara, 1948; Karayalçın, Yaşar; Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metot, Ankara 2001, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları; Aslan, Ramazan, (1997), "Hukuk Eğitiminde Reform", TBB. Dergisi, yıl:10, Sayı:1,s.24-35; Arslan, Ramazan/Taşpınar, Sema: Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de ve Avrupa'da Hukuk Öğretimi ve Hukukçu Yetiştirilmesi ve Türkiye'nin Bu Gelişmelerden Etkilenmesi, AÜHFD Yıl:2004, C.53, Sayı.1, s.1-25;

³⁸ Türk, Hikmet Sami, Sınavlar, AÜHFD, C. XXVI, S. 1-2, s. 349 vd; Hafizoğulları, Zeki, Hukuk Eğitiminde Test Mümkün Müdür? Ceza Hukukunda Bir Sınav Denemesi, AÜHFD Cilt XXXIX, 1982-1987, Sayı 1-4, s.17-58;; Gözler, Kemal; Hukuk Eğitiminde Sınavlar, Bursa 1999.

³⁹<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015-OSYSKONTKILAVUZU01072015.pdf>

Genel Hatlarıyla Dikey Geçiş Sınavı

Dikey Geçiş Sınavına ilişkin usul ve esaslar, Meslek Yüksekokulları ve Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında Yönetmelik⁴⁰ ile düzenleme altına alınmıştır.

Dikey Geçiş Sınavı (DGS), 2002 yılından bu yana meslek yüksekokulları ile açıköğretim ön lisans programlarından mezun olan öğrencilerin örgün öğretim lisans programlarına geçiş yapmaları için [Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi](#) (ÖSYM) tarafından her yıl Temmuz ayında yapılmakta olan sınavın adıdır.

MYO'lardan lisans programlarına dikey geçiş yoluyla, dikey geçiş sınavlarında başarılı olmak koşuluyla, belli bir kontenjan⁴¹ belirlenerek öğrenci kabul edilmesine, hangi lisans programına hangi MYO programından dikey geçiş yoluyla öğrenci kabul edileceği hususları, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenmektedir. 2015 yılı ÖSYM verilerine göre, 27 devlet üniversitesinde 302 kontenjan; 38 vakıf üniversitesinde 279 kontenjan olmak üzere, Türkiye ve KKTC'de bulunan 65 üniversitenin Hukuk Fakültelerinde toplam 581 kontenjan Adalet Meslek Yüksekokulu'ndan DGS ile geçiş yapacak öğrencilere ayrılmış bulunmaktadır.

Sınavda uygulanmakta olan testin genel amacı, lisans öğrenimindeki başarıda etkili olan sayısal ve sözel içerikli akıl yürütme becerilerinin ölçülmesidir. Sınavın soru sayıları ise 60 sözel 60 sayısal olarak toplamda 120 soru ve 140 dakika olarak sınav süresi belirlenmiştir. Her iki bölüm içinde 10'ar tane mantık sorusu bulunmaktadır. Bu amaçla hazırlanan sorular, ön lisans programlarında kazanılan bilgi ve becerileri ölçmeye yönelik olmaktadır. Test soruları, farklı alanlardan gelen yükseköğretim kurumu mezunlarının cevaplayabilecekleri nitelikte olmaktadır.

DGS puanları, adayların sınav sonuçlarından hesaplanan sözel ve sayısal standart puanlarının ve ön lisans öğrenimlerinde elde ettikleri akademik not ortalamalarından hesaplanan ağırlıklı ön lisans başarı puanlarının (AÖBP) belli kat sayılarla çarpılarak toplanmasıyla elde edilecektir. Adayların testlerden almış olduğu puanlardan hesaplanan

---

⁴⁰ 19.02.2002 tarih ve 24676 sayılı Resmi Gazete.

⁴¹ Yönetmelik m.5: Meslek yüksekokulları ile açıköğretim ön lisans programlarından mezun olanların, bitirdikleri alanların devamı niteliğindeki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları amacı ile lisans programlarında kontenjan ayrılır. Bu kontenjanlar, sınavsız olarak meslek yüksekokulları programlarına devam ederek mezun olan öğrencilerin yüzde onundan az olmaz. **(Değişik cümle:RG-28/8/2015-29459 3.mükerrer)**

sayısal ve sözel standart puanlar ve ağırlıklı ön lisans başarı puanları (AÖBP) kullanılarak adayların yerleştirilmesinde esas alınacak DGS puanları hesaplanacaktır.

Lisans programlarına dikey geçiş için başvuracak adaylarda, meslek yüksekokulları ve açık öğretim ön lisans programlarından mezun olmuş olma şartı aranır. O yıl son sınıfta olup da staj dışındaki mezuniyet şartlarını yerine getirmiş olan adaylar da başvuruda bulunabilmektedirler. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) meslek yüksekokullarının son sınıf öğrencileri ve mezunları ile aynı koşullarda yurt dışından mezun olup denkliği kabul edilen adaylar da DGS'ye başvurabilmektedirler. Adayların izleyeceği yollar ÖSYM tarafından her yıl açıklanan kılavuzda ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Sınava giriş sayısı açısından herhangi bir sınırlama yapılmamaktadır. Sınavı kazanmış bir öğrenci isterse daha sonra yine sınava başvuruda bulunabilmektedir ancak 2011 yılında yönetmelikte yapılan değişikliğe göre öğrencilerden puan kesintisi yapılmaktadır⁴².

Ayrıca DGS'yi diğer sınavlardan ayıran en önemli unsur az sayıda belirlenmiş kontenjanlardır. Her üniversite her sene kendi belirlediği kontenjan sayısı kadar öğrenci almakta olup bazı üniversiteler ise bazı bölümlerine hiç Dikey Geçiş Sınavı kontenjanı açmamaktadır.

Sınavın Amacı ve Sorunlar

Genel bir tanımla sınav, bir eğitim süreci içerisinde edinilen bilgi ve yetenekleri ölçme faaliyetidir. Amaç, ya daha üstteki bir eğitim basamağına geçme ya da toplumsal hayatta belirli görevleri yerine getirme yeterliğinin kazanılıp kazanılmadığını anlamaktır. Bunun yanı sıra eğitim faaliyetinin ciddiye alınmasını sağlamak gibi bir yararı da vardır. Kısacası sınav, eğitimle güdülen amacın gerçekleşip gerçekleşmediğini gösterecektir⁴³. Sınav, öğrencinin bilgi ve yeteneklerini mümkün mertebe objektif kriterlere dayanarak, hakkaniyete uygun ve âdil ölçülerle değerlendirmelidir. Öğrenci sınav sonucunda herhangi bir haksızlığa uğradığı duygusunda kapılmamalıdır⁴⁴.

Genel itibarıyla tüm sınavlar bir ölçme değerlendirme amacı güder ve alınan eğitimi müteakip yapılan bir sınavın öğretim faaliyeti esnasında edinilen bilgileri ölçmesi beklenir. Ölçme ve değerlendirme sistemleri her ne kadar bilimsel esaslara dayansa da son tahlilde

---

⁴² Yönetmelik m. 8 ek cümle, 29/7/2011 tarih ve 28009 sayılı Resmi Gazete.

⁴³ Türk, agm., s.349.

⁴⁴ Türk, agm., s.350.

tam olarak yeterli olmadığı görülmektedir. Gerçekten ne kadar itinalı davranışın mevcut ölçme ve değerlendirme araçlarının gerçeği ifadesi konusunda şüpheler her zaman bulunacaktır. Kaldı ki ölçme ve değerlendirmede her konuya uygun gelecek tek bir metodun bulunduğu da söylenemez. Böyle olunca, kendine özgü bir alan olan hukukta, ölçme ve değerlendirmeye en iyi bir biçimde imkân veren vasıtaları yani yeni sınav biçimlerini araştırmak zorunlu olmaktadır⁴⁵.

Ön lisans düzeyinde eğitim veren Meslek Yüksekokullarından dikey geçiş ile lisans programlarına geçişte yapılacak sınavın da bir önceki aşamada verilen eğitimi ölçmesi gerekmektedir. Lise öğrencilerine yapılan üniversiteye giriş sınavı ile ön lisans programından lisans programına dikey geçiş sınavlarının muhteva bakımından farklı olması bu sınavla amaçlanan hedefe ulaşmada daha yararlı olacaktır.

Bu bakımdan dikey geçiş sınavının genel kültür genel yetenek alanında Türkçe-matematik ve mantık sorularından oluşması hususu gözden geçirilerek hukuk alan bilgisi sorularına yer verilmesi sınavı ölçme ve değerlendirme vasfını kuvvetlendireceği gibi öğrencinin daha ciddi bir çalışma planı yapmasını sağlayarak başarıyı ve verimi arttıracaktır. Böylelikle test sisteminden kaynaklanan yetersizlikler de alan bilgisinin ölçülmesi yoluyla bertaraf edilmiş olacaktır.

Ayrıca Adalet MYO müfredatını içeren hukuk alan bilgisi sorularından oluşan bir sınav, örgün öğretim, uzaktan öğretim ve açıköğretim alanlarından gelen öğrenciler arasındaki eşitsizliği gidermeye daha elverişli bulunmaktadır. Ancak bu şekilde çeşitli Adalet Meslek Yüksekokullarındaki müfredat değişikliğinden kaynaklanan eksiklik giderilip öğrencilerin Adalet MYO'da aldıkları derslerden Hukuk Fakültesinde sağlayacakları muafiyetin gereği sağlanmış olacaktır. Üniversite sınavındaki test sisteminin de öğrencinin üniversiteye hazır olup olmadığını ölçme açısından yetersiz olduğu hususunun tartışıldığı göz önünde bulundurulduğunda bu yöntemin değiştirilmesindeki ihtiyaç açıkça görülecektir. Hukuk eğitimi gibi diğer sosyal bilimlere nazaran daha ağır bir müfredat programına sahip olan ve derslerin mahiyetlerinin anlaşılabilmesi için belli bir olgunluğa erişilmesi gereken bir yükseköğretim programında öğrencinin eğitime başlarken seçimi hususunda son derece hassas olunması gerekmektedir.

Sınav Sonrası Yerleştirme ve Lisans Öğrenimi

Dikey geçiş sınavı sonrası lisans öğrenimine başlama hakkı elde eden öğrencilere üniversitelerince ön lisans eğitimi sırasında almış oldukları derslerden eş değer kabul

---

⁴⁵ Hafizoğulları, agm., s.18.

edilenlere muafiyet verilerek ve kredileri dikkate alınarak, programdan alması gereken dersler belirlenir. Öğrencinin alması gereken derslere göre programa kaydı yapılarak, eğitime devam hakkı verilir.

Yabancı dille öğretim yapılan programlarda ve zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfı bulunan programlarda öğrencilerin lisans programına başlayabilmeleri için üniversitenin yapacağı yabancı dil muafiyet sınavını geçmeleri veya yabancı dil hazırlık sınıfına devam ederek başarılı olmaları gerekir. Yabancı dil hazırlık sınıfında ve lisans eğitim-öğretimi sırasında öğrenciler üniversitenin eğitim-öğretim yönetmeliğine tabi olurlar. Öğretim dili en az % 30 yabancı dil veya tamamen yabancı dil olan programların yabancı dil hazırlık sınıfında başarısız olan öğrenciler, 4/12/2008 tarihli ve 27074 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Türkçe eğitim yapan yükseköğretim programlarına ÖSYM’ce yerleştirilebilir. Dikey geçiş yapan öğrenciler 2547 sayılı Kanunun 44 üncü maddesindeki hükümlere göre öğrenimlerine devam ederler.

Son yapılan değişiklikler ile intibak senesi ve okuldan atılma durumu kaldırılmış olmakla beraber üniversitelerin dikey geçiş yapan öğrencilere nasıl bir uygulama yapacağı hususunda genel olarak uygulama birliği bulunmamakta olup her üniversite kendi belirlediği kuralları uygulamaktadır. Genel olarak devlet üniversitelerinde 1. sınıftan başlatılması, kimi vakıf üniversitelerinde ise 3. sınıftan eğitime devamın sağlanması gibi uygulamalara rastlanmaktadır.

Bilhassa vakıf üniversitelerinin kendi bünyelerinde bulunan Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yine kendi bünyelerinde bulunan Hukuk Fakültesini tercih etmelerini teşvik için öğrenim süresini kısaltma ve öğrenim ücretlerinde indirim sağlama gibi bir takım avantajlar vaad ettikleri de görülmektedir.

Bu uygulamaların keyfi olmaktan çıkarılması ve yeknesak hale gelmesi için DGS'nin sonuçlarının uygulanması bakımından da yasal düzenleme getirilmesi, ilgili yönetmeliğe bu yönde ilaveler yapılması gerekmektedir. Müfredat açısından Adalet Meslek Yüksekokullarının farklı uygulamaları olduğu bilinmektedir. Yönetmelikte yapılacak değişiklikle müfredat farklılıklarının da giderilmesi ile fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır.

Öte yandan yurtdışında bulunan ve yargı sistemi içinde hukuk hizmetleri sunmak üzere ara eleman yetiştiren Adalet Meslek Yüksekokullarına baktığımızda Almanya dahil olduğumuz kıta Avrupası hukuk sistemi içinde en yakın örnek olarak dikkat çekmektedir. Hukuk eğitimi bakımından hayli mesafe katetmiş bir ülke olarak Almanya Federal

Cumhuriyeti'nde çeşitli eyaletlerde kurulmuş olan “İdari ve Adli Hizmetler Yüksekokulları”nda eğitim süresi 3 yıl olup, bu okullardan hukuk fakültelerine geçiş istisnai de olsa mümkündür fakat buradaki öğrencilerin öğrenimlerine 1. sınıftan başlatıldıkları görülmektedir⁴⁶.

Diğer bir hususun farklı programlardan sınava başvuran adayların durumu bakımından değerlendirmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere Adalet Meslek Yüksekokulu programı, örgün öğretim, uzaktan öğretim ve açıköğretim programları ile muhtelif şekillerde öğretim faaliyetinin yürütüldüğü bir programdır. 2015 yılına kadar 2015 yılında yapılan değişiklikle Açıköğretim ve örgün öğretim meslek yüksekokullarının ön lisans programlarından mezun olanlar arasındaki farklı uygulama ve kontenjan sınırlaması ortadan kaldırılmış bulunmaktadır⁴⁷. Her ne kadar bu değişiklikle tüm Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencileri bakımından fırsat eşitliği sağlanmaya çalışılmış olsa da ön lisans programına girişteki puanların yüksek olmaması, devam zorunluluğunun aranmaması ve 7000 öğrencilik kontenjanıyla Açıköğretim Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencileri lehine bir durum halihazırda bulunmaktadır. Bu durum örgün öğretim öğrencilerinin aleyhinde bir durum teşkil etmekte ve tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Son olarak dikey geçiş hakkının Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencileri için son fırsat haline gelmesi ya da getirilmesi öğrencilerin okullarına ısınmalarında ve mezuniyet sonrası mesleki planlama yapmalarına bir engel teşkil etmektedir. Zira her yıl yaklaşık olarak 600 kişilik(yani sınava girenlerin %10'u) kontenjanın ayrıldığı dikey geçiş hakkına bel bağlamak sınava hazırlanan fakat yerleştiremeyen öğrencilerin (yani %90'lık kesimin) hayal kırıklığı yaşayarak mesleklerini severek icra etmesine engel teşkil edecektir. Yargı sistemimiz içinde hiyerarşik bir düzenin bulunmadığı bilinmektedir. Dolayısıyla mesleğin her kademesi ayrı bir kıymete haiz bulunmakta ve etik değerlere sahip, iyi yetişmiş zabıt katipleri ve yazı işleri müdürlerine olan ihtiyaç yadsınamayacak ölçüde büyüktür. Bu açıdan ön lisans eğitimi aşamasında mesleki yönlendirme ve bilgilendirme konusunda öğrencilere rehberlik faaliyeti yapılmalı; uygulamalı eğitime ağırlık verilerek öğrencilerin potansiyellerini ve mesleklerini tanımları sağlanmalıdır.

---

⁴⁶ Furtun, Hakan/Gürler, Cemalettin, Alman ve Türk Hukuklarında Adli Hizmet Uzmanlığı-Rechtspfleger Kurumuna Kısa Bir Bakış, Ankara Barosu Dergisi, Bahar 2007, Yıl: 65, Sayı: 2, s. 58-60.

⁴⁷ Yönetmelik Geçici 2. madde, 28.8.2015 tarih ve 29459 3.mükerrer sayılı Resmi Gazete.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Adalet Meslek Yüksekokulları öğrencileri ve mezunlarının dikey geçiş sınavı ile hukuk lisans programlarına yerleştirilmelerinde soruların genel kültür-genel yetenek alanları yerine hukuk temelli sorulardan oluşturulması ve bu yönde merkezi bir sınav yapılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Açıköğretim Adalet programı ve uzaktan eğitim programlarından öğrencilerin dikey geçişi hususunda her ne kadar yeni bir düzenleme yapılarak örgün öğretim ile aralarındaki fark sınav sonucunun uygulanması bakımından ortadan kaldırılmış bulunsa da yapılan bu değişikliğin sonuçları bakımından gözden geçirilerek tekrar eski hale dönülerek kontenjan kısıtlamalarının uygulanması gerekmektedir.

Vakıf üniversiteleri ve Devlet üniversiteleri arasında yerleştirme sonrasında oluşan eğitim süresi gibi uygulama farklılıklarının önüne geçmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı böylece hukuk diploması parayla dağıtılan bir meta haline getirilmemelidir.

Niteliksiz bir eğitim sistemi gençlerin hayata atılmalarını dolayısıyla işgücü piyasasına girmelerini birkaç yıl erteleyerek işsizliği görünürde azaltıyor gibi görünse de orta ve uzun vadede gerek üniversite mezunu genç nüfus üzerinde gerekse ülke ekonomisinde ciddi problemlere yol açmaktadır. Popülist eğitim politikalarıyla kalitesi azalan yükseköğretim kurumlarımız günden güne kartopu gibi çoğalarak artan meselelerle karşı karşıyadır. Bu açıdan bilhassa Yükseköğretim Kurulu'nun düzenleyici, ıslah edici bir bakış açısıyla hareket ederek eğitim ve öğretime yönelik kaygılarla uzun vadede içinden çıkılmaz hale gelmesinin önüne geçecek tedbirler almalıdır.

Nitelikli hukukçular yetiştirilmek isteniyorsa hukuk eğitiminin de bu doğrultuda nitelikli hale getirilmesi için azami gayret gösterilmelidir. Hukukçu adeta bir makina gibi önüne gelen uyumsuzlukla ilgili yalnızca kanun metnini uygulayan bir pratisyen değildir. Yapılan işin felsefesi ve ruhunun tam olarak idrak edilmemesi halinde üniversiteden mezun olan gençlerin "teknisyen" olması kaçınılmaz hale gelecektir. Hukuk öğreniminin amacı yargı piyasası için teknisyen arzı değil, hukuk devleti ilkesinin üstünlüğüne inanan, bu bilince sahip hukukçu nesiller yetiştirmektir

Nasıl ki sağlık meslek yüksekokullarından veya hemşirelik bölümünden tıp fakültelerine dikey geçiş mümkün değilse aynı hassasiyetin hukukçu yetiştirmede gösterilmesi gerekmektedir. Zira hukuki hastalıklar bireyler arasındaki ilişkiyi bozarak toplumsal huzur ve güven ortamının bozulmasına, vatandaşların adalet duygusunun rencide olmasına yol açmaktadır. Buradan Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencileri için dikey geçiş hakkının kaldırılmasını arzu ettiğimiz sonucu çıkarılmamalıdır. Maksadımız günlük politikalarla

sonuçları düşünülmeden gençler memnun edilirken hukuk sistemimizin altüst olmasına izin verilmemesidir.

Bugün yargı sistemimizde aksaklığa yol açan sorunların birçok sebebi bulunmaktadır. Bu sorunların yol açtığı kargaşa ortadan kaldırılmaya çalışılırken yanlış yöntemler kullanılarak sebeplere değil sonuca odaklanılmaktadır. Böylece sorunlar sürüncemede kalmaktan kurtulamamaktadır. Yargı mensuplarının sayısının artırılması da yargı sistemimizin etkin ve hızlı bir biçimde işlemesi için alınan önlemlerden birisi olarak dikkat çekmektedir. Ancak hukuk sistemimizin çok sayıda değil üstün donanımlara sahip nitelikli hukukçuya ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamının en önemli yolu hukuk eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının ıslahından geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Arat, Tuğrul**, Amerikan Hukuk Öğretiminde "Case Method" Ankara, 1968
- Arslan, Ramazan**, "Hukuk Eğitiminde Reform", TBB. Dergisi, 1997 yıl:10, Sayı:1,s.24–35.
- Arslan, Ramazan/Taşpınar, Sema**, Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de ve Avrupa'da Hukuk Öğretimi ve Hukukçu Yetiştirilmesi ve Türkiye'nin Bu Gelişmelerden Etkilenmesi, AÜHFD Yıl:2004, C.53, Sayı.1, s.1-25.
- Çelikel, Aysel**, Hukuk Eğitimi Ve Öğretimi Konusunda Düşünceler, Yeni Türkiye, Adalet Reformu Özel Sayısı, 1996.
- Furtun, Hakan/Gürler, Cemalettin**, Alman ve Türk Hukuklarında Adli Hizmet Uzmanlığı-Rechtspfleger Kurumuna Kısa Bir Bakış, Ankara Barosu Dergisi, Bahar 2007, Yıl: 65 • Sayı: 2, s. 58-60.
- Gözler, Kemal**; Hukuk Eğitiminde Sınavlar, Bursa 1999.
- Hafizoğulları, Zeki**, Hukuk Eğitiminde Test Mümkün Müdür? Ceza Hukukunda Bir Sınav Denemesi, AÜHFD Cilt XXXIX, 1982-1987, Sayı 1-4, s.17-58.
- Hirş, Ernst**, Pratik Hukukta Metod, Ankara, 1948.
- Karayalçın, Yaşar**, Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metot, Ankara 2001, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Soyer, M. Polat**, Hukuk Eğitiminde Reform, Tbb. Dergisi, Yıl:10, Sayı:1, 1997.
- Türk, Hikmet Sami**, Sınavlar, AÜHFD, C. XXVI, S. 1-2, s. 349 vd.
- YÖK, Mesleki Ve Teknik Yükseköğretimde Ön Lisansın Yeniden Düzenlenmesi Taslağı, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Komisyonu Raporu (www.4myomt.ktu.edu.tr)
<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/DGS/TERCIH/2015-DGSGENELBILGILER26082015.pdf>
<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/DGS/TERCIH/2015-DGSTABLO-1kontenjan26082015y.pdf>
<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/DGS/TERCIH/2015-DGSTABLO-1kosullar26082015.pdf>
<http://katipler.net/adalet-meslek-yukse-okulu-dgs-fikirleriniz.html>
<http://www.dikeygecis.org/2014-dgs-adalet-onlisans-dgs-ile-geciste-yapisal-degisiklik/>

**MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA SINAVSIZ GEÇİŞİN BAŞARI ÜZERİNE
ETKİSİ: YERKÖY ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ**

Emre EKİNCİ⁴⁸

Hasan CAN⁴⁹

ÖZET

Bu çalışma, nitelikli ara eleman yetiştirme görevini üstlenmiş olan Meslek Yüksekokullarında, eğitimle ilgili sorunları değerlendirmeye almakta; özellikle Meslek Yüksekokullarına kayıt yaptıran öğrencilerin başarı durumları arasında aşırı farkın bir sebebi olan “sınavsız geçiş” hakkında çözüm önerileri sunmaktadır. Bu bağlamda, Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu Sosyal Güvenlik Programına sınavsız kayıt yaptıran öğrenciler ile ÖSYM sınav sonucuna göre kayıt yaptıran öğrencilerin başarı durumları karşılaştırması, özellikle 2015-2016 eğitim öğretim yılında genel başarı ortalaması ve bazı ders başarıları dikkate alınarak yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınavsız geçiş, başarı durumu, kontenjan sınırı, ara eleman.

**THE EFFECT OF OPEN ADMISSION TO VOCATIONAL SCHOOLS ON
SUCCESS: YERKÖY VOCATIONAL SCHOOL OF LAW EXAMPLE**

ABSTRACT

This study deals with educational problems in vocational schools and offers solutions about open admission which is a reason of a great gap between success levels of the students admitted to vocational schools. In this respect, comparison between success levels of the students that were admitted to the Department of Social Security at Yerköy Vocational School of Law without an exam and those that were admitted through their exam results of SSPC was made by taking account of general point averages and success levels at some courses in 2015-2016 academic year in particular.

Key Words: Open admission, success level, quota, intermediate staff.

---

⁴⁸ Öğr. Gör., Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu, emre.ekinci@bozok.edu.tr, 05547609388.

⁴⁹ Öğr. Gör., Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu, hasan.can@bozok.edu.tr, 05459354812.

GİRİŞ

Gelişmiş bir ülke olabilmenin temel göstergelerinden birisi ülke vatandaşlarının eğitim düzeyidir. Eğitilebilir nüfus içinde ülke bireylerinin üniversite eğitimi almaları bu göstergenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Eğitim aynı zamanda, ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanması için gereken nitelikli işgücünün yetişmesinde, hedeflerine göre değişen talep yapısına uygun beceri ve bilgilerin aktarılmasında önemli bir role sahiptir (Nartgün & Yüksel, 2009, s. 190). Bununla birlikte yukarıda söylenen üniversite eğitiminin kaliteli ve nitelikli öğrenciyle beraber işlerliğini kazandığı söylenebilir. Özellikle mesleki orta öğretim kurumlarından bilgi düzeyi ve yeterliliği düşük öğrenciler yükseköğretime sınavsız geçiş yapabilmektedir. Sınavsız geçişle beraber ortaöğretim (lise) eğitiminde edindikleri “ne yaparsam yapayım okulu bitiririm” mantığı ile yükseköğretime devam eden öğrenciler başarısız olabilmektedir.

Özellikle 21. Yüzyılın iş dünyasında oluşan yoğun rekabet, nitelikli eleman arayışını hızlandırmış ve iş arayanlar açısından da bu durum işleri zorlaştırmıştır. Bu yüzden nitelikli, donanımlı, eğitilmiş, birçok alanda uzman, teknolojiyle paralel kendisini geliştiren insan profiline ihtiyaç vardır. “Ülkemizde bu insan profilinin yetiştirilmeye çalışıldığı eğitim kurumlarının ilk basamağı meslek liseleri ve devamı niteliğinde olan meslek yüksekokullarıdır” (Leylek & Gürten, 2015, s. 40-41). Yaklaşık her üç üniversiteliden biri meslek yüksekokulunda öğrencidir diyebiliriz. Bu durum, meslek yüksekokullarının yükseköğretim sisteminde epey önemli bir yerinin olduğunu vurgulamaktadır. Buna rağmen istenen vasıflarda ara eleman ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır.

Günümüzde özellikle sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu, alanlarında yeterli bilgi ve beceriye sahip ara elemanların yetiştirilmesi amacıyla kurulmuş olan meslek yüksekokulları, mesleki ve teknik eğitim sisteminin en önemli bileşenini oluşturmaktadır. Türkiye’de hala pek çok sanayici/ işadami tarafından ara eleman teminindeki zorluklar ile mevcut olanlardaki bilgi, beceri ve tecrübe yetersizliğine vurgu yapan geri dönüşler alınmaktadır. Bu konuda çok önemli mesafeler kat edilmiş olmakla birlikte, hala alınması gereken çok yol olduğu da bir gerçektir (Alkan vd. 2014, s. 2). Özel sektörün yanı sıra kamu sektöründe hizmetin gerçekleştiricisi olacak ara elemanlar hatta memurlar da Meslek Yüksekokullarından çıkabilmektedir. Kamu hizmetinin kalitesi ve vatandaşın memnuniyeti çerçevesinde de düşünüldüğünde, yalnızca KPSS puanının yeterli olmadığı; üniversite eğitiminin çok önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle MYO’lardaki eğitimin kalitesi açısından sınavsız geçişin kaldırılması veya farklı bir uygulamaya gidilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Mesleki ve Teknik Orta ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması Projesi veya diğer adıyla Sınavsız Geçiş Projesi yasa tasarısı haline getirilmiştir. Bu tasarı da 10 Temmuz 2001 tarihinde 4702 Sayılı Kanun olarak yasalaşmıştır. 2002-2003 eğitim-öğretim yılı başından itibaren de Meslek Yüksekokullarına bu yasa uyarınca öğrenci alınmaya başlanmıştır (MEB-YÖK, 2002-1 akt. Durukan vd. 2015, s. 212).

Bu uygulamaya göre mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde, bitirdikleri programların devamı niteliğinde veya buna yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya mesleki ve teknik eğitim bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilmektedir. Ancak maalesef, “sınavsız geçiş projesini takiben konu ile ilgili çalışmalarda, öğrencilerin orta öğretimden sonra MYO’larına sınavsız kayıt yaptırmalarının ve buralarda eğitim almalarının onlarda bir üniversiteye devam ediyormuş duygusu uyandırmadığı belirtilmiştir” (Henden & Tunç, 2005).

Çalışmanın ilk başlığı altında genel olarak Meslek Yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulamasının kısa gelişim seyri ve Türkiye genelindeki bazı tablo ve göstergeler aktarılmıştır. İkinci başlık altında da yukarıda ifade edilenler doğrultusunda, Bozok Üniversitesi Yerköy Adalet Meslek Yüksekokuluna sınavsız geçiş yapan öğrenciler ile ÖSYM sınav sonucuna göre yerleşen öğrencilerin başarı durumları karşılaştırılmıştır. Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu'nda Hukuk Bölümü altında Sosyal Güvenlik Programı ve Adalet Programı mevcuttur. Çalışmanın son bölümünde yalnızca Sosyal Güvenlik programına sınavsız ve sınavla kayıt yaptıran öğrencilerin başarı ortalamaları ve üç adet ortak dersin not ortalaması karşılaştırılmıştır.

4 MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA SINAVSIZ GEÇİŞ UYGULAMASI

Mesleki ve teknik ortaöğretimden meslek yüksekokullarına yerleştirme 2002 yılına kadar diğer koşulların yanında (ortaöğretim başarı puanı, adayın tercihleri, yükseköğretim kurumunun koşulları ve kontenjanları vb.) ÖSS puanı ile yapılmaktaydı (ÖSYM, 2002). 10.07.2001 de 24458 nolu Resmi Gazete'de yayınlanan 4702 sayılı kanun ile yürürlüğe giren meslek liselerinden meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulamasıyla 2002 yılında mesleki ve teknik ortaöğretimden meslek yüksekokullarına geçiş için ÖSS'ye girme zorunluluğu kaldırılmıştır (ÖSYM, 2002).

“Meslek yüksekokullarına yerleştirilme ölçütlerini karşılayan adaylar, ortaöğretim başarı puanı sırasına göre (sınavsız geçiş) yerleştirilmeye başlanmıştır” (Kelecioğlu, 2006 akt. Leylek, 2015, s. 41). Ancak uygulamada karşılaşılan sorunlar (kontenjanların dolmaması v.s) yasada yeniden bir düzenlemeyi gerektirmiştir. 2004 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'nda Bir düzenleme ile, “...Sınavsız geçiş hakkı bulunmayan lise mezunları ile kendi alanları dışında tercih yapmak isteyen meslek lisesi mezunları Y-ÖSS puanları (sınavsız geçiş hakkı bulunan adayların, kendi alanlarında yerleştirilmeleri tamamlandıktan sonra boş kalan kontenjanlara) ile yerleştirilecektir.” hükmü getirilmiştir. Bu değişiklik gereğince 2004-2005 eğitim-öğretim yılında meslek yüksekokulları kontenjanları sınavsız geçişle ve ÖSS (YGS) puanı ile gelen öğrencilere eğitim ve öğretim verir hale gelmiştir (Çağlar & Türeli, 2005 akt. Leylek, 2015, s. 41).

Tablo 1. Bazı Meslek Yüksekokulları Eğitim Türleri ve Sayıları

MYO	617
Sağlık Hizmetleri	84
Teknik Bilimler	84
Sosyal Bilimler	44
Adalet	17
Denizcilik	4
Uzaktan Eğitim	4
Turizm ve Otelcilik	3
Turizm	3
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	1
Güzel Sanatlar	1

Kaynak: (Hürriyet, 2016c)

Diğer taraftan ÖSYM tarafından üniversitelere yapılan bilgilendirmelerden, 2015 yılında MYO ön lisans kontenjanlarında önemli bir yapısal değişiklik oldu. Buna göre Meslek Yüksekokullarındaki kontenjanlar ikiye ayrıldı (MemurlarNet, 2015). Eskiden programların tek bir kontenjanı varken, artık sınavsız geçiş için ayrı, YGS puanı için ayrı kontenjan oldu (MemurlarNet, 2015). Bu uygulamayla tüm ön lisans programlarının kontenjanlarında %40'lık bir bölümüne YGS puanı ile yerleştirme yapılacağı duyurulmuştur.

ÖSYM'nin bunun gibi birtakım düzenlemeleri kalitesizliğin çaresi olamadı. Bu yüzden Üniversitelerarası Kurul (ÜAK), 28 Aralık'ta yaptığı toplantıda meslek yüksekokullarını (MYO) masaya yatırdı. Özellikle devlet üniversitelerinin rektörleri, meslek yüksekokullarının öğrencilere mesleki beceri kazandırmada yetersizliğinden şikâyet ederek, ilk adım olarak sınavsız geçişin kaldırılması gerektiği yönünde öneri getirdi (Hürriyet, 2016c).

Bununla beraber Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu Hürriyet gazetesine verdiği demeçte şöyle diyor: “Mesleki ve teknik liseler Türkiye'nin

gelecek vizyonunda önemli yer teşkil ediyor ve ülkemizin ihtiyacı olan insan kaynağının sağlanması için daha da güçlendirilmeleri gerekiyor... Buralardan mezunların MYO'lara sınavsız alınması bu kurumların sadece yüksek eğitim odaklı ele alınmasına neden oluyor. Hem bundan hem de MYO'ların başarı ve niteliğinin artırılması için buralardan mezunların sınavsız geçişlerinin kaldırılmasının kaliteyi artıracığına inanıyorum. Ancak MYO programları için ek puan verilmesi, öğrencilerin eğitim aldıkları alana yönlendirilmesi için bir fırsat olacaktır. Ek puan uygulaması lisans eğitimi veren Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulları için geçerli olmamalı. Bu, lisans eğitiminin kalitesi açısından çok önemli. Eğitim kalitesinden ödün vermeden hem öğrenciler hem de eğitim kurumları açısından daha adil ve dengeli bir sistemin kurulması böylece mümkün olabilir" (Hürriyet, 2016c). Bu röportajdan Türkiye'nin en iyi üniversitelerinden biri sayılan Boğaziçi Üniversitesi'nin sınavsız geçişin kaldırılmasını beklediği söylenebilir.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç da Milli Eğitim Bakanlığı'na öğrencileri, eğitim aldıkları ilgili alanlarına yönlendirmek amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilere artı puan verilmesi konusunda bir öneri hazırladıklarını bildirmişti. Söz konusu önerinin gerekçesinde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız geçişinin, Türkiye'nin gelecek vizyonunda önemli bir yer teşkil eden mesleki eğitimin kalitesini olumsuz etkilemesi nedeniyle, meslek yüksekokullarına sınavsız geçişin kaldırılması gereğinin hasıl olduğu ifade edildi (Hürriyet, 2016b).

5 YERKÖY ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİNDE SINAVSIZ GEÇİŞ

Sınavsız geçiş ile sınavla yerleşen öğrenciler arasındaki başarı farkını açıklamak için Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümü altındaki Sosyal Güvenlik Programları öğrencileri baz alınmıştır. Bunun sebebi ise Yüksekokul Adalet Programına kayıt yaptıran öğrenciler arasında sınavsız geçiş yapanların sayısının çok az olmasıdır. Sayının çok az olması aradaki başarı farkını doğru yansıtmayabilir. ÖSYM'nin 2014 yılından sonra öngördüğü %40 Sınavla %60 sınavsız geçiş kontenjan sınırının da etkileri değerlendirmeye alındığında Sosyal Güvenlik programına kayıt yaptıran öğrencilerin 2014-2015 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılı ve 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılı baz alınarak başarı değerlendirmesi yapılacaktır. Aynı zamanda 2015-2016 eğitim-öğretim yılında kontenjan sınırı ile öğrenci alındığı için bir önceki (kontenjan sınırı olmadan) dönemle karşılaştırma olanağı da vardır.

Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu Sosyal Güvenlik programına Ticaret Meslek Liselerinden sınavsız geçiş yapılabilmektedir. Tablo 2’de belirtilen aday sayıları değerlendirildiğinde Ticaret Meslek Liselerinden ön lisans programlarına yerleşen adayların yaklaşık %85’i sınavsız geçişle yerleşmiştir. Bu durum Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu örneğinde ise 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı için yaklaşık %60’dır. Sosyal Güvenlik programlarının KPSS ile yerleşme öncelikleri de göz önüne alındığında kamudaki kariyer fırsatlarının diğer ön lisans programlarına nazaran çok fazla olması (Ekinci, 2015), eğitim kalitesinin yükseltilmesi için sınavsız geçiş uygulamasının kaldırılmasını gerektirmektedir.

Tablo 2. Bazı Meslek Liselerinden Sınavsız ve YGS ile Yerleşen Aday Sayıları

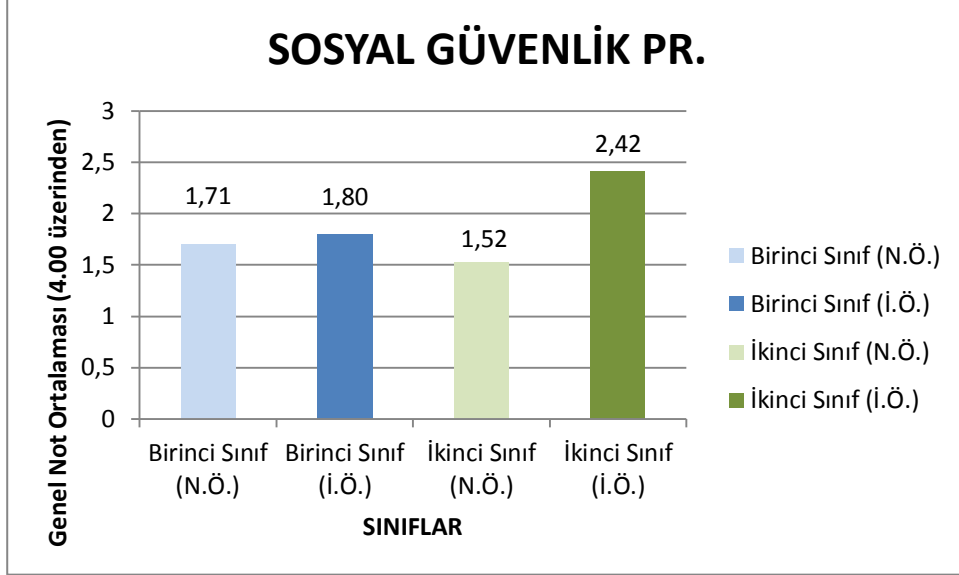
Okul Türü	2014		2015	
	Sınavsız	YGS	Sınavsız	YGS
Ticaret Meslek Liseleri	39.372	4.753	35.740	6.500
Teknik Liseler	18.852	5.072	22.245	6.420
Endüstri Meslek Liseleri	58.870	9.099	50.504	10.749
Kız Meslek Liseleri	31.693	10.746	31.226	11.559
Diğer Meslek Liseleri	6.227	1.525	12.713	3.025

Kaynak: ÖSYM Veri Tabanı 2015

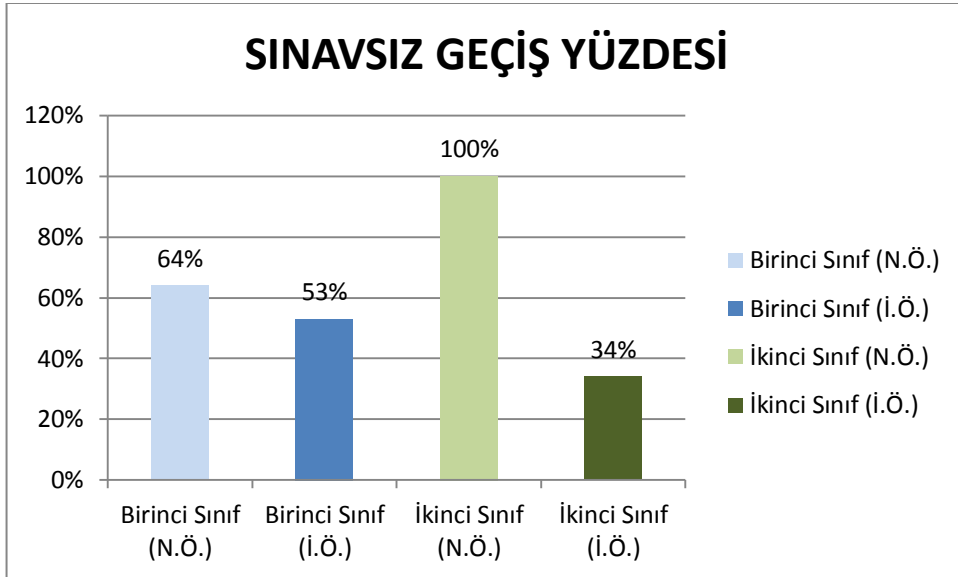
Bu bölümde, öğrencilerin MYO’lara kayıt yaptırma durumları ile başarıları arasındaki ilişkileri incelemek ve sınavsız geçiş sistemini değerlendirmek amacı ile Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin verileri üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Bunun için aşağıdaki grafiklerde görüldüğü üzere öğrencilerin görmüş oldukları derslerden bazıları seçilmiştir.

Grafik 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Genel Not Ortalaması

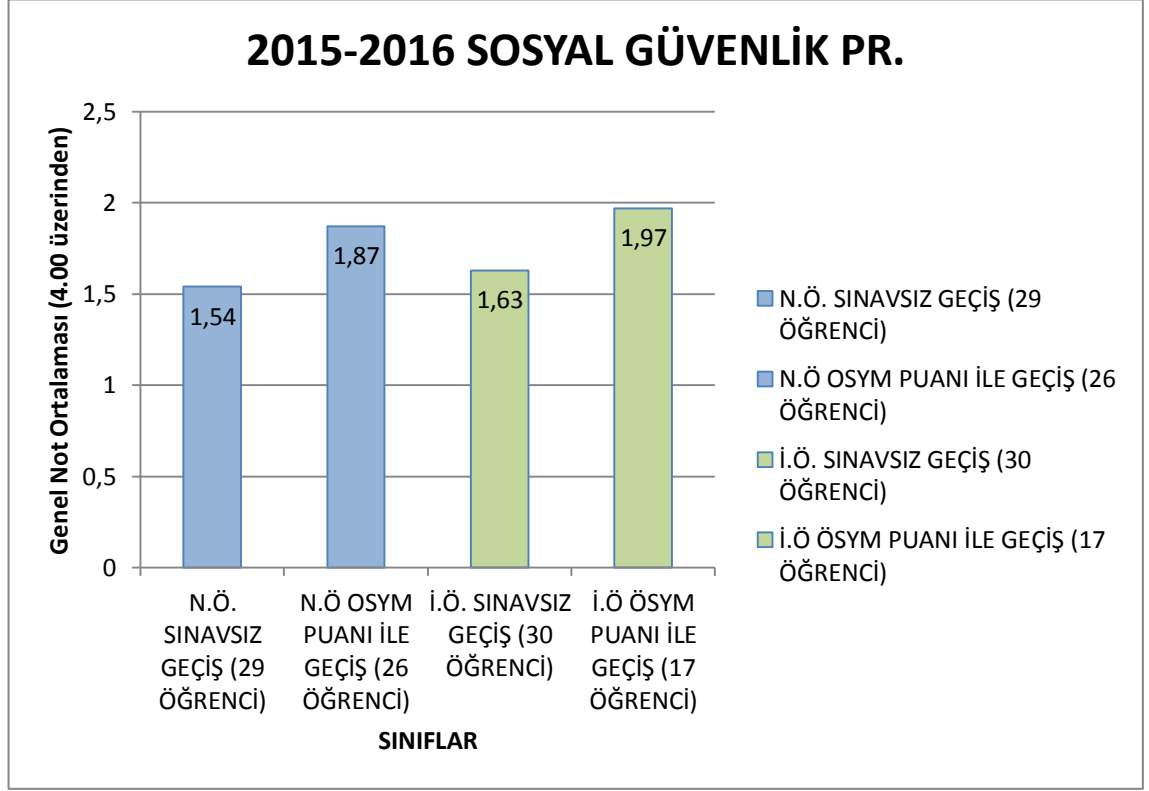
Grafik 2: Sınavsız Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Sınıf Mevcuduna Oranı

Grafik 1 incelendiğinde, Sosyal Güvenlik Programları arasında başarı ortalaması en yüksek sınıfın İkinci Sınıf (İ.Ö.), başarı ortalaması en düşük olan sınıfın ise İkinci Sınıf (N.Ö) olduğu görülmektedir. Aynı müfredata tabi olan ve aynı eğitimi alan bu iki sınıf arasında genel not ortalamasında bu derece aşırı farkın sebebi Grafik 1 ile 2'nin karşılaştırıldığında ortaya çıkmaktadır. Sınıfların Genel Not Ortalaması ile Sınavsız geçiş

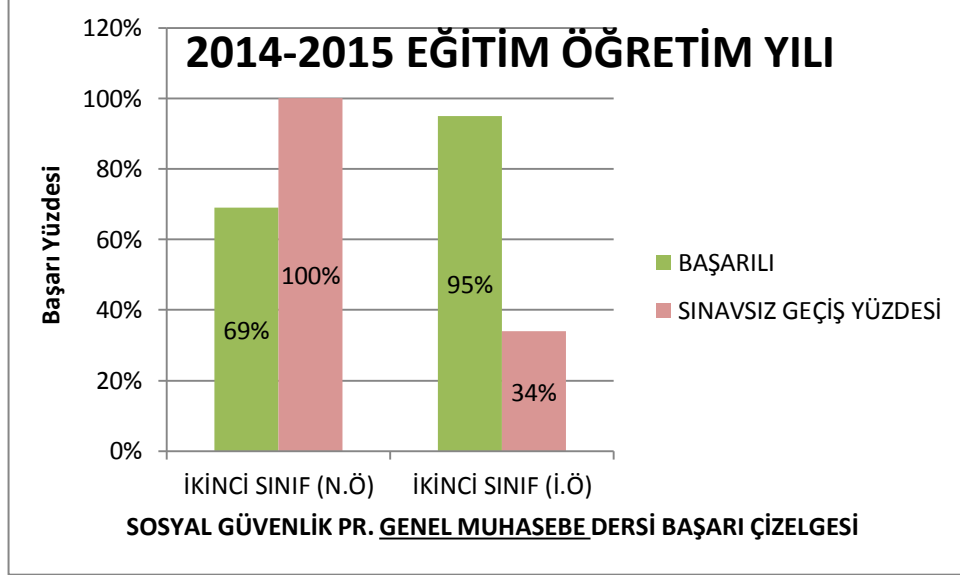
yüzdesi arasında ters orantı vardır. Sınıfların mevcudu içerisinde sınavsız geçiş yüzdesi arttıkça genel not ortalaması düşmektedir.

Grafik 3: 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında Sosyal Güvenlik Programına Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Başarı karşılaştırması(Sınavsız Geçiş/ ÖSYM Puanı İle Geçiş).

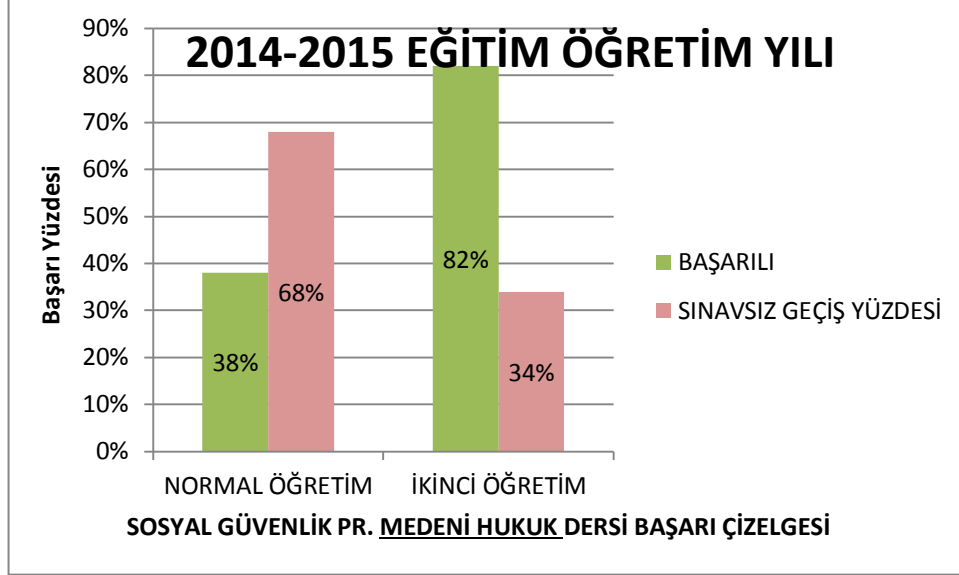
Grafik 3’de, 2015-2016 Eğitim-Öğretim döneminde Sosyal Güvenlik Programına kayıt yaptıran öğrencilerin başarı ortalaması karşılaştırmıştır. Normal öğretim incelendiğinde sınavsız geçiş yapan 29 öğrencinin genel not ortalamasının 1,54 olduğu, ÖSYM ile geçiş yapan 26 öğrencinin genel not ortalamasının ise 1,87 olduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde ikinci öğretime sınavsız geçiş yapan 30 öğrencinin genel not ortalamasının 1,63 olmasına karşın ÖSYM puanı ile geçiş yapan 17 öğrencinin genel not ortalaması 1,97’dir. Her iki sınıf ortak değerlendirildiğinde sınavsız geçiş yapan toplam 59 öğrencinin genel not ortalaması 1,59 olmasına karşın ÖSYM puanı ile kayıt yaptıran 43 öğrencinin genel not ortalamasının 1,92 olduğu görülmektedir. Buda ÖSYM puanı ile kayıt yaptıran öğrencilerin sınavsız geçiş yoluyla kayıt yaptıran öğrencilere nazaran daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Grafik 4: Genel Muhasebe Dersi Başarı Yüzdesi

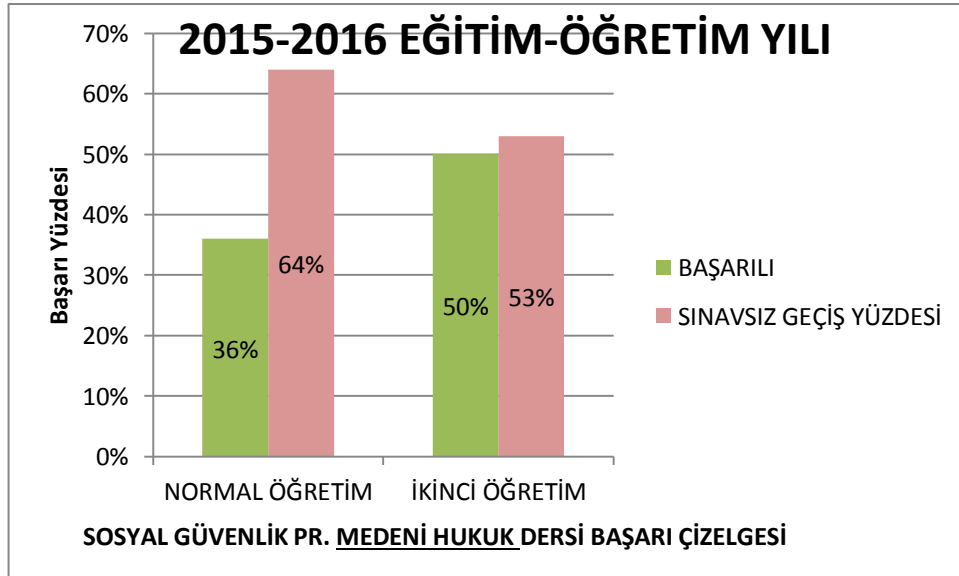

Sınavsız geçiş ile kayıt yaptıran öğrenciler ile ÖSYM puanı ile kayıt yaptıran öğrenciler arasında başarı düzeyleri arasındaki fark, Grafik 3’de net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Muhasebe derslerinin ağırlıklı verildiği ticaret meslek liselerinden sınavsız geçen öğrencilerin genel muhasebe dersindeki başarı düzeyleri ÖSYM puanı ile kayıt yaptıran öğrencilerin çok gerisinde kaldığı görülmektedir.

Grafik 5: Medeni Hukuk Dersi Başarı Yüzdesi

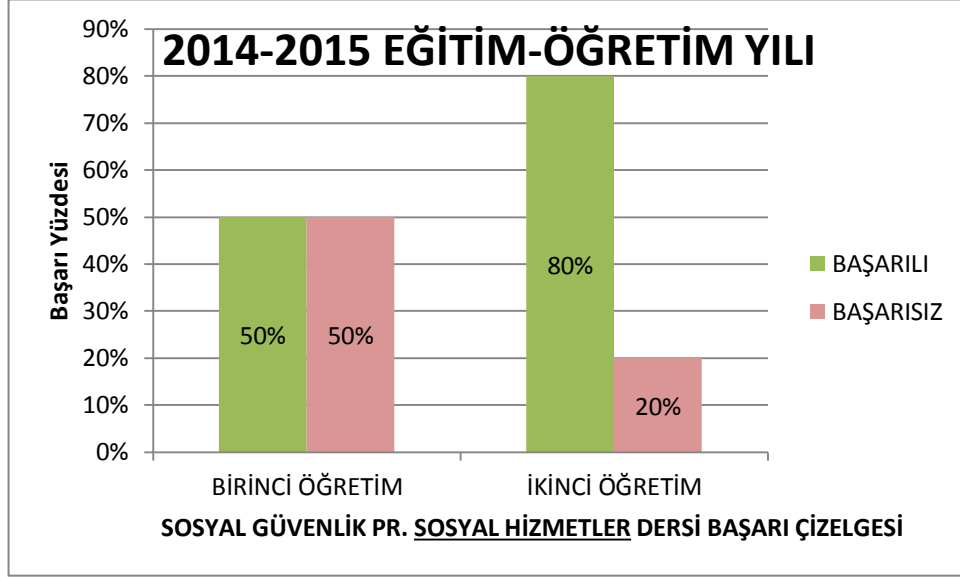
Grafik 6: Medeni Hukuk Dersi Başarı Yüzdesi

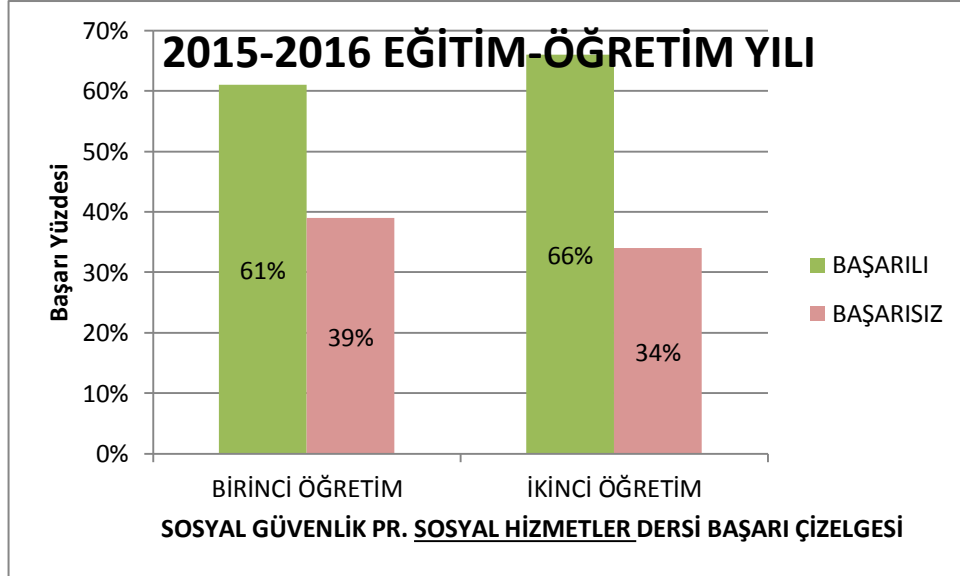
Grafik 5-6'da 2014-2015 ile 2015-2016 Eğitim-Öğretim dönemlerinde Medeni Hukuk dersinde sınıfların başarı yüzdesi ile sınavsız geçiş yüzdeleri gösterilmiştir. Normal öğretimlerdeki bir önceki yıla göre sınavsız geçiş ile kayıt yaptıran öğrenci sayısındaki % 4 düşüş dersten başarı ortalamasını % 2 artırmıştır. İkinci öğretime sınavsız geçiş yapan öğrenci sayısında bir önceki yıla göre % 19'luk artış başarı düzeyini % 32 düşürmüştür.

Her iki grafiğin değerlendirilmesinde önceki yıla göre sınavsız geçiş oranındaki azalma dersten başarı oranını artırmış, yine aynı şekilde sınavsız geçiş yüzdesindeki artış dersten başarı oranını düşürmüştür.

Grafik 7: Sosyal Hizmetler Dersi Başarı Yüzdesi

Grafik 8: Sosyal Hizmetler Dersi Başarı Yüzdesi

Grafik 7-8'de 2014-2015 ile 2015-2016 Eğitim-Öğretim dönemlerinde Sosyal Hizmetler dersinde sınıfların başarı yüzdeleri gösterilmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığının 2015-2016 Eğitim-Öğretimden itibaren sınavsız geçiş kontenjanının genel

kontenjanın en fazla % 60'ı ile sınırlı tutması sonucu sınavsız geçiş yapan öğrenci sayısı sınıflar arasında dengelenmiştir. Normal öğretimde bir önceki yıla nazaran sınavsız geçiş yapan öğrenci sayısı azaldığı için dersten başarı % 11 artmıştır.

Sınavsız geçişteki % 60 kontenjan sınırlaması sonucu normal öğretime kayıt yaptırmaya hak kazanamayan öğrencilerden bazıları ikinci öğretime kayıt yaptırma hakkı kazanmış böylece ikinci öğretimdeki sınavsız geçiş yüzdesi bir önceki yıla göre artmıştır. Buda derste başarı yüzdesini bir önceki yıla göre % 14 düşürmüştür.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından bu yana piyasaya yetişmiş insan gücü yetiştirme fikri eğitimin ana hedefi olmuştur diyebiliriz. Yoğun rekabete dayalı toplum yapısının ve küreselleşen dünyanın beklentilerini karşılamak için daima nitelikli iş gücü ihtiyacı doğmuştur. Sanayi toplumundan ziyade daha çok bilgi toplumundan bahsedilen bir dünyada bilgiye sahip olan insanların daha güçlü olacağı da açıktır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının gelişmesi üzerine kamu hizmetini yürütme noktasında da nitelikli iş gücüne ihtiyaç artmıştır. Özellikle kamuda nitelikli ara elemanın varlığı hizmetin kalitesini ve hızını arttıracaktır. Bu nedendir ki özellikle Adalet Meslek Yüksekokulları bu görevin büyük bir kısmını üstlenmiştir diyebiliriz. Adalet Meslek Yüksekokullarından mezun olan gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olabilen bireylerin çoğu kamuda istihdam edilmektedir. Çalışmada Yerköy Adalet Meslek Yüksekokuluna kayıt yaptıran özellikle Sosyal Güvenlik Programı öğrencileri değerlendirilmektedir çünkü Sosyal Güvenlik programlarından mezun olan bireyler ÖSYM'nin yapmış olduğu KPSS sınavı ile Sosyal Güvenlik Kurumlarına öncelikli olarak atanabilmektedirler. Bu nedendir ki bu program öğrencilerinin niteliği ve kalitesi tüm toplumu ilgilendirmektedir.

Özellikle Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan öğrencilerin çoğunun, gözlemlendiği üzere üniversite okuma kaygısı taşımadığı söylenebilir. Kendisine bir hak olarak verilen MYO'lara sınavsız geçiş hakkı ile kayıt yaptıran öğrencilerin kendilerini lisede okuyormuş gibi davranmalarına, "nasıl olsa geçerim" mantığıyla derslerine çalıştıklarına şahit olunmaktadır. Bu nedenle üniversite okumak için bilinçli bir şekilde ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavda başarılı olarak MYO'lara kayıt yaptıran öğrencilerin ön lisans başarı durumları hem dersler bazında hem de sosyal ilişkiler bazında sınavsız geçişlere oranla çok yüksektir. Bütün bunlar gibi sebeplerle sınavsız geçiş uygulamasının tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Sınavsız geçiş kaldırılmalı, ortaöğretim eğitiminin kalitesi artırılarak öğrenciler iş hayatıyla tanıştırılmalı, yeteri kadar pratik imkân verilerek yalnızca üniversite okumak isteyenler üniversite sınavlarına yönlendirilmelidir.

Sonuç olarak, özellikle Ticaret Meslek Liselerinden sınavsız geçişle Adalet MYO'ların Sosyal Güvenlik programlarına gelen öğrencilerin başarı durumları ve sınavla gelen öğrencilerin başarı durumları Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu bazında incelenmiş olup, sınava girmeden geçiş yapan öğrencilerin sınava girerek okulu kazanan öğrencilere nazaran çok daha başarısız olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M., & Şahin, M. (2014). Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(3), 133-140.
- Can, H. G. (2009). *Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarından Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişin Değerlendirilmesi (Selçuk Üniversitesi Örneği)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Durukan, S., Aygün, M., Aydın , İ., & Diril, H. (2015, Ağustos). Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınavsız Geçişle ve Sınavla Gelen Öğrencilerin Matematik Başarılarının Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2011-2018.
- Ekinci, E. (2015). Mesleki Yükseköğretimde Sosyal Güvenlik Programları ve Kariyer Olanakları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(Özel Sayı 1), 350-363.
- Henden, R., & Tunç, A. (2005). Mesleki ve Teknik Öğretimde Sınavsız Geçiş Uygulamaları. *Milli Eğitim Dergisi*(165), 59.
- Hürriyet. (2015a, Mayıs 29). Meslek liselilerin 2 yıllık şansı azaldı. *Hürriyet Eğitim*.
- Hürriyet. (2015b, Ocak 27). YGS ve sınavsız geçiş için 2 milyon 126 bin başvuru. *Hürriyet Eğitim*.
- Hürriyet. (2016a, Ocak 7). YÖK, meslek liselerine ek puan için çalışma başlattı. *Hürriyet Eğitim*.
- Hürriyet. (2016b, Ocak 08). Meslek liseliler için sınavsız geçiş yerine 'ek puan' önerisi. *Hürriyet Eğitim*.
- Hürriyet. (2016c, Ocak 28). Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş zamanla kaldırılıyor. *Hürriyet Eğitim*.

- Leylek, R., & Gürten, E. (2015). Meslek Yüksekokullarına Sınavlı-Sınavsız Geçiş Sistemiyle Yerleşen Öğrencilerin Temel Matematik Becerilerinin Karşılaştırılması. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 40-46.
- MemurlarNet. (2015, Mayıs 29). *Meslek liselilerin sınavsız geçiş avantajı sona eriyor*. Mart 22, 2016 tarihinde Memurlar. Net: <http://www.memurlar.net/haber/517321/> adresinden alındı
- Nartgün, Ş., & Yüksel, E. (2009, Aralık). Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişte İzlenen Kriterlerin Değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 189-205.
- OSYM. (2002). *Öğrenci Seçme Sınavı kılavuzu*. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. adresinden alınmıştır
- OSYM. (2015). Mart 25, 2016 tarihinde <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015-OSYSYerlestirmeSonucSayisalBilgiler23072015.pdf> adresinden alındı
- Sınavsız Geçiş Rehberi*. (tarih yok). Mart 22, 2016 tarihinde MEB, Manisa Akhisar Kayhan Ergun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi: http://akhisareml.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/45/03/182433/dosyalar/2014_04/25021654_snavszgeirehberi.pdf adresinden alındı
- Yalçın, F. (2016). *Sınavsız Geçişte Tercih ve Yerleştirme İşlemleri*. Mart 22, 2016 tarihinde Gedik Üniversitesi: <http://gedik.edu.tr/wp-content/uploads/sinavsiz-gecis-islemleri.pdf> adresinden alındı
- Yıldız , A., Sönmez, T., & Ciloşoğlu, M. (2015, Ağustos). Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçiş ve Etkileri : Amasya Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 35-45.

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAN HUKUK
FAKÜLTELERİNE DİKEY GEÇİŞ SINAVIYLA YERLEŞEN ÖĞRENCİ
SAYILARININ 900 KOD AÇISINDAN İSTATİSTİKİ DEĞERLENDİRMESİ**

Yılmaz Enes DEMİRAG⁵⁰

Enes TEMİZ⁵¹

ÖZET

Son yıllardaki Açık öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu'nun DGS ile hukuk fakültesine geçiş bağlamında Örgün Eğitime olan üstünlüğü ÖSYM verileri ile sabittir. 900 kodu uygulaması ile bağlantılı olan bu durum veriler ışığında ortaya konulmuştur. Bu durum Adalet Meslek Yüksek Okulları'nın amacı dışına çıkmasına yol açmaktadır.

ÖSYM verileri incelendiğinde açık öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu'nun örgün eğitim Adalet Meslek Yüksekokulu'na olan üstünlüğü oldukça fazladır. Bu durumun temel sebeplerinden biri Açık öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu'nun Hukuk Fakülteleri'ne geçişte bir basamak görevi olarak görülmeye başlanmasıdır. Ayrıca 900 kod uygulamasının kaldırılması ile birlikte örgün eğitim Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin şansı iyice zayıflamış ve istatistiklere bakıldığında da bu açıkça anlaşılmıştır. DGS'nin Türkçe ve temel matematik sorularından oluşması hazırlanma bakımından örgün eğitim öğrencilerine dezavantaj sağlamaktadır.

Bu çalışmada ÖSYM verileri ışığında durum değerlendirilmesi yapıp belirtilen sorunlar hakkında çözüm önerileri sunulacaktır.

ABSTRACT

In recent years the superiority of Open-Plan Justice Vocational High School via external transfer exam to formal education in context of entering the faculty of law is constant according to SSPC (Student Selction and Placement Center) data. This situation connectedwith the code 900 pratice is revealed in the light of data. This stiuation causes that Open-Plan Justice Vocational High School go out of purpose.

---

⁵⁰ Süleyman Demirel Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Öğrenci

⁵¹ Süleyman Demirel Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Öğrenci

When the data of SSPC is investigated, the superiority of Open-Plan Justice Vocational High School is much more than formal education Justice Vocational High School. One of the main reasons of this situation is that Open-Plan Justice Vocational High Schools are begun to see as a step in entering to faculty of law. Besides with the abolition of the code 900 practice the chance of the students of formal education Justice Vocational High School has weakened and this is obviously observed when the statistics are surveyed. That the external transfer exam consist of Turkish and basic mathematics causes disadvantage to formal education students in the process of preparing.

In this survey situation assessment will be done in the light of SSPC data and solutions will be proposed about stated matters.

1. Adalet Meslek Yüksek Okulları

Hayatın her alanında hukuk ile iç içeyiz. Hukukun adil ve makul sürede işleyebilmesi Adalet Çalışanı olan hakim ve savcılar kadar nitelikli ara elemanın bulunmasına da bağlıdır. Adalet programının amacı, hâkim ve savcılara yardımcı elemanlar yetiştirmektir. Mezunlar, mahkemelerin yazı işleri müdürlüğü veya yardımcılığı; icra memurluğu veya yardımcılığı görevlerine atanmaktadırlar. Ayrıca infaz kurumlarında müdürlüğe kadar yükselebilen görevlere getirilebilirler. Yüksekokul mezunları resmi veya özel bankalarda, çeşitli kamu ve iktisadi kuruluşlarında, özel iktisadi işletmelerde oldukça kolay iş bulabilmektedirler. (<http://www.renklinot.com/kultursanat/adalet/>, E.T: 26.04.2016)

Adalet yüksekokullarında öğrencilere adalet hizmetlerinin gerektirdiği nitelikler göz önünde bulundurularak teorik ve uygulamaya yönelik bilgiler verilir. Yüksekokulda kamu hukuku ve özel hukuk bilgisi, hukuk bilgisi, hukuk usulü bilgisi, ceza ve ceza usulü bilgisi, icra-iflas bilgisi, avukatlık ve noterlik mevzuatı, mali mevzuat, hukuk dili, adli tıp, infaz bilgisi, kalem mevzuatı gibi hukuk bilgilerinin yanı sıra, daktilografi, Türkçe, yabancı dil, muhasebe, işletme yönetimi, arşiv ve dosyalama teknikleri gibi teorik ve uygulamalı dersler okutulmaktadır.

Adalet programını bitirenlere “Adalet Meslek Elemanı” unvanı verilir. Adalet Meslek Elemanı mahkemelerde, icra dairelerinde, infaz kurumlarında, vatandaşların başvurularının mahkemelere iletilmesi ve yargıçların aldıkları kararın uygulanması gibi konularda adaletin etkin ve verimli yürütülebilmesine yardımcı olan gerekli işlemleri yürütürler.

Adalet yardımcı eleman yetiştiren Adalet Meslek Yüksekokulları ve Meslek Yüksekokullarının Adalet bölümleri, ilk kurulduğu yıllarda sınırlı sayıda iken eğitim programlarının çeşitlenmesi ile birlikte örgün eğitim programları, açık öğretim programları ve uzaktan eğitim programlarının açılması ile günümüzde oldukça yaygınlaşmıştır.

1.1. Yükseköğretim Eğitim Türleri

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda Yükseköğretimde Yükseköğretimde eğitim - öğretim türleri örgün, açık, dışarıdan (ekstern) ve yaygın eğitim olarak düzenlenmiştir.

2547 Sayılı Kanunun tanımlar başlıklı 3. Maddesi'nin (u) bendinde Örgün Eğitim, *“Öğrencilerin, eğitim - öğretim süresince ders ve uygulamalara devam etme zorunluluğunda oldukları bir eğitim - öğretim türü'dür.”*; *“Aynı kanun maddesinde Açık Eğitim: Öğrencilere radyo, televizyon ve eğitim araçları vasıtasıyla yapılan bir eğitim - öğretim türüdür.”*; Dışarıdan Eğitim (Ekstern Eğitim): *“Yükseköğretimin belirli dallarında, devam zorunluluğu olmaksızın sadece yarı yıl içi ve sonu sınavlarına katılma zorunluluğu bulunan bir eğitim - öğretim türüdür. Bu eğitimi izleyen öğrenciler ortak zorunlu dersler ile gerekli görülen bazı dersleri, ilgili yükseköğretim kurumlarınca mesai saatleri dışındaki uygun saatlerde düzenlenecek derslerde alırlar”*; Yaygın Eğitim: *“Toplumun her kesimine ve değişik alanlarda bilgi ve beceri kazandırma amacı güden bir eğitim - öğretim türüdür.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılacağı üzere örgün eğitim Adalet Meslek Yüksekokulu ve Açık öğretim Adalet Meslek Yüksek Okulu arasında özellikle eğitim türü açısından büyük farklar bulunmaktadır. Farklılıklardan ilki örgün eğitim ve açıköğretim programına yerleşecek öğrenciler ÖSYM tarafından yapılan merkezi sınav (YGS) ile alınmaktadırlar. Ancak kontenjanların azlığı nedeni ile örgün eğitime yerleşen adaylar çok yüksek puan alarak -nerede ise lisans programına yerleşebilecekleri bir puan alarak- yerleşirken açık öğretim veya uzaktan eğitime yerleşen adaylar kontenjanların fazla oluşu nedeni ile ya daha düşük bir puanla ya da puansız olarak Adalet Meslek Yüksekokullarına ya da yüksekokulların Adalet programlarına yerleşmektedirler.

İkinci olarak, örgün eğitim ile açıköğretimin uygulamasına bakıldığında yukarıda belirtilen tanımlarından da anlaşılacağı üzere örgün eğitime kayıtlı olanların derse devam ve staj mecburiyeti bulunmakta ancak açıköğretime kayıtlı olanların derse devam ve staj mecburiyeti bulunmamaktadır. Sadece sınavlara girip başarılı olması yeterli sayılmaktadır. Kaldı ki uzaktan eğitim programlarının vizesi dahi online ortamda yapıldığından yüz yüze

yapılmamakta sadece final sınavlarında yüz yüze sınav yapılmaktadır. Vizelerin yüz yüze yapılmaması sınavda alınan notların şaibeli olmasına sebebiyet vermektedir.

Üçüncü bir farklılık ise müfredat açısından dır. Örgün eğitim Adalet Meslek Yüksekokulu Açık Öğretim Adalet Meslek Yüksekokulundan müfredat açısından daha geniş kapsamlı ve daha fazla ders sayısına sahiptir. Bu da genel itibari ile eğitim farkı oluşturmaktadır.

Her ne kadar bu farklılıklar varsa da, *Açık Yükseköğretim Yönetmeliği'nin 13. Maddesi'nde "Açık öğretim öğrencileri ile aynı öğretim programına göre örgün eğitim öğrencileri arasında öğrenci hakları bakımından fark bulunmadığı gibi her iki yoldan mezun olanlar eşit hak ve yetkilere sahip olurlar. "* ifadesine yer verilmiştir. Örgün Eğitim, Açıköğretim ve Yaygın Eğitim Yükseköğretim Kanununda farklı eğitim türü olarak tanımlanmalarına rağmen Yönetmelik gereği örgün eğitim ve açık öğretim mezunlarının elde edilen haklar bakımından bir fark bulunmadığı, eşit olduğu kabul edilmektedir.

2. Dikey Geçiş Sınavı

Meslek Yüksekokulları İle Açıköğretim Önlisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı (DGS), 15.10.1999 tarih ve 23847 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Meslek Yüksekokulları ve Açıköğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında Yönetmelik" uyarınca düzenlenerek ilk kez 3 Eylül 2000 tarihinde on altıncı kez de 26 Temmuz 2015 tarihinde uygulanmıştır. Bu sınava meslek yüksekokulları ve açık öğretim ön lisans programları mezunları girmiştir.

DGS'de adaylara sayısal ve sözel olmak üzere iki bölümden oluşan bir yetenek testi uygulanmıştır. Bu sınavda adayların sayısal ve sözel içerikli akıl yürütme (muhakeme) becerilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Yerleştirme işlemi, adayların DGS puanları, tercihleri ve yükseköğretim programlarının kontenjan ve koşulları göz önünde tutularak elektronik ortamda yapılmıştır. (ÖSYM Dikey Geçiş Klavuzu, E.T: 29.04.2016)

Dikey geçiş sınavında 2014 yılına kadar Açık öğretim, Örgün eğitim ve Uzaktan eğitim öğrencilerinin ayırım gözetilmeksizin aynı şartlarda ve aynı kontenjanlara başvuru hakkı vardı. Yerleşme, müfredat ve yükseköğretim türündeki farklılıklar göz önüne alınarak mevcut uygulamada değişikliğe gidilerek 2014 yılında 900 kod uygulaması adı verilen yeni bir uygulama yapılmıştır.

900 kod uygulamasının kitapçıklardaki açıklaması; *"Bk. 900. kod, örgün/uzaktan eğitim adalet ön lisans programından mezun olanlar/mezun olacaklar tercih edebileceklerdir.*

Açık öğretim adalet ön lisans programı ile adalet meslek eğitimi ön lisans programından mezun olanlar/mezun olacaklar (Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Adalet (Açık öğretim) ile Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Adalet Meslek Eğitimi Ön Lisans Programı ve Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Adalet (Açık öğretim) tercih edemezler. Tercih edip yerleştirilseler bile ilgili Üniversite tarafından programa kayıtları yapılmaz.” (2014-Dikey Geçiş Sınavı Kılavuzunun, “Tablo-1’de Yer Alan Yükseköğretim Lisans Programlarının Koşul ve Açıklamaları) şeklindedir. Buna göre her üniversite hem örgün eğitim hem de açığeğitim için ayrı ayrı kontenjan belirleyecek, örgün eğitim için belirlenmiş olan 900 kodlu kontenjanlara açıköğretim mezunları başvuramayacak, başvurup yerleşse bile kaydı yapılmayacak ancak açıköğretim için belirlenen kontenjana hem örgün hem de açıköğretim mezunları başvurabilecek ve aldıkları puana göre ayırım gözetilmeksizin herkes başvurabilecektir.

Sadece 2014 yılında uygulanan bu 900 kod uygulaması Açıköğretim Adalet Mezunları tarafından yargıya taşınmış ve Danıştay tarafından kaldırılmıştır.

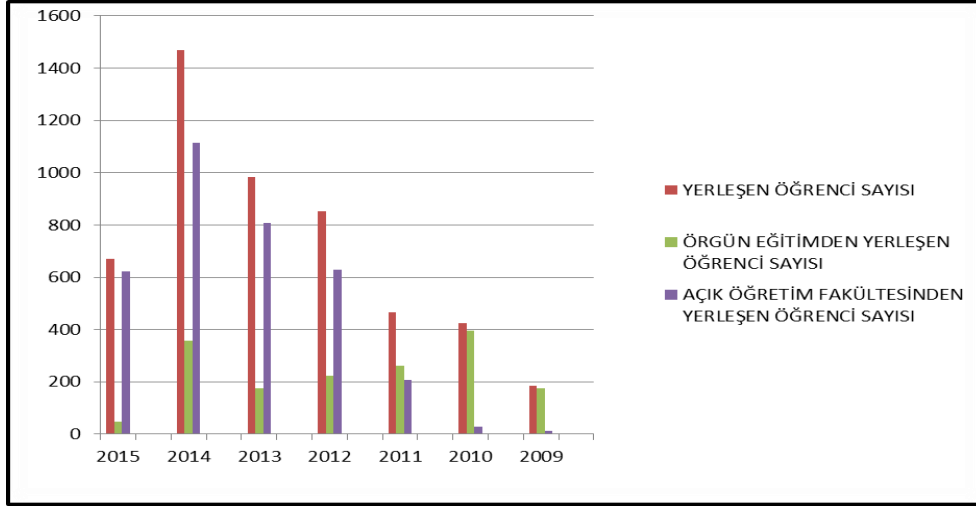
3. 2014’te Yürürlükte Olan 900 Kodu ve Kaldırılma Gerekçesi

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Dikey Geçiş Sınavı kılavuzundaki, Açık öğretim adalet ön lisans mezunlarının, Hukuk Fakülteleri’ne dikey geçiş sırasında tercih edebilecekleri kontenjan sayısına kısıtlama getiren düzenlemelerin yürütmesini durdurdu. 2014 yılı Meslek Yüksekokulları ile Açık öğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavı Kılavuzu’ndaki “Bk. 900” kod koşulunda yer alan düzenlemelerin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle Danıştay’da dava açılmıştı. Danıştay 8. Dairesi, yürütmenin durdurulması istemini reddetti. Davacıların karara itiraz etmesi üzerine dosya, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunda görüşülmüş olup, Yükseköğretim Yönetmeliğinde, Açık öğretim öğrencileri ile aynı öğretim programına göre örgün öğretim öğrencileri arasında öğrenci hakları bakımından fark bulunmadığı gibi her iki yoldan mezun olanların eşit hak ve yetkilere sahip olacakları kuralına yer verildiği gerekçesi ile davacının itirazını kabul ederek, Danıştay 8. Dairesinin kararını bozarak ve 900 kod uygulamasının yürütmesini durdurmuştur. (<http://www.dikeygecis.org>, E.T.: [18.04.2016](http://www.dikeygecis.org); Açık Yükseköğretim Yönetmeliği Madde 13)

Gereğede ayrıca, ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerinde, Açık öğretim ön lisans mezunlarının lisans programlarına dikey geçiş başvuruları sırasında örgün meslek yüksekokulu mezunlarından farklı bir değerlendirmeye tabi tutulacağına ilişkin Açık öğretim ön lisans mezunlarının aleyhine herhangi bir kısıtlayıcı düzenlemeye yer verilmediği vurgulanmıştır. Açık Yükseköğretim Yönetmeliğinin 13. maddesinde, bu mezunların eşit hak ve yetkilere sahip olduklarının belirtildiğine işaret edilen gereğede, bu nedenle Açık öğretim adalet ön lisans mezunlarının, hukuk fakültelerine dikey geçiş sırasında tercih edebilecekleri kontenjan sayısına kısıtlama getirilmesine ilişkin dava konusu kılavuz düzenlemelerinin üst hukuk normlarına aykırı olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yargı kararı ile 900 Kod uygulamasının kaldırılmasının ardından Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezince açıköğretim mezunları için ek kontenjan tahsisi yapılmış olup, açıköğretim mezunlarının da hukuk fakültelerine yerleştirmeleri yapılmıştır.

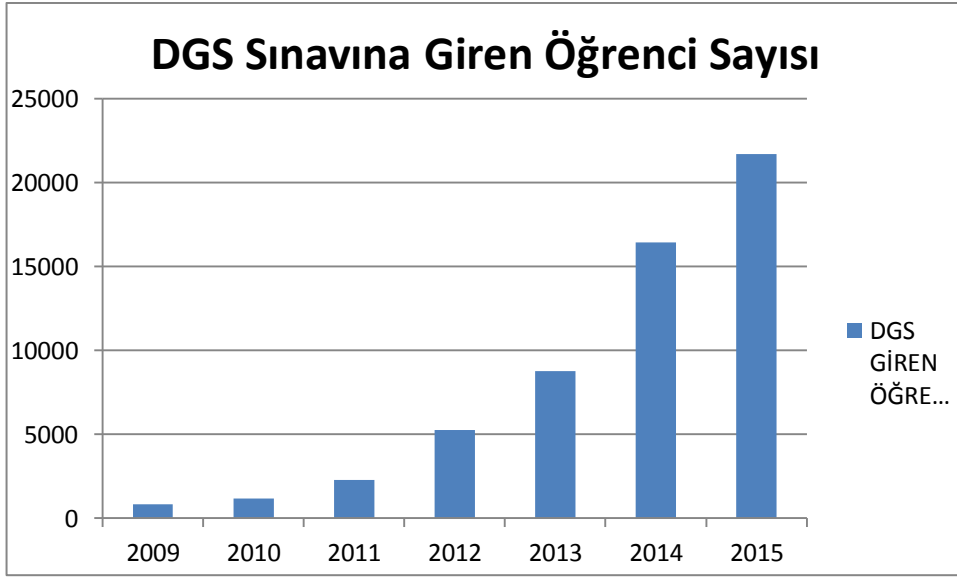
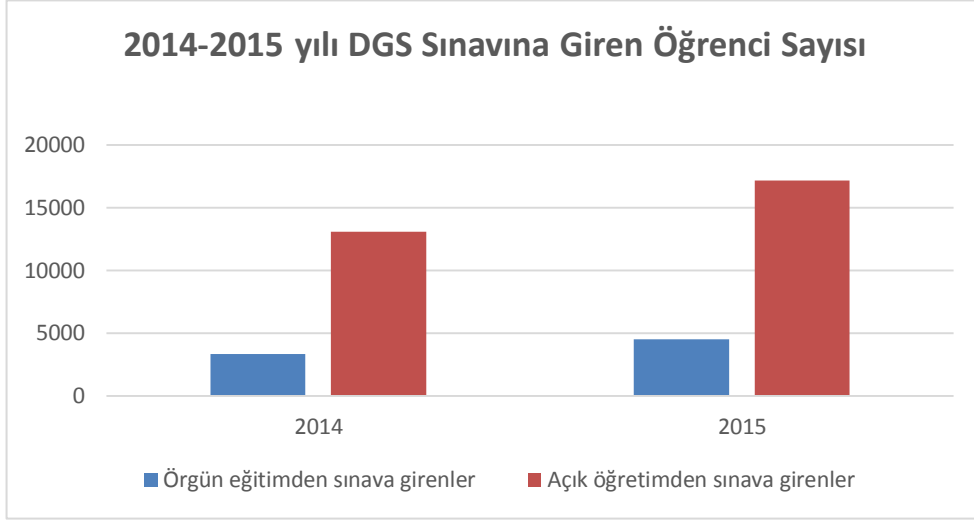
DGS SINAVINA İLİŞKİN İSTATİSTİKLER (ADALET MYO VE ADALET AÇIK ÖĞRETİM MYO AYRIMINA GÖRE)				
YILLAR	SINAVA GİREN ÖĞRENCİ SAYISI	TOPLAM KONTENJAN SAYISI	ÖRGÜN EĞİTİMDEN YERLEŞEN ÖĞRENCİ SAYISI	AÇIK ÖĞRETİM FAKÜLTESİNDEN YERLEŞEN ÖĞRENCİ SAYISI
2015	21691	670	48	622
2014	16423	1469	356	1113
2013	8757	983	175	808
2012	5246	851	222	629
2011	2272	467	260	207
2010	1182	424	397	27
2009	834	185	174	11

Yukarıdaki tabloları inceleyecek olursak özellikle 2015 verisi dikkatimizi çekmektedir. 2015 yılında kontenjan önceki yıllara göre düşürülmüş ve toplam 670 kişilik kontenjanın 622'sine açıköğretim mezunların yerleştiği, örgün eğitimden ise sadece 48 kişinin yerleştiği gözönüne alındığında, 2015 yılında Açık Öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu çıkışlı öğrencilerin Hukuk Fakülteleri'ne geçiş oranı 92,8 iken Örgün eğitim çıkışlı öğrencilerin yerleşme oranının 7,2 olması düşündürücü bir durumdur.

Tablodaki diğer veriler incelendiğinde dikkat çeken bir husus her geçen yıl Örgün eğitimin Dikey Geçiş ile yerleşme oranının düşmesidir. Hatırlatalım ki 2014 yılında 900 kod uygulamasının var olması halinde bile yargı kararı gereği onlar için ek kontenjan konulmuş olması nedeniyle açık öğretim avantajını korumaya devam etmiştir. Örgün eğitim Adalet Meslek Yüksekokulları'ndaki bu düşüş devam ederse mezunlarının istihdam alanlarındaki yetkinliği azalacaktır.(www.ösym.gov.tr/sürelı yayınlar, E.T.: 27.03.2016)

Bunun yanında, örgün eğitime yerleşen öğrenci sayısı Açık öğretime alınan öğrenci sayısından çok daha azdır. Kontenjanların bu kadar yüksek olmasının Açık öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu'nun son yıllarda Hukuk Fakültelerine geçiş anlamında basamak görevi gördüğünü düşündürmektedir. Buna bağlı olarak da Açık Öğretim Fakültesi mezunu olarak DGS'ye giren öğrenci sayısının üstünlüğü vardır. Açık öğretim Adalet Meslek Yüksekokulu'nun bu denli fazla kontenjana sahip oluşu, Örgün Eğitim Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin moral ve motivasyonunu kırmakta ve Adalet Meslek

Yüksekokullarının imajını zedelemektedir. Açıköğretim kontenjanlarının sınırlandırılmaması ve açıköğretim adaletinin açıldığı ilk haline yani sadece ilgili kuruluşlarda çalışanların başvurabileceği bir bölüm durumuna getirilmediği takdirde sıkıntılar giderek büyüyecektir. Bu durum kamu hizmetine, dolayısıyla herkese yansıtacaktır.(www.ösym.gov.tr, E.T.: 07.01.2016, 02.02.2016)

DGS’de Türkçe ve Temel Matematik sorulması örgün eğitimin müfredat yoğunluğu ve devam zorunluluğu gibi nedenler örgün eğitim öğrencilerinin sınava hazırlık yapmasında zorluk yaşatmaktadır. Fakat Açık öğretim Adalet Meslek Yüksekoklu’nu devam zorunluluğu olmaması ve ders müfredatının örgün eğitime göre kolay olması açıköğretim öğrencilerine avantaj sağlayan bir durumdur. Her öğrenci (örgün veya açıköğretim) alanında yükselme hakkına sahiptir fakat yüz yüze eğitimin uygulamada gerçekleşen sorunları da içermesi teori yanında pratiğe de dönük olması, uzaktan eğitim ve açık öğretim gibi pratikten uzak bir eğitim sisteminin gerçek eşitliği sağlayamayacağı aşikârdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Adalet Meslek Yüksek Okulu mezunu olan kişiler hukukun üstünlüğüne inanmış ve hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesi için çaba sarf edebilen, almış olduğu eğitim ile muhakeme yeteneği gelişmiş çözümlene kabiliyeti olan bireylerdir. Adalet Meslek Yüksek Okulları ise ister açık öğretim isterse örgün eğitimle eğitim vermiş olsun başta sosyal adalet üzerine temellenen toplumsal gelişmeyi ilke edinmiş, yargı örgütü başta olmak üzere tüm sektörlerin temel hukuk bilgisine sahip ara insan gücü ihtiyacını karşılayabilecek teorik altyapısı olan, uygulamayı bilen ve teknolojiyi takip eden, uluslararası alanda tanınırlığı ve saygınlığı olan öğrenciler yetiştirmek, çevresi ile sınırlı kalmayan bölgesinde ve ülke düzeyinde güçlü bir akademik geleneği olan bir yüksekokul haline gelebilmek amacıyla olmalıdır. Her ne kadar eğitim, uygulama ve yetiştirilen insan gücünde belirgin farklar olsa da ilerlemek isteyen mezun ya da mezun durumundaki öğrencinin gireceği sınav tek tip tek standarda bağlanmış olması(alan soruları olmaması) seçilen öğrenci kalitesinin yeterliliğini belirleyememektedir.

Bu durumda önerilebilecek çözüm örgün eğitim veren Adalet Meslek Yüksek Okullarının seçmeli derslerin Dikey Geçiş Sınavı hazırlığına yönelik yoğunlaştırılması ve okul bünyelerinde DGS hazırlık kurslarının oluşturulması olabilir.

2016 ve devam eden yılların örgün eğitim veren Adalet meslek Yüksekokulu mezunlarının DGS ile Hukuk Fakültesine geçişte üstünlük sağlayabilmeleri en büyük amaçlardan biri olmalıdır. Çünkü örgün eğitim veren okulların verdiği eğitim farkı uygulama itibarı ile belirgin olup mezun öğrencilerin Hukuk Fakültelerinde okuyabilmek için verdiği emek, zaman ve çaba ortadadır.

Okul bazında çözüm DGS sınav hazırlığı olsa da ülke genelindeki çözüm Türk Adalet Sistemine güvenilir, donanımlı insan gücü yetiştirmek amacıyla eğitilen ve örgün eğitimle büyük emek veren mezunların tek tip sınav sisteminden kurtarılmaları ve Hukuk Fakültelerin öğrencisini kendi bünyesinde özgürce mesleki sınava tabi tutarak seçmesi olabilir. (Sadece Adalet Meslek Yüksekokulu için değil tüm bölümler için geçerli olması da gerekir.)

KPSS’de olduğu gibi alan bilgisine yönelik bir Dikey Geçiş Sınavı yapılması hem okulların müfredatlarını gözden geçirmesi hem de öğrencilerin ön lisans programında aldığı eğitimin kalitesi doğrultusunda Hukuk Fakültesine geçmesinin önü açılacaktır. Böylece gerek örgün, gerekse Açık öğretim ve uzaktan eğitim programları mesleki derslerin içeriklerini ve

kredilerini DGS’de alana yönelik olacak şekilde yeniden belirleyerek derslerin eğitim kalitesi artacaktır.

Bunun yanında Hukuk Fakültesine geçiş yapan öğrenci Adalet Meslek Yüksekokulları’ndaki almış olduğu derslerin kredi ve içerik uyumunu daha fazla sağlamış olacağından Hukuk Fakültesine geçtiğinde şimdikinden daha fazla dersten muaf olup erken mezunu olma şansına sahip olacaktır.

KAYNAKÇA

1. <http://adaletmyo.sdu.edu.tr/tr/genel/misyon-1539s.html> E.T : 07.03.2016
2. <http://dgs.nedir.com/> E.T: 01.02.2016
3. <http://adaletmyo.akdeniz.edu.tr/?p=516> E.T: 29.02.2016
4. <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?p=58044> E.T: 03.03.2016
5. <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/DGS/TABLO1YENiBASKi23052014.pdf> E.T: 23.03.2016
6. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-6304/arastirma-yayin-ve-istatistikler.html>E.T.: 07.01.2016, [02.02.2016](http://www.osym.gov.tr/belge/1-6304/arastirma-yayin-ve-istatistikler.html)
7. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10172&sourceXmlSearch=A%C3%A7%C4%B1k%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim%20Y%C3%B6netmeli%C4%9Fi&MevzuatIliski=0>, E.T: 21.04.2016
8. <http://kariyermemur.com/2015-dgs> , E.T.: 24.02.2016
9. <http://www.dikeygecis.org>, E.T.: 18.04.2016 Açık Yükseköğretim Yönetmeliği Madde 13
10. <http://www.renklinot.com/kultursanat/adalet/>, E.T: 26.04.2016
11. www.osym.gov.tr/sureli-yayinlar, E.T.: 27.03.2016
12. [ÖSYM Dikey Geçiş Klavuzu](http://www.osym.gov.tr/sureli-yayinlar), E.T: 29.04.2016

**YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ İÇİNDE YER ALAN
ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA
MESLEKİ KAZANIMLARIN EDİNİMİ İÇİN
ORTAK BİR MÜFREDAT PROGRAMINA GEÇİLMESİNİN GEREKLİLİĞİ:
BİR MODEL MÜFREDAT ÖNERİSİ**

İ. Hakan FURTUN⁵²

Hülya GÜRSOY⁵³

Pelin ATİLA⁵⁴

ÖZET

Türkiye’de Adalet Meslek Yüksekokulu ile meslek yüksekokullarının adalet programı sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Yükseköğretim Kurumunun son verilerine göre ülke genelinde devlet ve vakıf üniversitelerinde Adalet Meslek Yüksekokulu ve Adalet programlarının sayısı hâlihazırda 53’tür. Bunların, 26’sı Devlet Üniversitesi, 27’si ise Vakıf Üniversiteleri ve Özel Meslek Yüksekokulları bünyesinde açılmış Meslek Yüksekokulu veya programlar biçimindedir. Bu kurumların uygulamakta oldukları müfredatlar ise bazılarında benzer olmakla birlikte çoğunda birbirinden oldukça farklı hatta bazılarında mesleğin gerekli kıldığı temel bilgi ve becerileri kazandırmaktan bir hayli uzaktır. Adalet Meslek Yüksekokullarında eğitimin kalitesini artırmada müfredat programları (öğretim programları) oldukça önemlidir. Bu sebepten dolayı geliştirilen müfredat programlarının (öğretim programlarının) incelenmesi ve yeni programların bu incelemelerden elde edilen veriler ışığında geliştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmanın amacı; teknolojiyi kullanmanın bir zorunluluk haline geldiği günümüz şartlarında, Adalet Meslek Yüksekokullarında uygulanan müfredat programlarında okutulan tüm derslerin, bu alan eğitimini veren tüm yüksekokullarda standart bir yapıya

---

⁵² Yardımcı Doçent Doktor, Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, hakanfurtun@gmail.com.

⁵³ Öğretim Görevlisi, Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, hulyagursoy_1@hotmail.com.

⁵⁴ Öğretim Görevlisi, Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, pelinatila@gmail.com.

kavuşturulması ile birlikte ortak bir müfredat çatısı altında buluşulmasını sağlayabilecek bir model müfredat önerisi geliştirmektir. Sonuç olarak, müfredat programlarının standart bir hale getirilmesi ile adalet-hukuk hizmetleri sektöründe çalışan ara kademe insan gücünün niteliklerinin artırılması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adalet Meslek Yüksekokulları, adalet-hukuk hizmetleri, müfredat programı, eğitim, teknoloji

**THE NECESSITY TO FOLLOW A COMMON SYLLABUS PROGRAMME
AT VOCATIONAL SCHOOLS OF JUSTICE
WHICH TAKE PLACE IN HIGHER EDUCATIONAL SYSTEM
IN ORDER TO GAIN VOCATIONAL ACQUISITIONS:
PROPOSAL FOR A MODEL SYLLABUS PROGRAMME**

ABSTRACT

The number of the vocational schools of justice and justice programme of vocational schools have been increasing day by day in Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus. According to the recent statistical data of Council of Higher Education, there are 53 vocational schools of justice and justice programme of vocational schools in Turkey. 26 of them are placed in the structure of state universities and 27 of them are placed in the structure of private universities. Although the syllabus of some of those schools are similar, mostly the syllabus of them are highly different than each other and even the syllabus of some of them are quite far from providing essential knowledge and skills which are required for the vocation. Syllabus programmes have a very important effect on increasing the quality of education at vocational schools of justice. Therefore, it is necessary to

evaluate all current syllabus programmes and to prepare a new syllabus programme in the light of data obtained from this evaluation.

The aim of this research is to propose a model syllabus programme in order to provide standardization of syllabus programmes of vocational schools of justice. As a result of this standardization, it is thought to increase the quality of mid level manpower who work in the field of legal and judicial services sector.

Key Words: Vocational schools of justice, legal-judicial services, syllabus programme, education, technology.

GİRİŞ

Ülkemizde ilk kez Adalet Meslek Yüksekokulu, 31.03.1979 yılında, Adalet Bakanlığı'nın önerisi üzerine, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Adalet Bakanlığı arasındaki bir protokolle ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı olarak Adalet Yüksekokulu adı altında kurulmuştur. Ankara Üniversitesini; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Yüksekokulu ve Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Yüksekokulu takip etmiştir.

Yüksekokul daha sonra, 28.3.1983 tarih ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 7. maddesinin (d) bendi ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı bir Yüksekokul olarak yükseköğretim kurumları kapsamına alınmıştır.

2008 yılına kadar 4 (dört) Devlet Üniversitesinde kurulmuş olan Adalet Meslek Yüksekokulları, Adalet-Hukuk hizmetleri sektörüne olan talebin artması nedeniyle bu talebi karşılayabilmek için sayıları gün geçtikçe artış göstermektedir.

Türkiye'de Adalet Meslek Yüksekokulu ile meslek yüksekokullarının adalet programı sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Yükseköğretim Kurumunun son verilerine göre ülke genelinde devlet ve vakıf üniversitelerinde Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet programlarının sayısı hâlihazırda 53'dir. Bunların, 26'sı Devlet Üniversitesi, 27'si ise Vakıf ve Özel Meslek Yüksek Okulları bünyesinde açılmış Meslek Yüksekokulu veya programlar biçimindedir.

2015-2016 eğitim-öğretim yılı için ülkemizde 26 Devlet Üniversitesinde bulunan Adalet Meslek Yüksekokullarına 2780 kontenjan, Vakıf Üniversitelerindeki Adalet Meslek Yüksekokulları ile Özel Meslek Yüksekokullarında bulunan Adalet Programlarına 2940 kontenjan verilmiştir. Bunların haricinde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet programı için bu yıl 3030 öğrenci alırken, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet Programı ise 1515 öğrenci almıştır.

1. ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARI ve EĞİTİM ÖĞRETİM

Adalet Melek Yüksekokulları, temel olarak Adalet Bakanlığının talep ettiği yargı sisteminde çalışacak olan; zabıt kâtabi, infaz koruma memuru, cezaevi kâtabi, icra memuru, yazışmaları müdürü, mübaşir gibi meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Adalet Meslek Yüksekokullarının amaca, adalet hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak temel hukuk bilgisine sahip, kalem ve büro işlerini yürütebilecek, teknik alt yapısı güçlü ara eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Adalet Meslek Yüksekokulları mezunları genel olarak, Adalet Bakanlığı bünyesinde istihdam edilmek üzere yetiştirilen mesleğin gereklerine haiz olma özelliğini gösteren Adalet-Hukuk hizmetlerinin ara elemanı konumundaki çalışanlardır.

Yükseköğretim kurumları içinde Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet Programlarının 4 şekilde kurulduğunu ve eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürdüklerini görmekteyiz. Bunlar:

- Rektörlüğe bağlı olarak müstakil Adalet Meslek Yüksekokulları,
- Rektörlük bünyesinde yer alan bir Meslek Yüksekokuluna bağlı bir program olarak,
- Rektörlük bünyesinde bulunan Hukuk Fakültesine bağlı olarak faaliyet gösteren Adalet Meslek Yüksekokulu,
- Üniversiteye bağlı Açık Öğretim Fakültesinde Adalet Programı şeklinde görülmektedir.

Adalet Meslek Yüksekokullarının öğrenim süresi iki yıl ve genellikle dört dönemdir. Bu süreçte müfredat yapısı 2 ana ders grubundan oluşmaktadır. Birincisi; kamu hukuku ve özel hukuk temel dallarının oluşturduğu hukuk dersleri, İkincisi ise; adalet meslek eğitimine dayalı derslerdir.

Adalet Meslek Yüksekokulları ve Adalet programı, 4 şekilde eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Bunlardan birincisi örgün eğitim, ikincisi ikinci öğretim, üçüncüsü uzaktan eğitim, dördüncüsü ise açıköğretim şeklinde olmaktadır.

2. ADALET MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA MÜFREDAT PROGRAMI

Müfredat programı, eski program anlayışını yansıtan bir terim olarak, tek tek bir takım konulardan oluşan bir program anlamına gelir (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:190)

Müfredat, öğrencilere mezun oldukları zaman ilgili mesleği icra edebilmelerini sağlayacak bilgi ve becerileri kazandıracak şekilde oluşturulan, teori ve uygulamanın birlikte yer aldığı ve eğitim-öğretimin staj mahiyetindeki iş yeri uygulamaları ile desteklendiği bir öğretim programıdır.

Meslek yüksekokullarının müfredatları hazırlanırken meslek ile ilgili sektördeki işverenlerin, mesleki kuruluşların ve meslek mensuplarının görüş ve önerilerinin alınması müfredatın başarı ile uygulanması ve müfredat ile hedeflenen sonuçların elde edilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bununla birlikte, müfredat hazırlanırken ya da uygulanırken meslek ile ilgili güncel gelişmelerin müfredata yansıtılması da önemli bir zaruret olarak karşımıza çıkmaktadır.

2006 yılında duyulan gereksinim üzerine Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu müfredatının günün koşullarına ve hukuk hizmetleri sektörünün taleplerine uygun hale getirilmesi için yeni bir müfredat hazırlanması çalışmalarına başlanmış ve bu çalışmalar aynı yıl içinde tamamlanarak 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren bir geçiş süreci çerçevesinde hazırlanan yeni müfredatın uygulanmasına başlanmıştır.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu'nun yeni müfredatı hazırlanırken adalet hizmetleri sektöründe çalışan yardımcı personelin haiz olması gereken bilgi ve becerilerin neler olduğu detaylı biçimde araştırılmış, bu hususta Ankara Adli Yargı ve İdari Yargı Adalet Komisyonları ile işbirliği içinde hakim, savcı, icra müdürü, yazı işleri müdürü gibi meslek ile ilgili amir konumunda bir çok kişinin bilgi, görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Yine yabancı ülkelerdeki benzeri eğitim-öğretim kurumlarının müfredatları incelenmiştir. Ayrıca 21. yüzyılın beraberinde getirdiği teknolojik değişim de dikkate alınarak mesleğe dair ortaya çıkan yenilikler de dikkate alınmıştır.

Belirtilen kapsamlı ve titiz çalışmaların neticesinde oluşturulan yeni müfredat 2006 yılından bu yana başarı ile uygulanmakta ve mezunlar ile paydaşlardan bu müfredatın başarılı bir çalışma olduğuna dair dönüşler gelmektedir. 2010 yılının ardından ülkemizde sayısı giderek artan özellikle devlet üniversiteleri nezdinde yeni açılan birçok Adalet Meslek Yüksekokulu da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu'nun yeni müfredatını kendilerine örnek alarak müfredatlarını oluşturmuşlardır. Bu durum ile birlikte daha önce belirtilen müfredat karmaşası sorunu hala giderilmiş değildir. Bu sorunun giderilmesinde başarılı bir uygulama olarak Ankara

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu müfredatının Adalet Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu tarafından model gösterilmesi suretiyle ülkemizde mevcut adalet meslek yüksekokullarında müfredat standartlaştırmasına gidilmesi şüphesiz yargıya önemli katkılar sağlayacak ve adalet meslek okullarına dair yaşanan bazı sorunların çözümüne de önemli katkılar sağlayabilecektir.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması planlanan olgular hakkında bilgi veren yazılı ve görsel materyallerin analizini içermektedir. Dokümanlar nitel araştırmada kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Örnekleme:

Çalışmada 26'sı devlet, 24'ü vakıf ve 3 tanesi ise özel olmak üzere, Türkiye'de Adalet programlarının bulunduğu, 53 üniversitenin müfredatları incelenmiştir. İncelenen üniversitelerin 26'sı devlet, 24'ü vakıf ve 3 tanesi ise özel üniversite statüsündedir. Üniversitelerin 34 tanesi Adalet meslek yüksekokulu, 19 tanesi yüksekokulların içinde yer alan Adalet programından oluşmaktadır. Adalet programının yer aldığı üniversitelerden 2 tanesi açık öğretim programı olarak yürütülmektedir. Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde yürütülen bu programlar devlet üniversitesi olduğundan, çalışmada da devlet üniversitesi olarak kabul edilmiştir.

Verilerin toplanması:

Çalışmada incelenen 53 üniversitenin Adalet programlarında yer alan ders ve derslere yönelik içerik bilgileri, programın yer aldığı üniversitenin resmi web sitesinden alınmıştır. Web sitelerinde ders ve içeriklerine yönelik bilgi bulunmayan adalet programlarına ilişkin bilgiler ise direkt ilgili birimden istenmiştir. Böylelikle Türkiye'de bulunan 53 Adalet programının ders ve ders içeriklerinin tamamına erişilmiştir.

Verilerin analiz edilmesi:

Verilerin analizi sırasında üç araştırmacı tarafından dersler ve ders içerikleri ayrı ayrı incelenmiştir. İncelemeler sonucunda veriler ayrı ayrı temalaştırılmış, tüm uzmanların uyuşmasıyla temalar kabul edilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca çalışmada, frekans analizi ile birimlerin nicel olarak görülme sıklığı ortaya koyularak, belirli bir öğenin yoğunluğu ve

önemi belirlenmiştir (Tavşancıl, & Aslan, 2001). Bu doğrultuda çalışmada, çözümlenmelere yönelik sıklık belirtmek amacıyla frekans (f) ve yüzde (%) değerleri karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Bulgular

Türkiye de adalet-hukuk hizmetleri alanına yönelik nitelikli işgücünü yetiştiren 53 üniversite bulunmaktadır. Bu amaca yönelik daha çok devlet üniversitelerinde bulunan adalet programlarının, vakıf ve özel üniversitelerde eğitim süreçlerine devam etmektedirler. Tablo 1’de yer alan üniversite ve adalet programlarının dağılımları incelendiğinde, devlet üniversitelerinde (%49.1) bulunan program sayısından daha fazla sayıda programın vakıf ve özel üniversiteler(%50.9) tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

Tablo-1. Adalet Programı Üniversite Dağılımları

Üniversite Türü	Program Türü				Toplam	
	Meslek Yüksek Okulu		Yüksekokul programı		N	%
	N	%	N	%	N	%
Devlet	22	84.6	4	15.4	26	49.1
Vakıf	12	50.0	12	50.0	24	45.3
Özel	0	0.00	3	100	3	5.7
Toplam	34	64.2	19	35.8	53	100

Türkiye de Adalet Meslek Yüksekokulu ile meslek yüksekokullarının adalet programları incelendiğinde, büyük bir çoğunluğunun (%64.2) Adalet Meslek Yüksekokulu adı altında sadece adalet-hukuk hizmetleri alanına yönelik nitelikli işgücünü yetiştiren mesleki eğitim-öğretim kurumlarından oluştuğu görülmektedir. Diğer bir kısmı ise mevcut bir meslek yüksekokulu içinde yer alan bir program olarak yer almaktadır.

Türkiye de Adalet Meslek Yüksekokulu ile meslek yüksekokullarının adalet programları incelendiğinde zorunlu ve seçmeli olmak üzere 177 tane farklı isimli dersin olduğu ortaya çıkmaktadır. Ders içerikleri ve isimleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise, bazı derslerin içerikleri birbirine oldukça benzer olmasına, aynı öğrenme çıktısını hedeflemesine karşın

farklı isimlendirildiği görülmektedir. Örneğin, 43 üniversitede “medeni hukuk 1” dersi olarak isimlendirilen ders, 9 üniversitede “özel hukuk 1” olarak isimlendirilmektedir. Oysaki her iki dersin kapsam ve amacı aynı olmakla birlikte, öğrenme çıktıları da birbiriyle hemen hemen aynıdır. Nitekim ki 2006 yılında Ankara Üniversitesi Adalet meslek yüksekokulunda okutulan “medeni hukuk 1” dersi, “özel hukuk 1” olarak değiştirilmiş ve genişletilmiştir. Aynı şekilde yine 28 üniversitenin “klavye kullanımı 3” dersi, 4 üniversitede “ileri klavye” 1 dersi olarak isimlendirilmektedir. Gerçekleştirilen çalışmada bu durum, içerikleri birbirine benzer olan ve aynı öğrenme çıktısını hedefleyen, ancak isimleri farklı olan derslerin birleştirilmesiyle çözümlenmiştir. İsim olarak ise güncel ya da yaygın kullanılan ders ismi kabul edilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında; “İdare Hukuku: idare ve idari yargı 1”, “İdari Yargı için: idare ve idari yargı 2”, “Ceza Hukuku: Ceza Hukuku-1 ve Ceza Hukuku-2”, “Ceza Usul Hukuku: Ceza Usul Hukuku-1 ve Ceza Usul Hukuku-2”, “İcra Hukuku: İcra İflas Hukuku-1” ve “İflas Hukuku: İcra İflas Hukuku-2” dersleriyle birleştirilmiştir. Böylelikle 177 tane ders, 166 taneye düşmüştür.

Birleştirme sonucu kalan 166 ders incelendiğinde, sadece 1 üniversitede okutulduğu derslerin olduğu görülmüş ve bu dersler incelendiğinde web tasarımı, siyaset bilimi gibi adalet programlarıyla ilişkili olmayan dersler olduğu belirlenmiştir. Uzmanlarca bu derslerinde kapsam dışına çıkarılmasının genellenebilirlik açısından uygun olacağı belirlenmiş ve bazı derslerle birleştirildikten sonra çalışma 109 ders üzerinden çalışma sürdürülmüştür.

Tablo-2. Türkiye de bulunan adalet programlarının ders dağılımları

Ders adı	Okutulduğu Dönem	Okutulduğu Dönem				Statüsü		Toplam	
		1	2	3	4	Z	S	N	%
MEDENİ HUKUKU	USUL	0	31	19	3	53	0	53	100,0
TİCARET HUKUKU		1	7	34	11	53	0	53	100,0
ANAYASA HUKUKU		49	3	0	0	52	0	52	98,11
ÖZEL HUKUK-1		48	4	0	0	52	1	52	98,11
CEZA HUKUKU		3	19	30	0	52	0	52	98,11
CEZA USUL HUKUKU		0	1	12	39	51	0	52	98,11

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

HUKUK BAŞLANGICI	50	1	0	0	51	0	51	96,23
KLAVYE KULLANIMI-1	45	2	1	0	48	0	48	90,57
İFLAS HUKUKU	0	0	9	39	48	0	48	90,57
İCRA HUKUKU	0	0	48	0	48	0	48	90,57
İDARE HUKUKU	6	25	13	2	45	1	46	86,79
KLAVYE KULLANIMI-2	0	42	2	1	45	0	45	84,91
AVUKATLIK ve NOTERLİK	0	3	13	27	24	19	43	81,13
YAZI İŞLERİ MEVZUATI	5	13	14	11	39	4	43	81,13
CEZAEVİ ve İNFAZ HUK.	0	1	4	37	35	7	42	79,25
ÖZEL HUKUK-2	24	14	2	0	40	0	40	75,47
TEBLİGAT HUKUKU	0	10	24	5	36	3	39	73,58
İDARİ YARGI HUKUKU	0	8	19	11	37	1	38	71,70
GENEL MUHASEBE	13	7	3	12	30	5	35	66,04
BİLGİSAYAR İŞL- 1	29	3	2	0	34	0	34	64,15
HUK. DİL. ADLİ YAZ	8	8	15	3	25	9	34	64,15
BORÇLAR HUKUKU	1	21	10	1	33	0	33	62,26
KLAVYE KULLANIMI-3	0	0	31	1	29	3	32	60,38
KLAVYE KULLANIMI-4	0	0	0	30	29	1	30	56,60
UYAP-1	0	5	13	11	20	9	29	54,72
YARGI ÖRGÜTÜ	20	3	4	0	21	6	27	50,94
BÜRO YÖN. TEK.	9	12	5	1	17	10	27	50,94
MALİ HUKUK	5	3	8	10	13	13	26	49,06
İNSAN HAKLARI	3	6	8	6	23	0	23	43,40
KIYMETLİ EVRAK HUK.	0	0	5	17	16	6	22	41,51
İŞ HUKUKU	0	2	8	11	15	6	21	39,62
HALK. İLİŞ. MES. İL.	4	7	5	3	8	11	19	35,85
DAMGA VERGİSİ	0	0	6	13	10	9	19	35,85
BANKA HUKUKU	0	3	2	14	0	19	19	35,85
ADALET PSİKOLOJİSİ	0	4	9	4	4	13	17	32,08

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

ADALET ETİĞİ	MESLEK	5	4	1	6	7	9	16	30,19
BİLGİSAYAR İŞL.-2		0	15	0	1	14	2	16	30,19
DOSYALAMA ve ARŞİV		1	2	6	6	8	7	15	28,30
İCRA ve İFLAS HUKUKU		0	0	7	8	14	1	15	28,30
ADLİ TIP		0	0	8	6	5	9	14	26,42
VERGİ HUKUKU		1	1	8	4	8	6	14	26,42
İŞ VE SOSYAL GÜV. HUK.		0	1	4	8	10	3	13	24,53
AMME ALACAKLARI TAH.		0	0	6	5	1	10	11	20,75
KRİMİNOLOJİ		0	1	5	4	0	10	10	18,87
AVRUPA BİRLİĞİ		2	0	5	2	0	9	9	16,98
EKONOMİ		8	1	0	0	6	3	9	16,98
POLİS-ÖZEL GÜVENLİK		0	2	4	3	0	9	9	16,98
TÜKETİCİ HUKUKU		0	2	3	3	1	7	8	15,09
KADASTRO-TAPU İŞL.		0	2	4	2	0	8	8	15,09
VERGİ MEVZUATI		0	3	2	3	0	8	8	15,09
MUHASEBE-2		0	4	0	4	4	0	8	15,09
UYAP-2		0	0	1	6	6	1	7	13,21
ARABULUCULUK		0	0	4	2	0	6	6	11,32
SİGORTA HUKUKU		0	1	1	4	0	6	6	11,32
KAMU İHALE HUKUKU		0	0	1	5	0	6	6	11,32
MUHASEBE-1		5	0	0	1	5	1	6	11,32
İŞLETME YÖNETİMİ		2	0	2	2	1	5	6	11,32
YEREL MEVZUATI	YÖN.	0	0	5	1	1	5	6	11,32
DENETİMLİ SERBESTLİK		0	1	1	4	3	3	6	11,32
İŞLETME VE YÖNETİM		1	0	2	3	2	4	6	11,32
İKTİSAT		2	0	3	1	3	3	6	11,32
GENEL ve TEK.		3	2	0	1	4	2	6	11,32

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

İLETİŞİM									
PROTOKOL ve SOS. DAV.	1	2	1	1	0	5	5	9,43	
ÇEKİŞMESİZ YARGI İŞL.	0	0	1	4	0	5	5	9,43	
MEMUR HUKUKU	1	0	4	0	1	4	5	9,43	
TÜRK VERGİ SİSTEMİ	1	0	1	3	2	3	5	9,43	
GİRİŞİMCİLİK	0	0	1	4	3	2	5	9,43	
DAVRANIŞ	3	0	2	0	2	3	5	9,43	
MAHALLİ İDARELER	0	0	3	2	0	5	5	9,43	
İNSAN KAYNAK	1	0	4	0	1	4	5	9,43	
HUK. YAZIŞ-1	2	0	1	2	5	0	5	9,43	
GENEL KAMU HUKUKU	1	2	1	1	5	0	5	9,43	
TİCARET-1	1	0	4	0	5	0	5	9,43	
TİCARET-2	0	1	0	4	5	0	5	9,43	
HIZLI OKUMA TEK.	1	0	3	0	0	4	4	7,55	
BİLGİ VE İLET. TEKN.	1	1	1	1	3	0	4	7,55	
BİLİŞİM SUÇLARI	0	0	2	1	0	3	3	5,66	
YARGI ÖR.- TEBLİGAT HUK.	0	1	2	0	3	0	3	5,66	
VERGİ VE HARÇLAR	0	0	1	2	2	1	3	5,66	
MESLEK ETİĞİ	0	0	1	2	1	2	3	5,66	
İMAR HUKUKU	1	0	1	1	1	2	3	5,66	
HUK. YAZIŞ-2	0	2	0	1	3	0	3	5,66	
YAZI İŞLERİ ve TEBLİGAT	0	0	1	2	3	0	3	5,66	
EŞYA HUKUKU	0	1	2	0	3	0	3	5,66	
KALİTE YÖNETİM SİS VE STANDARDİZASYON	0	1	1	1	1	2	3	5,66	
KARİYER PLANLAMASI	0	0	1	1	0	2	2	3,77	

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

SOSYAL GÜVENLİK HUK.	0	0	0	2	0	2	2	3,77
BİLGİSAYAR-3 ve 4	0	0	2	0	2	0	2	3,77
YÖNETİM ve ORG.	2	0	0	0	0	2	2	3,77
KAMU YÖNETİMİ	0	0	2	0	0	2	2	3,77
SAĞLIK HUKUKU	0	0	1	1	0	2	2	3,77
KALEM MEV. Ve UYAP	0	1	1	0	2	0	2	3,77
İNSAN HAK. YAR.	0	2	0	0	0	2	2	3,77
MESLEKİ MEVZUAT	0	0	1	1	1	1	2	3,77
ETKİLİ KONUŞMA ve İLET.	1	1	0	0	0	2	2	3,77
ANAYASA YARGISI	0	2	0	0	0	2	2	3,77
ÇOCUK HUKUKU	0	0	0	2	0	2	2	3,77
KORUMA TEDBİRLERİ	0	1	0	1	0	2	2	3,77
SUÇ BİLİMİ	1	0	0	1	0	2	2	3,77
KAMU İCRA HUKUKU	0	0	1	1	0	2	2	3,77
İŞ YARGISI	0	0	1	1	1	1	2	3,77
KOLLUK HUKUKU	0	0	1	1	0	2	2	3,77
YEREL YÖNETİMLER	0	1	1	0	1	1	2	3,77
TAKİP HUKUKU	0	1	0	1	2	0	2	3,77
BİLGİ TEKNO. KULLAN.	2	0	0	0	2	0	2	3,77
İŞLETMEYE GİRİŞ	1	0	1	0	1	1	2	3,77
KALEM MEV. Ve HARÇLAR	1	1	0	0	2	0	2	3,77
FİKRİ-SINAİ HAK. HUK	0	0	2	0	0	1	2	3,77
MEDENİ US. VE TEB. HUK.	0	0	2	0	2	0	2	3,77

Tablo-2 incelendiğinde sadece iki dersin 53 üniversitede ortak ders olduğu ve zorunlu ders olarak gösterildiği görülmektedir. Diğer taraftan 27 dersin tüm üniversitelerin yarısından fazlasında okutulduğu ve bu derslerinde büyük ölçüde zorunlu ders statüsünde olduğu belirlenmiştir. Dersin okutulduğu üniversite sayısı %50'nin altında olan derslerin ise, okutulma oranı azaldıkça seçmeli ders statüsünde olma oranının da arttığı görülmektedir.

Derslerin seçmeli ya da zorunlu olma durumları çoğu üniversitede aynı iken bazı üniversitelerde farklı statüde verildiği görülmüştür. Örneğin yargı örgütü dersi 21 üniversitede zorunlu ders statüsünde iken 6 üniversitede de seçmeli ders statüsünde yer almaktadır.

Üniversitelerde okutulan bazı temel derslerin ayrı ayrı iki dönemde verildiği görülmüştür. Bu dersler Ceza Hukuku için Ceza Hukuku-1, Ceza Hukuku-2; Ceza Usul Hukuku için Ceza Usul-1, Ceza Usul-2; İcra Hukuku ve İflas Hukuku dersleri için İcra-İflas Hukuku-1 ve İcra ve İflas Hukuku-2; İdare ve İdari Yargı dersleri için İdare ve İdari Yargı-1, İdare ve İdari Yargı-2 şeklin müfredatta görülmüş ve yapılan çalışmada bu dersler birleştirilmiştir. Ceza Hukuku ve Ceza Usul hukuku dersleri ilk dönem ve ikinci dönem içerikleri incelenerek Ceza Hukuku 1 ve 2 dersleri Ceza Hukuku dersi ile birleştirilirken, Ceza Usul-1 ve 2 dersleri de Ceza Usul Hukuku dersi adı altında birleştirilerek düzenlenmiştir. Ayrıca, İcra-İflas Hukuku-1 ve İcra İflas Hukuku-2 dersleri de İcra Hukuku ve İflas Hukuku içerik incelemesi sonrası birleştirilmiştir. Aynı şekilde İdare ve İdari Yargı Hukuku-1 ve İdari ve İdari Yargı Hukuku-2 dersi de İdare Hukuku ve İdari Yargı Hukuku dersleriyle birleştirilmiştir.

6/8/2015 tarihinde 29437 sayılı Resmi Gazetede, Bölge Adliye Ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik Yayınlanmıştır. Adalet Bakanlığının hazırlamış olduğu bu yönetmelik çerçevesinde Kalem Mevzuatı kavramı Yazı İşleri Yönetmeliği olarak değişmiştir. Müfredat incelemeleri sonucunda Kalem Mevzuatı ismi adı altında 24 üniversite de bulunan ders Yazı İşleri Mevzuatı isimli dersle birleştirilmiştir.

Uygulanan adalet programları arasında farklılık incelendiğinde, zorunlu derslerde çok büyük farklılık gözükmemesine rağmen özellikle seçmeli derslerde üniversite programları arasında farklılıklar gün geçtikçe büyümektedir. Diğer taraftan programlar arasında devlet üniversitelerinin programlarıyla vakıf ve özel üniversiteler arasındaki farklılığın oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu durum özellikle en çok tercih edilen derslerin üniversiteler arasında uyuma durumlarını gösteren tablo- 3'de görülmektedir.

Tablo-3. Üniversitelerin uyuma düzeyleri

En çok okutulan	En çok okutulan	En çok okutulan
------------------------	------------------------	------------------------

---

3.ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI
17-18 MAYIS 2016 ISPARTA

	ilk 10 ders	ilk 15 ders	İlk 20 ders
ANKARA	X	X	X
AKDENİZ	X		
ATATÜRK	X	X	
BOZOK	X		
CELAL BAYAR	X	X	
ERCİYES	X		
ERZİNCAN	X		
GAZİ	X	X	
GAZİANTEP	X		
İNÖNÜ	X		
DOKUZEYLÜL	X	X	
İSTANBUL	X		
KARABÜK	X		
KIRIKKALE	X	X	X
MARMARA	X		
SÜLEYMAN DEM.	X		X
UŞAK	X	X	
ÇANKAYA	X	X	
FATİH	X		
FATİH SULTAN M	X		
İST. ŞİŞLİ	X		
KTO KARATAY	X	X	
MALTEPE	X		
OKAN	X	X	
TURGUT ÖZAL	X	X	X
UFUK	X	X	
ZİRVE	X		
Toplam	27	12	4

Tablo 3 incelendiğinde, en çok tercih edilen ilk 10 dersin uyuşma düzeylerine bakılmış, 18'i devlet 9'u vakıf ve özel üniversite olmak üzere 27 üniversite ile uyduğu görülmüştür.

İlk 15 dersin uyuşma düzeylerine bakıldığında, 8'i devlet 4'ü vakıf ve özel üniversite olmak üzere 12 üniversite aynıdır. Bu durum ilk 20 derste ise 3'ü devlet 1'i özel olmak üzere 4 üniversiteye kadar düşmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Adalet programlarında, öğrencilerin iş yaşamlarında kolaylık sağlayacak derslerin seçilmesi ve programlarında bu durumun göz önünde bulundurularak düzenlenmesi, önemlidir. Türkiye’de adalet-hukuk hizmetleri alanına yönelik nitelikli işgücünü yetiştiren 53 üniversite bulunmaktadır. Bu amaca yönelik daha çok devlet üniversitelerinde bulunan adalet programlarının, vakıf ve özel üniversitelerde eğitim süreçlerine devam etmektedirler. Üniversite ve adalet programlarının dağılımları incelendiğinde, devlet üniversitelerinde bulunan program sayısından daha fazla sayıda programın vakıf ve özel üniversiteler tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Adalet Meslek Yüksekokulu ile meslek Yüksekokullarının adalet programları incelendiğinde, büyük bir çoğunluğunun Adalet Meslek Yüksekokulu adı altında sadece adalet-hukuk hizmetleri alanına yönelik nitelikli işgücünü yetiştiren mesleki eğitim-öğretim kurumlarından oluştuğu görülmektedir. Diğer bir kısmı ise mevcut bir meslek yüksekokulu içinde yer alan bir program olarak yer almaktadır.

53 üniversitenin adalet programında yer alan 177 dersin içerikleri ve isimleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise, bazı derslerin içerikleri birbirine oldukça benzer olmasına, aynı öğrenme çıktısını hedeflemesine karşın farklı isimlendirildiği görülmektedir. Diğer taraftan, bazı derslerin sadece 1 üniversitede okutulduğu ve bu derslerin ise adalet programlarıyla ilişkili olmayan dersler olduğu belirlenmiştir. Bu durum özellikle bazı adalet programlarında öğrencinin ihtiyacına yönelik seçmeli ders konulmadığını göstermektedir. Bu nokta da aynı içeriğe sahip dersler birleştirildi ve sadece 1 üniversitede okutulan dersler çıkarıldığında ders sayısının 109 olduğu görülmüştür.

109 ders üzerinde inceleme yapıldığında ise, sadece iki dersin tüm üniversitelerde ortak ders olduğu ve zorunlu ders olarak gösterildiği belirlenmiştir. Diğer taraftan 27 dersin tüm üniversitelerin yarısından fazlasında okutulduğu ve bu derslerinde büyük ölçüde zorunlu ders statüsünde olduğu, dersin okutulduğu üniversite sayısı %50’nin altında olan derslerin ise okutulma oranı azaldıkça seçmeli ders statüsünde olma oranının da arttığı görülmektedir.

Derslerin seçmeli ya da zorunlu olma durumları çoğu üniversitede aynı iken bazı üniversitelerde farklı statüde verildiği görülmüştür. Örneğin yargı örgütü dersi 21

üniversitede zorunlu ders statüsünde iken 6 üniversitede de seçmeli ders statüsünde yer almaktadır.

Üniversiteler adalet programlarında en çok çok okutulan ortak derslerin özellikle Ankara Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu ders programıyla uyduğu görülmektedir. Dersler arası uyum incelendiğinde en çok tercih edilen ilk 10 dersin uyuma düzeylerine bakıldığında, 18'i devlet 9'u vakıf ve özel üniversite olmak üzere 27 üniversite ile uyumaktadır. Bu durum ilk 20 derste ise 3'ü devlet 1'i özel olmak üzere 4 üniversiteye kadar düşmektedir. Bu noktada ders programları arasındaki farklılık açıkça görülmektedir. Ayrıca özellikle devlet üniversiteleriyle, vakıf ve özel üniversiteler arasındaki dersler arasındaki farklılıkta dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

- Büyükkaragöz. S.& Çivi. C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul:Beta Yayınları
- Tavşancıl. E., & Aslan. E. A. (2001). *İçerik analizi ve Uygulama Örnekleri*. Ankara:Epsilon Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- 29437 Sayılı Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik (2015). T. C. Resmi Gazete, 6.8.2015.

**ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN
KARİYER TERCİHLERİ İLE KARİYER DEĞERLERİ ARASINDAKİ UYUM**

Güray TONGUÇ⁵⁵

Arzu ÖZKANAN⁵⁶

ÖZET

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim alanına yıllardır önemli katkılar sağlayan adalet liseleri ve adalet meslek yüksekokulları, daralan iş imkânlarına rağmen mezunlarının kamu ve özel sektör kuruluşlarında çeşitli pozisyonlarda kadro sahibi olabilmeleri gibi nedenlerle yoğun ilgi görmektedir. Kariyer tercihini temsil eden bu ilgi ile kişinin sahip olduğu beceri, değer ve kişilik özellikleri ile ilgili olan kariyer değeri arasındaki ilişki bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bu bölümü hayatlarını kurtaracak bir iş olarak mı yoksa kendilerine uygun bir meslek olarak mı tercih ettikleri sorusundan hareketle bu araştırmada Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik yapıları, bölümü tercih etmeleri sırasındaki bilinç düzeyleri ve kariyer hedefleri arasındaki ilişkileri ve farklılıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu 1. sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencilerden kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen öğrenciler ile yapılan görüşme sonucunda bu bölümü tercih eden öğrencilerin bölümü tercih etme nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler Nvivo programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analizler ile öğrencilerin kariyer tercihleri ile kariyer değerleri arasındaki uyum ortaya konmuştur. Yapılan bu çalışmanın hali hazırda faaliyetine devam eden ve yeni açılması planlanan benzeri programların düzenlenmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Tercihi, Kariyer Değeri, Adalet Meslek Yüksekokulu

---

⁵⁵ Öğr. Gör. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Enformatik Bölümü, guraytonguc@akdeniz.edu.tr

⁵⁶ Öğr. Gör. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, arzuozkanan@sdu.edu.tr

**HARMONY BETWEEN THE VOCATIONAL SCHOOL OF JUSTICE STUDENTS'
CAREER CHOICE AND CAREER ANCHORS**

ABSTRACT

In our country Vocational Schools of Justice and Justice High Schools are important contributions of the Vocational and Technical Education for many years. Despite the shrinking job opportunities, graduates can have staff in various positions in the public and private sectors. So this schools are in great demand. This demands represent career choice. On the other hand, career anchors are about persons skills, values and personality traits. Career choice and career anchors are as the starting point of this study.

Students of the School of Justice prefer this school for a profession that suits them or as a business to save lives. This point is the basis of the research. In this study it has been uncovered relationships and differences between demographic variables, career goals and awareness during their preference section.

The sample of the study is composed of students that are studying at Vocational Schools of Justice in Süleyman Demirel University and Akdeniz University. Students were determined with snowball sampling method of purposeve sampling methods. As a result of interviews with students, it has been tried to be determined the reasons for preferring studens who choose this section. The data obtained as a result of the interviews were analyzed throuhg Nvivo. Analysis demonstared harmony between career preferences and career values. This study will be useful in the state of ongoing and the preparation of such programs.

Key Words: Career Choice, Career Anchors, Vocational Schools of Justice.

GİRİŞ

Öğrencilerin henüz lise çağlarında yaptığı yükseköğretim tercihleri genellikle kişilerin mesleğini belirlemektedir. Bilindiği gibi bir kişinin mesleği onun toplumdaki yeri, rolü, önemi, insan çevresi gibi konuları beraberinde getirmektedir. Bu nedenlerle bir birey hayatının kalan kısmını planlamak için öncelikle kariyerini planlayarak işe başlamalıdır.

İş hayatına yeni atılacaklar için kariyer planlama sürecinde bireylerin hayattan ne bekledikleri ve neler yapmak istedikleri büyük önem taşımaktadır. İşte bu noktada sorumluluk bireylere düşmektedir. Yeni mezun bir birey ne yapmak istediğine doğru bir biçimde karar verebilmek için bir plan oluşturmalıdır. Bu planda birey, yeteneklerini, kendisini motive eden unsurları, kendine olan öz-güvenini, ihtiyaçlarını, isteklerini, arzularını, hırslarını, umutlarını, hayallerini, fikirlerini ve planlarını, ilgisini çeken kariyer fırsatlarını, sahip olduğu potansiyeli ve seçenekleri hakkındaki kişisel tutumunu, kendi yetkinliklerini ve sınırlı olduğu alanları oldukça net bir biçimde belirlemeli ve buna göre bir hareket planı oluşturmalıdır.

Ancak ülkemizde birçok iş alanında olduğu gibi adalet liseleri ve adalet meslek yüksekokulları da daralan iş imkânlarına rağmen mezunlarının kamu ve özel sektör kuruluşlarında çeşitli pozisyonlarda kadro sahibi olabilmeleri gibi nedenlerle tercih edilebilmektedirler. Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bu bölümü hayatlarını kurtaracak bir iş olarak mı yoksa kendilerine uygun bir meslek olarak mı tercih ettikleri sorusunun cevabı ise bu bölüm öğrencilerinin kariyer değerlerini anlamada yardımcı olacaktır.

1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kariyer kavramı günlük hayatımızda genellikle sadece bir iş olarak tanımlanıp algılanmasına rağmen sadece ilerleme ve başarılarla ilişkili bir iş veya istihdam sürecini içermemektedir. Kariyer, yaşam boyu devam eden dinamik bir süreç olup, “bir bireyin istediği yaşam tarzını sağlamaya çalışabilmesi için uzun dönemde elde ettiği veya edeceği eğitim, yetenek ve deneyimler birikimi” şeklinde tanımlanabilir (Woodd, 2000) . Kariyer kavramında bir süreç söz konusu olduğu için toplumda yalnızca bir meslek sahibi olmakla sınırlanabilir.

1.1 Kariyer Kavramı

Kariyer bir kimsenin yaşamının herhangi bir anında sahip olduğu bütün rollerin gerektirdiği etkinliklerin bileşimidir (Herr ve Cramer, 1992; Kuzgun, 2006). Kariyer genel anlamıyla seçilen bir işte ilerlemek ve bunun sonucunda sorumluluklar üstlenmek, statü kazanmak ve saygınlık elde etmek olarak tanımlanabilir (Türkay ve Eryılmaz, 2010:180).

Kariyer kavramı sadece örgütün hiyerarşik basamaklarında üst kademelere yükselmenin yarattığı iş değişiklikleri (Güzel, 2005:121) gibi düşünülse de halihazırdaki konumundan memnun olan fakat bilgi, beceri ve yeteneğini geliştirmek ve aynı kademedeki farklı işlere yönelmek yani yatay iş değişikliklerini de kapsamaktadır (Can vd., 1998:163; Baruch, 2004:3).

Meslek ya da kariyer seçme durumunda olan kişiler bu alanlardaki ihtiyaçlarının yoğunluğuna göre meslek değerlerini önem sırasına koymakta ve en güçlü ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacakları düşündükleri mesleklere ya da işlere yönelmektedirler (Kuzgun, 2006).

1.2 Kariyer Değeri

Kariyer değerleri, çalışanın kendi kariyeri için olmazsa olmaz gördüğü hususlardır. Bu hususlar, çalışanın başarılı ve istediği kariyer için neler gerektiği yolundaki düşünceleridir (Mignonac ve Herrbach, 2003:210).

Literatürde kariyer değerlerinin açıklanmasına yönelik, Schein’in 44 yüksek lisans öğrencisinin meslek geçmişlerine yönelik görüşmeler yaptığı ve 12 yıl süren araştırmasının

sonucunda geliştirdiği Kariyer Değerleri Teorisi yer almaktadır (Schein, 1974; Evans, 1996: 609; Yarnall, 1998: 56). Kariyer değerleri teorisi, esasında kariyerlerinde gelişim gösteren mezunların, kariyer gelişimlerine neden olan faktörleri açıklamaya yönelik bir model olarak ortaya çıkmıştır (Erdoğan, 2004: 156). Schein (1996), kariyer değerlerinin, bir kişinin algıladığı yetenek, beceri ve temel değerleri ile kariyer gelişimi için bir gereklilik olarak gördüğü kişisel, istek ve motivasyonlarından oluştuğunu ifade etmektedir (s. 80). Bir diğer ifadeyle kariyer değerleri, bir çalışanın kendi kariyeri için olmazsa olmaz olarak gördüğü hususlardır. Bu hususlar, çalışanın başarılı bir kariyer için nelerin gerektiği yönündeki temel düşünceleridir (Türkay ve Eryılmaz, 2010: 181).

Schein, ilk olarak yayınladığı çalışmasında bireylerin motivasyonlarını, öz benliklerini, temel değerlerini ve isteklerini yansıtan 5 temel kariyer değeri ortaya koymuştur. Ancak sonrasındaki çalışmalarında meslekleri daha geniş kapsamlı olarak ele almasıyla birlikte mevcut kariyer değerlerine 3 yeni kariyer değeri daha eklemiştir (Schein, 1996: 80).

Schein, özellikle kariyer seçimi ile kariyer değerleri uyumlu olan bireylerin, iş tatmini, terfi, işte istikrar, verimlilik ve psikolojik olarak kendini iyi hissetme gibi pozitif sonuçlar alacağı üzerinde durmaktadır (Feldman, Bolino, 1996: 91). Schein'in geliştirdiği kariyer değerleri şu şekildedir (Başol, Bilge ve Kuzgun, 2012:59).

a. Teknik/Fonksiyonel: Bu değer in öne çıktığı kişilerde uzmanlık alanında derinleşme ve büyüme, örgütte yükselmekten daha önemlidir.

b. Yönetimsel: Diğer kişilerin ve grupların organizasyonu ve yönetilmesi, ortak amaçlara ulaşma yolunda analiz, problem çözme, zor durumlarda hızlı ve çabuk karar alma yeteneklerinin baskın olduğu kariyer değeridir.

c. Güvenlik ve İstikrar: Örgütte kalma ve istikrar konularında güven arayışı, bu değere sahip kişilerin önemsendiği konulardır. İş ve istihdam güvenliği kariyer seçiminde belirleyici bir etkiye sahiptir. Kamu sektörü daha caziptir.

d. Bağımsızlık: Özgür hareket edebilmek ve bağımsız çalışmak önemlidir. Bu kişiler örgütlerde uzun süre çalışmadıkları gibi, kendi firmalarını kurmak veya danışmanlık yapmak için işten ayrılırlar.

e. Girişimcilik: Yeni ürün ve hizmet üretmek, bilgi ve becerilerini bu amaç için kullanmak ya da yeni işletmeler kurmak ve yeni projeler geliştirmek, bu kariyer değerinin önemli özellikleridir. Bu kişilik kendi kendini karakterize eder.

f. Saygınlık (Hizmet ve Bir Amaca Kendini Adama): Bireysel ve sosyal değerlerini geliştirmeye yönelik faaliyetlere yönelme, başkalarına yardım bu değeri yansıtan özelliklerdir.

g. Rekabet (Saf Meydan Okuma): Çözümlemeyen problemleri çözmek, önemli rakip ya da düşman karşısında kazanmak gibi büyük engellerin üstesinden gelmek, rekabetten hoşlanmak bu değerlerin önemli özellikleridir.

h. Özel Yaşam (Yaşam Tarzı): Bu değere sahip bireyler, iş ve aile yaşantısı arasında denge kuracak bir kariyeri tercih ederler. Aile yaşamı ve değerlerine saygı gösteren bir örgütte çalışmak isterler, kariyeri yaşamın bir parçası olarak görürler.

Literatürde kariyer değerlerine yönelik çalışmalara bakıldığında Türkay ve Solmaz (2011); lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde turizm eğitimi alan 287 öğrenciye uyguladıkları anket çalışmasında öğrencilerin sahip olduğu kariyer değerleri ve liderlik yeteneklerinin turizmde kariyer yapma istekleri üzerindeki etkisini araştırdığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, liderlik yeteneklerinin kariyer değerleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu, bununla birlikte turizmde kariyer yapma isteğini etkileyen tek değişkenin ise yönetsel yetkinlik kariyer değeri olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Fırat'ın (2011); üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarını, eğitsel hedeflerini, üniversite öğreniminden beklentilerini ve okudukları bölüme ilişkin memnuniyet durumlarını araştırdığı çalışmanın sonucunda öğrencilerin yaşamlarında en çok önemsedikleri amacın “özel yetenek ve eğilimlerini kullanma” olduğu, öğrencilerin üniversiteden beklentilerinin ilk sırasında "Mesleğe hazırlama"nın geldiği ve öğrencilerin okudukları bölümü tercih etmelerindeki en önemli iki etkenin; “okudukları alanı sevme” ve “mezun olunca iş bulma kolaylığı” olduğu ortaya çıkmıştır.

2 ADALET MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER TERCİHLERİ İLE KARIYER DEĞERLERİ ARASINDAKİ UYUMUN ARAŞTIRILMASI

2.1 GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma kapsamında Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kariyer tercihleri ile kariyer değerleri nitel metotla tespit edilmiştir. Bu amaçla Süleyman Demirel Üniversitesi ile Akdeniz Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu 1.sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencilerden kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen öğrenciler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, zengin veri elde edilebilmesi amacıyla kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. 15 katılımcı ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler Nvivo programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analizler ile öğrencilerin bu bölümü tercih nedenleri, kariyer değerleri ve arasındaki uyum ve farklılıklar belirlenmiştir.

2.1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bu bölümü hayatlarını kurtaracak bir iş olarak mı yoksa kendilerine uygun bir meslek olarak mı tercih ettikleri, bölümü tercih etmeleri sırasındaki bilinç düzeyleri ve kariyer hedefleri arasındaki ilişkileri ve farklılıkların ne olduğunun incelenmesidir.

Literatürde kariyer değeri ve kariyer tercihlerine yönelik çalışmalar bulunmasına rağmen bu çalışma özellikle Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerini incelemesi açısından katkı sağlamaktadır. Ayrıca çalışmada nitel değerlendirme ile katılımcılardan derinlemesine bilgi alması açısından da önemlidir. Araştırma bulguları Adalet Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kariyer hususunda bilinçlenmeleri ve desteklenmeleri yönleriyle yeni çalışmalara da zemin hazırlamaktadır.

2.1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, ulaşılabilen ve katılımcıların önerdikleri diğer kişiler ile yapılan görüşmeler, görüşme yapmak için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu, görüşme kayıtları ve nitel araştırmanın doğası gereği araştırmacıların akademik deneyimi ile sınırlıdır.

2.1.3 Araştırmanın Varsayımları

Araştırma kapsamında katılımcıların araştırma sorularına verdikleri cevaplar doğru ve gerçek durumu yansıttığı varsayılmaktadır.

2.1.4 Araştırma Deseni

Öncelikle literatür taraması yoluna gidilmiş ve bu çerçevede yapılmış çalışmalar incelenerek araştırma sorusunun çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Uygulama safhasında, çalışmanın niteliğine bağlı olarak görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Hazırlanmış olan belli başlıklar dahilindeki yarı yapılandırılmış sorulardan hareketle katılımcıların kariyer değerleri ve kariyer tercihleri derinlemesine incelenmek istenmiştir.

2.1.5 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki Adalet Meslek Yüksekokulları öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Akdeniz Üniversitesi ile Süleyman Demirel Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulları oluşturmaktadır.

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu yöntemi kullanılmıştır. Araştırma süreci her iki üniversitede görev yapıyor olması ve öğrencileri tanıyor olmanın verdiği “En çok bilgi sahibi kimler olabilir?” (Miles and Huberman, 1994: 28) sorusu sorularak başlatılmıştır. Bu aynı zamanda araştırmanın geçerliliği açısından önemli olan güven unsurunu da sağlayıcı bir etkide bulunmuştur. Katılımcılar daha detaylı veri elde edilebileceği düşünülen öğrencilerden başlatılarak, yine öğrencilere benzer durumları yaşayanların sorulması ile genişletilmiştir. Böylelikle, cevaplama sürecinde daha içten ve açık cevaplar vermeleri de sağlanmıştır. Bu duruma rağmen çeşitli kaygılar ile görüşme teklifini kabul etmeyen veya sorulara kısa cevaplar ile bilgi vermeyen 7 kişi olmuştur.

2.1.6 Veri Toplama Tekniği ve Süreci

Araştırmada nitel veriler, görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmeler için öncelikle yarı yapılandırılmış soru formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış soru formunun sınanması amacıyla pilot uygulama yapılmış ve form güncellemeleri sağlanmıştır. Bundan sonra uygulamaya geçilerek veriler kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Veriler, katılımcıların tedirginliklerini en aza indirmek adına not tutma yöntemi ile toplanmıştır. 15 kişi ile

görüşüldükten sonra benzer cümleler kurulmaya başlanması ile birlikte görüşmeler sonlandırılmıştır.

Görüşmeler Şubat 2016'da gerçekleştirilmiştir.

2.1.7 Veri Analizi

Araştırma deseni gereği her görüşmenin dökümleri yapılmıştır. Kayıtları araştırma verilerinin değerlendirilmesinin yapıldığı Nvivo 10.0 nitel veri analizi programına aktarılmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan Adalet Meslek Yüksekokulları herhangi bir sistematik gözetilmeden rasgele "A – B" olmak üzere kodlanmıştır.

2.2 BULGULAR

2.2.1 Katılımcılara Ait Genel Özellikler

Görüşmeler, araştırma örneklemini oluşturan A ve B Adalet Meslek Yüksekokullarında öğrenim görmekte olan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmayı kabul etmeme durumu veya görüşmeye başladıktan sonra kısa cevaplar ile detay vermeme durumları ile katılımcıların 7 tanesi ile görüşme tamamlanamamış, 15 kişi ile görüşüldükten sonra benzer cümleler kurulmaya başlanması ile birlikte görüşmeler sonlandırılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların öğrenim gördükleri üniversite, yaş, cinsiyet, yaşadıkları yer ve mezun oldukları lise türleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Değişkenler	f	%
--------------------	----------	----------

Tablo 1: Katılımcıların Seçilmiş Değişkenlere Göre Dağılımı

Öğrenim Gördükleri Üniversite		
A Üniversitesi	7	%47
B Üniversitesi	8	%53
Cinsiyet		
Bayan	12	%80
Erkek	3	%20
Yaş		
18	3	%20
19	8	%53
20 ve üzeri	4	%27
Yaşadığı Yer		
İl	7	%47
İlçe	8	%53
Mezun Olunan Lise Türü		
Adalet Lisesi	4	%27
Anadolu Lisesi	6	%40
Düz Lise	3	%20
Teknik ve Meslek Lisesi	1	%13
Toplam	15	%100

Katılımcıların öğrenim gördükleri üniversiteler itibariyle dağılımları birbirine yakındır. Katılımcıların çoğunluğunu bayanlar oluştururken yaşları itibariyle çoğunlukla 19 yaşta oldukları görülmektedir. Yaşadıkları yer açısından il merkezleri ile ilçeler arasında yakınlık bulunmaktadır. Mezun olunan lise türü ise çoğunluğunun Anadolu Lisesi mezunu oldukları, 4 kişinin ise Adalet Lisesi mezunu olduğu bulunmuştur.

2.2.2 Kariyer Hedeflerine Yönelik Bulgular

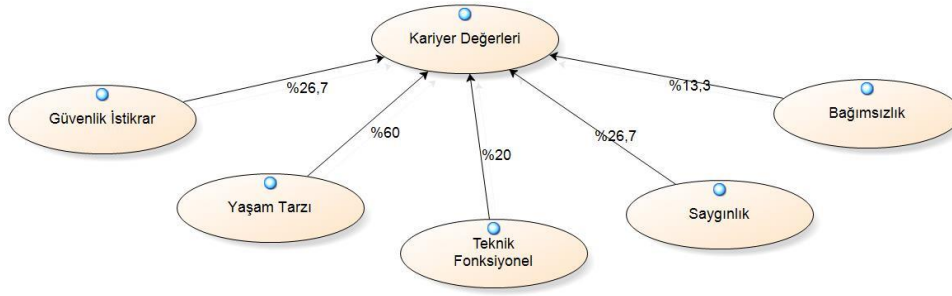
Katılımcıların kariyer hedeflerini ve bu doğrultudaki kariyer değerlerini tespit etmek amacıyla öncelikle kariyer hedefleri sorulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Kariyer Hedeflerine Yönelik Bulgular

Değişkenler	f	%
Kariyer Hedefi		
Adalet ve/veya Geçiş ile Devam Edilebilecek Meslekler	6	%40
Diğer	9	%60
Toplam	15	%100

Bu doğrultuda yapılan görüşmeler sırasında katılımcıların kariyer hedefleri arasında “İnşaat Mühendisi, Polis, Hemşire, Beden Eğitimi Öğretmeni, Psikolog” yer aldığı görülürken adalet programı ile ulaşılabilecek kariyer hedefleri arasında “Katip, Avukat, İcra Müdürü, Hakim, Savcı” yer almaktadır.

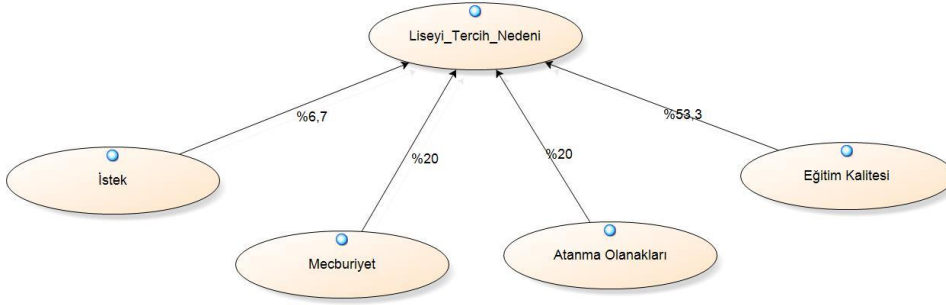
Kariyer hedeflerine yönelik kariyer değerleri ise şu şekilde bulunmuştur.

Şekil 1: Katılımcıların Kariyer Değerlerine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların kariyer değerlerine bakıldığında %60'ın yaşam tarzına uygun bir kariyer hedefi belirlediği görülmüştür. Ardından %26,7 ile Saygınlık ve Güvenlik ve İstikrar değerleri yer almaktadır.

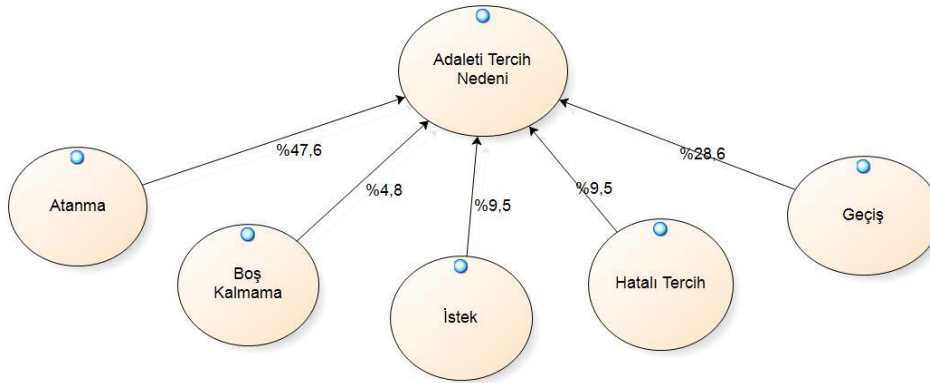
Katılımcıların kariyer hedeflerine ulaşmak için Lise ve Üniversite seçimindeki nedenler sorularak katılımcıların tercihlerindeki bilinç düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 2: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Liseyi Tercih Etme Nedenleri

Şekil 2’den de anlaşılacağı üzere katılımcıların % 93,3’ünün liseyi tercih nedeni kariyer hedefinin dışında yer almaktadır. Katılımcıların liseyi tercih etme nedenleri arasında buldukları çevredeki eğitim kalitesi en iyi olan okul olarak görmeleri, atanma olanakları ve mecbur kalmaları yer almaktadır. Bu durumdan anlaşılacağı üzere katılımcıların kariyer hedefleri üniversite tercihinden daha önce değişime uğramak durumunda kalmıştır.

Diğer taraftan üniversite tercihinde katılımcıların bilinç düzeyi ise şu şekilde gösterilebilecektir:

Şekil 3: Katılımcıların Adalet Meslek Yüksekokulunu Tercih Nedenleri

Şekil 3’de görüldüğü üzere katılımcıların üniversite tercihleri tamamen iş bulma kaygısı ile gerçekleşmektedir. Katılımcıların %47,6’sı atanma kaygısı ile Adalet Meslek Yüksekokulunu tercih etmişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların %28,6’sının ise geçiş ile Hukuk Fakültesini bitirebilme kaygısı ile bu bölümde oldukları görülmektedir. Kariyer hedefi için Adalet Meslek Yüksekokulunu tercih oranı ise %9,5 gibi çok düşük bir

orandadır. Bu sonuçlar katılımcıların kariyer hedefleri için gereken adımları atmadıklarını göstermektedir.

Bu sonuçlara rağmen katılımcılara kariyer hedeflerinde mi yoksa kariyer tercihlerinde mi daha başarılı olacakları sorulduğunda kariyer hedeflerinde başarılı olacaklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu durumu ifadeleri şu şekilde olmuştur:

“Severek yapmak önemli severek yapmak başarıyı etkiler”

“Severek yapacağım bir iş ve beni ruhen ve bedenen yormayacak bir iş”

“Sevmediğim işlerde motivasyonum düşük olur başarı gösteremem!”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde kişilerin kariyer tercihlerine bakıldığında çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte atanma ve iş bulma olanaklarının yer aldığı görülmektedir. Çalışmada bu noktadan hareketle katılımcıların Adalet Meslek Yüksekokulunu hayatlarını kurtaracak bir iş olarak mı yoksa kendilerine uygun bir meslek olarak mı tercih ettikleri sorusu sorulmuş ve kariyer değerleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan görüşmeler ile katılımcıların sadece %40'nın ilgili bir alanda kariyer hedefleri olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların kariyer tercihleri ile kariyer hedeflerinin uyumlu olmadığı görülmektedir. Katılımcıların kariyer hedefleri ve kariyer değerleri irdelendiğinde ise %60'ının yaşam tarzına uygun bir kariyer hedefi belirlediği görülmüştür. Ardından %26,7 ile Saygınlık ve Güvenlik -İstikrar değerleri gelmektedir. Bu durum aslında katılımcıların kariyer hedeflerini takip etmeleri halinde yaşam tarzlarına uygun, motive olup doyum sağlayabilecekleri bir meslek sahibi olacaklarını göstermektedir. Ancak kariyer hedeflerinden ilk olarak vazgeçtikleri yer olarak lise tercihleri tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre katılımcıların %93,3'ü lise tercihlerinde kariyer hedeflerinden vazgeçmiş olarak görülmektedir. Katılımcıların lise tercihlerindeki en büyük kaygı iyi bir eğitim almak olarak tespit edilmiştir. Diğer taraftan kariyer tercihlerinde belirleyici rolü bulunan üniversite tercihlerine bakıldığında iyi eğitim alma kaygısının yerini atanma ve iş bulma kaygısının aldığı gözlenmektedir. Katılımcıların %47,6'sı atanma kaygısı ile Adalet Meslek Yüksekokulunu tercih etmişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların %28,6'sının ise geçiş ile Hukuk Fakültesini bitirebilme kaygısı ile bu bölümde oldukları görülmektedir. Kariyer hedefi için Adalet Meslek Yüksekokulunu tercih oranı ise %9,5 gibi çok düşük bir orandadır. Bu durum katılımcıların kariyer tercihleri ile kariyer hedefleri arasında uyumun olmadığını daha net bir şekilde göstermektedir. Diğer taraftan katılımcıların kariyer hedeflerinden farklı bir kariyer tercihinde bulunmalarına rağmen hala kariyer hedeflerinden vazgeçmedikleri görülmüştür. Görüşme sonuçları göre katılımcıların kariyer hedeflerinde daha başarılı olacaklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu durum katılımcıların kariyer hedeflerini belirlerken yetenek ve yeterliliklerinin farkında olduklarını açıklar niteliktedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin kendilerini tanımaları ve isteklerini belirleyebilmeleri sevindirici olmasına karşın, kariyer tercihlerinde taşıdıkları kaygılar kariyer hedeflerinden sapmalarına neden olmuştur. Bu durumda kariyer hedeflerinde lise ile başlayan değişimi engellemek adına öğrencilere daha fazla destek olunması gerekmektedir.

Özellikle eğitim kalitesi gibi gerekçeler yerine kariyer hedeflerine götürecek bir basamak olarak okul tercihlerinin yapılması sağlanmalıdır. Diğer taraftan toplumdaki devlete atanma baskısının azaltılması öğrencilerin kariyer tercihlerini daha rahat yapabilmelerine olanak sağlayacaktır. Elbette iş bulma ve iş garantisi kişileri motive etmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, kişilerin bir ömür boyu çalışacakları işte mutlu olmaları daha etkin bir motive aracı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Baruch, Y. (2004). *Managing Careers Theory and Practice*, Prentice Hall, London.
- Başol, O., Bilgi, E. Ve Kuzgun, Ş. (2012), Öğrencilerin Kariyer Değerlerini Etkileyen Unsurların Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Bireysel Değerler, *Elektronik Journal Of Vocational Colleges*, December, ss. 57-68
- Can, H., Akgün, A. ve Kavuncubaşı S. (1998). *Kamu ve Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi*, 4.Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Erdoğan, N. (2004), *Career Orientations Of Salaried Professionals: The Case of Turkey*, *Career Development International*, Vol. 9, No. 2, pp. 153-175
- Evans, C. (1996), *A Review of Career Anchors in Use*, *European Journal Of Work and Organizational Psychology*, Vol. 5, No. 4, pp.609-615
- Güzel, T. (2005). “Eğitim ve Gelişme”, *İçinde*, Cengiz Demir (editör). *Konaklama İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, s.122-123.
- Herr, E. L. ve Cramer, S. H. (1992) *Carrer Guidance and Counseling Through Life Span: Systematic Approaches*, Third Edition, Glenview: Illinois
- Kuzgun, Y. (2006) *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*, Ankara, Nobel Yayıncılık
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. New Delhi: Sage Publications.
- Schein, E. H. (1974) *Career Anchors and Career Paths: A Panel Study of Management School Graduates*, Technical Report No: 1, Sloan School Management.
- Schein, E. H. (1996) *Career Anchors Revisited: Implications for Career Development In The 21th Century*, *Academy Of Management Executive*, Vol. 10, N.4, pp. 80-88
- Şahin, İ. Ve Fırat, N. Ş. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları*, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, C. 17, S. 3, ss:429-452

Türkay, O. Ve Eryılmaz, B. (2010), Kariyer Değerleri ve Kariyer Yolu Tercihleri İlişkisi: Türk Turizm Sektöründen Örnekler, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Bahar, S. 24, ss. 179-199

Türkay, O. Ve Solmaz, S. A. (2011), Liderlik Yeteneği ve Kariyer Değerlerinin Turizmde Kariyer Yapma İsteği Üzerindeki Etkileri, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 1, ss. 46-71

Woodd, M. (2000) The Psychology of Career Theory- A New Perspective, Career Development International, 5(6), 273-278

Yarnal, J. (1998), Career Anchors: Results of An Organisational Study In The UK, Career Development International, 3/2, pp. 56-61

YARGI İŞLEYİŞİ SORUNSALI: UYAP UYGULAMALARI
PROBLEMATIC THE FUNCTIONING OF THE JUDICIARY:
UYAP APPLICATIONS

“Geç kalan adalet, adalet değil zulümdür.”

Tolstoy

Ahmet TÜRKAN⁵⁷

Muhammet Esat BOLAT⁵⁸

Arzu ERDİNÇ⁵⁹

ÖZET

Adalet hizmetlerinin adil, hızlı, etkin, güvenilir ve ekonomik olarak yürütülmesi Anayasanın 142. maddesi ile ön görülen yargının görevleri arasındadır. Bu görevlerin etkin bir şekilde sürdürülmesi amacıyla, Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı ve Taşra Teşkilatı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da entegrasyonu sağlanarak sistemin etkinliği ve verimliliği artırılmaktadır. Türkiye geneli bilgisayar ağı (WAN) kurma, uygulama ve geliştirme çalışmaları adı altında yürütülen Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Adalet Bakanlığının son dönemlerde üzerinde önemle durduğu konulardan birisidir. Bu noktada, adalet teşkilatı için hayati öneme sahip UYAP'ın eğitim kurumlarındaki karşılığı olan UYAP uygulamaları dersinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinde karşılaşılan sorunlara yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yargı işleyişi, UYAP, UYAP eğitimi, UYAP sorunları.

---

⁵⁷ Öğr. Gör. Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, E-Posta: ahmet.turkan@usak.edu.tr.

⁵⁸ Öğr. Gör. Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, E-Posta: esat.bolat@usak.edu.tr.

⁵⁹ Öğr. Gör. Uşak Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, Uşak, E-Posta: arzu.erdinc@usak.edu.tr.

ABSTRACT

The fact that the justice services enforcement as fair, fast, efficient, reliable and economical is between judgement charge which is forseen with clause 142th of the consitution. In order to sustain these charges effectively, the Central Organization Department of Justice and its Field Service with other Public institutions and organizations which the efficiency and the productivity of the system is increased by ensuring the integration. Turkey-wide computer network (WAN) connection, the national implementation and development work which carried out under the name of National judicial Network System (UYAP), which the Ministry of Justice is one of the subjects on strongly in recent years. At this point, the provision of educational institutions UYAP which is vital for Judicial Organization, which UYAP is carried out effectively and efficiently is given to encountered problems.

Keywords: Operation of the judge, National Judicial Network Project (UYAP), the education of UYAP, the issue of UYAP.

GİRİŞ

Zamanı ve mekanı kendisine medeniyet sahasında bir iz bırakma alanı olarak gören insanoğlu, yaşadığı toplumlarda bir takım buluşlar sayesinde çağına ışık olacak devrim niteliğindeki çok önemli olayların ortaya çıkmasında en önemli aktör olmuştur.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojisinin baş döndürücü değişimi sayesinde önceki dönemlere nazaran (tarım ve sanayi toplumları) büyük bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmıştır. Bu dönüşümü başarıyla gerçekleştiren toplumların bilgi etrafında bulunmayı tercih ettiklerini görmek mümkündür. Sanayi toplumlarında “maddi ürünlerin üretimi” düşüncesinin yerini, bilgi toplumunda bilgi teknolojilerinin kullanımı sonucu “bilgi üretimi” almıştır (Öğüt, 2003: 31).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı ve sürekli gelişimi sayesinde eğitimden ticarete, yönetimden sağlık bilimlerine kadar her alanda büyük bir değişim meydana gelmektedir. Yeni toplum düzeni, bilgi temelinde teknoloji ve bilişim etrafında örgütlenerek sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Gerek özel sektörde gerekse de kamu sektöründe bu teknolojilerin esas alındığı çok önemli yenilikler yaşanmaktadır (Batır, 2013: 1).

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak kamu hizmetlerini daha hızlı, etkin ve verimli sunabilmek; bu hizmetlerden faydalananlara karşı duyarlı, hizmete ulaşmada zaman ve mekan yönünden daha esnek bir şekilde erişim sağlamak suretiyle e-devlet kavramı ortaya çıkmıştır (Batır, 2013: 1).

Parlak ve Sobacı (2005: 226)'ya göre e-devlet; kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaş ve ticari işletmeler arasındaki bilgi, hizmet ve mal alışverişlerinde teknolojinin kullanılmasıyla ortaya çıkan hız, performans ve verimlilik artışının yanı sıra maliyetleri düşürmeyi amaçlayan bir devlet modelidir.

Klasik devlet anlayışında, hükümet tarafından gerçekleştirilen çeşitli hizmetlerde, vatandaşlar çok fazla bürokrasi işlemiyle karşı karşıya kalmakta, basit prosedürler çalışanlar açısından uygulanması karmaşık yapılar haline geldiğinden, işlerin yürütülebilmesi için ihtiyaçtan çok fazla sayıda personel istihdam etme zorunluluğu ortaya çıktığı yönünde bir düşünce vardır (Yıldırım ve Karakurt, 2004: 20).

Bir tarafta kamu hizmetini sunan devlet ile diğer tarafta kamusal görevini veya işlemini yerine getiren vatandaş, işletme ve çalışan arasında yapılan işlemlerin karşılıklı olarak bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla elektronik ortamda gerçekleştirilmesini sağlayan

interaktif sürece dayalı bir bilişim sistemi olan e-devlet sayesinde hizmette etkinlik, verimlilik, hız, katılım ve şeffaflık gibi faktörler artarken; diğer taraftan zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmaktadır (Parlak ve Sobacı, 2005: 226).

1. ULUSAL YARGI AĞI PROJESİ (UYAP) VE GEREKÇESİ

E-devletin adli sistemdeki karşılığı olan “e-adalet” sisteminin kurulması için Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı ile birlikte taşra teşkilatı, mahkemeler, cumhuriyet başsavcılıkları, icra daireleri, yan bilgi kuruluşları olan adli tıp, nüfus müdürlükleri, emniyet ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla elektronik ortamda bağlantı sağlamak suretiyle Ulusal Yargı Ağı Projesi başlatılmıştır (Karslı vd., 2009: 53).

Gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesi kapsamında yer alan davanın makul bir süre içinde görülmesine dair “*Herkes, gerek medenî hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizarlar, gerek cezaî alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir*” hükmü (Noyan, 2007: 362), gerekse Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın madde 141/son fıkrasında ifade edilen “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir” (Atar, 2014). Hükmü adalet hizmetlerinin bilişim çağına uygun şekilde yürütülmesinin temini için adeta yasal bir dayanaktır

UYAP uygulamaları ülkemizde yürütülen e-devlet projeleri içinde geliştirme ve iyileştirme çalışmaları olarak devam olan bir projedir. Söz konusu projenin etkinliğini artırmada diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan entegrasyon, Avrupa Birliği düzeyinde üye ülkelerin birbirleriyle konuşabilir entegre sistemlerin meydana getirilmesinde bir model olabilecek niteliktedir (Özker, 2010: 36).

Adalet Bakanlığının Ulusal Yargı Ağı Projesi, dünya üzerinde ileri düzeyde bulunan en önemli bilişim sistemlerinden biridir. Çünkü bu sistem konusunda yetkili bütün kullanıcılara internet ortamında, işyerlerinde, evlerinde çevrimiçi dilekçe ile anayasal haklarını arama, dava açma, işlem sorgulama, yargı ve icra uygulamalarıyla ilgili süreçlerdeki aşamaları izleme olanağı vermektedir (Köksal, 2008: 2).

1.1. UYAP’ın Amacı

E-dönüşüm Türkiye projesi kapsamında, Adalet Bakanlığı da “e-devlet” in bir parçası olan e-adalet sistemini Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) ile gerçekleştirmektedir. Bu projeye yargının güvenilirliği, verilen kararların doğruluğu, ihtiyaç duyulan bilginin paylaşımı, adalete ve etik değerlere bağlılığı en üst düzeyde gerçekleştirildiği, kağıtsız ofis ortamında işleyişin hızlandırılması sayesinde adaletin en doğru ve hızlı biçimde yerine getirilmesinin

yanısıra, kullanıcıların doğru ve güvenilir biçimde bilgilendirilmesiyle saydamlığın gerçekleştirilmesi de amaçlanmaktadır (Köksal, 2008: 6-7).

Adli sisteminin işleyişinin güvenilirliğini ve doğruluğunu koruyarak sisteme hız kazandırma gayesiyle geliştirilen UYAP'ın diğer amaçlarını Songur (2015: 44-45)'a göre ise kısaca şöyle sıralamak mümkündür;

- ✓ Adil, hızlı, etkin, güvenilir, verimli, şeffaf ve etik değerlere uygun bir yargılama mekanizması oluşturulması için ortam hazırlamak,
- ✓ Her türlü idari faaliyetler ile denetim, teftiş ve soruşturmanın şeffaf, hızlı ve etkin bir şekilde yürütülebilmesini sağlamak,
- ✓ Doğru ve tutarlı bilginin mevzuatın tanıdığı yetkiler çerçevesinde istenilen zamanda kolayca elde edilmesini ve bu bilgilerin paylaşımını gerçekleştirmek,
- ✓ İş süreçlerinin hızlanmasını, elektronik arşivin oluşturulmasını, avukatların ve vatandaşların yargı hizmetlerinden internet aracılığıyla daha hızlı ve daha kolay yararlanmalarını sağlamak.

E-dönüşüm ve e-devlet sürecinde, gerekli tüm teknolojik gelişmeleri takip etmek suretiyle Adalet Bakanlığı teşkilatı, bağlı ve ilgili kuruluşları ile tüm yargı ve yargısal destek birimlerinin, donanım ve yazılım olarak iç otomasyonunu ve benzer şekilde bilgi otomasyonunu kurmuş kamu kurum ve kuruluşları ile entegrasyonunu sağlayarak, e-devlet yapısının adalet ayağını (e-adaleti) oluşturmak ve kurumu kağıtsız ofis ortamına taşımak nihai hedefleri arasında gösterilmektedir (Songur, 2015: 45). Aynı zamanda kullanıcıların vakitlerini bürokratik işlemlerden öte asıl işlerine vermelerini, adaletin daha hızlı tecelli etmesini, dava masrafları ile yargı giderlerinin azaltılmasını, kadro açığından kaynaklanan yükün hafifletilerek personelin motivasyonunun artırılması ve kaynakların etkin kullanımını sağlamaktadır (www.uyap.gov.tr, 2016).

Her yenilikte olduğu gibi UYAP'ın da, nihai ve asıl amacı insandır. İnsanı (vatandaşı) hedeflemeyen yatırımlar toplum için anlam ifade etmezler. Her devlet kendisini oluşturan insanlardan aldığı, onlara tekrar verdiği sürece yaşar. Bu açıdan UYAP'ın amacı, adalet alanında insanların yaşamlarını kolaylaştırmaktır (Kaya ve Güneş, 2011: 4-5).

1.2. UYAP'ın Faydaları

UYAP, yargı sistemine adalet, hız, doğruluk, tutarlılık, şeffaflık, etkinlik ve verimlilik getiren; zaman, maliyet ve işgücünden tasarruf sağlayan, usulsüzlük ve yolsuzlukları önleyen avantajlar getirmektedir. Bu bağlamda UYAP, yargı sistemine zamandan,

maliyetten ve işgücünden kazanç olmak üzere üç temel noktadan verimlilik sağlamaktadır. Kaya ve Güneş (2011: 8)'e göre bu kazançları daha detaylı şu şekilde sıralamak mümkün:

- ✓ UYAP çerçevesinde yargıda etkinlik, verimlilik ve hatalar en aza indirilmiştir.
- ✓ UYAP çerçevesinde yargıda doğruluk ve tutarlık sağlanmıştır.
- ✓ UYAP çerçevesinde yargı işlemleri hız kazanmıştır.
- ✓ Personelin yaptığı işlemler elektronik ortamda izlenmek suretiyle (safahat sorgusu) sayesinde yargıda şeffaflık sağlanarak yolsuzluk ve usulsüzlüklerin önüne geçilmek amaçlanmıştır.
- ✓ Avukatların tüm işlemlerine hız ve kolaylık sağlanmıştır.
- ✓ Kişinin yurt çapındaki tüm dosyalarına erişebilmesi mümkün hale gelmiştir.
- ✓ UYAP SMS Bilgi Sistemi ile yargıdaki işlemlere yeni bir soluk ve vizyon getirilmiştir.
- ✓ Yargıda maliyetten, emekten ve zamandan büyük oranda tasarruf edilmiştir.
- ✓ Cezaevlerinin % 100 yönetimi sağlanmıştır.
- ✓ Kullanıcıların yeni yasalara adapte olmaları kolaylaşmıştır.
- ✓ Diğer kamu birimleriyle entegrasyon gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Kaçak dosyaların daha çabuk tespiti sağlanmıştır.
- ✓ Mükerrer kayıt sorunu çözülmüştür.

Adalet Bakanlığı'nın DYS (Doküman Yönetim Sistemi)' ye 2001 yılında geçişi ile birlikte e-imza uygulamasına geçişin ilk adımını atılmıştır. Bu sayede sonraki yıllarda Adalet Bakanlığı bünyesindeki birimlerde kağıtsız ortama geçiş çalışmaları çerçevesinde kağıt talebini bir önceki yıla göre %76 oranında azaltmayı başarmıştır. Bunun yanında ağacın kağıda dönüştürülmesi sırasında harcanacak olan enerji ve su tasarrufu ile hava kirliliği ve su kirliliğinin engellenmesi gibi önemli kazançlar da sağlanmıştır (Güzel ve Deligöz, 2014: 71).

1.3. UYAP'ın Aşamaları ve Kapsamı

Ülkemizde adalet sahasında ilk otomasyon çalışmaları 1998 yılında başlamış, böylece adalet hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi amacıyla, üretkenliği ve verimliliği arttırmak için UYAP adı altında çoklu kullanıcı ve iş odaklı bir sistemin uygulamaya geçirilmesi kararı verilmiştir. Yargı için bilgi temininde vazgeçilmez özellikte bulunan bazı kurumlarda UYAP sistemine dahil edilmiş, bunun için Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatı ile birlikte

tüm mahkemeler, Cumhuriyet Başsavcılıkları ve İcra Dairelerini de içine alacak şekilde Türkiye geneli geniş bir bilgisayar ağı (WAN) kurulmuştur (Güneş, 2012: 57).

Adli sistem işleyişinin güvenilirliğini ve doğruluğunu koruyarak yargıya hız kazandırmak amacıyla UYAP I ve UYAP II şeklinde iki aşamalı olarak planlanmıştır. UYAP I, bakanlık merkez birimlerini; UYAP II ise, taşra birimlerini kapsamaktadır (Özker, 2010: 42). Adalet Bakanlığı ile Havelsan A.Ş. arasında 20 Ağustos 2000 tarihinde imzalanan protokol ile UYAP I, 10 Ağustos 2001 ve 26 Temmuz 2002 tarihlerinde imzalanan protokoller ile UYAP II çalışmalarına başlanmıştır (Batır, 2013: 44).

UYAP I ile merkezde birimler arası bütünleşme sağlanarak birim faaliyetlerine hız kazandırılmış ve birimler arasında yaşanan veri tekrarları ve bilgi farklılıkları önlenmiştir. Aynı zamanda Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı ve bağlı kuruluşları, birimlerinde günlük işlem ve yazışmaların bilgisayar yardımıyla yapılması, tüm verilerin veri tabanlarında tutulması, tüm personel, finans, tedarik, malzeme bilgileri ve ceza infaz kurumlarına ait bilgilerin izlenmesi kolaylaşmıştır. Yine her türlü veri, bilgi ve belge akışı ile döküman yönetiminin UYAP aracılığı ile gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Merkez ve taşra teşkilatındaki verilerin tek merkezde toplanmasıyla, bilgilere hızlı ve sağlıklı erişim gerçekleşmiştir (Songur, 2015: 46).

UYAP II projesinin gerçekleştirilmesiyle internet erişimi, sanal tartışma ortamı, elektronik posta, veri güvenliği, sisteme veri girişlerinin sadece bir kere yapılması, elektronik imza kullanma olanağı, hakim/savcıların yetkileri dahilinde dosyalara adliye dışından erişmesi, hakim/savcılarının kullanımı için içtihatlar, emsal kararlar, kanunlar, mevzuatlar gibi bilgi ve belgelerden oluşan veri bankası kullanımı sağlanmıştır. Ayrıca UYAP II aşaması sayesinde sorgulanabilir ve kolay erişilebilir doküman arşivi, değişen kanun ve yönetmeliklere uyarlanabilen sistem, ihtiyaca yönelik sorgulamalar, uyarılar ve raporlar, avukatların bürolarından yetkileri dahilinde dava dosyalarına erişebilmesi, hızlı ve etkin tevzi işlemleri, otomasyon ceza, harç ve diğer hesaplamalar, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin etkin olarak izlenmesi ve yönetilmesi gerçekleştirilmiştir (Kaya ve Güneş, 2011: 6).

UYAP yazılımları 2003 yılı Eylül ayında tamamlanarak UYAP uzman kullanıcıların kullanımına ve eleştirilerine açılmıştır. Gerçek kullanıcılarla laboratuvar ortamında 2004 yılı başına kadar yoğun testlerden geçirilmiştir. Daha sonra pilot olarak seçilen gerçek ortamda bir yıllık teste tabi tutularak ilerleyen zamanlarda yaygınlaştırılmasına başlanmıştır (Songur, 2015: 44).

2. UYAP ENTEGRASYONU

UYAP'ın kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte diğer kuruluşlar ile tam entegrasyonu ve merkezi elektronik ortamda tutulan arşiv sayesinde, doğru ve tutarlı bilgi (mevzuatın tanıdığı yetkiler çerçevesinde) başta hâkim ve savcılar ile yargı personeli olmak üzere, tüm kullanıcıların paylaşımına açılmaktadır. Kullanıcılar bu bilgilere hızlı ve kolayca ulaşabilmekte, yargı birimleri de aralarında her türlü bilgi ve belge alışverişini elektronik ortamda ve anlık denebilecek sürelerde gerçekleştirmektedir (Kaya ve Güneş, 2011: 4-5).

Bilgi ve belgeler merkezi sistemde muhafaza edildiğinden ve ihtiyacı olan her birimin kullanımına açıldığından sisteme mükerrer veri girişi engellenmektedir. Diğer yandan UYAP kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi sistemleriyle entegrasyon çalışmaları yapılmış ve süratle diğer kurumlarda buna dahil edilmektedir. Bu çerçevede entegrasyon sağlanan Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü - Adli Sicil Bilgi Sisteminden sabıka kayıtları, Nüfus Müdürlüğü MERNİS'ten nüfus kayıtları ve Adres Kayıt Sisteminden adres kayıtları, Emniyet Müdürlüğü POLNET'ten ehliyet kayıtları, Merkez Bankasından döviz kurları sistem üzerinden direkt olarak alınabilmektedir.

UYAP ile İçişleri Bakanlığı - KİHBİ sistemi arasında sağlanan entegrasyon sonucu, kolluk kuvvetleri tarafından UYAP üzerinden aranan kişilerin (hakkında yakalama emri ya da tutuklama kararı bulunan) sorgusu yapılabilmektedir. PTT ile gerçekleştirilen entegrasyon sonucu tebligatların akıbetleri, hangi postacıda olduğuna varıncaya kadar UYAP sistemi üzerinden takip edilebilmektedir.

UYAP ile Yargıtay Bilgi Sistemi arasında gerçekleştirilen entegrasyon ile temyiz edilen dosyaların sistem üzerinden Yargıtay'a gönderilmesi ve geri dönüşü sağlanmaktadır. Yargıtay'ın UYAP Sistem Merkezi, Yüksek Seçim Kurulu - SEÇSİS'in ise UYAP bilişim ağı alt yapısını kullanabilmesi sağlanmaktadır. UYAP entegrasyonları tamamlanan kurumlar aşağıdaki şekildedir (Güneş, 2012: 65-66).

- ✓ Yargıtay
- ✓ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
- ✓ Anayasa Mahkemesi
- ✓ Anadolu Ajansı
- ✓ MERNİS, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
- ✓ Emniyet (POLNET, Araç Tescil)

- ✓ TAKBİS
- ✓ PTT (Tebligat Takip, Çek Hesabı Sorgu)
- ✓ Sosyal Güvenlik Kurumu (Sorgu)
- ✓ Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
- ✓ Dış İşleri Bakanlığı (Konsolosluk Net)
- ✓ Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı
- ✓ Telekomünikasyon Üst Kurumu
- ✓ TÜRK TELEKOM (SMS, Mobil İmza, Sesli Mesaj)
- ✓ TURKCELL (SMS, Mobil İmza)
- ✓ VODAFONE (SMS)
- ✓ Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü
- ✓ TÜRSAT (e-devlet, mobil imza)
- ✓ Merkez Bankası
- ✓ Vakıf Bank

Tablo 1. Adli Birimlerde Gerçekleştirilen İşlemlerin Sayısal Yönü

Belge sayısı	1.000.000.000+
Kullanıcı Sayısı	61.748
Anlık İşlem	1.750+
Yeni Açılan Dosya (Gün)	46.000
Sisteme Giriş Sayısı (Gün)	39.000
SQL sayısı (saniye)	3.200
Oluşturulan ve eklenen belge sayısı (Gün)	2.280.000+
Okunan Belge (Gün)	3.600.000+
7.500.000 Kod	
3.000'den fazla kullanıcı arayüzü	
5.000'den fazla rapor ve belge gerçekleştirilmiştir.	

Kaynak: <http://www.uyap.gov.tr>, 14.04.2016.

Tablo 1'de UYAP entegrasyonu sayesinde adli sistem içerisinde yer alan kurum, kuruluş ve başta avukatlar olmak üzere diğer kişilerin yapmış olduğu işlemler ve bu işlemlerin

gerçekleştirildiği internet ağına ait bilgiler gösterilmektedir. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, işlem hacminin ve büyüklüğünün çok büyük rakamlara ulaştığı ve güvenlik yönünden ise, çok önemli bir altyapı oluşturulduğu görülmektedir.

Tablo 2. UYAP Entegrasyonu İle Gerçekleştirilen Tasarruf

POL-NET Entegrasyonu	970.045 euro
MERNİS Entegrasyonu	60.884.989 euro
POL-NET Trafik Kayıtları Entegrasyonu	225.057.252 euro
KİHBİ Entegrasyonu	1.732.307 euro
Adli Sicil Entegrasyonu	19.616.550 euro
Yargı Birimleri Arasında Elektronik İletişimin Tasarrufları	150.862.505 euro

Kaynak: <http://www.uyap.gov.tr>, 14.04.2016.

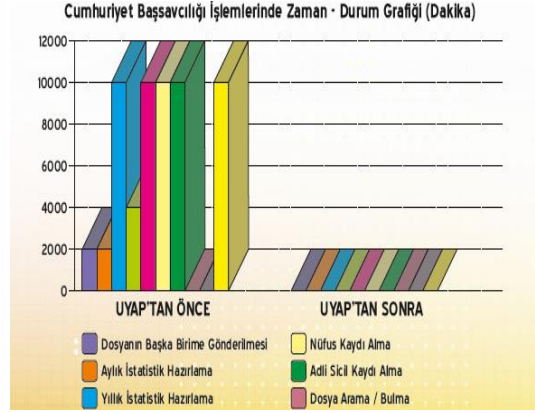
Tablo 2’de ise UYAP işlemlerinin yoğun olarak gerçekleştirildiği kamu kurumları arasında yer alan nüfus, maliye ve emniyet teşkilatı ile yapılan entegrasyon sayesinde ülke kaynaklarında büyük miktarlarda tasarruf sağladığından ve israfın önüne geçildiğinden bahsedilmektedir.

2.1. Karşılaştırmalı Olarak UYAP’ın Adli İşlemlerdeki Kazanımları

Adli hizmetin yerine getirildiği adli kalemlerde yapılan işlemlerin gerçekleştirilme süreleri, UYAP öncesi ve sonrasında karşılaştırma yapılmak suretiyle aşağıda belirtilmektedir.

Şekil 1. Cumhuriyet Başsavcılığı Kalem İşlerinin Süresi

Cumhuriyet Başsavcılığı İşlemleri		
İŞLEM	UYAPTAN ÖNCE	UYAPTAN SONRA
Dosyanın Başka Birime Gönderilmesi İşi	Yarım Gün	0-1 Dakika
Aylık İstatistik Hazırlama	Yarım Gün	0-3 Dakika
Yıllık İstatistik Hazırlama	1 Hafta	0-5 Dakika
Devir Listesi Hazırlama	3 Gün	0-1 Dakika
Adis Formu Hazırlama	1 Hafta	0-5 Dakika
Nüfus Kaydı Alma	1 Hafta	0-1 Dakika
Adli Sicil Kaydı Alma	1 Hafta	0-1 Dakika
Dosya Arama / Bulma	10 - 15 Dakika	30 Saniye -1 Dakika
Matbu Evrakların Hazırlanması	5 Dakika	0-30 Saniye
Dosyanın Aşamalarını Görme	10 Gün	0-30 Saniye

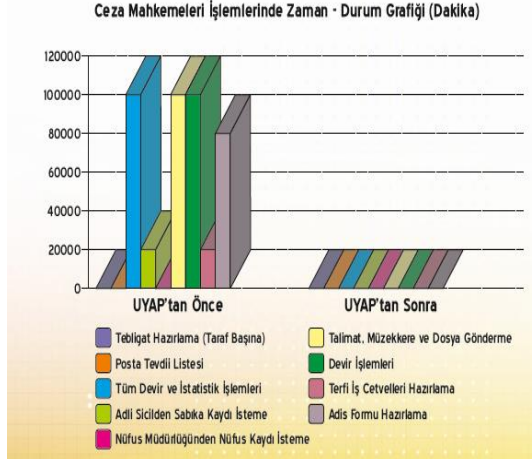

Kaynak: <http://www.uyap.gov.tr>, 14.04.2016.

Şekil 1’de adli kalemler arasında yer alan cumhuriyet başsavcılıklarında yerine getirilen dosyanın başka birime gönderilme işi, aylık istatistik hazırlama, yıllık istatistik hazırlama, devir listesi hazırlama gibi belli dönemlerde yapılması gereken işlemlerin yerine getirilme süresi, UYAP öncesi ve sonrası şeklinde ifade edilmek üzere kıyaslama yapılmaktadır. Ayrıca adli sicil kaydı alma işlemi 1 hafta gibi bir zamandan 0-1 dakika aralığına kadar düştüğü, yapılan işlemlerde çok büyük oranlarda zamandan tasarruf sağlandığı ve işlem sürelerinin hızlandığı görülmektedir.

Şekil 2. Ceza Mahkemeleri Kalem İşlerinin Süresi

Ceza Mahkemeleri		
İŞLEMLER	UYAPTAN ÖNCE	UYAPTAN SONRA
Tebliğat (Taraf Başına)	3-5 Dakika	3 Dakika
Posta Tevdi Listesi	10-20 Dakika	1 Dakika
Tüm Devir ve İstatistik İşlemleri	15-20 Gün	15 - 20 Dakika
Adli Sicilden Sabika Kaydı İsteme	1-15 Gün	1 Dakika
Nüfus Müdürlüğünden Nüfus Kaydı İsteme	1-15 Dakika	1 Dakika
Talimat, Müzekkere ve Dosya Gönderme	7-15 Gün	1 Dakika
Devir İşlemleri	15-20 Gün	2-3 Dakika
Terfi İş Cetvelleri Hazırlama	1 Gün	0-1 Dakika
Adis Formu Hazırlama	1 Hafta	0-5 Dakika

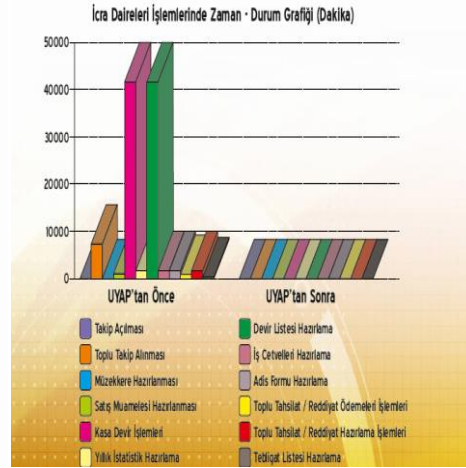

Kaynak: <http://www.uyap.gov.tr>, 14.04.2016.

Şekil 2'de Ceza Mahkemeleri adli kalemlerinde verilen hizmetler arasında yer alan ve bir dosya için yapılan işlemler, UYAP öncesi ve sonrası şeklinde kategorize edilerek, işlemlerin yerine getirilme süreleri kıyaslanmaktadır.

Şekil 3. İcra Daireleri İşlerinin Süresi

İcra Daireleri		
İŞLEMLER	UYAPTAN ÖNCE	UYAPTAN SONRA
Takip Açılması	1 - 5 Dakika	0 - 1 Dakika
Toplu Takip Alınması (100 Dosya)	3 Gün	1 Gün
Müzekkere Hazırlama	5 Dakika	1 Dakika
Satış Muamelesi Hazırlanması	1 Saat	3 Dakika
Kasa Devir İşlemleri	1 Ay	1 Dakika
Yıllık İstatistik Hazırlama	1 Gün	1 Dakika
Devir Listesi Hazırlama	1 Ay	0 - 1 Dakika
İş Cetvelleri Hazırlama	1 Gün	0 - 1 Dakika
Adis Formu Hazırlama	1 Gün	0 - 1 Dakika
Toplu Tahsilat / Reddiyat Ödemeleri İşlemleri	Yarım Gün	0 - 5 Dakika
Toplu Tahsilat / Reddiyat Hazırlama İşlemleri	1 Gün	1 Saat
Tebliğat Listesi Hazırlama İşlemleri	1 Saat	1 - 5 Dakika

Kaynak: <http://www.uyap.gov.tr>, 14.04.2016.

Şekil 3'te ise, icra dairelerinde verilen hizmetler arasında yer alan ve bir dosya için yapılan işlemler, UYAP öncesi ve sonrası zaman açısından değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

İncelenen şekil ve grafiklerden Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonlarına bağlı Mahkemeler, Cumhuriyet Başsavcılıkları ve İcra Dairelerinde verilen kalem hizmetlerinin yapılan iş bazında UYAP öncesi dönem olarak ifade edilen zaman diliminde gerçekleştirilen herhangi bir yargılamaya ilişkin yapılması gerekli en temel işlem ve yazışmaların günlerce hatta haftalarca sürdüğü görülmektedir. Bu durum Adalet Bakanlığı ve Adli Teşkilatın en temel sorunu olduğu, ağır iş yükü ve üstesinden gelmenin gün geçtikçe imkansızla doğru ilerlediği dava dosya sayıları, hem adli birimler hem de vatandaşlar açısından içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Oysaki UYAP ile birlikte bu sürenin bazı işlemlerde dakika hatta saniyelere kadar düştüğü görülmekte, gerek hakimlerin gerekse de savcılarının iş yüklerinin azaldığı sonuçlara yansımaktadır.

2.2. UYAP Kapsamında Gerçekleştirilen Eğitimler

UYAP'ın daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak Adalet Bakanlığı ve Adalet Akademisi bünyesinde Hâkim, Cumhuriyet Savcısı ile adli ve idari personele yönelik bilgisayar ve UYAP dersleri verilmektedir.

Adalet Bakanlığı teşkilatı dışında verilen bir diğer eğitim türü ise, Adalet Meslek Yüksekokullarında verilen UYAP eğitimleridir. Bu eğitimler, Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından oluşturulan UYAP uzaktan eğitim dersleri ile desteklenmektedir. Kullanıcıların zaman ve mekân sınırı olmaksızın, her an ihtiyaç duydukları eğitimi alabilmelerinin sağlanması amacıyla UYAP uygulamalarının kullanımını sesli, görüntülü ve uygulamalı olarak anlatan uzaktan eğitim yönetim sistemi hazırlanmış ve sistem bu şekilde uygulamaya konulmuştur.

Uzaktan eğitimler, UYAP sistemini kullanan personelin çalıştığı birimlerde sisteme tanımlanması ile, bu personellerin görecekları eğitimler sistem tarafından atanmaktadır. Bu kullanıcıların çalıştıkları birimlerdeki rollerinde herhangi bir değişiklik yapmaları durumunda da alacakları yeni eğitimler uzaktan eğitim modülünde güncellenmektedir (www.uyap.gov.tr, 2016).

2.3. UYAP'ın Başarıları ve Aldığı Ödüller

UYAP Sistemi getirmiş olduğu yeniliklerle başarısı takdir edilmiş ve bir çok ödül almış bir sistemdir. 2004, 2005 ve 2008 yıllarında Türk Yargısında gerçekleştirdiği önemli

gelişmelerden ötürü e - tr ödülleriyle layık görülen UYAP sistemi, 2008 yılında ise Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu tarafından düzenlenen Kristal Terazi Yarışmasında özel ödüle layık görülmüştür (Kaya, 2009: 6).

2009 Haziran ayında Washington DC’de yapılan ve dünya çapında üstün başarıya ulaşmış yenilikçi bilişim projelerinin ödüllendirildiği bilgisayar dünyası onur programında (The Computerworld Honors Program) “Seçkin” (laureate) onuruna layık görülerek altın madalya alan UYAP, 21.yüzyıl başarı ödülleri E -devlet alanında dünya çapında başarılı projeler arasında finale kalan en iyi beş proje içerisinde tek e-adalet projesi olma başarısını göstermiştir (Kaya, 2009: 6).

İsveç’in Malmö şehrinde Avrupa E-devlet Bakanlar Konferansı kapsamında düzenlenen 2009 Avrupa e-devlet ödülleri, UYAP SMS Bilgi Sistemi “Devletin Vatandaşı Güçlendiren Hizmetleri” açısından Halk Ödülü Kategorisinde Avrupa birinciliği kazanmıştır. Toplam 31 devlete ait 259 proje arasından 17 devlete ait 52 proje finale kalmaya hak kazanmış olup, idari etkinliği ve etkililiği artıran E-devlet uygulamaları kategorisinde Adalet Bakanlığına ait UYAP projesi, vatandaşlara yönelik E -devlet uygulamaları kategorisinde UYAP SMS Bilgi Sistemi Türkiye’yi temsilen finalist listesine girmeyi başarmıştır (www.uyap.gov.tr, 2016).

3. UYAP’a Yönelik Eleştiri ve Sorunlar

Yargısal faaliyetlere olan olumlu katkısını yadsımasının mümkün olmadığı Ulusal Yargı Ağı Projesine yönelik gerçekleştirilen bir takım tenkit ve kuşkuları da göz ardı etmemek gerekir. Bu eleştiriler kuşkusuz sistemin daha güvenilir, daha etkin ve de hataları en aza indirgenmesinde çok önemli bir görevi yerine getirecektir.

UYAP ile ilgili yapılan eleştirilerin ilki Bu projenin dünyada bilgisayar alanında lider konumunda olan, başta ABD, Japonya olmak üzere başkaca bir ülkede yargısal faaliyet alanında denenmiş bir örneği bulunmamasına rağmen bizde bu boyutta yaygınlaştırılmaya çalışılması da çeşitli tereddütlere yol açmaktadır. Pilot uygulama aşamasından çok çabuk bir şekilde geçildiği, bu aşamada yaşanan sorunların kamuoyu ve yargı birimleriyle paylaşılmadığı yönde bir takım eleştirilere uğramıştır.

Bir diğer ve eleştiri ise UYAP’ın söylenilen aksine yargısal faaliyetleri kolaylaştırmak ve hızlandırmak yerine tam tersi sonuçlar doğurduğu yönündedir. UYAP sistemine girişlerin

gerçekleştirildiği en yoğun saatlerde gerek hakim ve savcılarının, gerek adli kalem personelinin, gerekse de avukatların işlemlerini yapamadıkları veya yapmakta zorlandıkları şeklindedir. Buna çözüm olarak ise mesai saatleri dışında yani 17:00'dan sonra girişlerin yapılması veya evde çalışmaların yapılması yönünde öneride bulunulduğudur. Bu durum tüm tarafların mesai saatleri içinde verimli ve etkin bir şekilde çalışmasını engellemekte, üzerlerinde baskı oluşturmaktadır. Başta hakim ve savcılarının, yargılama faaliyetine odaklanmaları yerine, UYAP öncesi dönemde kalem personeli tarafından gerçekleştirilen işlemlerin, UYAP sistemiyle birlikte hakim ve savcılar tarafından öncelikle yerine getirilme zorunluluğu, UYAP'ın yargılama faaliyetinin önüne geçtiği yönde eleştirilere neden olmaktadır.

Eleştirilerin üçüncüsü ve belki de en önemlisi ise güvenlik sorunudur. E-devlet uygulamasına geçmek için öncelikle; tüm ülkeyi kapsayan bir master planın, tüm kurumlar bakımından bir eşgüdüm ve iş akışı planının yapılması, ancak hepsinden önemlisi bilgi ve iletişim güvenliğinin tam anlamıyla sağlanması gerekmektedir. UYAP sisteminde yer alan dosyalardaki tüm belgelerin sanal ortamda depolanmasının, cumhuriyet savcılarınca gizli olması gereken soruşturmalarda ifadelerin sistem kullanılmak suretiyle alınmasının, her türlü yazışmanın sistem üzerinden yapılmasının, mahkemelerin ise kararların yazımı da dahil olmak üzere her türlü faaliyetini Adalet Bakanlığının ve bu projeyi kuran şirketin kontrolündeki bir merkezden kontrol edilen sistem kapsamında yapılması, yargının bağımsızlığı ilkesi; bu ilkenin getiriliş amacı olan davanın taraflarına; hukuksal güvenlik, koruma ve eşit koşulların sağlanması yönünden ciddi güvenlik zafiyeti ve tehlike içermektedir (yarsav.org.tr, 2016).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İçinde bulunduğumuz dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, yaşanan değişim ve ilerlemenin en önemli aktörüdür. Türk Adli Teşkilatı ve hizmeti de bu gelişmelerden etkilenmektedir.

“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne göre herkesin adil yargılanma hakkı vardır. Adil yargılanma hakkının önemli bir unsuru, davaların makul bir süre içinde hakkaniyete uygun bir biçimde sonuçlandırılmasıdır. Bütün bunların yerine getirilmesi, yargının yeterli teknik donanımına sahip olmasıyla mümkündür. Adalet Bakanlığı, yargı hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi, uluslararası standartlarda bu hizmetin verilebilmesi için, Ulusal Yargı Ağı Projesi’ni uygulamaya koymuştur” (Batır, 2014: 57). Adli hizmetlerin yerine getirildiği adli kalemlerin kronikleşen, ağır bürokratik işleyiş ve kırtasiyecilik yükü altında ezilen çalışanlar, uzayan yargılama süreçleriyle toplumun adalet beklentilerini yerine getirmekten çok uzak kalmaktadır. Adalet mekanizmasının istenilen hız ve etkinlikte çalışmaması, bu sistem içindeki görevlileri toplum vicdanı ile karşı karşıya getirerek zor durumda bırakmaktadır.

Bürokrasi, kırtasiyecilik, kaynakların etkin ve verimli kullanılamaması gibi sınırlamaların aşılması amacıyla ortaya atılan ve fikrîsel alt yapısı 1998 yılında oluşturulan, 2004 yılında pilot uygulamalara başlayan ve bunu takiben 2008 yılında tüm ülkeye yayılan adli hizmetlerin elektronik ortamda yerine getirilmesini öngören UYAP projesi, adli teşkilatımızın çok önemli projeleri arasında yer almaktadır.

Adli ve idari yargılama hizmetini yerine getiren birimlerin karşılaştığı sorunların başında, uzayan yargılama safahatları gelmektedir. Yargılama sürecinin gecikmesi toplumdaki adalet beklentisini de hayal kırıklığına uğratmaktadır. Kuşkusuz yargılama sürecinin uzamasında ilk akla gelen sebep ilgili yargılamalarda karşılaşılan yasal düzenlemelerdir. Gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus ise, yargılama sırasında yapılan işlemlerin uzaması, mali külfetinin artması gibi hususlardır. Çoğunlukla adalet sistemimizdeki sorunlar zaman zaman gerçekleştirilen adli reformlarla aşılmaya çalışılmıştır. Fakat sorun sadece yasaların içeriği ve uygulama biçimi değildir. Bunun yanında, adli sistemi tıkayan ve sürecin yavaş ilerlemesinin altında yatan dikkate değer önemli bir hususta adli hizmetlerin yerine getirilmesi işlemlerinin yavaşlığı, bitmeyen bürokrasi, kaynakların etkin kullanılamaması, mevcut insan ve diğer kaynakların bu kaotik ortamda etkinliğini yitirmesidir.

Adalet Bakanlığının yargı sistemimizi içine düşmüş olduğu bu çıkmazdan kurtarmak, iş yükünü hafifletmek suretiyle gerek hakim ve savcılarının, gerekse de diğer adli personelin daha verimli ve insani ölçüler dahilinde bir iş yükünü içeren ortamlarda çalışmalarını sağlamak için geliştirilen UYAP sistemi, adli ve idari yargı teşkilatını oluşturan tarafların aşırı iş yükünü hafifletmek amacıyla geliştirilmiş çok önemli bir projedir.

2008 yılında tüm yurttan yaygınlaşan UYAP sayesinde, yargılama aşamalarında süre kısalmış, kalem hizmetlerinde daha önceden haftalarla ifade edilen bir takım yazışmalar ve işlemler dakikalara hatta saniyelere düşmüştür. Böylelikle kalemlerde yapılan iş hacmi artarken; harcanan zaman, emek ve parasal kaynaklar azalmıştır. Bu durum sadece çalışanların iş süreçlerini olumlu olarak etkilemekle kalmamış, toplumdaki adalet beklentilerini de daha tatmin edici bir niteliği kavuşmuştur.

UYAP ile ilgili bu süreçlerin ortaya konulması, projelendirilmesi, geliştirilmesine yönelik çalışmalar ve yatırımlar bu gün dahi devam etmektedir. Türk yargılama hizmetinin UYAP sayesinde elde ettiği kazanımlar, bu projenin uluslararası zeminde elde ettiği başarı ve ödüller adalet teşkilatımızın yüz akı olmuştur. İlerleyen dönemlerde de bu başarısını devam ettirmesi yönünde beklenti ve öngörülerde güçlü bir şekilde varlığını göstermektedir.

Böylesine büyük beklentiler, yatırımlar, eğitimler ve kaynaklar ayrılmak suretiyle geliştirilen bir projenin eksik kalan bir yönü vardır. Bilindiği üzere, Adalet Meslek Yüksekokullarının kuruluş amaçlarından birisi yargı teşkilatımızın ihtiyacı olan kalem hizmetlerinin yerine getirilmesi için çağın şartlarına uygun bir şekilde alanında yetkin ve başarılı adli personelin yetişmesini sağlamaktır. Bu bağlamda verilen gerek hukuk, gerekse de diğer sosyal ve uygulamalı derslerle kalifiye adli personel adayları yetiştirilmektedir. Öğrencilerin kuşkusuz 2 yıllık eğitim döneminde verilen dersler içerisinde, uygulamaya dönük olan ve adliye kapısından girer girmez karşılaşacağı konu UYAP olacaktır.

Yukarıda bahsedildiği gibi, Adalet Bakanlığının çok büyük kaynaklar ayırmak suretiyle, uzun ve meşakkatli bir sürecin sonucu olan önemli bir yatırımın eğitim yönü de güçlü olmalıdır. Eğitim gördüğü okulunda UYAP konusunda yeterli ve etkin materyallerle yetiştirilmiş ve de hazırlanmış öğrenciler adli teşkilatın, sadece bilgisayar yazma beceresine sahip bir çalışandan daha etkin ve faydalı olması beklenmektedir. Fakat bugün Adalet Meslek Yüksekokullarında verilen UYAP Uygulamaları dersi, içerik ve nitelik olarak uygulamalı verilmesi gerekirken, teknik ve diğer materyal eksikliklerinden dolayı bu durum mümkün olmamaktadır. Gerek UYAP alanında yapılan akademik çalışmaların yetersiz

oluşu, gerekse de Adalet Bakanlığınca oluşturulan ve talep edilmesi halinde Adalet Meslek Yüksekokullarında ilgili öğretim elemanına erişim imkanı tanınan UYAP uzaktan eğitim dersleri ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Şöyle ki, Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan Uzaktan Eğitim Derslerinin güncel olmadığı, interaktif bir yapıdan uzak, gerek öğrenciye gerekse de dersi veren öğretim elemanına uygulamalı olarak işlemi yerine getirme olanağı tanımamaktadır. Bu durum öğrenciler açısından soyut ve UYAP dersinin gerçekliğinden uzak bir nitelik göstermektedir. Oysaki, Adalet Bakanlığı UYAP uzaktan eğitim derslerindeki konuları UYAP'ın zaman zaman gerçekleştirilen program güncellemelerini de içine alacak şekilde güncellemesi, hatta bugün ülkemizde sayıları 200'e yaklaşan Adalet önlisans programlarına yönelik *Sanal Mahkeme Portalı* oluşturulmalıdır.

Eğitim ve öğretim kurumlarının asli vazifeleri arasında, en ön saflarda eğitim ve öğretim faaliyetini amaca yönelik olarak faydaya dönüştürebilme yetisini görmek mümkündür. Bu faydayı kişisel, toplumsal, millet, ülke ve insanlık döngüsünde şekillendiren, “fayda”yı “hayat” ile buluşturan bir eğitim sisteminin bakış açısı kuşkusuz insani değer ve de yaklaşımlara en yakın olanıdır. Bu gün eğitim ve öğretim sistemimizi askıda bırakmak suretiyle, onu çıkmaza ve amaçsızlığa iten unsurların başında verilen eğitimlerin, bilginin ve değerlerin gerçeklikten uzak oluşu gelmektedir. Eğitim - öğretim kurumları kullandığı müfredat ve materyalleri gerçekliğin, olması gerekenin, hayatın ve çağın gereklerine uygun bir şekilde oluşturması halinde eğitim ve öğretim faaliyetinden amaçlanan hedeflere ulaşmak mümkün olacaktır. Bu bağlamda Eğitim ve öğretim sistemi çerçevesinde, Adalet Meslek Yüksekokulları özelinde adalet hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında adli kalemlerde çalışan adli personelin “Adalet”i aksatmadan, bilinçli, farkında olan, seri ve pratik işlem yapabilme kabiliyetine sahip bireylerin yetişmesi için gerekli altı yapıyı oluşturması gerekmektedir. Adalet Meslek Yüksekokullarında daha etkin ve yetkin bireyler yetiştirebilmesi için genelde tüm eğitim müfredatının, özelde ise UYAP uygulamaları dersinin Adalet Bakanlığı ile entegre bir şekilde, oluşturulacak sanal bir ortamda tüm adli hizmetlerin gerçekleştirilmesi zorunludur. Esasında bu bakış açısı ve uygulaması konuyla ilgili veya ilgisiz tüm eğitim ve öğretim kurumlarının kendi alanlarıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılması gereken, amaç ile faydayla buluşturma eylemidir.

KAYNAKÇA

ATAR, Y. (2014). Türk Anayasa Hukuku, Mimoza Yayınevi, Konya.

BATIR, U. (2013). E- Devlet Uygulamalarından Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi Portalı (UYAP)'ın Etkinliğini Belirlemeye Yönelik Ankara Barosu Avukatları Üzerine Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BENNET, T. J. (1998). “Yeni Bilgi Teknolojisi ve Refah: Değişen İş Dünyası”, Liberal Düşünce Dergisi, (çev.) Cahit Güran, Sayı: 9 (Kış), s. 90-95.

GÜNEŞ, M. (2012). UYAP Bilgi Sisteminin Bilgiyi Yaratma, Koruma ve Transfer Etme Açısından Adalet Bakanlığı Çalışanlarının Örgütsel Öğrenme Sürecine Etkisinin İncelenmesi: Uzman Kullanıcılar Üzerinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÜZEL, D. ve DELİGÖZ, K. (2014). “UYAP Bilişim Sisteminin Türk Yargı Sisteminde Kullanılmasının Toplam Kalite Yönetimi Açısından İncelenmesi”, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 7, s. 63-78.

https://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari, Erişim Tarihi: 10.04.2016.

<https://www.uyap.gov.tr>, Erişim Tarihi: 14.04.2016.

<http://yarsav.org.tr/index.php?p=179#.VxQl1EyLTIU>, Erişim Tarihi: 17.04.2016)

KARSLI, A., GÜRSUL, F., KARTAL, E. (2009). Nitel Araştırma: Avukatların Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) Uygulama Yazılımına İlişkin Görüşleri, Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 82, s. 3123-3133.

KAYA, A., GÜNEŞ, M. (2011). Ed. A. KARAKOCALI, “Ulusal Yargı Ağı Projesi I-II”, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir

KÖKSAL, A. (2008). “Türkiye’nin Bilişim Toplumuna Dönüşüm Uzgörüşünde Önemli Bir Adım: UYAP Ulusal Yargı Ağı Projesi”, Uluslararası Hukuk Sempozyumu, Bildiriler Kitabı.

NOYAN, E. (2007). Ceza Davası, Seçkin Kitabevi, Ankara.

ÖZKER, R. (2010). Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)'ın Adalet Bakanlığı Çalışanları Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

PARLAK, B. ve SOBACI, Z. (2005). Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi: Ulusal ve Global Perspektifler, Alfa Aktüel Yayınları, İstanbul.

SONGUR, L. (2015). Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)'ın Adli Yargı Teşkilatının İşleyişine Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma "Konya İli Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

YILDIRIR, H. ve KARAKURT, E. (2004). "E-devlet ve Uygulamaları", İş Güç Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, <http://www.isgucdergi.org/?p=article&id=205&cilt=6&sayi=1&yil=2004>, Erişim Tarihi: 14.04.2016.

ISBN: 978-9944-452-96-0